EURIPIDIS

IPHIGENIA

IN AULIDE.

RECENSUIT

J. A. HARTUNGUS.

PRAEMITTUNTUR DE EURIPIDIS FABULARUM INTERPOLATIONE DISPUTATIONES DUAE.

ERLANGAE,

SUMTIBUS J. J. PALMII ET E. ENKII.

MDCCCXXXVII.

PRAEFATIO.

Instituі hanc Iphigeniae Aulidensis editionem eo consilio, ut interpolationem, qua illam omnium fabularum maxime deformatam esse intellexeram, detegerem. Qua in re a libris manuscriptis, qui exstant, nihil auxilii sperare licet, sed in percunctando scriptoris ingenio, in cognoscenda fabulae natura, in consideranda verborum vi atque contextu, in exquirendo quid rebus personisque conveniat, omnis inquisitio posita est. Maturius autem mihi haec, quam volueram, edenda fuerunt. Nam quum verendum mihi esset, ne propter pub-

lici muneris, quod eram suscepturus, conditionem privata studia mox intermittere mihi necesse esset, curandum esse duxi, ne inchoata desererentur, sed, quantum fieri posset, absolverentur.

Scribebam Erlangae mense Septembri MDCCCXXXVII.

I.

De Euripidis fabularum interpolatione disputatio.

Quotiescunque Euripidis fabularum sortem animo mecum considero, exemplar quasi iniquitatis fortunae, obtrectantis praestantissimis quibusque rebus, ante oculos positum mihi conspicere videor, ac poenitet pravitatis rerum humanarum, in quibus magna quum rarissime nasci tum nata rarius etiam observari soleant. Deprimitur enim atque despicitur poeta is, quem antiquorum temporum homines aestimando quidem tragicorum nemini postponebant, imitando autem atque assiduitate legendi vel omnibus praeferebant. Nam Quintilianus, Sophocles an Euripides esset poeta melior, inter plurimos tradit quaesitum esse, Plato autem hunc esse potiorem habitum, aperte testatur *). Cujus rei cum requiro caussas, duas potissimum mihi deprehendere videor, quarum altera in ipsorum carmi-

---

*) Plat. Rep. VIII. p. 568. *Α. οὐκ ἐτὸς ἥ τε τραγῳδία ὅλως σοφὸν δοκεῖ εἶναι καὶ ὁ Εὐριπίδης διαφέρων ἐν αὐτῇ;*

num depravationibus injuriisque temporum, altera in nostrorum est hominum ingeniis posita. Nam quum pauci ubique inveniantur, qui in rebus aestimandis suo judicio uti possint velintque, tum in antiquitatis operibus judicandis plerique auctoritate ducuntur: unde fit, ut aut caeco studio ac stupore admirentur quae laudibus alii celebrant, aut, cum sint suis saeculique vitiis obnoxii, deterioribus delectentur. Quare posteaquam A. G. Schlegel, a quo corrupta esse saeculi judicia Goethe, summus rerum quae ad eruditionem pertinent arbiter, identidem queritur, Euripidis fabulas infamare coepit, et cum illo Hermannus, perscrutator tragoediarum graecarum sine dubio sagacissimus, consensit, vix invenias qui aut libero illas judicio examinare, aut, sicubi probentur, ingenue fateri velit. Sed de his peculiari libro germanice expositurus sum: hoc autem tempore id ago, ut interpolamenta ostendam, quibus Euripidis fabulae tanquam sordibus obductae squalent, et, quae sint ejus depravationis rationes et quasi genera, exemplis demonstrem. Quo in negotio duarum fabularum, quas totas spurias et per errorem Euripidi esse tributas arbitror, Supplices dico atque Heraclidas, nullam sum rationem habiturus, Iphigeniam autem Aulidensem, quia non leviter neque partibus dumtaxat sed universa gravissimis adulterationis damnis deformata est, peculiari disputatione percensendam reservo. Neque enim eadem est fabularum omnium conditio, sed aliae puriores aliae corruptiores deprehenduntur, et fere theatris celebratissimae gravissimis affectae sunt injuriis, unde haud parvam illarum interpolationum partem a scenicis factam satisque antiquis temporibus ortam esse intelligitur. Exemplo sunt Phoenissarum versus 636, 637,

ἔξιθ' ἐκ χώρας· ἀληθῶς δ' ὄνομα Πολυνείκην πατὴρ
ἔθετό σοι θείᾳ προνοίᾳ νεικέων ἐπώνυμον

quos spurios esse sine dubitatione contendo, non quo illos verborum, ut ajunt, lusus indignos esse tragoedia et removendos, si fieri possit, ex carminibus Euripidis, censeam, (quem quidem eadem ratione in eodem Polynicis nomine versu hujus fabulae 1495 uti vides), sed quod pridem Eteoclem (cui tribuuntur illi versus), verbis ἐῤῥέτω πρόπας δόμος dictis, cum matre simul discessisse necesse est, ut has Polynicis preces orationemque, ex qua praeter primum versum nihil ad eum dirigitur, audire non potuerit. Qui si ad res tam graves, quantas continet hic monologus, respondere vellet, sane, qua erat animi ferocia morumque ingenuitate, non stolidissimo commento nomini fratris tribueret, quod sua imperandi cupiditate effectum esse sentiebat. Quare cave Euripidem tam frigidum tamque ineptum fuisse putes, ut gravissimi diverbii vim languida clausula refringere voluerit. Legebantur tamen illi versus in libris manuscriptis jam Quintiliani temporibus, cujus haec exstant verba in inst. oratt. V, 10, 31. „nam et illud apud Euripidem frigidum sane, quod nomen Polynicis, ut argumentum morum, frater incessit.“ Aliud genus interpolationum a doctis hominibus philosophisque ortum, aliud criticis, metricis interpretibusque tribuendum, aliud denique ex librariorum erroribus natum arbitror. Sed harum corruptelarum aliae consulto aliae nolentibus nescientibusque iis qui faciebant invectae. De illis prius dicam.

Philosophorum argutias cognosces in multis eorum quae liberius quam religiosius de diis passim disputata sunt. Cujus rei insigne est exemplum absurda illa quae invenitur in Bacchis nar-

rationis de Baccho Jovis coxa insuto interpretatio. Quam respuens si dicerem non cadere in Euripidem tanti delirii suspicionem, ne multis non persuaderem vererer. Quare diligentius res gerenda et ad ipsius fabulae rationem recurrendum est. Haec igitur cum in sacrorum contemtore puniendo versetur, quilibet videt, quam largam praebiturus fuerit de rebus divinis disputandi materiam, si hoc egisset Euripides, ut, quae de his rebus tradita erant a majoribus, ope philosophiae vel confirmaret vel corrigeret vel interpret[illegible]etur. A qua re ille adeo abhorret, ut planissimis verbis, non posse ullis disputationibus religiones aut retinentibus animis evelli aut retrectantibus inculcari ostendat:

πατρίους παραδοχὰς ἅς ϑ' ὁμήλικας χρόνῳ
κεκτήμεϑ', οὐδεὶς αὐτὰ καταβαλεῖ λόγος,
οὐδ' εἰ δι' ἄκρων τὸ σοφὸν εὕρηται φρενῶν.

Porro sapientiam ait in insipientiam abire, si quis supra vulgus se tollens majorum instituta contemnat:

τὸ σοφὸν οὐ σοφία
τό τε μὴ ϑνητὰ φρονεῖν.
. . . . .
τὸ πλῆϑος ὅτι τὸ φαυλότερον
ἐνόμισε χρῆταί τε, τόδε τοι λέγοιμ' ἄν.

Fabulas vero ut interpretando novisque artificiis hominum subtiliter argutantium judiciis accommodare studeat, tantum abest, ut et illam de Bacchi nativitate et reliquas fabulas bona fide amplectendas proponat:

ὅτε μηρῷ πυρὸς ἐξ ἀϑανάτου Ζεὺς
ὁ τεκὼν ἥρπασέ νιν, τάδ' ἀμβοάσας·
ἴϑι, Διϑύραμβ', ἐμὰν ἄρσενα τάνδε, βᾶϑι, νηδύν.

Idem si quam fabulam a ratione naturaque deorum abhorrere arbitraretur, confidenter immutabat, velut Minervam non ex Jovis capite sed ex Titane

Prometheo *in summis Jovis seu coeli cacuminibus* natam esse dixit (Jon. 455). Non potest igitur fieri, ut idem poeta simul et versum 96 (κατὰ μηρῷ δὲ καλύψας χρυσέαισιν συνερείδει περόναις κρυπτὸν ἀφ' Ἥρας) et versus 286—297 scripserit*), sed alterutrum locum necesse est interpolatum esse. Pluribus praeterea illa Tiresiae oratio additamentis depravata est. Primum enim versus 276, quo Ceres eadem cum Tellure esse traditur

Γῆ δ' ἐστὶν· ὄνομα δ' ὁπότερον βούλει κάλει —,

versui 277, quo ciborum dumtaxat auctrix appellatur simulque componitur cum Baccho, auctore potionum, adversatur. Neque minus vv. 300, 301 cum iis quae proxime praecedunt pugnant. Nam cum in his, a fanatico furore divinationem oriri dictum sit, in illis ex ebrietate eandem gigni docetur. Denique in initium orationis duo versus

θρασὺς δὲ δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ
κακὸς πολίτης γίγνεται, νοῦν οὐκ ἔχων

ex alia nescio qua tragoedia Euripidis transcripti videntur. Supervacanei enim sunt, partim iterantes quae versibus 268, 269 exhibentur partim aliena continentes.

Redeo illuc unde profectus sum. Certe illius aetatis, qua vixit Euripides, homines non erant ii qui quaecunque de diis antiquitus tradebantur ingenue simpliciterque crederent, et praecipue philosophi vel fidem derogando vel cogitationes suas fabulis tanquam exemplis seu allegoriis, quas dicunt, substituendo rem expedire studebant. Sed aliud poetae aliud philosophi spectant: nam cum obstent fabulae his, illi iisdem adjuvantur. Quae diversa persona

---

*) In citandis versibus me G. Dindorfii editionis numeros sequi moneo.

cum in uno Euripide conjuncta fuerit, ut paene non minorem laudem philosophus quam poeta adeptus sit, quid huic quid illi dederit vel qua ratione utrumque studium conjunxerit, videndum est. Qua in re nisi eum varium, mobilem, multiplicemque fuisse statuere placet licetque, reliquum est, ut amplexus sit ea quae neque rationi neque veritati rerum repugnare arbitraretur, damnaverit autem ea quae vel absurda vel aliena viderentur. Abhorrere a veritate putabat, quod sol, conspecto Thyestis scelere, cursum suum cum universis sideribus convertisse dicebatur, ita ut ab occasu ad ortum iter dirigeret: quare huic fabulae se fidem derogare confessus est (λέγεται, τὰν δὲ πίστιν σμικρὰν παρ' ἔμοιγ' ἔχει Electr. 938) simulque eam ad implendas religione mentes hominum deterrendasque a sceleribus dixit esse excogitatam: φοβεροὶ δὲ βροτοῖσι μῦθοι κέρδος πρὸς θεῶν θεραπείας etc. Idem contra in moribus deorum depingendis totus cum Homero stabat, et prorsus ad hominum exemplar eorum naturam conformabat. Hippolytus quaerenti famulo, eademne diis quae hominibus grata ingrataque esse arbitretur, sine cunctatione respondet (Hipp. 97.)

εἴπερ γε θνητοὶ θεῶν νόμοισι χρώμεθα.

Eadem ratione Pentheum Tiresias ad colendum Bacchum exhortatur (v. 319.)

ὁρᾷς; σὺ χαίρεις ὅταν ἐφεστῶσιν πύλαις
πολλοὶ τὸ Πενθέως δ' ὄνομα μεγαλύνῃ πόλις·
κἀκεῖνος, οἶμαι, τέρπεται τιμώμενος.

Ergo dii et incitantur ira omniumque cupiditatum impetu impelluntur et peccant per imprudentiam et coercentur necessitate, neque ulla re nisi viribus ac potentia praestant mortalibus. Nam et Venus ab ipsa Diana πανοῦργος vocatur (Hipp. 1400) et insi-

pientiae arguitur Phoebus a Dioscuris (Elect. 1245) et universi nullius non probri accusantur ab hominibus: qua de re conferas si placet Androm. 1164. Hel. 1102. 1447. Troad. 949. Herc. F. 344. Nec leviora dii de se ipsi confitentur: nam neque Venerem pudet praedicere, invidia incitatam se Hippolyto, honestissimo adolescenti, interitum paraturam, neque Dianam, se, quod illa dilectum a se adolescentem perdiderit, pro eo alium, Veneri carum, ulturam. Denique sunt dii quasi magistratus rerum naturae atque administratores legum fatique. Quemadmodum autem humanarum civitatium magistratus legibus perinde atque privati tenentur atque easdem interdum violant et convicti criminum multantur, ita dii superiores quidem sunt et potentia et virtute et sanctitate, sed ita ut neque affectibus animique perturbatione vacent neque non interdum delinquant. Non est igitur mirandum, quod modo summi justitiae defensores et scelerum injuriarumque vindices praedicantur (Hec. 799—801. Troad. 884—889) modo reprehenduntur iidem, perniciosam exemplorum imitationem hominibus prodentes. Cf. Hipp. 120. Jon. 436—443. Herc. F. 1308—1310. 1314—1319.

Quare vide, quo jure Valckenarius (diatr. c. 5.) deos, quales vulgus Graecorum veneraretur, huic poetae probari non potuisse, eundem vero, ut impietatis crimen a se amoveret, ad civitatis mores se accommodasse dixerit. Haec si simulavit, quum in fabulis illa quae diximus docuerit, quis potest esse mendacior, quis nequitior? Potest fieri, ut deos omnino non crediderit; at illud non potest, ut, si finxit, naturam eorum talem qualem credi perniciosum esse videbat proposuerit et sciens volensque confirmaverit auxeritque hominum errores. Cur

autem, si quae de diis sentiebat a vulgi opinionibus abhorrebant, non Aeschylum potius Sophoclemque in exprimendis eorum moribus, quam Homerum, sequeretur? Noluit vir sapientissimus in ulla re a majorum institutis recedere, noluit manca pro plenis solidisque amplecti. Nam Homerici illi dii, quos vulgus credebat, omnibus numeris absoluti sunt, commenticii autem philosophorum sigillis oscillisque similes. Tum hominum moribus deorum natura necessario definitur, ut quo quis est imbellior ipse hoc mitiores deos, quo religiosior hoc sanctiores sibi fingat. Non potuit igitur Euripides, quoniam non eosdem homines quales Aeschylus atque Sophocles effinxit, eosdem repraesentare deos. Vides, quam arcte haec inter se cohaereant et in ipsa fabularum natura nitantur. Contra sententiolae illae, quibus fretus Valckenarius vulgi opinionem de diis conceptam ab Euripide damnatam esse contendit, extrinsecus adhaerent, ut magnopere timeam, ne etiam aliena manu agglutinatae sint. Primum enim in Herc. F. quae ab Hercule contra Theseum disputantur (1341 seqq.) —

ἐγὼ δὲ τοὺς θεοὺς οὔτε λέκτρ' ἃ μὴ θέμις
στέργειν νομίζω, δεσμά τ' ἐξάπτειν χεροῖν
οὔτ' ἠξίωσα πώποτ' οὔτε πείσομαι,
οὐδ' ἄλλον ἄλλου δεσπότην πεφυκέναι·
δεῖται γὰρ ὁ θεός, εἴπερ ἔστ' ὄντως θεός,
οὐδενός· ἀοιδῶν οἵδε δύστηνοι λόγοι —

ea neque universae Herculis personae conveniunt, quippe qui non legitimo summi dei conjugio ortus sit, neque cum iis quae paullo ante ipse dixit —

. . . . *τοιαύτῃ θεῷ*
τίς ἂν προσεύχοιθ'; ἣ γυναικὸς οὕνεκα
λέκτρων φθονοῦσα Ζηνί, τοὺς εὐεργέτας
Ἑλλάδος ἀπώλεσ' οὐδὲν ὄντας αἰτίους —

consentiunt, et turbant evertuntque orationis contextum. Carent enim sensu verba *οἴμοι· πάρεργά τοι τάδ' ἔστ' ἐμῶν κακῶν*, nisi statim deinceps sequantur haecce: *ἐσκεψάμην δέ* etc. Hoc autem dicit Hercules: *sunt illa quae tu mihi suppeditas* (cum domum tuam in Atticam me abducere et opes tuas mecum vis communicare) *leve quidem et quasi summam rem non tangens malorum meorum levamen* (de sensu vocabuli *πάρεργον* cf. Helen. 925): *verumtamen reputavi mecum, num ignavi atque imbellis esset e vita discedere* etc. Iisdem quibus Theseus argumentis in consolanda Phaedra nutrix utitur:

> *ὅσοι μὲν οὖν γραφάς τε τῶν παλαιτέρων*
> *ἔχουσιν αὐτοί τ' εἰσὶν ἐν μούσαις ἀεί,*
> *ἴσασι μὲν Ζεὺς ὥς ποτ' ἠράσθη γάμων*
> *Σεμέλης, ἴσασι δ' ὡς ἀνήρπασέν ποτε*
> *ἡ καλλιφεγγὴς Κέφαλον ἐς θεοὺς Ἕως*
> *ἔρωτος οὕνεκ'· ἀλλ' ὅμως ἐν οὐρανῷ*
> *ναίουσι, κοὐ φεύγουσιν ἐκποδὼν θεούς,*
> *στέργουσι δ', οἶμαι, ξυμφορᾷ νικώμενοι·*
> *σὺ δ' οὐκ ἀνέξει;* etc.

neque Phaedra, quamvis sanctitate vitae glorietur, quamvis mortem occumbere quam jus violare malit, contradicit, quod profecto non commisisset Euripides, si eas res aeque ac philosophi aversaretur. Ab his ipsis igitur, quum moleste illas ferrent sententias, contrarias versibus expressas ac divulgatas esse credibile est, velut a Cleanthe et Zenone quosdam Euripidis Sophoclisque locos immutatos esse legimus *). Quorum refutationes postquam in marginibus librorum a literatis essent hominibus adscripti, facile in textum ipsum librariorum errore irrepebant.

*) Plutarch. aud. poet. p. 33. C. Epictet. enchir. 77.

Alter locus, qui ferri non potest, in Jone invenitur, ubi quae a versu 436 ad v. 448 leguntur, bene se habent neque minus Euripidis ingenio quam Jonis simplicitati conveniunt: reliqua, a verbis εἰ δ', οὐ γὰρ ἔσται, ut scholastici hominis nugae recidenda. In Andromache vero quae nuntii narrationi in calce addita est calumniatio, tanta est, ut ab ecclesiae citius patre possit esse quam ab Euripide facta. Qui denique Bellerophontis fertur versus

εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶν θεοί,

eo, cum, quo respiciat sententia, ignoremus, in neutram partem pro testimonio uti licet.

De divinatione quid senserit Euripides, haec verba (Elect. 400) docent:

Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι
χρησμοὶ, βροτῶν δὲ μαντικὴν χαίρειν ἐῶ.

Cum plurimum in omnibus fabulis oraculis tribuerit, non potest divinationem unquam totam repudiasse. At in Helena Menelai servus, jam abire jussus a domino, hanc intempestivam instituit disputationem (v. 744):

ἔσται τάδ', ὦναξ· ἀλλά τοι τὰ μάντεων
ἐσεῖδον ὡς φαῦλ' ἐστὶ καὶ ψευδῶν πλέα.
οὐδ' ἦν ἄρ' ὑγιὲς οὐδὲν ἐμπύρου φλογὸς
οὔτε πτερωτῶν φθέγματ'· εὔηθες δέ τοι
τὸ καὶ δοκεῖν ὄρνιθας ὠφελεῖν βροτούς.
Κάλχας γὰρ οὐκ εἶπ' οὐδ' ἐσήμηνε στρατῷ
νεφέλης ὑπὲρ θνήσκοντας εἰσορῶν φίλους,
οὐδ' Ἕλενος, ἀλλὰ πόλις ἀνηρπάσθη μάτην.
εἴποις ἂν, οὕνεχ' ὁ θεὸς οὐκ ἐβούλετο.
τί δῆτα μαντευόμεσθα; τοῖς θεοῖσι χρὴ
θύοντας αἰτεῖν ἀγαθὰ, μαντείας δ' ἐᾶν·
βίου γὰρ ἄλλως δέλεαρ εὑρέθη τόδε,
κοὐδεὶς ἐπλούτησ' ἐμπύροισιν, ἀργὸς ὤν.
γνώμη δ' ἀρίστη μάντις ἥ τ' εὐβουλία.

quibus adstipulatur chorus haec dicens:

ἐς ταὐτὸ κἀμοὶ δόξα μάντεων πέρι
χωρεῖ γέροντι· τοὺς θεοὺς ἔχων τις ἂν
φίλους, ἀρίστην μαντικὴν ἔχοι δόμοις.

Et inepte haec disputantur a famulis adstantibus tacentibusque dominis et absurde inseruntur ei fabulae, in qua tantae sanctitatis vates Theonoe celebratur, nec tulisset theatrum Atheniensium tragoediam tam fastidiose de divinatione disserentem. Quare non dubito, quin illa huc sint ex Menandri aliqua comoedia translata, quem sic de divinatione sensisse haec illius verba testantur:

ὁ πλεῖστον νοῦν ἔχων
μάντις τ' ἄριστός ἐστι σύμβουλός θ' ἅμα.

Celebratissima autem fuit Helena fabula, ut non sit mirandum, quod ad eam Menander respexerit.

Quoniam autem mentionem ejus feci interpolationum generis, quo partes fabularum ex aliis in alias translatae sunt, quantopere illo Euripidis tragoediae deformatae sint, exponam. Videtur autem haec res partim a scenicis, quorum memoria a similibus ad similia aberraret, partim a litteratis hominibus librariisque originem ducere. Nam cum multi similia similibus componere atque undecunque poterant congestas sententias in libros suos transscribere solerent, accidit ut illa, quae aliunde erant petita, in contextum ab imperitis imprudentibusque intruderentur: quo facto si cui forte aliena cum genuinis non bene viderentur congruere, operam dandam existimabat, ut aptarentur commodius. Sic damno occultato mala malis aucta sunt. Ac facillimo quidem negotio illa fraus arguitur, ubi exstant atque in promtu sunt ea, unde depromta sunt suppositicia, propterea quod, iisdem plane versibus saepius vel unum esse vel plures poetas

usos, extra proverbia vix credendum est. Hoc nomine magnum versuum numerum ex Phoenissis, Medea, Hippolyto expunxerunt Valckenarius, Porsonus aliique. Serius autem aegriusque vera inveniuntur, ubi, nullo possessore reposcente, solum auctoris ingenium operisque ratio subditicia respuit. Ego quotiescunque Alcestidem legi, offendi in his versibus, quibus contra patrem utitur Admetus:

μάτην ἄρ' οἱ γέροντες εὔχονται θανεῖν,
γῆρας ψέγοντες καὶ μακρὸν χρόνον βίου,
ἢν δ' ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται
θνήσκειν, τὸ γῆρας δ' οὐκέτ' ἔστ' αὐτοῖς βαρύ.

Non hoc enim quaeritur, uter minus sit amans vitae sed uter minore cum suo rerumque et publicarum et domesticarum damno moriatur, ut merito Admetus malignitatis arguat eos, qui se soli vivendi dulcedini indulgentem commisisse, ut uxor pro se moreretur, criminaturi essent (v. 954): ad quae vellem animum attendissent qui criticorum recentium Alcestidem fabulam infamaverunt. Demta illa clausula quam apta, quam gravis videtur Admeti oratio, qua, pietatis officia patre deserente, se neque jam pro parente illum habiturum neque senectuti ejus praesidio futurum, demonstrat; addita eadem, quam debilis, quam inter se discrepans

desinit in piscem mulier formosa superne!

Haec forte mecum reputans inspexi editionem Pflugkii: inveni ex Meinekii Menandro adnotatum, *vix verbo mutato esse eadem a Menandro reddita:* admiratus sum hominis securitatem. Idem in Andromache, duobus versibus —

ἀτὰρ τί ταῦτ' ὀδύρομαι, τὰ δ' ἐν ποσὶν
οὐκ ἐξικμάζω καὶ λογίζομαι κακά; —

inter v. 396 et 399. importunissime inculcatis, „non bene, inquit, cohaerere putant: nihil vidi pulcrius!“

O felicem habitum oculorum! Sunt haec ex Neophronis Medea depromta, quod colligo ex Stob. p. 172, 51. Molestissimas Phoenissarum interpolationes partim detexit Valckenarius, invitis reluctantibusque reliquis criticis, partim omisit. Non vidit vel non ausus est videre, plus viginti versus in fine fabulae spurios adglutinatos esse. Nam genuina versu 1741 φεῦ τὸ χρήσιμον φρενῶν finiuntur: quae sequuntur cento sunt ex quatuor fere laciniis consutus, quarum prima a v. 1742 ad 1747 pertinet. Haec, cum sint et verbis vitiosa et rebus putida, non dubito, a scenicis vel sciolis composita esse, contendere. Non decet hoc loco Antigonam, quod laudem pietate adeptura sit, gloriari, neque fratris sepeliendi consilium, jam antea proditum, denuo ostendere, neque, antequam defuncto compositoque patre Athenis redisset, de illa re perficienda cogitare poterat. Profecto haec absurda, sed absurdiora quae sequuntur vv. 1748—1757. Ecce senem lepidum filiam ad saltandum festive exhortantem, virginem morose recusantem! Quam graviter vero, quam digne tantae tragoediae exitu! Haec ex deperdita fabula Antigone huc per librarios translata suspicor. Videntur enim ibi pars parodi fuisse, qua eadem fere ratione; atque illud in Electra fieri vides, virgo, parentibus fratribusque acerba calamitate amissis moesta atque afflicta, cum fratrem insuper insepultum jacentem lamentaretur, ab aequalibus, exhilarare illam studentibus, ad festorum percipiendam praesentium laetitiam choreasque secum ducendas invitabatur:

ΧΟΡΟΣ

πρὸς ἥλικας φάνηθι σάς,

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ἅλις ὀδυρμάτων ἐμῶν.

ΧΟΡΟΣ

σὺ δ' ἀμφὶ βωμίους λιτάς.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

κόρον ἔχουσ' ἐμῶν κακῶν;

ΧΟΡΟΣ

ἴθ' ἀλλὰ Βρόμιος ἵνα τε ση-
κὸς ἄβατος ὄρεσι μαινάδων.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

* * * *

Καδμείαν ᾧ
νεβρίδα στολιδωσαμένα ποτ' ἐγὼ
θίασον Σεμέλας
ἱερὸν ὄρεσιν ἀνεχόρευσα,
χάριν ἀχάριτον ἐς θεοὺς διδοῦσα.

Tertia pars vv. 1758 — 1763 partim ex Sophoclis Oedipo T. (vv. 1524 seq.) depromta partim aliunde conflata est, et abhorret a reliquo orationis tenore et numeris et rebus et sententiis. Neque enim convenit Oedipo hoc tempore tanta animi aequitas ac patientia, ut gravissimas calamitates sine ullis querelis tolerare velit. Tum vero etiam turpis inest ejusdem rei iteratio: an fuisse putas, cur ea, quae genuinis versibus 1728 — 1731 continentur, statim, mutatis numeris versibusque a Sophocle petitis, denuo dicerentur? Sequitur denique notum illud *ὦ μέγα σεμνὰ Νίκα* etc. de quo, cum non huic soli tragoediae pro appendice affixum sit, non est quod plura dicam.

Hecubam, postquam deficiente animo jam cor-

ruit, invehi in Helenam his verbis fecit interpolator (Hec. 441)

ὡς τὴν Λάκαιναν ξύγγονον Διοσκόροιν
Ἑλένην ἴδοιμι· διὰ καλῶν γὰρ ὀμμάτων
αἴσχιστα Τροίαν εἷλε τὴν εὐδαίμονα.

Haec intacta a criticis praeter Hermannum relicta esse, magnopere mirandum est. Hic tamen, ne qua lacinia interiret religiose curans, non delenda illa sed choro deferenda censuit, nova plane ratione trimetros cantico praefigens. Nam quos in Aeschyli Agam. 359, et Choeph. 931. jambos praemittit chorus, iis non statim quid de rebus sentiat edit, sed tantum ad canticum recitandum se praeparat sive exhortatur. Ac Hermanni quidem acumen ingenii et diligentia quantum cum reliquis tragicis tum Euripidi profuerint, quis ignorat? quae quanto plus profuissent, si minus malam de hoc poeta concipere voluisset opinionem! Idem igitur post v. 759 (739) ejusdem tragoediae lacunae signa ponere quam verba inutilia οὐδέν τι τούτων ὧν σὺ δοξάζεις ἄναξ delere maluit. Ac vix tam tenue, tam vitiosum, tam ineptum absurdumque inveniri potest, quod ille non Euripide dignum esse conservandumque et concinnandum statuerit. Nam cum Iphigeniae Tauricae chorus, qui constat ex graecis mulieribus, *Asiatica lingua* se dominae querelis responsurum esse dicat (v. 176.), ne in hoc quidem offensus est: posse enim barbaras barbaris sacris preces adhiberi. Atque ibi quidem, nisi nulla non dispositionis monstra strophicae Euripidi convenire putaret, metro illud additamentum cum reliquis respui intellexisset. Sic enim canticum illud emendandum constituendumque censeo:

στροφὴ ά.

ΧΟΡΟΣ. εὐφαμεῖτ', ὦ

πόντου δισσὰς συγχωρούσας
πέτρας Εὐξείνου ναίοντες.
[ὦ] παῖ [τᾶς] Λατοῦς, Δίκτυνν' οὐρεία,
πρὸς (τὰν) σὰν αὐλὰν, εὐστύλων
ναῶν χρυσήρεις θριγκοὺς,
πόδα παρθένιον ὅσιον ὁσίας*)
κληδούχου δούλα πέμπω,
Ἑλλάδος εὐίππου πύργους
καὶ τείχη χόρτων τ' εὐδένδρων
ἐξαλλάξασ' Εὐρώπαν,
πατρῴων οἴκων ἕδρας.
ἔμολον. τί νέον; τίνα φροντίδ' ἔχεις;
τί με πρὸς ναοὺς ἄγαγες ἄγαγες;
ὦ παῖ τοῦ τᾶς Τροίας πύργους
ἐλθόντος κλεινᾷ σὺν κώπᾳ
χιλιοναύτᾳ μυριοτευχεῖ
τῶν Ἀτρειδᾶν τῶν κλεινῶν.

ἀντιστρ. ά.

ΧΟΡΟΣ. ἀντιψάλμους
ᾠδὰς [ὕμνον τ' Ἀσιήταν σοι, βάρβαρον
ἰαχὰν] δεσποίνᾳ 'ξαυδάσω,
τὰν ἐν θρήνοις μοῦσαν νέκυσιν [μελομέναν
ἐν μολπαῖς]**)
Ἅιδας ὑμνεῖ δίχα παιάνων.
οἴμοι τῶν Ἀτρειδᾶν οἴκων,
ἔρρει φῶς σκήπτρων, οἴμοι.
[οἴμοι πατρῴων οἴκων]
τί δὲ καὶ . . . . ***)

---

*) Quomodo sanandus sit versus et numeris carens et sens
ineptus (nam viris nuptas et liberis praeditas feminas chor
plerasque fuisse ex v. 1071 patet), cum antistrophica quoqu
corrupta sint, non invenio.

**) Prioris versus additamentum unde petitum sit nescio: huju
autem, nisi ex glossemate ortum, ex Phoenissis v. 1303 ar
cessitum videtur.

*** Locus admodum impeditus. Libri τίν' ἐκ τῶν vel τίν' ἐκ τῆ

εὐόλβων Ἄργει βασιλέων.
ἀρχὰ, μόχθους δ' ἐκ μόχθων
ᾄσσει; δινευούσαις ἵπποι-
σιν πταναῖς ἀλλάξας ἐξ
ἕδρας ἱερᾶς ὄμμ' αὐγᾶς*)
ἅλιος, ἄλλοις δ' ἄλλα προσέβα
χρυσέας ἀρνὸς μελάθροις ὀδύνα·
[φόνος ἐπὶ φόνῳ, ἄχεά τ' ἄχεσιν]
ἔνθεν τῶν πρόσθεν δμαθέντων
Τανταλιδᾶν ἐκβαίνει ποινά τ'
εἰς οἴκους, σπεύδει δ' ἀσπούδαστ'
ἐπὶ σοὶ δαίμων * * * *

Alterum stropharum par versibus 143 — 177 et 203 — 235 (197 — 228) continetur et sic se habet:

στροφὴ β'.

ΙΦΙΓ. ἰὼ δμωαί,
δυσθρηνήτοις ὡς θρήνοις
ἔγκειμαι τᾶς οὐκ εὐμούσου
μολπαῖσι βοᾶς ἀλύροις ἐλέγοις,
ἒ ἔ, ἐν κηδείοις οἴκτοισιν,
αἵ μοι συμβαίνουσ' ἆται,
σύγγονον ἁμὸν κατακλαιομένα,
οἵαν ἴδον ὄψιν ὀνείρων**)
νυκτός, τᾶς ἐξῆλθ' ὄρφνα.
οὐκ εἴσ' οἶκοι πατρῷοι,
ὀλόμαν, ὀλόμαν***).
οἴμοι, φροῦδος γέννα.
φεῦ φεῦ τῶν Ἄργει μόχθων.
ἰὼ δαίμων, ὃς τὸν μοῦνόν
με κασίγνητον συλᾷς, Ἀιδᾳ

---

vel τίν' ἐκ τῆς τῆς, sub cujus scripturae vestigiis mihi verbum aliquod latere videtur.

*) Vulgo ἱερὸν ὄμμ' αὐγᾶς.

**) Vulgo ζωᾶς, οἵαν ἰδόμαν ὄψιν etc. Delevit ζωᾶς Elmslejus.

***) Vulgo haec exclamatio versui 10. praemittitur.

πόντου δισσὰς συγχωρούσας
πέτρας Εὐξείνου ναίοντες.
[ὦ] παῖ [τᾶς] Λατοῦς, Δίκτυνν' οὐρεία,
πρὸς (τὰν) σὰν αὐλὰν, εὐστύλων
ναῶν χρυσήρεις θριγκοὺς,
πόδα παρθένιον ὅσιον ὁσίας*)
κληδούχου δούλα πέμπω,
Ἑλλάδος εὐίππου πύργους
καὶ τείχη χόρτων τ' εὐδένδρων
ἐξαλλάξασ' Εὐρώπαν,
πατρῴων οἴκων ἕδρας.
ἔμολον. τί νέον; τίνα φροντίδ' ἔχεις;
τί με πρὸς ναοὺς ἄγαγες ἄγαγες;
ὦ παῖ τοῦ τᾶς Τροίας πύργους
ἐλθόντος κλεινᾷ σὺν κώπᾳ
χιλιοναύτᾳ μυριοτευχεῖ
τῶν Ἀτρειδᾶν τῶν κλεινῶν.

ἀντιστρ. α'.

ΧΟΡΟΣ. ἀντιψάλμους
ᾠδὰς [ὕμνον τ' Ἀσιήταν σοι, βάρβαρον
ἰαχὰν] δεσποίνᾳ 'ξαυδάσω,
τὰν ἐν θρήνοις μοῦσαν νέκυσιν [μελομέναν
ἐν μολπαῖς]**)
Ἅιδας ὑμνεῖ δίχα παιάνων.
οἴμοι τῶν Ἀτρειδᾶν οἴκων,
ἔρρει φῶς σκήπτρων, οἴμοι.
[οἴμοι πατρῴων οἴκων]
τί δὲ καὶ . . . . ***)

---

*) Quomodo sanandus sit versus et numeris carens et sensu ineptus (nam viris nuptas et liberis praeditas feminas chori plerasque fuisse ex v. 1071 patet), cum antistrophica quoque corrupta sint, non invenio.

**) Prioris versus additamentum unde petitum sit nescio: hujus autem, nisi ex glossemate ortum, ex Phoenissis v. 1308 arcessitum videtur.

*** Locus admodum impeditus. Libri τίν' ἐκ τῶν vel τίν' ἐκ τῆς

εὐόλβων Ἄργει βασιλέων.
ἀρχὰ, μόχθους δ' ἐκ μόχθων
ᾄσσει; δινευούσαις ἵπποι-
σιν πταναῖς ἀλλάξας ἐξ
ἕδρας ἱερᾶς ὄμμ' αὐγᾶς*)
ἅλιος, ἄλλοις δ' ἄλλα προσέβα
χρυσέας ἀρνὸς μελάθροις ὀδύνα;
[φόνος ἐπὶ φόνῳ, ἄχεά τ' ἄχεσιν]
ἔνθεν τῶν πρόσθεν δμαθέντων
Ταντταλιδᾶν ἐκβαίνει ποινά τ'
εἰς οἴκους, σπεύδει δ' ἀσπούδαστ'
ἐπὶ σοὶ δαίμων * * * *

Alterum stropharum par versibus 143 — 177 et 203 — 235 (197 — 228) continetur et sic se habet:

στροφὴ β'.

ΙΦΙΓ. ἰὼ δμωαί,
δυσθρηνήτοις ὡς θρήνοις
ἔγκειμαι τᾶς οὐκ εὐμούσου
μολπαῖσι βοᾶς ἀλύροις ἐλέγοις,
ἒ ἔ, ἐν κηδείοις οἴκτοισιν,
αἵ μοι συμβαίνουσ' ἆται,
σύγγονον ἁμὸν κατακλαιομένα,
οἵαν ἴδον ὄψιν ὀνείρων**)
νυκτός, τᾶς ἐξῆλθ' ὄρφνα.
οὐκ εἴσ' οἶκοι πατρῷοι,
ὀλόμαν, ὀλόμαν***).
οἴμοι, φροῦδος γέννα.
φεῦ φεῦ τῶν Ἄργει μόχθων.
ἰὼ δαίμων, ὃς τὸν μοῦνόν
με κασίγνητον συλᾷς, Ἅιδᾳ

---

vel τίν' ἐκ τῆς τῆς, sub cujus scripturae vestigiis mihi verbum aliquod latere videtur.

*) Vulgo ἱερὸν ὄμμ' αὐγᾶς.

**) Vulgo ζωᾶς, οἵαν ἰδόμαν ὄψιν etc. Delevit ζωᾶς Elmslejus.

***) Vulgo haec exclamatio versui 10. praemittitur.

πέμψας, ᾧ τάσδε χοὰς μέλλω
κρατῆρά τε τὸν φθιμένων
ὑδραίνειν γαίας ἐν νώτοις
πηγάς τ' οὐρείων ἐκ μόσχων
Βάκχου τ' οἰνηρὰς λοιβὰς
ξουθᾶν τε πόνημα μελισσᾶν,
[ἃ νεκροῖς θελκτήρια κεῖτ'] *)
ἀλλ' ἔνδος δή μοι πάγχρυσον**)
τεῦχος καὶ λοιβὰν Ἅιδᾳ.
ὦ κατὰ γαίας Ἀγαμεμνόνιον
θάλος, ὥς φθιμένῳ τάδε σοι πέμπω,
δέξαι δ'· οὐ γὰρ πρὸς τύμβον σοι
ξανθὰν χαίταν, οὐ δάκρυ' οἴσω·
τηλόσε γὰρ δὴ σᾶς ἀπενάσθην
πατρίδος καὶ ἐμᾶς, ἔνθα δοκήματα
κεῖμαι, σφαχθεῖσ' ἁ τλάμων.

ἀντιστρ. β'.

ΙΦΙΓ. ἐξ ἀρχᾶς μοι
δυσδαίμων δαίμων [τᾶς] ματρὸς
ζώνας καὶ νυκτὸς κείνας, ἐξ
ἇς λόχιαι στεῤῥὰν παιδείαν
Μοῖραι συντείνουσιν θεαὶ τᾷ
μναστευθείσᾳ 'ξ Ἑλλάνων,
ἂν πρωτόγονον θάλος ἐν θαλάμοις
Λήδας ἁ τλάμων κούρα
σφάγιον πατρῴᾳ λώβᾳ
καὶ θῦμ' οὐκ εὐγάθητον
τρέφεν, εὐκταίαν***)
ἱππείοις ἐν δίφροις
ψαμάθων Αὐλίδος ἐπιβᾶσαν****),

*) Inesse his verbis molestam tautologiam, comparans vv. 28. et 15, 16., cognosces.

**) Vocem δή ex conjectura inserui.

***) Vulgo ἔτεκεν ἔτρεφεν εὐκταίαν

****) Scribebatur ἐπιβασάν.

νύμφαν, οἴμοι, δύσνυμφον τῷ
τᾶς Νηρέως κούρας, αἰαῖ· νῦν δ'
ἀξείνου πόντου ξεῖνα δυς-
χόρτους οἴκους ναίω,
[ἄγαμος, ἄτεκνος, ἄπολις, ἄφιλος]
οὐ τὰν Ἄργει μέλπουσ' Ἥραν
οὐδ' ἱστοῖς ἐν καλλιφθόγγοις
κερκίδι Παλλάδος [Ἀτθίδος] εἰκὼ καὶ *)
Τιτάνων ποικίλλουσ', ἀλλ'
αἱμοῤῥάντων δυσφόρμιγγα
ξείνων αἱμάσσουσ' ἄταν [βωμοὺς], **)
οἰκτρὰν τ' αἰαζόντων αὐδὰν,
οἰκτρὸν τ' ἐκβαλλόντων δάκρυον.
καὶ νῦν κείνων μέν μοι λᾶθα,
τὸν δ' Ἄργει δμαθέντα κλαίω
σύγγονον, ὃν λίπον ***) ἐπιμαστίδιον [ἔτι
βρέφος, ἔτι νέον, ἔτι θάλος]
ἐν χερσὶν ματρὸς πρὸς στέρνοις τ'
Ἄργει, σκηπτοῦχον Ὀρέσταν·

In strophas digestae compositaeque sunt reliquae fabularum parodi Euripidearum omnes praeter unam Hecubae. Sed legibus haec quoque cedit, remotis quibusdam glossematis ejusque generis additamentis aliis.

προῳδός.

ΕΚΑΒΗ. ἄγετ', ὦ παῖδες, τὴν γραῦν πρὸ δόμων,
ἄγετ' ὀρθοῦσαι τὴν ὁμόδουλον,
Τρῳάδες, ὑμῖν, πρόσθε δ' ἄνασσαν,
[λάβετε, φέρετε, πέμπετ', ἀείρετέ μου δέμας]
γραίας χειρὸς προσλαζύμεναι·
κἀγὼ σκολιῷ σκίπωνι χερὸς

*) Καὶ addendum esse, vidit Hermannus.

**) Vocabulum βωμοὺς pro glossemate additum est ab iis qui αἱμάττειν ἄταν dici posse ignorabant.

***) Scribebatur ἔλιπον.

διερειδομένα, σπεύσω βραδύπουν
ἤλυσιν ἄρθρων προτιθεῖσα.

στροφὴ ά.

ὦ στεροπὰ Διὸς, ὦ σκοτία νύξ,
τί ποτ' αἴρομαι ἐννυχίοις οὕτω *)
δείμασι, φάσμασιν; ὦ πότνια χθών,
μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων,
ἀποπέμπομαι ἔννυχον ὄψιν,
ἃν περὶ παιδὸς ἐμοῦ τοῦ σωζομένου κατὰ Θρήκην
ἀμφὶ Πολυξείνης τε φίλης θυγατρὸς δι' ὀνείρων
εἶδον φοβερὰν [ὄψιν],
ἔμαθον γ', ἐδάην **)· ὦ χθόνιοι θεοί,
σώσατε παῖδ' ἐμὸν, ὃς, μόνος οἴκων
ἄγκυρ' ἔτ' ἐμῶν, τὴν χιονώδη
Θρήκην κατέχει,
ξείνου πατρῴου φυλακαῖσιν.

ἀντιστρ. ά.

[ἔσται τι νέον] ἥξει τι μέλος γοερὸν γοεραῖς·
οὔποτ' ἐμὰ φρὴν ὧδ' ἀλίαστος
[φρίσσει] ταρβεῖ. ποῦ ποτε θείαν Ἑλένου
ψυχὰν ἢ Κασσάνδραν ἐσίδω [Τρῳάδες],
ὥς μοι κρίνωσιν ὀνείρους;
εἶδον γὰρ βαλιὰν ἔλαφον λύκου αἵμονι χαλᾷ
σφαζομέναν ἀπ' ἐμῶν γονάτων σπασθεῖσαν ἀνάγκᾳ
οἰκτρῶς· τότε δεῖμ' ***)
ἦλθ', ὑπὲρ ἄκρας τύμβου κορυφᾶς

---

*) Scribebatur ἔννυχος, quod vel eo nomine damnandum fuit, quod, nisi ubi clauditur sensus, fere non est locus paroemiaco.

**) Vocem γέ post ἔμαθον ex conjectura addidi; corrigit enim Hecuba quod dixit εἶδον et per gradationem ascendit: *vidi, inquam? immo cognovi et comperi.*

***) Vulgo καὶ τόδε δεῖμά μοι.

φάντασμ' Ἀχιλέως, ᾔτει δὲ γέρας
τῶν πολυμόχθων τινὰ Τρωϊάδων·
ἀπ' ἐμᾶς [οὖν, ἀπ' ἐμᾶς τόδε] παιδὸς
πέμψατε, δαίμονες, ἱκετεύω.

στροφὴ β'.

ΧΟΡΟΣ. Ἑκάβη, σπουδῇ πρός σ' ἐλιάσθην,
τὰς δεσποσύνους σκηνὰς προλιποῦσ',
ἵν' ἐκληρώθην καὶ προςετάχθην
δούλη, πόλεως ἀπελαυνομένη
τῆς Ἰλιάδος, λόγχης αἰχμῇ
δοριθήρατος πρὸς Ἀχαιῶν,

ἀντιστρ. β'.

οὐδὲν παθέων ἀποκουφίζουσ',
ἀλλ' ἀγγελίας βάρος ἀραμένη
[μέγα, σοί τε, γύναι, κῆρυξ ἀχέων],
ἐν γὰρ Ἀχαιῶν πλήρει ξυνάδῳ
λέγεται δόξαι, σὴν παῖδ' Ἀχιλεῖ
σφάγιον θέσθαι· τύμβου δ' ἐπιβὰς
[οἶσθ' ὅτε] χρυσέοις ἐφάνη σὺν ὅπλοισιν*).

μεσῳδός.

τὰς ποντοπόρους δ' ἔσχε σχεδίας
λαίφη προτόνοις ἐπερειδομένας,
τάδε θωΰσσων· ποῖ δὴ Δαναοὶ
τὸν ἐμὸν τύμβον
στέλλεσθ' ἀγέραστον ἀφέντες;

στροφὴ γ'.

πολλῆς δ' ἔριδος συνέπαισε κλύδων,
δόξα δ' ἐχώρει δίχ' ἀν' Ἑλλήνων
στρατὸν αἰχμητὴν, τοῖς μὲν διδόναι
τύμβῳ σφάγιον, τοῖς δ' οὐχὶ δοκοῦν·
ἦν δὲ τὸ μὲν σὸν σπεύδων ἀγαθὸν,
τῆς μαντιπόλου
βάκχης σχὼν λέκτρ', Ἀγαμέμνων**).

---

*) Vulgo ὅπλοις.

**) Pro σχὼν vulgo ἀνέχων, quod et ineptum est, absente ar-

ἀντιστρ. γ΄.

τὼ Θησείδα δ', ὄζω Ἀθηνῶν,
δισσῶν μύθων ῥήτορες ἦσαν,
γνώμῃ δὲ μιᾷ συνεχωρείτην,
[τὸν Ἀχίλλειον] τύμβον στεφανοῦν αἵματι χλωρῷ·
τὰ δὲ Κασσάνδρας λέκτρ' οὐκ ἐφάτην
τῆς Ἀχιλείας
πρόσθεν θήσειν ποτὲ λόγχης.

στροφὴ δ΄.

σπουδαὶ δὲ λόγων κατατεινομένων
ἦσαν ἴσαι πως, πρὶν ὁ ποικιλόφρων
κόπις ἡδυλόγος δημοχαριστὴς
Λαερτιάδης πείθει στρατιάν,
μὴ τὸν ἄριστον Δαναῶν πάντων
δούλων σφαγίων οὕνεκ' ἀπωθεῖν,
μηδέ τιν' εἰπεῖν, παρὰ Περσεφόνῃ
στάντα, φθιμένων,
ὡς ἀχάριστοι Δαναοὶ Δαναοῖς
τοῖς οἰχομένοις ὑπὲρ Ἑλλήνων
Τροίας πεδίων ἀπέβησαν.

ἀντιστρ. δ΄.

ἥξει δ' Ὀδυσεὺς ὅσον οὐκ ἤδη,
πῶλον ἀφέλξων σῶν ἀπὸ μαστῶν
[ἔκ τε γεραιᾶς χερὸς ὁρμήσων].
ἀλλ' ἴθι ναούς, ἴθι πρὸς βωμούς,
ἵζ' Ἀγαμέμνονος ἱκέτις γονάτων,
κήρυσσε θεοὺς τούς τ' οὐρανίδας
τούς θ' ὑπὸ γαῖαν· ἢ γάρ σε λιταὶ
διακωλύσουσ' ὀρφανὸν εἶναι
παιδὸς μελέας,
ἢ δεῖ σ' ἐπιδεῖν τύμβῳ προπετῆ

---

ticulo, soloecum est: σχὼν eum in retinenda virgine his ipsis, quae in Hecubae gratiam agebat, pertinacem se ostendisse significat.

φοινισσομέναν αἵματι παρθένον
[ἐκ χρυσοφόρου]
δειρῆς νασμῷ μελαναυγεῖ.

στροφὴ ε.

ΕΚΑΒΗ. οἲ 'γὼ μελέα, τί ποτ' ἀπύσω;
ποίαν ἀχώ, ποῖον ὀδυρμόν;
δειλαία δειλαίου γήρως,
δουλείας τᾶς [οὐ τλατᾶς] οὐ φερτᾶς.
[ὤμοί μοι] τίς ἀμύνει μοι; ποία γέννα;
ποία δὲ πόλις; φροῦδος πρέσβυς,
φροῦδοι παῖδες.
ποίαν, ἢ ταύταν ἢ κείναν
στείχω; ποῦ τις θεῶν ἢ δαίμων *)
ἐπαρωγός; ἰὼ κάκ' ἐνεγκοῦσαι
Τρῳάδες, ὦ κάκ' ἐνεγκοῦσαι
πήματ', ἀπωλέσατ' ὠλέσατ'· οὐκέτι μοι βίος
ἀγαστὸς ἐν φάει.
ὦ τλάμων ἄγησαί μοι πούς,
ἄγησαι τᾷ γηραιᾷ
πρὸς τάνδ' αὐλάν· ὦ τέκνον, ὦ παῖ
δυστανοτάτας ματέρος, ἔξελθ'
ἔξελθ' οἴκων, ἄιε ματρός.
[αὐδάν, ὦ τέκνον, ὡς εἰδῇς,
οἵαν, οἵαν ἀΐω φάμαν
περὶ σᾶς ψυχᾶς].

στροφὴ ς'.

ΠΟΛ. [ἰώ,] μᾶτερ, μᾶτερ, τί βοᾷς, τί νέον
καρύξασ' οἴκων μ', ὥστ' ὄρνιν,
θάμβει τῷδ' ἐξέπταξας;
ΕΚ. ὤ μοί μοι, τέκνον
ΠΟΛ. τί με δυσφημεῖς; φροίμιά μοι κακά.
ΕΚ. αἰαῖ σᾶς ψυχᾶς.

---

*) Hermannum in scribendis hisce sequutus sum.

ἀντιστρ. ζ΄.

ΠΟΛ. ἐξαύδα, μὴ κρύψῃς δαρόν·
δειμαίνω, δειμαίνω, μᾶτερ.

ΕΚ. * * * * * *

ΠΟΛ. τί ποτ' ἀναστένεις;

ΕΚ. τέκνον, τέκνον, μελέας ματρός.

ΠΟΛ. τί δὲ τόδ' ἀγγελεῖς *);

στροφὴ η΄.

ΕΚ. σφάξαι σ' Ἀργείων κοινὰ
συντείνει πρὸς
τύμβον γνώμα Πηλείδᾳ [γέννᾳ].

ἀντιστρ. η΄.

ΠΟΛ. οἴμοι, μᾶτερ, πῶς φθέγγει
ἀμέγαρτα κακῶν;
μάνυσόν μοι, μάνυσον [μᾶτερ].

μεσῳδός.

ΕΚ. αὐδῶ, παῖ, δυσφήμους φήμας
ἀγγέλλουσ' Ἀργείων δόξαι
ψήφῳ τᾶς σᾶς περί μοι ψυχᾶς.

ἀντιστρ. ε΄.

ΠΟΛ. ὦ δεινὰ παθοῦσ', ὦ παντλάμων,
ὦ δυστάνου, μᾶτερ, βιοτᾶς,
οἵαν οἵαν αὖ σοι λώβαν [ἐχθίσταν]
ἀῤῥήταν ὦρσεν δαίμων.
οὐκέτι σοι παῖς ἅδ', οὐκέτι δὴ
γήρᾳ δειλαία δειλαίῳ
συνδουλεύσω·
σκύμνον γάρ μ' ὥστ' οὐριθρέπταν
μόσχον δειλαία δειλαίαν
εἰςόψει χειρὸς ἀναρπαστὰν
σᾶς ἄπο, λαιμότομόν θ' Ἅιδᾳ
γᾶς ὑποπεμπομέναν σκότον, ἔνθα νεκρῶν
μέτα

*) Vulgo τί τόδ' ἀγγέλλεις. Cod. Flor. 33. τί ὃ τάδ' ἀγγέλεις. Mosc. A. ἀγγελεῖς.

τάλαινα κείσομαι.
σὲ μὲν, ὦ μᾶτερ δύστανε βίου,
κλαίω πανοδύρτοις θρήνοις·
τὸν ἐμὸν δὲ βίον, λώβαν, λύμαν τ'
οὐ μετακλαίομαι, ἀλλὰ θανεῖν μοι
ξυντυχία κρείσσων ἐκύρησεν.

Non possum hoc loco facere, quin etiam in Jonis initio quae a versu 154. incomposita jacent, quomodo ad legem reducenda sint, ostendam.

στροφή.

ἔα, ἔα
φοιτῶσ' ἤδη λείπουσίν τε
πτανοὶ Παρνασοῦ κοίτας·
αὐδῶ μὴ χρίμπτειν θριγκοῖς
μηδ' εἰς χρυσήρεις οἴκους·
μάρψω σ' αὖ τόξοις, ὦ Ζηνὸς
κῆρυξ, ὀρνίθων γαμφηλαῖς
ἰσχὺν νικῶν.
ὅδε πρὸς θυμέλας ἄλλος ἐρέσσει,
κύκνος γ'· οὐκ ἄλλᾳ *)
φοινικοφαῆ πόδα κινήσεις;
οὐδέν [σ' ἁ] φόρμιγξ ἁ Φοίβου
σύμμολπος τόξων ῥύσαιτ' ἄν·
[παρά τε πτέρυγας]
λίμνας ἐπίβα τᾶς Δηλιάδος·
αἱμάξεις, εἰ μὴ πείσει (μοι),
τὰς καλλιφθόγγους ᾠδάς.

ἀντιστρ.

ἔα, ἔα.
τίς ὅδ' ὀρνίθων καινὸς προσέβα;
μῶν ὑπὸ θριγκοὺς εὐναίας
καρφηρὰς θήσων τέκνοις;

---

*) vocem γ' post κύκνος addidi: in appositione usurpatam vides Herc. F. 770. Iphig. A. 85. Alcest. 376. Med. 1895.

ψαλμοί σ' εἴρξουσιν τόξων.
οὐ πείσει, χωρᾶν (δ') ἐν δίναις
ταῖς Ἀλφειοῦ παιδαυργήσεις *),
ἢ νάπος Ἴσθμιον,
ὡς ἀναθήματα μὴ βλάπτηται
ναοί θ' οἱ Φοίβου;
* * * * *
κτείνειν δ' ὑμᾶς αἰδοῦμαι
τοὺς θεῶν ἀγγέλλοντας φήμας
θνατοῖς· οἷς δ' ἔγκειμαι μόχθοις
Φοίβῳ δουλεύσω κοὐ λήξω
τοὺς βόσκοντας θεραπεύων.

His peractis illuc unde profectus sum redeo, ut versus propter argumenti similitudinem margini adscriptos postea per errorem in textum intrusos coarguam. In Troadibus cum queratur Andromache, quod ipsa virtus in malum sibi verterit, quoniam, quo probior in conjugem fuerit cognita, hoc cupidius expetatur a Neoptolemo, medio huic sensui inculcata sunt angustae quaedam et minutae sapientiae praecepta, ignobilium mulierculanum vitae apta, adhibitis versibus decem 642—651 (*πρῶτον μὲν . . . ἐχρῆν παριέναι*), quos neque illi loco destinatos fuisse neque omnino ab Euripide profectos esse, criticorum unus Seidlerus intellexit. Certe Menandro quam Euripide digniores sunt. Ex eodem autem fonte alterum quoque additamentum (vv. 660—667 *καίτοι λέγουσιν . . . φύσει τε λείπεται*) in illum, quem diximus, locum invectum est. Nam neque de rebus venereis in summa moestitia Andromachen cogitare neque, cum Hectorem propter consilium, genus, opes, virtutem, et quod ei primo virgo deducta sit, unice a se cultum ama-

*) vulgo παιδούργεις.

tumque testatur, hanc fidem admirationemque cum consuetudine jumentorum comparare decet.

Ex tribus versibus qui sunt in Iphig. T. (484—486) —

οὔτοι νομίζω σοφὸν ὃς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοὐλέθρου νικᾶν θέλῃ,
[οὐχ ὅστις Ἅιδην ἐγγὺς ὄντ' οἰκτίζεται]
σωτηρίας ἄνελπις —

tertius neque ullo verborum nexu cum reliquis cohaeret et tautologiam addit intolerabilem, ideoque delendus est. Minor etiam in hisce extremi versus cum iis quae praecedunt consensio est:

καὶ μὴ τὸ ταρβοῦν κἀκφοβοῦν σ' ἐκ δεμνίων
ἄγαν ἀποδέχου, μένε δ' ἐπὶ στρωτοῦ λέχους·
κἂν μὴ νοσῇς γὰρ, ἀλλὰ δοξάζοις νοσεῖν.
[κάματος βροτοῖσιν ἀπορία τε γίγνεται]

Verba sunt Electrae (Orest. 312 seqq.) fratrem monentis, ne imaginum terriculis e lecto se excitari sinat, neve, priusquam convaluerit, viribus uti velit, denique, ut aegrotare se credat, etiamsi non sentiat, suadentis. His importune adjecta haec generalis sententia *morbus mortalibus et prohibitio est*, cui ut aptarentur priora, critici δοξάζοις partim in δοξάζεις partim in δοξάζῃς partim in δοξάζει mutaverunt.

In Medea versui 1029.

ἄλλως ἄρ' ὑμᾶς, ὦ τέκν', ἐξεθρεψάμην

haec verba e Troadibus petita apposita sunt

ἄλλως ἐμόχθουν καὶ κατεξάνθην πόνοις,

tam prospero fraudis successu, ut, utro verius loco retineantur, plerique critici dubitent. Neque minus versum in Alcestide 295 et 651 iteratum tulerunt:

Κἀγώ τ' ἂν ἔζην χἤδε τὸν λοιπὸν χρόνον.

At supervacaneus est priori loco (295), neque injuria copulae καὶ repetitio offendit Valckenarium,

virum ingeniosissimum. Qui vero post 810 sequitur versus, ex 195 repetitus, ab editoribus omnibus praeter Hermannum damnatus est. Hinc saepe, vincente fraude, accidit, ut integrae sententiae, postquam in alienum essent locum transvectae, cognita earum iteratione, suo loco delerentur, atque existeret illa, quae satis frequens est in Euripide, transpositio: velut Jacobsius Phoenissarum versus 413. 414 versui 409. conjungendos esse docuit, neque minus felici emendatione vir quidam doctus in Classic. journ. 3. p. 611 Medeae versum 928 post 931 collocandum esse censuit. Idem in Oreste versui 257, quo interpellatur stichomythia, post versum 270 suum locum esse vidit, qua in re initium dumtaxat fecit sanandi loci illius, majus damnum nobis tollendum relinquens. Etenim remoto illo versu atque ablato ex oratione Orestis, factum est, ut illae sententiae, a quibus distractus erat, in diverbii formam discerperentur, adhibita persona Electrae, quam quidem multo ante despondisse animum atque obvoluto capite lacrimis se dedisse, haud difficile intelligitur. Neque erat illa tam amens consilii, ut aut ratiocinando cum insano atque furenti vellet contendere aut furias, quas Orestes sibi conspicere videbatur, pro veris haberet. His perpensis, sic locum restituendum esse intelliges:

δὸς τόξα μοι κερουλκά, δῶρα Λοξίου,
οἷς εἶπ' Ἀπόλλων μ' ἐξαμύνασθαι θεάς,
εἴ μ' ἐκφοβοῖεν μανιάσιν λυσσήμασιν.
αὗται γάρ, αὗται πλησίον θρώσκουσί μου.
βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί,
εἰ μὴ 'ξαμείψει χωρὶς ὀμμάτων ἐμῶν·
οὐκ εἰσακούετ'; οὐχ ὁρᾶθ' etc.

Videtur sibi furias Orestes magis magisque appro-

pinquantis conspicere; quare jam jamque eas ait a se vulneratum iri, longeque iis abfuturam immortalitatem, quoniam arcu ab Apolline sibi tradito res geratur. Fuisse autem versum 271

βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί

primitus neque Electrae tributum neque cum interrogatione pronuntiatum, testimonio est Anaxarchus, qui usus est illo irridens Alexandro, Jove se procreatum glorianti, id profecto non facturus si vel interrogatio infuisset vel dubitatio.

Omnium facillime sententiae transferebantur generales; quare, cum sententiosus sit natura Euripides, sententiosior est redditus ab interpolatoribus. Hinc factum est, ut paene non minus hujus poetae quam Sanchonis illius Pansae, quem depinxit Cervantes, sententiarum abundantia atque importunitas diffamaretur. Quae cum ita sint, difficiliter me lectoribus persuasurum intelligo, nisi vel metro spuria respui vel a rebus discrepare ostendam. In Medea igitur chori canticum, quod incipit a v. 1081., in strophas redire videbis, remota sententia una alienissima:

στροφὴ ά.

πολλάκις ἤδη διὰ λεπτοτέρων
μύθων ἔμολον, καὶ πρὸς ἁμίλλας
ἦλθον μείζους ἢ χρὴ γενεὰν
θῆλυν ἐρευνᾶν· ἀλλὰ γάρ ἐστιν
μοῦσα καὶ ἡμῖν, ἣ προσομιλεῖ
σοφίας ἕνεκεν· πάσαισι μὲν οὔ·
παῦρον γὰρ δὴ γένος ἐν πολλαῖς
εὕροις ἂν ἴσως
κοὐκ ἀπόμουσον τὸ γυναικῶν.

στροφὴ β΄.

καί φημι βροτῶν οἵτινές εἰσιν
πάμπαν ἄπειροι μηδ' ἐφύτευσαν

παῖδας, προφέρειν εἰς εὐτυχίαν
τῶν γειναμένων· οἱ μὲν ἄτεκνοι,
δι' ἀπειροσύναν εἴθ' ἡδὺ βροτοῖς
εἴτ' ἀνιαρὸν παῖδες τελέθουσ',
οὐχὶ τυχόντες,
πολλῶν μόχθων ἀπέχονται.
ἀντιστρ. β'
οἷσι δὲ τέκνων ἔστιν ἐν οἴκοις
γλυκερὸν βλάστημ', ἐσορῶ μελέτῃ
κατατρυχομένους τὸν ἅπαντα χρόνον·
πρῶτον μὲν ὅπως θρέψουσι καλῶς
βίοτόν θ' ὁπόθεν λείψουσι τέκνοις,
ἔτι δ' ἐκ τούτων εἴτ' ἐπὶ φλαύροις
εἴτ' ἐπὶ χρηστοῖς
μοχθοῦσι, τόδ' ἐστὶν ἄδηλον.
ἀντιστρ. ά.
[ἓν δὲ τὸ πάντων λοίσθιον ἤδη
πᾶσιν κατερῶ θνητοῖσι κακόν]
καὶ δὴ μὲν *) ἅλις βίοτόν θ' εὗρον
σῶμά τ' ἐς ἥβην ἤλυθε τέκνων·
χρηστοί τ' ἐγένοντ', εἰ δὲ κυρῆσαι
δαίμων οὕτω, φροῦδος ἐς Ἅιδην
θάνατος προφέρων σώματα τέκνων.
πῶς οὖν λύει πρὸς τοῖς ἄλλοις
τήνδ' ἔτι λύπην ἀνιαροτάτην
παίδων ἕνεκεν
θνητοῖσι θεοὺς ἐπιβάλλειν;

Helenae et Menelai cum Theonoe colloquium (Hel. 865 seqq.) cum aliis additamentis tum duabus tribusve sententiis intempestive inculcatis deformatum est. Primum enim orationi Helenae, quasi ibi de *bonis*, non de *vita* servanda ageretur, haec

---

*) codd. γάρ, quae corruptela necessario oriebatur inculcatis spuriis.

ineptus aliquis sententiarum venator inseruit:

μισεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὴν βίαν, τὰ κτητὰ δὲ
κτᾶσθαι κελεύει πάντας, οὐκ ἐς ἁρπαγάς.
ἐατέος δ' ὁ πλοῦτος ἄδικός τις ὤν.
κοινὸς γάρ ἐστιν οὐρανὸς πᾶσιν βροτοῖς
καὶ γαῖ', ἐν ᾗ χρὴ δώματ' ἀναπληρουμένους
τἀλλότρια μὴ ᾿χειν, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι βίᾳ.

Deinde iis, quae respondet Theonoe, haec, neque cum prioribus neque cum posterioribus cohaerentia, inserta sunt (v. 1013):

καὶ γὰρ τίσις τῶνδ' ἐστὶ τοῖς τε νερτέροις
καὶ τοῖς ἄνωθεν πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ νοῦς
τῶν κατθανόντων ζῇ μὲν οὔ, γνώμην δ' ἔχει,
ἀθάνατον, εἰς ἀθάνατον αἰθέρ' ἐμπεσών.

Denique finita hac oratione chorus, cui erat tacendum, frigidissimam sententiam alienissimo loco interponit (v. 1030)

οὐδείς ποτ' εὐτύχησεν ἔκδικος γεγώς,
ἐν τῷ δικαίῳ δ' ἐλπίδες σωτηρίας.

Tautologiam efficiunt in Electra vv. 921—924 (a verbis *ἴστω δ'* ad *παρ' οἷ δ' ἔχειν*) itemque vv. 936—937 (a verbo *ἐπίσημα* ad *λόγος*): quare utramque sententiam expungere non dubito. Eadem est ratio versuum in Bacchis 270, 271 (*θρασὺς δὲ . . . ἔχων*) et in Andromache versuum 321—323 (*εὔκλεια δ' . . . δοκεῖν*). Tolle ibidem Solonis illud (v. 100—103), multis quidem et hominibus et rebus aptum, sed illo loco alienum. In eadem porro fabula pinguis quidam Minervae homo *affinitatem* cum *amicitia* confudit haecce adscribens (v. 376)

φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
ὀρθῶς πεφύκασ', ἀλλὰ κοινὰ χρήματα.

In Helena versum 276

τὰ βαρβάρων γὰρ δοῦλα πάντα πλὴν ἑνός

nullo nexu cum reliquis cohaerere quemvis intel-

lecturum arbitror. In Orestis fabula importune Menelai orationi intermixta haec legitur sententia (v. 702 seq.): *inest in populi concione misericordia, inest etiam iracundia, res pretiosissimae iis qui prudenter utuntur occasione* — qua efficitur ut eodem, unde profecta est, oratio revolvatur, et quae commodius copiosiusque modo exposita sunt, abruptius statim iterentur, ut facile manum interpolatoris, similia similibus conferentis, agnoscas.

Jaso cum inter beneficia, quibus per se affecta sit Medea, hoc refert, quod illa in Graeciam perducta gloria rerum gestarum fruatur, non esse hoc dicturus arbitrandus est, nisi Medeam ipsam, quanti esset, laude celebrari, intelligere arbitraretur. Quare neque docenda erat illa neque admonenda neque etiam suae virtutes Jasoni canendae his verbis (v. 542 seqq.)

εἴη δ' ἔμοιγε μήτε χρυσὸς ἐν δόμοις
μήτ' Ὀρφέως κάλλιον ὑμνῆσαι μέλος,
εἰ μὴ 'πίσημος ἡ τύχη γένοιτό μοι.

In clausulis frequentissime addi sententiam, ut sit (quod ait Quintilianus) epiphonematis modo non tam probatio quam extrema quasi insultatio, quis est qui ignoret? Eaedem tamen interpolandi quoque copiam faciebant largissimam: nam cum, mediis orationibus diverbiisque ne insererentur spuria, saepe verborum rerumque nexus prohiberet, in fine adsuere quidvis licebat. Quare etiamsi Euripidem, ne utique deesset sensus, *qui in fine feriret aurem*, *minutis interdum corruptisque sensiculis et extra rem petitis* usum esse, concederem, tamen ut alienos, frigidos ineptosque ab eo, quem Quintilianus ait dicendo ac respondendo cuilibet eorum, qui fuerint in foro diserti, comparandum esse, adhibitos fuisse crederem, non possem adduci. Atqui

ejus generis numerus magnus in Euripidis fabulis invenitur. Velut in Phoenissis si genuini sunt vv. 438—442, in cassum dicta omnia quae praecedunt. In illis enim Polynices se, quod exsul, quod egenus, quod injuria sit affectus, invitum diis penatibus bellum intulisse testatus est: in his sola divitiarum cupidine, sine quibus generis nobilitas intereat, impulsum cum ingenti exercitu ad opprimendam patriam venisse gloriatur. Illa misericordiae movendae caussa dicta sunt, haec non possunt non excitare indignationem. Praeterea sunt interpolationis indicia primum quod iterantur in his partim ea quae continentur superioribus (confer versum 441. cum v. 430. et versum 439 seq. cum v. 404 seq.), deinde quod hiat commissura, particulis μὲν οὖν non habentibus quo referantur. In eadem fabula delendi vv. 198—201. Non est enim tam molestus Euripides, ut eandem rem bis auditoribus soleat obtrudere. Nam cavendum Antigonae esse, ne famae detrimentum inde nascatur, quod stans in tecto viros specularetur, principio statim scenae dictum est a paedagogo, ut hoc loco redire illam, appropinquante choro, jussisse sufficiat. Profecto intempestive temereque conviciatur mulieribus interpolator.

Bene finitur Ulyssis quae in Hecuba est oratio versu 327. Quae post hunc sequuntur, tam inhumana tam dura tamque acerba sunt, ut neque cum orationis tenore reliquo consentiant neque animo Ulyssis, servatum se ab Hecuba gratiam ipsi pro salute debere confidentis, ullo modo conveniant. In Andromache quae est Orestis verbis annexa sententia (v. 1007 seq.), quocunque refers, absurda est. Neque cadunt in ingenium Medeae haec verba (406 seqq.)

ἐπίστασαι δέ· πρὸς δὲ καὶ πεφύκαμεν
γυναῖκες, ἐς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται,
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται —,

et si caderent, certe non essent a Medea ipsa dicenda*), cujus quale sit animi consilium, ex hisce aestimabis:

μηδείς με φαύλην κἀσθενῆ νομιζέτω
μηδ' ἡσυχαίαν, ἀλλὰ θατέρου τρόπου,
βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ·
τῶν γὰρ τοιούτων εὐκλεέστατος βίος,

quibuscum egregie consentiunt quae illo altero loco commemorantur

ἕρπ' ἐς τὸ δεινόν· νῦν ἀγὼν εὐψυχίας·
ὁρᾷς ἃ πάσχεις; οὐ γέλωτα δεῖ σ' ὀφλεῖν
τοῖς Σισυφείοις τοῖς τ' Ἰάσονος γάμοις,
γεγῶσαν ἐσθλοῦ πατρὸς Ἡλίου τ' ἄπο.

His digne graviterque oratio absolvitur: reliqua frigent. Nec miror quod hominibus umbraticis, talia legentibus, in mentem venit uspiam a se lectum illud γυναῖκες ἐς μὲν ἔσθλ' etc., quod quo commodius aptaretur prioribus, tertium versum excuderunt scioli.

Similis argumenti sententiam orationi nutricis in Hippolyto subnexam vides (v. 480 seq.), non illam quidem alienam ab hujus persona, sed alienam tamen a loco et tempore absonamque ab iis quae praecedunt.

In Electra haecce (v. 1097 seqq.)

ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰςιδὼν
γαμεῖ πονηράν, μῶρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σώφρον' ἐν δόμοις λέχη

---

*) Sensisse hoc videtur qui scripsit cod. Havn., cum chori nomen ultimis praefigeret.

si Aegistho exprobrarentur, non improbaturum me fore arbitror; adversus Clytaemnestram autem tam inepte dicuntur quam sunt a reliqua oratione discrepantia. Sublatis illis vim suam dignitatemque orationi redditam videbis.

Damnum attulit Euripidi etiam scholasticorum hominum benevolentia, qui, quod eos rerum publicarum omniumque quae per multitudinem gerebantur, in vita otiosa atque solitaria, taedebat, suam illi morositatem obtrudere studuerunt. Atque a philosophis primum ortum esse hoc odium, Plato et Xenophon Socratici argumento sunt, quibuscum cave Euripidem ideo, quod familiariter et ipse Socrate usus esse dicatur, consensisse putes. Aliud enim poetae, aliud philosophi sequuntur, ut, cum hos a populi commodis voluntatibusque studium seducat, illos cum multitudine stare necesse sit. Nam qua nostra aetas utitur distinctione, cum alios plebis alios elegantiorum hominum poetas appellat, eam noli graecis fuisse hominibus notam credere, quorum quidem poetas, si ad hanc normam examinabis, illis quam his omnes similiores esse invenies. Omnium autem minime dramatica poesis, quae et nata erat cum liberis civitatibus et in iis solis spirabat, a plebis studiis unquam potuit aliena esse. Quare Euripides, cum arte ipsa civium voluntatibus favere cogeretur, non minore Spartanorum odio quam patriae amore flagrabat, neque unquam instituta majorum vituperavit. Et ambitiosorum quidem hominum factiosorumque pravitatem, mobilitati plebis et suis commodis inservientium, saepissime perstringit, neque non caecum multitudinis, incitatae cupiditatibus, furorem describit: at nusquam senili timiditate, procul adstanti versantibus in periculo similis, imprudentes monet atque castigat

praeter hunc locum, quem spurium esse mihi persuadeo (Orest. 904 seqq.):

Ἀργεῖος οὐκ Ἀργεῖος, ἠναγκασμένος,
θορύβῳ τε πίσυνος κἀμαθεῖ παῤῥησίᾳ,
πιθανὸς ἔτ' αὐτοὺς περιβαλεῖν κακῷ τινι.
ὅταν γὰρ ἡδὺς τοῖς λόγοις, φρονῶν κακῶς,
πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα.
ὅσοι δὲ σὺν νῷ χρηστὰ βουλεύουσ' ἀεὶ,
κἂν μὴ παραυτίκ', αὖθις εἰσι χρήσιμοι
πόλει· θεᾶσθαι δ' ὧδε χρὴ τὸν προστάτην
ἰδόνθ'· ὅμοιον γὰρ τὸ χρῆμα γίγνεται
τῷ τοὺς λόγους λέγοντι καὶ τιμωμένῳ.

Neque idem tanta erat consilii angustia, ut in una civium parte, eaque infima, salutem niti arbitraretur (920)

αὐτουργὸς, οἵπερ καὶ μόνοι σώζουσι γῆν.

Praeterea, quam contorta quamque vitiosa haec sint omnia, neminem peritum fugere arbitror. Atque est illa nuntii expositio aliis quoque additamentis deformata.

Aliud interpolationis subitae genus ab antiquitatis studiosis ortum est, qui, templorum sacrorumque origines doceri cupientes, suis nugis Euripidis carmina impleverunt. Cujus rei haud obscurum exemplum in Hippolyti prologo deprehenduntur hi versus (29 seqq.)

καὶ πρὶν μὲν ἐλθεῖν τήνδε γῆν Τροιζηνίαν,
πέτραν παρ' αὐτὴν Παλλάδος κατόψιον
γῆς τῆςδε ναὸν Κύπριδος ἐγκαθίσατο,
ἐρῶσ' ἔρωτ' ἔκδημον· Ἱππολύτῳ δ' ἔπι
τὸ λοιπὸν ὠνόμαζεν ἱδρῦσθαι θεάν —

quos propter soloecismos pridem critici damnare debuerunt: qui quoniam corrigere atque excusare quam Euripide indignos ducere maluerunt, ego, quam sint rebus quoque importuni, ostendam. Age

primum, quam pulcre remotis illis versibus oratio procedat, animadverte. Vides ei inesse gradationem, qua nascentis crescentisque amoris vis describitur. Haec venustas pessumdata ineptissimo est additamento. Tum adspice, quam misere homo infelicissimus, ut versus conglutinaret vilissimos, se torserit: primum enim versum e duobus, 24 et 12, conglutinavit unum, nil curans quod sic locus, in quo haec aguntur, bis in prologo demonstratur; quintum deinde ut compleret, repugnantia vocabula ὠνόμαζεν et ἱδρῦσθαι inter se conjunxit; denique verba τῆςδε γῆς, quasi eandem rem bis jam nominasse non sufficeret, intra breve spatium repetiit. Omitto soloecismum vocabuli ἐγκαθίσατο et inauditam constructionem τῆςδε γῆς κατόψιον. Turpiter autem aliis quoque additamentis illius tragoediae initium deformatum est, neque puduit criticos plerosque, carminis, quod Hippolyti comites a venatu redeuntes canunt, manifestissima interpretamenta in textu relinquere;

ΙΠΠ. ἕπεσθ᾽ ἀείδοντες ἕπεσθε
τὰν Διὸς οὐρανίαν
Ἄρτεμιν, ᾇ μελόμεσθα.
ΘΕΡ. πότνια, πότνια, σεμνοτάτα,
Ζανὸς γένεθλον,
χαῖρε, χαῖρέ μοι, ὦ κόρα,
[Λατοῦς Ἄρτεμι καὶ Διὸς]
καλλίστα πολὺ παρθένων,
αἳ μέγαν κατ᾽ Ὄλυμπον
ναίουσ᾽ εὐπατέρειαν αὐλάν *),

*) Ναίουσ᾽ ex conjectura est Hermanni: codd. partim ἃ . . . ναίεις partim αἳ . . . ναίετ᾽. Confirmatur illa glossemate (v. 13. 14.) τῶν κατ᾽ Ὄλυμπον παρθένων. Ex eodem glossemate etiam Ὄλυμπον pro οὐρανὸν (quod praebent libri) reponendum esse intelligitur, id quod pridem conjecit Hermannus.

Ζανὸς πολύχρυσον οἶκον.
IIIII. [χαῖρέ μοι, ὦ καλλίστα
τῶν κατ' Ὄλυμπον
παρθένων, Ἄρτεμι]
σοὶ τόνδε πλεκτὸν στέφανον ἐξ ἀκηράτου
λειμῶνος, ὦ δέσποινα, κοσμήσας φέρω etc.

Non equidem plane abhorret Euripides a patriorum institutorum commemoratione, et exstat ejus rei exemplum in Jone v. 20 seqq. Sed hoc si conceditur, non sequitur, illum ad minutias descendisse, quales nulla necessitate cogente exhibentur in fine Iphigeniae T. versibus 1458—1461 (νόμον τε θὲς .. τιμὰς ἔχῃ). Atque ille locus alio praeterea additamento insignis est. Delendi enim sunt praeter eos, quos modo nominavi, alteri quatuor versus 1469—1472 (γνώμης δικαίας . . . ψήφους λάβῃ), quibus efficitur, ut pro Thoante Orestes feminas captivas dimittere jubeatur, quod absurdum est. Certe et „stultissima esset Minerva, si haec Oresti, ad quem nullo modo pertinent, diceret, ita tamen ut Thoas audiret ideoque quae ad se pertinerent inde sumere sibi posset, et loqueretur aliena, si hic insereret quae, pridem in Areopagi judicio constituta, nihil pertinent ad rem praesentem.“ Nam quod Hermannus de mulieribus ait Iphigeniae pedissequis sermonem esse, *quas ipsas quoque, sicut prius Orestem, paribus suffragiis vincere velit Minerva, ut, quum ipsa eas absolvat, Thoas autem condemnaverit, mitior probetur sententia*, nollem illum unquam ad tam contortas explicationes confugisse. Profecto enim si hoc et dixit poeta et tam imperite expressit, nihil potest illo esse ineptius. Remotis versibus spuriis verba τάςδε δ' ἐκπέμπειν χθονὸς Ἑλληνίδας γυναῖκας ἐξεφίεμαι ad utrumque, et Orestem

et Thoantem, pertinere videbis: illi enim rem factum iri pollicetur dea, hunc facere jubet eandem.

Porro hoc nomine delendos censeo in Troadibus vv. 13 — 14. et in Helèna vv. 1670 — 1675 (οὓ δ' ὥρισεν . . ἐδέξατο).

Pares nugas aliis quoque passim rebus inculcatas videbis, quae quoniam tam variae multiplicesque sunt, ut difficile enumerari possint, tragoediarum ut quaeque maxime interpolata videtur primam percurram. In *Phoenissis* igitur v. 27. 51. et 60. pridem a Valckenario aliisque damnati sunt. Versibus 322 seqq., cum Jocaste hoc aperte dicat, *prae luctu se et capillos desecuisse et mutasse vestes*, haec altera pars bis diversis verbis enuntiata est, ut alterutrum interpolatum esse necesse sit. Sublatis verbis ἄπεπλος φαρέων λευκῶν, τέκνον, quae ex alia nescio qua tragoedia invecta videntur, sequentia cum superioribus optime cohaerere videbis, neque pro δ' reponere, quod praecedenti τε respondeat, τ' dubitabis. In versu autem 324 pro vulgata δακρυόεσσανιεῖσα scribendum δακρυόεσσ' ἀεὶ censeo:

ὅθεν ἐμάν τε λευκόχροα κείρομαι
δακρυόεσσ' ἀεὶ πενθήρη κόμαν,
δυςόρφναιά τ' ἀμφὶ τρύχη τάδε
σκότι' ἀμείβομαι.

Turbata deinde v. 473. seqq. constructio est, versu inutili a sciolo aliquo inserto:

ἐγὼ δὲ πατρὸς δωμάτων προὐσκεψάμην
τοὐμόν τε καὶ τοῦδ', ἐκφυγεῖν χρήζων ἀρὰς,
ἃς Οἰδίπους ἐφθέγξατ' εἰς ἡμᾶς ποτε
[ἐξῆλθον ἔξω τῆςδ' ἑκὼν αὐτὸς χθονὸς],
δοὺς τῷδ' ἀνάσσειν πατρίδος ἐνιαυτοῦ κύκλον etc. —

Hoc enim dicit Polynices: *ego domus saluti pro fratris aeque atque pro mea parte prospiciens, cedere patris exsecrationi constitui, imperio in*

annum fratri permisso, hac lege ut vicissim ipse imperarem. Participia δοὺς et χρῄζων non sunt per asyndeton ex adverso posita, sed compensandae sententiae caussa alterum alteri adnexum est. Paulo infra non unus sed duo versus hice

οἰκεῖν δὲ τὸν ἐμὸν οἶκον ἀνὰ μέρος λαβὼν,
καὶ τῷδ' ἐφιέναι τὸν ἴσον αὖθις χρόνον

expungendi sunt. Referuntur enim ad se particulae μέν et καί, de qua constructione confer Herc. F. 280. Jl. α, 267. Deinde unus versus ex duobus 710. et 711., qui interpellant stichomythiam, duce codice Flor. 34. refingendus est. Nam et omittitur in eo alter et permutantur utriusque clausulae πόλιν atque στρατὸν: unde abjicienda esse verba Καδμείων πόλιν, utpote ex proximo versu, aberrante librarii oculo, ingesta, abjicienda porro ὅπλοις ἑλίξειν, ex interpretamento orta ejus verbi quod primitus scriptum fuit βάλλειν, cognosces, quo facto quae restant hunc efficiunt versum:

βάλλειν πέριξ πύργοισιν Ἀργείων στρατόν.

Βάλλειν πέριξ idem est quod περιβάλλειν sc. δόρυ: cf. v. 724. et 728.

Tum, ut quae pridem ab aliis notata sunt omittam, versus 989 manifesto partim ex 997 partim ex interpretum additamentis conflatus est, neque potest illo quidquam vel ad rem vel ad verba molestius excogitari. Nam, obsecro, quid hoc est μολὼν προςηγορήσων εἶμι? Cur porro, ut ipse amitam adire possit, patrem abire jubet? aut quid amitae aditio ad salutem vel suam vel patriae nanciscendam pertinet? Haec nonne absurda sunt? Immo patrem pro se ad Jocastem ire jubet, specie quidem, ut illa de sorte sua certior fiat, revera autem, ut ipse, quae in animo habet, sine cunctatione peragere possit.

Pluribus interpolationibus narratio nuntii, quae incipit a versu 1090, depravata est. Ac primum quidem versus 1116—1118 praeeunte Valckenario a plerisque criticorum damnati sunt. Homo insulsus, qui haec effutivit, arma virorum fortium tanquam crepundia puerorum machinis instruere amavit: cujus manum etiam in versibus 1121. 1122 agnosces. Nam quemadmodum priore loco oculorum partem claudi machinarum ope partem vicissim aperiri fecit, ita altero loco non minore artificio admirabilem reddere clypeum Polynicis studuit, hoc scilicet quaerens, ut equi furibundi et pavore consternati non viderentur tantum grassari sed revera grassarentur. In descriptione scuti Adrasti alterutrum, aut ἑκατὸν ... γραφῇ aut ὕδρας ... αὔχημα supervacaneum est: idem enim efficiunt ἀσπίδα et λαιοῖσιν ἐν βραχίοσιν, idem ἐκπληρῶν et ἔχων, idem ἑκατὸν ἐχίδναις et ὕδραις. Praeterea etiam inutile vocabulum γραφῇ, explendi versus causa superinjectum, versum 1135 spurium esse arguit. Deinde quum duobus locis, versu 1100 seq. et 1095 seq., duo utrinque militum genera collocata fuisse doceamur, legionarios scilicet milites sive ὁπλίτας et equites sive ἱππῆς, ἱππότας, qui illorum temporum more curribus vehebantur, tertio loco v. 1147 tria eorum genera fuisse traduntur; cum non solum equites ab essedariis distinguantur, sed etiam velites (γυμνῆτες) pro legionariis militibus substituantur. Unde illum, quem diximus versum, spurium esse intelligitur. Jure meritoque denique v. 1133, putidum interpretum additamentum, delevit Valckenarius.

Non minoribus sordibus fuit altera nuntii narratio obducta, quas omnes detersit Valckenarius. In Oedipi vero oratione plures interpolationes idem cum Porsono detexit, alias reliquit. Recte enim

hic versus 1628 et 1629 in unum contrahendos docuit, deletis verbis inanibus ὅς πέρσων πόλιν πατρίδα σὺν ἄλλοις ἦλθε: sed idem in versibus 1598 et 1599 faciendum esse, illum fugit. Manifesto enim vocabula ἄγονον et με idem dicunt cum iis quae versu praecedenti continentur, unde illa pro interpretamento addita esse et ad corrumpenda reliqua ansam dedisse conjicio. Tum autem versus sequentis pars posterior (ὦ τάλας ἐγὼ), cum sit inanis per se, facile lacunae explendae caussa addi potuit. Quare sic Euripidem scripsisse suspicor:

ὄν, καὶ πρὶν ἐς φῶς μητρὸς ἐκ γονῆς μολεῖν,
φονέα γενέσθαι πατρὶ θεσπίζει θεός,
ἐπεὶ δ' ἐγενόμην etc.

Fallaci sane argumento Valckenarius, adhibitis Comici quibusdam verbis, quae sunt in Ranis vv. 1184, 1185., scriptum ab ipso Euripide sic ut vulgo traditur, probare conatur. Expungendi denique sunt vv. 1606, 1607: nam et falsum est quod docent, Oedipum pro servo habitum a Polydoro esse (cf. v. 30 seqq.), et ipsa librorum discrepantia illos spurios esse ostendit, ut multam operam homines docti, verba numeris carentia metris accommodare studentes, frustra impenderint:

ὅς οὐ διώλεσεν ἀλλὰ δουλεῦσαί (μέ) με πρὸς
Πόλυβον ἐξέδωκε δεσπότην.

Ad *Helenam* me converto, in qua praeter ea, quae supra commemoravi, haec spuria esse video. Ridiculum est quod Theonoe, cum initio nihil aliud, quam ut ipsa salva tutaque sit, prospexerit, postmodum se pietatem, rebus ceteris posthabitis omnibus, unice colere et respicere tam magnifice gloriatur. Delendi igitur sunt versus intempestive additi 892—894

τίς εἶσ' ἀδελφῷ τόνδε σημαίνων ἐμῷ

παρόνθ', ὅπως ἂν τοὐμὸν ἀσφαλῶς ἔχῃ;

Obiter moneo, locum corruptum qui est in ejusdem orationis initio, θὲς πρὸς pro θεσμὸν reponendo, sanandum esse:

ἡγοῦ σὺ μὲν φέρουσα λαμπτήρων σέλας,
θεῖον δὲ σεμνοῦ θὲς πρὸς αἰθέρος μυχῶν,
ὡς πνεῦμα καθαρὸν οὐρανοῦ δεξώμεθα etc.

Versibus 950—953 et 991—992 celebrem philosophorum quaestionem, deceatne virum fortem, malis oppressum, lacrimare, et proponi et dijudicari vides. Jam multos scio esse, qui hoc ipsum Euripidis ingenio convenire dicant: constare enim inter omnes, subtilitates philosophorum ab eo in tragoedias esse invectas. Quos quo possim convincere facilius, eximia felicitate contingit, ut in hac ipsa tragoedia, qua dedecere virum fortem lacrimare decrevit interpolator, Euripides paene muliebriter lacrimare fecerit Menelaum suum. Ac planum per se mihi videtur esse, si uno tempore a poeta et a philosopho quaestio illa disceptetur, hunc improbaturum lacrimas, illum probaturum fore. Omitto autem, quam turpi ostentatione sibi plaudat Menelaus, haecce dicens:

τί ταῦτα; δακρύοις ἐς τὸ θῆλυ τρεπόμενος
ἐλεεινὸς ἦν (ἂν) μᾶλλον ἢ δραστήριος.

Pari modo idem nugator, Helena, quemodo cum dignitate moriatur, quaerente (v 298 πῶς θάνοιμ' ἂν οὖν καλῶς;), pertinere eam quaestionem ad opportunitatem moriendi ignorans (cf. Troad. 1013. Hel. 841. πῶς οὖν θανούμεθ' ὥστε καὶ δόξαν λαβεῖν;), hanc de interficiendi modis disceptationem inseruit:

ἀσχήμονες μὲν ἀγχόναι μετάρσιοι,
κἂν τοῖσι δούλοις δυσπρεπὲς νομίζεται,
σφαγαὶ δ' ἔχουσιν εὐγενές τι καὶ καλὸν,

σμικρὸν δ' ὁ καιρὸς κάρτ' ἀπαλλάξαι βίου:
quae, quam sint ab Euripidis mente aliena, statim versus 353 demonstrat, quo eadem Helena de suspendio cogitans conspicitur:

φόνιον αἰώρημα
διὰ δέρης ὀρέξομαι.

Qui morum potissimum exemplaria spectantes fabulas lectitabant Euripidis, ubi aliqua persona parum sibi constare vel res cum rebus minus convenire viderentur, notare, quae digna putarent esse personis, laudare, reprehensioni obvia vel vituperare vel excusare solebant. Hi saepissime, quae est quorundam hominum arrogantia, succurrendum poetae inscitiae putantes, commenta sua, versibus enuntiata, genuinis vel interponere vel substituere non dubitaverunt. Hac ratione magnus numerus interpolationum in Iphigeniam Aulidensem ceterasque fabulas inlatus est.

In fine tragoediae dele frigidissimos versus 1684—1687 (ἴστον δ' . . οὐκ ἔνι).

In *Oreste* si abessent vv. 546, 547. optime inter se cohaererent reliqua. Posses illos suo loco motos transpositosque esse suspicari, nisi idem sensus infra v. 563 (ἀνόσια μὲν δρῶν ἀλλὰ τιμωρῶν πατρὶ) rediret. Hunc versum si cum illis conferes, spuria ex eo ipso nata videbis atque addita ab iis, qui rem, in qua cardo caussae Orestis verti videretur, planius accuratiusque enuntiari cupiebant. In eadem Orestis defensione vv. 588—590 longe omnium mea quidem sententia absurdissimi sunt: et insiticios eos esse vel solum vocabulum ὁρᾷς, statim deinceps eodem modo repetitum, coarguit. Effinxit autem eos sophista aliquis vel rhetor, Orestis caussam cum caussa Telemachi doctis disceptationibus comparare solitus. Tertiam denique

eadem oratio interpolationem in verbis ἐκεῖνος ἥμαρτ', οὐκ ἐγώ· τί χρῆν με δρᾶν; (v. 596) passa est, quae sunt nuda circumlocutio eorum quae praecedunt ἐκεῖνον ἡγεῖσθ' ἀνόσιον καὶ κτείνετε, simulque repetitio versus 551. τί χρῆν με δρᾶν etc. Neque esset ille damnandus, si majorem vim adderet rebus bis jam enuntiatis: quod ut faciat, tantum abest, ut frangat debilitetque quae sunt fortiter dicta antea. Bis matris Clytaemnestrae intempestive mentio inlata est ab iis qui aut ad commovendos animos talia pertinere putabant vel, diligenter quaeque nominari, summum esse ducebant, versibus 798 et 1145, quos eo nomine removendos censeo.

In eadem fabula versus 695 ab interpretibus inculcatus genuinorum verborum (σμικροῖσι γὰρ τὰ μεγάλα πῶς ἕλοι τις ἄν;) sensum adulteravit: non enim de *laborum*, sed de *copiarum opumque* magnitudine sermo est: et damnatur ille codice uno.

Item in *Hecuba* versus 759 ab interpretibus insertus est, quem ne abjicere, jubente stichomythia, cogeretur Hermannus, lacunae signa adhibuit. Idem vir doctus versus hujus fabulae 794, 795, damnatos a Matthiaeo ac Dindorfiis, concinnare quam tollere maluit. Cujus emendatione tantum abest *ut omnia rectissime procedant*, ut non modo distrahantur quae arctissime inter se conjungenda erant, sed etiam elumbis existat oratio. Sed enim nihil ille Euripidem non decere arbitratur, ut mirandum sit, quod eos certe, qui post 810 (811) sequebantur, versus ab aliquo nugatore profectos esse, concessit. Tenuit etiam versum 971, quem propter structurae vitium Porsonus ejiciendum viderat, et profecto damnandus erat non modo ipse sed etiam tres qui statim sequuntur

ἀλλ' αὐτὸ μὴ δύςνοιαν ἡγήσῃ σέθεν,

Πολυμῆστορ' ἄλλως δ' αἰτιόν τι καὶ νόμος,
γυναῖκας ἀνδρῶν μὴ βλέπειν ἐναντίον.

Fatua enim sunt atque ea, quae moveant potius suspicionem quam prohibeant. Quin tertio insuper additamento locus ille interpolatus est: nam versus 977, aliunde huc translatus, molestam exhibet tautologiam.

Andromache fabula cum multis interpolationibus tum una etiam lacuna deformata est, quam pridem detexerunt Musgravius et Brunckius, ridiculis autem commentis celare student Matthiaeus et Pflugkius. Haud facile ulla persona in scenam prodit, quin ejus adventus verbis ab iis qui adsunt significetur. Id prodeunte Hermione factum a choro, simulque superbiam illius et magnificentiam ornatus tecte notatam, ex ipsius Hermiones verbis intelligitur. Nam primum, antequam ad Andromachen convertatur, cultus sui jactationi coram choro patrocinatur, tum his verbis ad accusandam aemulam pergit:

ὑμᾶς μὲν οὖν τοῖςδ' ἀνταμείβομαι λόγοις·
σὺ δ' οὖσα δούλη καὶ δορίκτητος γυνὴ etc.

Inde, anapaestos plures post v. 146 excidisse, luce clarius patere arbitror.

Interpolati autem esse mihi videntur primum vv. 423, 424 tum v. 646 et vv. 701. 702 quorum omnium ea est conditio, ut caussas damnationis ostendere non opus esse videatur.

In *Medea* delendi versus 87, 88, jam antiquis interpretibus suspecti. Tum versus 1121 ex imitatione loci propinqui vv. 1294, 1295 natus esse videtur: multo enim magis rei convenit nullis aliis verbis praemissis exhortatio nuntii Μήδεια φεῦγε, φεῦγε etc. Pridem a Valckenario, Porsono, Reiskio etc. versus 778 785. 1068 aliique jure damnati sunt.

Ex *Troadibus* tolle praeter ea quae supra notavimus v. 22. et v. 942, ex glossematibus ortos, nec non etiam v. 791., cujus eadem est conditio.

Ex *Hippolyto* v. 402, 403 removendos esse ideo cognosces, quod neque fecit Phaedra neque factura est quod turpe sit. Contra versus 447, 448 transponendo, ut secum consentiant, effectum videbis:

ἥδ' ἐστὶν ἡ σπείρουσα καὶ διδοῦσ' ἔρον,
οὗ πάντες ἐσμὲν οἱ κατὰ χθόν' ἔκγονοι·
φοιτᾷ δ' ἀν' αἰθέρ', ἔστι δ' ἐν θαλασσίῳ
κλύδωνι Κύπρις, πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔφυ.

In *Electra* delendus versus inutilis 490, delendus etiam v. 929 qui nudum exhibet glossema. Auferendi ex *Ione* vv. 74. 75. propterea, quod non solet eadem res bis continuo demonstrari in prologis. In *Hercule* F. primum expungendus, auctore Matthiae, versus vitiosus molestusque 1003 (983). Tum ex duobus versibus 1101, 1102

ἤπου κατῆλθον αὖθις εἰς Ἅιδου πάλιν
Εὐρυσθέως δίαυλον εἰς Ἅιδου μολών;

refingendus unus

ἤπου δίαυλον ἦλθον εἰς Ἅιδου πάλιν;

In *Bacchis* denique delendus, ut interpretamentum eorum quae praecedunt (ὧν οὕνεκ' εἶδος θνητὸν ἀλλάξας ἔχω), versus 54. Versus autem 8. ejusdem prologi, ducentibus et Euripidis et Plutarchi (vit. Solonis c. 1.) libris simul cum auctore Christi patientis, sic emendandus est:

ὁρῶ δὲ μητρὸς μνῆμα τῆς κεραυνίας
τόδ' ἐγγὺς οἴκων, καὶ δόμων ἐρείπια
τεφρούμεν', ἄδρου πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα.

His peractis restat, ut interpolationum non consulto sed sensim, ignorantibus iis ipsis, qui scribebant libros, factarum, genus frequentissimum omnium percenseam. Facillime enim fiebat, ut in-

terpretamenta, quae erant vel inter lineas vel in margine adscripta, in textum inlata cum genuinis verbis continuarentur. Quorum glossematum quamvis magnus numerus jam detectus expulsusque sit a viris doctis, tamen major etiamnunc tollendus per omnes tragoedias relinquitur. Omnia qui exstirpare studebit, ei plena editio illarum fabularum magna diligentia et multorum annorum labore paranda erit. Nos hoc tempore conditionem earum exemplis quibusdam ostendisse contenti erimus. Ad cantica autem haec res inprimis pertinet.

In *Phoenissis* verbis Δαμάτηρ θεὰ πάντων ἄνασσα (v. 685.) a scholiastis additum πάντων δὲ γῆ τροφός. Quem locum sanequam difficilem sic equidem emendandum existimo:

σοὶ μὲν ἔκγονοι κτίσαν,
καὶ διώνυμοι θεαὶ
Περσέφασσα καὶ φίλα
Δαμάτηρ θεὰ, πάντων ἄνασσα,
κτήσαντο· πέμπε πυρφόρους
θεὰς ἀμῦναι τᾷδε γᾷ·
πάντα δ' εὐπετῆ θεοῖς.

Restitui autem μὲν pro νιν et καὶ pro eo quod codices exhibent αἱ vel ᾇ. Hoc enim dicit chorus: *succurre huic urbi, quam posteri quidem tui* (Cadmus) *condiderunt binomines autem deae, Ceres ac Proserpina, dono acceperunt.*

Remoto ejusdem fabulae versu 1842 valde inutili lamentationes Creontis cum nuntii verbis in stropham atque antistropham redire videbis:

στροφὴ ά.

ΚΡΕΩΝ. αἰαῖ,
μεγάλα μοι θροεῖς πάθεα καὶ πόλει.
ὦ δώματ' εἰςηκούσατ' Οἰδίπου τάδε;
[παίδων ὁμοίαις συμφοραῖς ὀλωλότων]

ΑΓΓΕΛ. ὥστ' ἐνδακρῦσαί γ', εἰ φρονοῦντ' ἐτύγχανον.
ἀντιστροφὴ ά.
ΚΡΕΩΝ. οἴμοι,
οἴμοι ξυμφορᾶς βαρυποτμωτάτας,
οἴμοι κακῶν δύστηνος, ὦ τάλας ἐγώ.
ΑΓΓΕΛ. εἰ καὶ τὰ πρὸς τούτοισί γ' εἰδείης κακά.

Vulgo verba ὦ δῶματ' . . . ὀλωλότων nuntio et ὥστ' ἐνδακρῦσαι etc. choro tribuuntur. Hujus personam removendam esse ex hoc diverbio existimavi.

Rursus v. 1488. verbis τὸν ὑπὸ βλεφάροις φοίνικα explicandi causa ἐρύθημα προσώπου apposita, quem locum sic scribo:

οὐ προκαλυπτομένα βοτρυώδεος ἁβρὰ παρῇδος,
οὐδ' ὑπὸ παρθενίας τὸν ὑπὸ βλεφάροισιν
φοίνικ' αἰδομένα, φέρομαι
βάκχα νεκύων,
κράδεμνα δικοῦσα etc.

παρῇδος pro παρηΐδος et παρῄδων pro παρηΐδων hoc loco et v. 308. scribendum videtur. Recte autem Matthiae effectum accusativo φοίνικα significari monuit. Hoc enim dicit Antigone: *neque velans oris cincinnorumque mollitiem neque virginali verecundia genas rubore illo, qui ex pudore nascitur, suffusa* etc. Cf. Iphig. A. 185. (179) φοινίσσουσα παρῇδ' ἐμὰν αἰσχύνᾳ νεοθαλεῖ, ubi item παρῇδ' pro παρηΐδ' restitutum est a Marklando.

Praeter hoc aliis additamentis idem illud carmen interpolatum est. Ac versus quidem 1517 cum eo qui sequitur sic scribendus videtur:

ἑζομένα μονομάτορος
ὀδυρμοῖσι συνῳδός.

Quae autem alternantes Antigone atque Oedipus canunt, sic se habent:

προῳδός.

ΟΙ. τί μ', ὦ παρθένε, βακτρεύμασι τυ-

φλοῦ ποδὸς ἐξάγαγες εἰς φῶς
λεχήρη σκοτίων ἐκ θαλάμων
οἰκτροτάτοισιν δακρύοισιν,
πολιὸν αἰθέρος [ἀφανὲς] εἴδωλον, ἢ
νέκυν ἔνερθεν, ἢ
πτανὸν ὄνειρον;

στροφὴ ά.

ΑΝ. δυστυχὲς ἀγγελίας ἔπος οἴσει,
ὦ πάτερ, οὐκέτι σοι τέκνα λεύσσει
φάος, οὐδ' ἄλοχος, παρὰ βάκτροις
ἃ πόδα σὸν τυφλόπουν θεραπεύμασιν αἰὲν
ἐμόχθει.
ὦ πάτερ, ὤμοι.

μεσῳδός.

ΟΙ. ὤμοι ἐμῶν πάθεων· πάρα γὰρ στενάχειν,
πάρ' ἀΰτεῖν *).
τρισσαὶ ψυχαὶ ποίᾳ μοίρᾳ,
πῶς ἔλιπον φάος; ὦ τέκνον, αὔδα.

ἀντιστρ. ά.

ΑΝ. οὐκ ἐπ' ὀνείδεσιν οὐδ' ἐπιχάρμασιν
ἀλλ' ὀδύναισι λέγω· σὸς ἀλάστωρ
ξίφεσιν βρίθων * * * *
καὶ πυρὶ καὶ σχετλίαισι μάχαις ἐπὶ παῖδας
ἔβα σούς.
ὦ πάτερ, ὤμοι.

στροφὴ β'.

ΟΙ. ὤμοι, αἰαῖ.
ΑΝ. [τί] τάδε καταστένεις;

ἀντιστρ. β'.

ΟΙ. οἴμοι, τέκνα.
ΑΝ. δι' ὀδύνας ἔβας,

στροφὴ γ'.

εἰ, τὰ τέθριππά γ' ἐς ἅρματα λεύσσων,

*) Vulgo πάρα γὰρ στενάχειν τάδ', ἀΰτεῖν.

[ἀελίου τάδε] σώματα νεκρῶν
ὄμματος αὐγαῖς σαῖς ἐπενώμας.
ἀντιστρ. γ'.
OI. τῶν μὲν ἐμῶν τεκέων φανερὸν κακὸν,
ἃ δὲ τάλαιν' ἄλο-
χος τίνι μοι, τέκνον, ὤλετο μοίρᾳ;
ἐπῳδός.
AN. δάκρυα γοερὰ φανερὰ πᾶσι τιθέμενα,
τέκεσι μαστὸν ἔφερεν [ἔφερεν] ἱκέτις [ἱκέ-
ταν] ὀρομένα.
εὗρε δ' ἐν Ἠλέκτραισι πύλαις τέκνα etc.

Hac opportunitate data, non possum quin etiam Hecubae querelas, quas edit Polydori corpore trucidati a famula allato atque in conspectu posito, (v. 684. seqq.) quomodo strophis accommodentur, ostendam.

προῳδός.
EK. ὦ τέκνον, τέκνον,
αἰαῖ, κατάρχομαι νόμον
βακχεῖον, ἐξ ἀλάστορος
ἀρτιμαθὴς κακῶν.
ΘΕΡ. ἔγνως ἄρ' ἄτην *) παιδὸς, ὦ δύστηνε σύ;
στροφὴ ά.
EK. ἄπιστ' ἄπιστα, καινὰ καινὰ δέρκομαι.
ἕτερα δ' ἀφ' ἑτέρων κακὰ κακῶν κυρεῖ·
οὐδέποτ' ἀστένακτος, ἀδάκρυτος ἁμέρα
ἐπισχήσει.
ἀντιστρ. ά.
ΘΕΡ. δείν', ὦ τάλαινα, δεινὰ πάσχομεν κακά **).
EK. ὦ τέκνον, τέκνον ταλαίνας ματρὸς,
τίνι μόρῳ θνήσκεις, τίνι πότμῳ κεῖσαι,
πρὸς τίνος ἀνθρώπων;

---

*) Vulgo ἔγνως γὰρ ἄτην.

**) Vulgo vv. 9. 19. et 22. choro tribuuntur.

στροφὴ β'.

ΘΕΡ. οὐκ οἶδ', ἐπ' ἀκταῖς νιν κυρῶ θαλασσίαις.
ΕΚ. ἐκβλῆτ' *) ἢ πέσημα φονίου δορὸς
* * * ἐν ψαμάθῳ λευρᾷ;
ΘΕΡ. πόντου νιν ἐξήνεγκε πελάγιος κλύδων.
ΕΚ. * * * * * *
ἰώ μοι, ἔμαθον ἐνύπνιον ὀμμάτων **)
ἐμῶν ὄψιν, οὐδέ παρέβα με φάσμα μελανόπτερον,
τὰν εἰςεῖδον ἀμφί σ', ὦ τέκνον, οὐκέτ' ὄντ' ἐν φάει ***).

ἀντίστρ. β'.

ΘΕΡ. τίς γάρ νιν ἔκταν'; οἶσθ' ὀνειρόφρων φράσαι;
ΕΚ. ἐμὸς ἐμὸς ξένος Θρήκιος ἱππότας,
ἵν' ὁ γέρων πατὴρ ἔθετό νιν κρύψας.
ΘΕΡ. ὤμοι, τί λέξεις; χρυσὸν ὡς ἔχῃ κτανών;
ΕΚ. ἄῤῥητ' ἀνωνόμαστα, θαυμάτων πέρα,
οὐχ ὅσι' οὐδ' ἀνεκτά. τί δίκα ξένων;
ὦ κατάρατ' ἀνδρῶν, ὡς διεμοιράσω χρόα, σιδαρέῳ
τεμὼν φασγάνῳ μέλεα τοῦδε παιδὸς, οὐδ' ᾤκτισας.

In eadem, unde haec arcessivimus, tragoedia versus 651 seq. in codicibus sic scriptos antea fuisse apparet: πολιὰν δ' ἐπὶ κρᾶτα μάτηρ τέκνων θανόντων τίθεται χέρα δρύπτεταί παρειάν, **unde, remotis duobus glossematibus, hos refinxeris versus:**

πολιὰ δὲ κρᾶτα μάτηρ
τέκνων θανόντων δρύπτεται παρειάν.

Plurima in *Helena* glossemata inserta esse mihi

---

*) Scribebatur ἔκβλητον.

**) ἰώ μοι reposui pro ὦ μοι αἰαῖ.

***) Vulgo ὄντα Διὸς ἐν φάει: tum initio hujus versus τὰν pro ἂν ex Hermanni conjectura reposui.

persuasi (velut. v. 237 ὡς ἔλοι γάμον ἐμὸν), et videntur mala metricorum sanandi conatibus, cum strophas strophis exaequare studerent, non mediocriter aucta esse. Nam et bini versus in parodo (173 πάθεσι πάθεα, μέλεσι μέλεα cum 185. ὅμαδον ἔκλυον ἄλυρον, ἔλεγον) et bini in chori cantico (1163 ἐπὶ πάθεα πάθεσιν φέρουσ' cum v. 1150. τὸ θεῶν ἔπος ἀλαθὲς εὗρον) et unus in Helenae querelis (v. 365. δάκρυα δάκρυσιν ἔλαβε πάθεα) eximendi videntur. Neque tamen de his, cum ab Hermanno, summo viro, editionem hujus fabulae parari constet, quidquam affirmare licet.

Alcestidis parodus a metrico aliquo interpolatus est, qui tres versus singulis binisve syllabis augendos putavit, vocibus inutilissimis inculcatis aliisque additamentis adhibitis, quibus factum est, ut genuini numeri laterent.

στροφὴ ά.

HM. A. τί ποθ' ἡσυχία πρόσθε μελάθρων;

ἀντιστρ. ά.

HM. B. τί σεσίγηται δῶματ' Ἀδμήτου;

στροφὴ β΄.

HM. A. ἀλλ' οὐδὲ φίλων [τις] *) πέλας οὐδεὶς,
ὅστις ἂν εἴποι, πότερον φθιμένην
[τὴν] βασίλειαν χρὴ πενθεῖν, ἢ ζῶσ'
ἔτι φῶς [τόδε] λεύσσει Πελίου παῖς,
[Ἄλκηστις ἐμοὶ] πᾶσιν ἀρίστη δόξασα γυνὴ
πόσιν εἰς αὐτῆς γεγενῆσθαι.

HM. B. κλύει τις ἢ στεναγμὸν ἢ
χερῶν κτύπον κατὰ στέγας

*) Reperiuntur quidem junctae voces τὶς οὐδεὶς, sed nonnisi sic, ut alterum cum pondere quodam superingeratur, quod pondus tollitur in tam propinqua, quam habet hic locus, collocatione.

ἢ γόον, ὡς πεπραγμένων;
HM. A. οὐ μὰν οὐδέ τις ἀμφιπόλων
στατίζεται ἀμφὶ πύλας.
εἰ γὰρ μετακύμιος ἄτας,
ὦ Παιὰν, φανείης.
ἀντιστρ. β΄.
HM. B. οὐτᾶν φθιμένας γ' ἐσιώπων·
HM. A. οὐ γὰρ δὴ φροῦδός γ' ἐξ οἴκων.
HM. B. πόθεν; οὐκ αὐχῶ. τί σε θαρσύνει;
HM. A. * * * * *
πῶς γὰρ ἔρημον τάφον Ἄδμητος *)
κεδνῆς ἂν ἔπραξε γυναικός;
HM. B. πυλῶν πάροιθε δ' οὐχ ὁρῶ
πηγαῖον, ὡς νομίζεται,
χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις.
HM. A. χαίτα τ' οὔτις ἐπὶ προθύροις
τομαῖος, ἃ δὴ νεκύων
πένθει πίτνει, οὐ νεόλαία
δουπεῖ χεὶρ γυναικῶν·
στροφὴ γ΄.
HM. B. * * * *
HM. A. καὶ μὴν τόδε δὴ κύριον ἦμαρ.
HM. B. τί τόδ' αὐδάσεις;
HM. A. ὧ χρῆν σφε μολεῖν κατὰ γαίας.
ἀντιστρ. γ΄.
HM. B. ἔθιγες ψυχᾶς ἔθιγες δὲ φρενῶν **).
HM. A. χρὴ τῶν ἀγαθῶν διακναιομένων
πενθεῖν ὅστις

---

*) γὰρ pro ἂν cum Wakef. reposui.

**) Suspicarer, haec ex Troadibus (v. 1216) invecta et iteratione ejusdem rei in unius versus latitudinem porrecta esse, nisi potius excidisse versum antistrophicum propter librorum naturam probabile esset. Non semel enim omittendis verbis vel versibus fraudem huic tragoediae fecerunt codices.

χρηστὸς ἀπ' ἀρχῆς νενόμισται.

στροφὴ δ'.

ΧΟ. ἀλλ' οὐδὲ ναυκληρίαν
ἔσθ' ὅποι τις αἴας
στείλας, ἢ Λυκίαν
εἴτ' ἐπὶ τὰς ἀνύδρους
'Αμμωνίδας ἕδρας,
δυστάνου παραλῦσαι
ψυχάν· μόρος γὰρ ἀπότομος
πλάθει· θεῶν δ' ἐπ' ἐσχάρας
οὐκέτ' ἔχω τίνα *)
μηλοθύταν πορευθῶ.

ἀντιστρ. δ'.

μόνος δ' ἂν εἰ φῶς τόδ' ἦν
ὄμμασιν δεδορκὼς
Φοίβου παῖς, προλιποῦσ'
ἦλθεν ἕδρας σκοτίους
Ἅιδα τε πυλῶνας.
δμαθέντας γὰρ ἀνίστη,
πρὶν αὐτὸν εἷλε διόβολον
πλᾶκτρον πυρὸς κεραυνίου·
νῦν δὲ βίου τίνα
ἐλπίδα προςδέχωμαι;

ἐπῳδός.

πάντα γὰρ ἤδη τετέλεσται
βασιλεῦσιν (ἐμοῖς),
πάντων δὲ θεῶν ἐπὶ βωμοῖς
αἱμόρραντοι θυσίαι πλήρεις,
οὐδ' ἔστι κακῶν ἄκος οὐδέν.

Parum prudenter versu 252 verba ἐν λίμνᾳ expunxerunt editores. Nam cum tanta aequabilitate

*) Vulgo οὐκ ἔχω 'πὶ τίνα. Corruptelae initium ab antistropha profecta, quum hiatus, qui videbatur, vitandi causa verborum ordo inverteretur. Nam vulgo ibi νῦν δὲ τίνα βίου ac νῦν δὲ τίν' ἔτι βίου. Tum ἐσχάρας pro ἐσχάραις reposui.

stropharum par conformatum sit, ut verba verbis ad amussim respondeant, excidisse in antistropha adjectivum aliquod, quod par fuerit strophico *δίκωπον*, perspicitur:

στροφή.
ὁρῶ δίκωπον, ὁρῶ σκάφος ἐν
λίμνᾳ, νεκύων δὲ πορθμεὺς etc.
ἀντιστρ.
ἄγει (σκυθρωπός), ἄγει μέ τις — οὐχ
ὁρᾷς; — νεκύων ἐς αὐλάν,
ὑπ' ὀφρύσι κυαναυγέσιν
βλέπων, πτερωτὸς, Ἅιδας.

Omittendis vocabulis saepius damnum huic tragoediae a librariis inlatum esse dixi. Statim igitur quod proximum sequitur (v. 406 seqq.) canticum, ex dochmiis maximam partem compositum, lacuna, id quod inter omnes constat, vitiatum est, quam quidem facile poteris iterandis vocabulis explere:

στροφή.
ἰώ μοι τύχας· μαῖα δὴ κάτω
βέβακεν, οὐκέτ' ἔστιν, ὦ
πάτερ, ὑφ' ἁλίῳ·
προλιποῦσα δ' ἀμὸν βίοτον)*
ὠρφάνισεν τλάμων·
ἴδε γὰρ ἴδε βλέφαρα
καὶ παρατόνους χέρας.
ὑπάκουσον, ἄκουσον, ὦ μᾶτερ, ἀντιάζω.
*ἐγώ σ' ἐγὼ, μᾶτερ, (μᾶτερ), νῦν καλῶ**),*
σὸς ποτὶ σοῖσι πιτνῶν στόμασιν νεοσσός.

---

*) Vulgo *βίον* et mox *βλέφαρον*, utrumque ἀμέτρως.

**) Libri *μᾶτερ, νῦν γε καλοῦμαι ὁ σὸς* etc. in quo correctoris metrici manus deprehenditur. Vulgo *νῦν γε* delebatur ab editoribus.

ἀντιστροφή.

νέος ἐγὼ, πάτερ, λείπομαι φίλας
μονόστολός τε ματρός· ὦ
σχέτλια δὴ παθὼν
ἐγὼ ἔργα, (σχέτλια παθὼν
τάδ' ἔργα)· σύ τ' ἐμοὶ,
σύγκασι ὦ κάρα*),
συνέτλας· ὦ πάτερ,
ἀνόνατ' ἀνόνατ' ἐνυμφεύσας, οὐδὲ γήρως
ἔβας τέλος σὺν τᾷδ'· ἔφθιτο γὰρ πάρος.
οἰχομένας δὲ σοῦ, μᾶτερ, ὄλωλεν οἶκος.

Leniori, quam putavit Hermannus, medela sanari potest v. 877. Is enim et delendum unum vocabulum et adjiciendum alterum et mutandam interpunctionem existimavit scribendo sic:

τὰν νέρθε δ' οὐδὲν ὠφελεῖς,
τὸ μήποτ' εἰςιδεῖν φιλίας ἀλόχου
στενάζων πρόσωπον ἄντα.

Atque ego in vulgata quidem scriptura nullam absurditatem inesse video, inepta autem esse quae hac emendatione continentur, quemlibet facile intellecturum arbitror. Primum enim ea, quae apud inferos est, et carissima uxor, tanquam essent duae animae, separatim nominantur, tum chorus, a plorando Admetum abducere studens, plane contrarium efficit, quum inter hanc ipsam admonitionem tristissimam cogitationem, quod nunquam postea dilectissimae uxoris vultum conspecturus sit, in animum ejus revocat. Iis contra, quae libri exhibent, aeque dolendo dolorem luctumque regis le-

*) Vulgo σύγκασι κόρα vel κούρα. Cf. Orest. 237. ὦ κασίγνητον κάρα. Iphig. T. 983. Soph. Ant. 1. ὦ κοινὸν αὐτάδελφον Ἰσμήνης κάρα. Eurip. Orest. 476. ὦ πρέσβυ, χαῖρε Ζηνὸς ὁμόλεκτρον κάρα.

vare studet chorus, quae est consolatio omnium validissima. Metro autem πρόσωπόν σ' ἔναντα pro πρόσωπον ἄντα reponendo satisfeceris:

τὸ μήποτ' εἰςιδεῖν φιλίας ἀλόχου
πρόςωπόν σ' ἔναντα λυπρόν.

Obiter moneo, libris editionibusque plus quam Stobaeo in versu 683 tribuendum esse, scribendumque sic:

ζηλῶ δ' ἀγάμους ἀτέκνους τε βροτῶν·
ψυχῆς δὲ μιᾶς τοῖσδ' ὑπεραλγεῖν
μέτριον ἄχθος.

Verum additamentis quoque quibusdam illa tragoedia deformata est. Nam neque mutila est constructio versus 463, neque, pro parenthesi additis quae sequuntur verbis, hiatum in fine habet, neque post eum quidquam desideratur; ut non lacunam hoc loco interponere liceat, sed strophae versum 458, qui et supervacaneus et frigidus et ipsa codicum inconstantia suspiciosus est, expungendum esse appareat. Judicavit idem quondam Hermannus, qui nollem sententiam suam postmodum retractasset.

In *Bacchis* v. 588 verba οἵαν οἵαν ὀργὰν auctoritate codicis unius damnata sunt ab Hermanno. Et sunt ex manifesto errore nata eorum qui verbum ἀναφαίνει in proximis objectum suum habere non videbant. Hoc enim dicit chorus: *terra oriundum genus suum prodit Pentheus seque ex draconis dentibus procreatum declarat tam crudeliter nos tractando.* In ejusdem fabulae v. 427 φρένα pro glossemate appositum est et postea exaequandarum stropharum caussa v. 410. nomen Βρόμιε iteratum: sunt autem versus glyconei solutis clausulis:

ἐκεῖσ' ἄγε με, Βρόμιε [Βρόμιε]
— — —

σοφὰν δ' ἀπέχειν πραπίδα [φρένα τε]

Versus 998. pronomine σᾶς a sciolo adjecto deformatus est: non enim Bacchi matrem, sed magnam deorum matrem dixerat Euripides, sic scribendo:

περὶ τὰ Βάκχι' ὄργιά τε ματέρος.

De collocatione vocis τε cf. Particc. T. I p. 116 seq. Horat. Od III, 1, 12. *moribus hic meliorque fama* i. e. *melior hic moribus meliorque fama.* Jam quoniam huic versui propinquus est locus omnium longe difficillimus, non possum quin, qua ratione hunc expediri posse putem, cum lectoribus communicem:

γνώμαν σωφρονεῖν θνατοῖς ἀπροφάσι-
στον εἰς τά τε θεῶν ἔφυ
βροτείῳ τ' ἔχειν ἄλυπον βίῳ.
τὸ σοφὸν οὐ φθονῶ·
χαίρω θηρεύουσα τά θ' ἕτερα μεγάλα
φανερά τ' ὄντα. δεῖ δ' ἐπὶ τὰ καλὰ βίοτον
ἦμαρ εἰς νύκτα τ' εὖ ἄγοντ' εὐσεβεῖν,
τὰ δ' ἔξω νόμιμα δίκας ἐκβαλόντα τιμᾶν θεούς.

Hoc est: *modesta mente esse et ut a diis noxa vacent mortales et ut in vita communi liberi sint doloribus valet*, seu *qui modesta mente sunt mortales et a diis vacare noxa et in vita communi liberi esse doloribus possunt. Non admiror* (nimiam) *sapientiam*, *reliqua autem quaecunque magna ac praeclara habentur sectari juvat. Oportet enim ad honesta vitam dies noctesque recte dirigentem pie agere et exempla injusta repudiantem venerari deos.* Pro γνώμαν σωφρονεῖν θνατοῖς libri γνώμαν σώφρονα θάνατος, quae corruptela traxit alteram ἀπροφάσιστος et ἄλυπος. Σωφρονεῖν jam Canterus et Scaliger conjecerant. Tum φθόνῳ χαίρω θηρεύουσα, τὰ δ' ἕτερα scribe-

batur: φθονῶ· χαίρω etc. scribendum esse Heathius viderat. Porro codices: φανερὰ τῶν ἀεὶ ἐπὶ τὰ καλὰ βίον. Scribendum τ' ὄντ' pro τῶν suspicatus erat Musgravius. De re confer v. 1199. γέγηθα μεγάλα καὶ φανερὰ τᾶδε γᾶ κατειργασμένα.

'Cum pro nominibus attributis uti poetae et saepe non nominare res hominesque sed significare ex iis, quae sunt cujusque propria, soleant, frequenter accidit, ut invitis illis nomina propria per interpretes vel librarios in textum intruderentur. Hac corruptela cum alia multa depravata sunt tum in hoc *Jphigeniae T.* cantico stropharum aequabilitas pessumdata est (v. 1234):

εὔπαις ὁ Λατοῦς γόνος,
ὅν ποτε Δηλιάσιν καρποφόροις
γυάλοισι [Φοῖβον τὸν] χρυσόκομαν
ἐν κιθάρᾳ σοφὸν etc.

Θέμιν δ' ἐπεὶ γᾶς ἰὼν
παῖδ' ἀπενάσσατ' Ἀπόλλων *) ζαθέων
χρηστηρίων, νύχια
χθὼν ἐτεκνώσατο φάσματ' ὀνείρων.

In Andromache v. 295. deleto nomine Πάριν ducibus codicibus quibusdam cum scholiasta ἁ τεκοῦσά νιν, et in antistropha v. 303 δούλιον, σύ τ' οὐ emendandum videtur.

Eximendus ex *Electra* versus 1193 (λέχε' ἀπὸ γᾶς Ἑλλανίδος) duabus de caussis, primum quod ὀπάζειν Atticis non *instare* vel *persequi* sed *tribuere* significabat, deinde quod non jam ea animi affectione est Orestes, ut gloriari velit rebus gestis, sed potius queratur, quod ad patrandum facinus improbissimum sit dei oraculo impulsus.

---

*) Scribebatur, malo malum trahente, ἀπὸ pro Ἀπόλλων.

Praeterea illud stropharum par sic constituendum censeo:

στροφή.

ἰὼ Γᾶ καὶ Ζεῦ, πανδερκέτα
βροτῶν, ἴδετ' ἴδετε τάδ' ἔργα
φόνια (καὶ) μυσαρά,
δίγονα σώματα (τάδ') ἐν χθονὶ κείμενα,
πλαγᾷ χερὸς [ὑπ'] ἐμᾶς
ἄποιν' ἐμῶν πημάτων (θανόντα).

ἀντιστροφή.

ἰὼ Φοῖβ', ἀνύμνησας δίκαν,
ἄφαντα φανερὰ δ' ἐξέπραξας [ἄχεα]
φόνια δ' ὤπασας [λέχε' ἀπὸ γᾶς Ἑλλανίδος].
τίν' ἑτέραν μόλω πόλιν; τίς ξένος
τίς ἀσεβὲς [ἐμὸν] κάρα
προσόψεται ματέρα κτανόντος;

In *Hippolyti* versu 128 dubitari potest, tautologiae removendae caussa ex duabus vocibus βαπτὰν et ῥυτὰν utrum expungenda an mutanda sit altera. Nam numeri quoque claudicant et cum antistropha parum congruunt. Quum autem exquisitiora sint vocabula, quam ut ab interpretibus alterutrum inventum esse possit, videtur ῥυτὰν e versu huius fabulae 653 invectum esse et cum εὔρυτον commutatum, ut sic strophae se habuerint.

στροφή.

Ὠκεανοῦ τις ὕδωρ
στάζουσα πέτρα λέγεται,
βαπτὰν κάλπισιν, εὔρυτον
παγὰν προϊεῖσα κρημνῶν etc.

ἀντιστρ.

τειρομέναν νοσερᾷ
κοίτᾳ δέμας ἐντὸς ἔχειν
οἴκων, λεπτὰ δὲ φάρεα
ξανθὰν κεφαλὰν σκιάζειν etc.

Retinenda librorum scriptura etiam versu 139

κρυπτῷ τε πένθει θανάτου θέλουσαν:

facile enim exaequatur stropha inserendo pronomine *νὶν*

εὐαλίου νιν κατέβαλεν· ὅθεν μοι

Majus damnum versibus ejusdem cantici 161—165 inlatum est, qui, cum vulgo sic scribantur

φιλεῖ δὲ τᾷ δυςτρόπῳ γυναικῶν
ἁρμονίᾳ κακὰ δύστανος ἀμαχανία συνοικεῖν
ὠδίνων τε καὶ ἀφροσύνας —

mirum in modum verba et inter se et cum reliquis dissident. De partu autem sermonem esse vel traditum acceperunt vel ipsi viderunt scholiastae. Quare sic emendandum censeo:

φιλεῖ δὲ τᾷ δυςτόκῳ γυναικῶν
ἁρμονίᾳ κακὰ δύστανος ἀμαχανία συνοικεῖν
ὠδίνων τε καὶ ἀμφ' ὀδύναις.
δι' ἐμᾶς ᾖξέν ποτε νηδύος ἅδ'
αὔρα, τὰν δ' εὔλοχον οὐρανίαν
τόξων μεδέουσαν ἀΰτευν
Ἄρτεμιν, καί μοι πολυζήλωτος αἰεὶ
σὺν θεοῖσι φοιτᾷ.

Quippe chorus malum, quo laboraret Phaedra, conjectando assequi studens, plures jam casus perscrutatus, denique parturientem illam propter infelicem uteri constitutionem (*δυςτόκῳ ἁρμονίᾳ*) non posse partum edere (*δύστανος ἀμαχανία ὠδίνων* etc) suspicatur. Experta sum ipsa, inquit, et *meum quoque uterum haec quondam procella perstrinxit; quare invoca Luciniam* etc. In digerendo carmine, quod a versu 811. incipit, Seidlerum sequor, sic tamen scribendo versus 848—851:

ἔλιπες, ὦ φίλα
γυναικῶν ἀρίστα θ' ὁπόσας ὁρᾷ
ἀελίου τε φέγγος καὶ νυκτὸς ἀστερωπὸν σέλας.

In stropha autem ducibus codd. exclamationes *αἰαῖ αἰαῖ μέλεα* (v. 830), ut relinquatur dochmius unus *μέλεα τάδε πάθη*, deleo. Tum ea quoque quae a v. 866 sequuntur strophice composita fuisse existimo:

στροφὴ ά.

ΧΟ. φεῦ φεῦ· τόδ' αὖ νεοχμὸν ἐκδοχαῖς
ἐπεισφέρει θεὸς κακῶν· ἐμοὶ μὲν οὖν
ἀβίοτος βίου τύχα, πρὸς τὸ κρανθὲν εἰ
χρὴ σκοπεῖν. *)

στροφὴ β'.

ὀλομένους γάρ, οὐκέτ' ὄντας λέγω,
φεῦ φεῦ, τῶν ἐμῶν τυράννων δόμους.

ἀντιστρ. ά.

ΘΗ. βοᾷ, βοᾷ δέλτος ἄλαστα· πᾶ
φύγω βάρος κακῶν; ἀπὸ γὰρ ὀλούμενος **)
οἴχομαι, οἷον [οἷον] εἶδον μέλος ἐν γραφαῖς φθεγγόμενον, τλάμων ***).

ἀντιστρ. β'.

ΘΗ. τόδε μὲν οὐκέτι στόματος ἐν πύλαις
καθέξω δυσεκπέρατον κακὸν
[ὀλοόν, ὦ πόλις] ****).

Hinc ad *Herculis F.* parodum transeo emendandum:

στροφὴ ά.

ὑπώροφα μέλαθρα
καὶ γεραιὰ δέμνι', ἀμφὶ βάκτροις
ἔρεισμα θέμενος, ἐστάλην, ἰηλέμων

---

*) Pro *εἰ χρὴ σκοπεῖν* scribebatur *εἴη τυχεῖν*, quod sensu carere tantum non omnes viderunt interpretes.

**) Codd. *ὀλόμενος*.

***) Scribebatur *εἶδον ἐν γραφαῖς μέλος*.

****) Vulgo *δυσεκπέρατον ὀλοὸν ὀλοὸν κακόν, ὦ πόλις, πόλις*: semel et *ὀλοὸν* et *πόλις* exhibentur in codd. A. Fl. etc.

γόων ἀοιδὸς ὥστε πολιὸς ὄρνις,
ἔπεα μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν
ἐννύχων ὀνείρων etc.

ἀντιστρ. ά.

μὴ προκάμητε πόδα
βαρύ τε κῶλον, ὥστε πρὸς πετραῖον
λέπας ζυγοφόρον, κῶλον ἐξανέντες, οὐ
βάρος φέρων, τροχηλάτοιο πῶλος *).
λαβοῦ χερῶν καὶ πέπλων, ὅτου λέλοιπε
ποδὸς ἀμαυρὸν ἴχνος etc.

ἐπῳδός.

ἴδετε, πατρὸς ὡς
γοργῶπες αἵδε προσφερεῖς ὀμμάτων
αὐγαί· τὸ δὲ δὴ κακοτυχὲς οὐ
λέλοιπεν [ἐκ τέκνων] οὐδ' ἀποίχεται
χάρις· Ἑλλάς, ὦ, ξυμμάχους
οἵους οἵους ὀλέσασα
τούςδ', ἀποστερήσει.

In *Troadum* parodo v. 114 vox λέκτροισι delenda est, ut sic se habeat versus

νῶτ' ἐν στερῥοῖσι ταθεῖσα.

Tum Hecubae lamentationes atque diverbium, quod est ei cum Talthybio, alio modo, atque Hermannus id facere conatus est, in strophas antistrophasque reducendae videntur:

προῳδός.

ΕΚ. τόδε, τόδε φίλαι γυναῖκες,
ὁ φόβος ἦν μοι πάλαι.
ΤΑΛ. ἤδη κεκλήρωσθ', εἰ τόδ' ἦν ὑμῖν φόβος.

στροφὴ ά.

ΕΚ. αἰαῖ. τίν' ἢ

---

*) Vulgo λέπας ζυγηφόρον πῶλον ἀνέντες ὡς βάρος φέρων τροχηλάτοιο κώλου, quod sensu caret. Initium sanandi Hermannus fecerat ζυγοφόρον et ἐξανέντες emendando.

Θεσσαλίδος πόλιν Φθιάδός εἶπας, ἢ Καδμείας χθονός *);
ΤΑΛ. κατ' ἄνδρ' ἑκάστη κοὐχ ὁμοῦ λελόγχατε.
στρ. β'.
ΕΚ. τίν' ἄρα τίς ἔλαχε, τίνα πότμος εὐτυχὴς Ἰλιάδων μένει;
ΤΑΛ. οἶδ'· ἀλλ' ἕκαστα πυνθάνου, μὴ πάνθ' ὁμοῦ.
ἀντιστ. β'.
ΕΚ. τοὐμὸν δὲ τίς ἄρ' ἔλαχε τέκος, ἔννεπε, τλάμονα Κασσάνδραν;
ΤΑΛ. ἐξαίρετόν νιν ἔλαβεν Ἀγαμέμνων ἄναξ.
στρ. γ'.
ΕΚ. ἦ τᾷ Λακεδαιμονίᾳ νύμφᾳ;
[δούλαν; ὤμοι μοι]
ΤΑΛ. οὔκ, ἀλλὰ λέκτρων σκότια νυμφευτήρια.
ἀντιστ. ά.
ΕΚ. ἦ τὰν Φοίβου
παρθένον, ᾇ γέρας ὁ χρυσοκόμας ἔδωκ' ἄλεκτρον ζόαν;
ΤΑΛ. ἔρως ἐτόξευσ' αὐτὸν ἐνθέου κόρης.
στρ. δ'.
ΕΚ. ῥῖπτε, τέκνον, τέκνον, τοὺς ζαθέους κλάδους
θεοῦ καὶ ἀπὸ χροὸς ἐν- **)
δυτῶν στεφέων ἱεροὺς στολμούς.
ΤΑΛ. οὐ γὰρ μέγ' αὐτῇ βασιλικῶν λέκτρων τυχεῖν;
ΕΚ. τί δ' ὃ νεοχμὸν [ἀπ'] ἐμέθεν ἐλάβετε τέκος, ποῦ μοι;
ΤΑΛ. Πολυξένην ἔλεξας, ἢ τίν' ἱστορεῖς;
ἀντιστ. γ'.
ΕΚ. ταύταν (λέγε), τῷ πάλος ἔζευξεν;

---

*) τίν' ἢ pro τίνα γ' ἢ ex codd. tribus reposui: tum Θεσσαλίδος πόλιν Φθ. pro Θεσσαλίας πόλιν ἢ Φθ. emendavi.

**) Vulgo ῥῖπτε, τέκνον, ζαθέους κλῇδας καὶ etc. Viam praeeunte Hermanno emendavi.

ΤΑΛ. τύμβῳ τέτακται προςπολεῖν Ἀχιλλέως.
ἀντιστ. δ'.
ΕΚ. ὤμοι ἐγώ, τάφῳ πρόςπολον ἐτεκόμαν.
ἀτὰρ τίς ὅδ' ἦν νόμος ἢ
τί θέσμιον, ὦ φίλος, Ἑλλάνων;
ΤΑΛ. ἔχει πότμος νιν, ὥστ' ἀπηλλάχθαι πόνων.
ΕΚ. τί τόδ' ἔλακες; ἆρά μοι ἀέλιον λεύσσει;
ΤΑΛ. εὐδαιμόνιζε παῖδα σήν· ἔχει καλῶς *).
στρ. ε'.
ΕΚ. τί δ' ἡ τοῦ χαλκεομίτορος Ἕκτορος δάμαρ
Ἀνδρομάχη τάλαινα, τίν' ἔχει τύχαν;
ΤΑΛ. καὶ τήνδ' Ἀχιλλέως ἔλαβε παῖς ἐξαίρετον.
ἀντιστ. ε'.
ΕΚ. ἐγὼ [δὲ] τῷ πρόςπολος, ἁ τετραβάμονος χερὶ
δευομένα βάκτρου γεραιῷ κάρᾳ;
ΤΑΛ. Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς ἔλαχ' ἄναξ δούλην σ' ἔχειν.
ἐπῳδός.
ΕΚ. ἒ ἔ.
ἄρασσε κρᾶτα κούριμον,
ἕλκ' ὀνύχεσσι δίπτυχον παρειάν·
ἰώ μοί μοι.
μυσαρῷ δολίῳ τε λέλογχα φωτὶ δουλεύειν
πολεμίῳ δίκας, παρανόμῳ δάκει,
ὃς πάντα κεῖθεν ἐνθάδε
κἀντίπαλ' αὖθις ἔσεισε διπτύχῳ γλώσσᾳ **),
φίλα τὰ πρότερ' ἄφιλα τιθέμενος πάντων.
γοᾶσθέ μ', ὦ Τρῳάδες, βέβακα ***),
δύςποτμος οἴχομαι,
τάλαινα δυςτυχεστάτῳ
προςέπεσον κλήρῳ.

*) Versus 28 et 30 suas inter se sedes jussi mutare.

**) Scribebatur ὃς πάντα τἀκεῖθεν ἐνθάδ' ἀντίπαλ' αὖθις ἐκεῖσε δ. γλ.

***) Vulgo γοᾶσθ', ὦ Τρῳάδες με: tum v. 47 ἁ τάλαιν', ἃ δ. etc

Iam finem faciam huic disputationi, uno ex hac tragoedia cantico, quod incipit a v. 1216., addito.

στροφὴ ά.

ΧΟ. ἓ ἓ
φρενῶν ἔθιγες ἔθιγες· ὦ
μέγας ἐμοί ποτ' ὢν ἀνάκτωρ πόλεως.

ἀντιστ. ά.

ΧΟ. *αἰαῖ.*
πικρὸν ὄδυρμα γαῖά σ', ὦ
τέκνον, δέξεται. στέναξον, μᾶτερ.

στρ. β'.

ΕΚ. *αἰαι, αἶ.*
ΧΟ. *νεκρῶν ἴαχον.*
ΕΚ. *οἴμοι μοι.*

ἀντιστρ. β'.

ΧΟ. *οἴμοι δῆτα σῶν ἀλάστων κακῶν.*

στρ. γ'.

ΧΟ. *ἄρασσ' ἄρασσε [χειρὶ] κρᾶτα,*
πιτύλους διδοῦσα χειρὸς, ἰώ μοί μοι.

ἀντιστρ. γ'.

ΕΚ. *ὦ φίλταται γυναῖκες.*
ΧΟ. *Ἑκάβη, σάφ' ἔνεπε, τίνα θροεῖς αὐδάν.*

στρ. δ'.

ΧΟ. *ἰὼ ἰώ.*
μελέα μάτηρ, ἣ τὰς μεγάλας
ἐλπίδας ἐπὶ σοὶ κατέκαμψε βίου.
μέγα δ' ὀλβισθεὶς ὡς ἐξ [πατέρων] ἀγαθῶν [ἐγένου]
*δεινῷ θανάτῳ διόλωλας *).*

ἀντιστ. δ'.

ΕΚ. *ἔα ἔα.*
τίνας Ἰλιάσιν ταῖσδ' ἐν κορυφαῖς

---

*) Verte: *Inprimis fortunatus, ex quantis bonis seu quanta felicitate crudeli morte interiisti!*

λεύσσω φλογέας δαλοῖσι χέρας
διερέσσοντας; μέλλει Τροίᾳ
καινόν τι κακὸν προςέσεσθαι;

στρ. έ.

ΕΚ. ὀτοτο τοτοτο τοτοῖ
Κρόνιε, πρύτανι
Φρύγιε, γενέτα πάτερ,
ἀνάξια τᾶς Δαρδάνου
γονᾶς τάδ' οἷα πάσχομεν, δέδορκας;

ΧΟ. δέδορκεν, ἁ δὲ
μεγαλόπολις ἄπολις ὄλωλεν
οὐδ' ἔτ' ἔστι Τροία.

ἀντιστρ. έ.

ΕΚ. λέλαμπεν Ἴλιος,
Περγάμων τε
πυρὶ καταίθεται
τέρεμνά τ' ἄκρα τε τειχέων*).
πτέρυγι δὲ καπνὸς [ὥς τις] οὐράνια πεσοῦσα.

ΧΟ. [δορὶ] καταφθίνει γᾶ·
μαλερὰ μέλαθρα πυρὶ κατάδρομα
δαΐῳ τε λόγχᾳ.

*) Vulgo τέρεμνα καὶ πόλις ἄκρα τε τειχέων.

II.

De Iphigeniae in Aulide interpolatione disputatio.

Miserrimo modo turbatum, laceratum, truncatum est praestantissimum Euripidis opus Iphigenia Aulidensis. Neque id fugit criticos, qui ante nos huic fabulae emendandae operam dederunt: nam factum esse damnum aliquod, inde a Musgravio omnes consentiunt, quomodo factum sit et quatenus pateat, ambigunt. Et qui primi rem animadverterunt, Musgravius, Marklandus, alii, prologum interiisse suspicati sunt, de reliquis securi. Quae conjectura duabus potissimum rebus nitebatur, primum quod quaedam verba, ex hac tragoedia a scriptoribus quibusdam laudata, in libris nostris nusquam comparebant, tum quod systema anapaesticum nusquam alibi ab Euripide in initio tragoediae positum esse constabat. Hos sequutus diligentius in rem inquisivit et accuratius eam examinavit Boeckhius in libro, quem triginta fere abhinc annis de graecae tragoediae principibus con-

γόων ἀοιδὸς ὥστε πολιὸς ὄρνις,
ἔπεα μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν
ἐννύχων ὀνείρων etc.

ἀντιστρ. ά.

μὴ προκάμητε πόδα
βαρύ τε κῶλον, ὥστε πρὸς πετραῖον
λέπας ζυγοφόρον, κῶλον ἐξανέντες, οὐ
βάρος φέρων, τροχηλάτοιο πῶλος *).
λαβοῦ χερῶν καὶ πέπλων, ὅτου λέλοιπε
ποδὸς ἀμαυρὸν ἴχνος etc.

ἐπῳδός.

ἴδετε, πατρὸς ὡς
γοργῶπες αἵδε προσφερεῖς ὀμμάτων
αὐγαί· τὸ δὲ δὴ κακοτυχὲς οὐ
λέλοιπεν [ἐκ τέκνων] οὐδ' ἀποίχεται
χάρις· Ἑλλάς, ὦ, ξυμμάχους
οἵους οἵους ὀλέσασα
τούσδ', ἀποστερήσει.

In *Troadum* parodo v. 114 vox λέκτροισι delenda est, ut sic se habeat versus

νῶτ' ἐν στεῤῥοῖσι ταθεῖσα.

Tum Hecubae lamentationes atque diverbium, quod est ei cum Talthybio, alio modo, atque Hermannus id facere conatus est, in strophas antistrophasque reducendae videntur:

προῳδός.

ΕΚ. τόδε, τόδε φίλαι γυναῖκες,
ὁ φόβος ἦν μοι πάλαι.

ΤΑΛ. ἤδη κεκλήρωσθ', εἰ τόδ' ἦν ὑμῖν φόβος.

στροφὴ ά.

ΕΚ. αἰαῖ. τίν' ἢ

---

*) Vulgo λέπας ζυγηφόρον πῶλον ἀνέντες ὡς βάρος φέρων τροχηλάτοιο κώλου, quod sensu caret. Initium sanandi Hermannus fecerat ζυγοφόρον et ἐξανέντες emendando.

Θεσσαλίδος πόλιν Φθιάδος εἶπας, ἢ Καδ-
μείας χθονός *);
ΤΑΛ. κατ᾽ ἄνδρ᾽ ἑκάστη κοὐχ ὁμοῦ λελόγχατε.
στρ. β΄.
ΕΚ. τίν᾽ ἄρα τίς ἔλαχε, τίνα πότμος εὐτυχὴς
Ἰλιάδων μένει;
ΤΑΛ. οἶδ᾽· ἀλλ᾽ ἕκαστα πυνθάνου, μὴ πάνθ᾽ ὁμοῦ.
ἀντιστ. β΄.
ΕΚ. τοὐμὸν δὲ τίς ἄρ᾽ ἔλαχε τέκος, ἔννεπε, τλά-
μονα Κασσάνδραν;
ΤΑΛ. ἐξαίρετόν νιν ἔλαβεν Ἀγαμέμνων ἄναξ.
στρ. γ΄.
ΕΚ. ἦ τᾷ Λακεδαιμονίᾳ νύμφᾳ;
[δούλαν; ὤμοι μοι]
ΤΑΛ. οὔκ, ἀλλὰ λέκτρων σκότια νυμφευτήρια.
ἀντιστ. α΄.
ΕΚ. ἦ τὰν Φοίβου
παρθένον, ᾇ γέρας ὁ χρυσοκόμας ἔδωκ᾽
ἄλεκτρον ζόαν;
ΤΑΛ. ἔρως ἐτόξευσ᾽ αὐτὸν ἐνθέου κόρης.
στρ. δ΄.
ΕΚ. ῥῖπτε, τέκνον, τέκνον, τοὺς ζαθέους κλάδους
θεοῦ καὶ ἀπὸ χροὸς ἐν- **)
δυτῶν στεφέων ἱεροὺς στολμούς.
ΤΑΛ. οὐ γὰρ μέγ᾽ αὐτῇ βασιλικῶν λέκτρων τυχεῖν;
ΕΚ. τί δ᾽ ὃ νεοχμὸν [ἀπ᾽] ἐμέθεν ἐλάβετε τέκος,
ποῦ μοι;
ΤΑΛ. Πολυξένην ἔλεξας, ἢ τίν᾽ ἱστορεῖς;
ἀντιστ. γ΄.
ΕΚ. ταύταν (λέγε), τῷ πάλος ἔζευξεν;

---

*) τίν᾽ ἢ pro τίνα γ᾽ ἢ ex codd. tribus reposui: tum Θεσσαλίδος πόλιν Φθ. pro Θεσσαλίας πόλιν ἢ Φθ. emendavi.

**) Vulgo ῥῖπτε, τέκνον, ζαθέους κλῇδας καὶ etc. Viam praeeunte Hermanno emendavi.

ΤΑΛ. τύμβῳ τέτακται προςπολεῖν Ἀχιλλέως.
ἀντιστ. δ'.
ΕΚ. ὤμοι ἐγώ, τάφῳ πρόςπολον ἐτεκόμαν.
ἀτὰρ τίς ὅδ' ἦν νόμος ἢ
τί θέσμιον, ὦ φίλος, Ἑλλάνων;
ΤΑΛ. ἔχει πότμος νιν, ὥστ' ἀπηλλάχθαι πόνων.
ΕΚ. τί τόδ' ἔλακες; ἆρά μοι ἀέλιον λεύσσει;
ΤΑΛ. εὐδαιμόνιζε παῖδα σήν· ἔχει καλῶς *).
στρ. έ.
ΕΚ. τί δ' ἡ τοῦ χαλκεομίτορος Ἕκτορος δάμαρ
Ἀνδρομάχη τάλαινα, τίν' ἔχει τύχαν;
ΤΑΛ. καὶ τήνδ' Ἀχιλλέως ἔλαβε παῖς ἐξαίρετον.
ἀντιστ. έ.
ΕΚ. ἐγὼ [δὲ] τῷ πρόςπολος, ἁ τετραβάμονος χερὶ
δευομένα βάκτρου γεραιῷ κάρᾳ;
ΤΑΛ. Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς ἔλαχ' ἄναξ δούλην σ' ἔχειν.
ἐπῳδός.
ΕΚ. ἒ ἔ.
ἄρασσε κρᾶτα κούριμον,
ἕλκ' ὀνύχεσσι δίπτυχον παρειάν·
ἰώ μοί μοι.
μυσαρῷ δολίῳ τε λέλογχα φωτὶ δουλεύειν
πολεμίῳ δίκας, παρανόμῳ δάκει,
ὃς πάντα κεῖθεν ἐνθάδε
κἀντίπαλ' αὖθις ἔσεισε διπτύχῳ γλώσσᾳ **),
φίλα τὰ πρότερ' ἄφιλα τιθέμενος πάντων.
γοᾶσθέ μ', ὦ Τρῳάδες, βέβακα ***),
δύςποτμος οἴχομαι,
τάλαινα δυςτυχεστάτῳ
προςέπεσον κλήρῳ.

---

*) Versus 28 et 30 suas inter se sedes jussi mutare.

**) Scribebatur ὃς πάντα τἀκεῖθεν ἐνθάδ' ἀντίπαλ' αὖθις ἐκεῖσε δ. γλ.

***) Vulgo γοᾶσθ', ὦ Τρῳάδες με: tum v. 47 ἁ τάλαιν', ἃ δ. etc

Iam finem faciam huic disputationi, uno ex hac tragoedia cantico, quod incipit a v. 1216., addito.

στροφὴ ά.

XO. ἒ ἔ

φρενῶν ἔθιγες ἔθιγες· ὦ

μέγας ἐμοί ποτ' ὢν ἀνάκτωρ πόλεως.

ἀντιστ. ά.

XO. *αἰαῖ.*

πικρὸν ὄδυρμα γαῖά σ', ὦ

τέκνον, δέξεται. στέναξον, μᾶτερ.

στρ. β'.

EK. *αἰαι, αἶ.*

XO. *νεκρῶν ἴαχον.*

EK. *οἴμοι μοι.*

ἀντιστρ. β'.

XO. *οἴμοι δῆτα σῶν ἀλάστων κακῶν.*

στρ. γ'.

XO. *ἄρασσ' ἄρασσε [χειρὶ] κρᾶτα,*

πιτύλους διδοῦσα χειρὸς, ἰώ μοί μοι.

ἀντιστρ. γ'.

EK. *ὦ φίλταται γυναῖκες.*

XO. *Ἑκάβη, σάφ' ἔνεπε, τίνα θροεῖς αὐδάν.*

στρ. δ'.

XO. *ἰὼ ἰώ.*

μελέα μάτηρ, ἣ τὰς μεγάλας

ἐλπίδας ἐπὶ σοὶ κατέκαμψε βίου.

μέγα δ' ὀλβισθεὶς ὡς ἐξ [πατέρων] ἀγαθῶν [ἐγένου]

δεινῷ θανάτῳ διόλωλας *).

ἀντιστ. δ'.

EK. *ἔα ἔα.*

τίνας Ἰλιάσιν ταῖσδ' ἐν κορυφαῖς

---

*) Verte: *Inprimis fortunatus, ex quantis bonis seu quanta felicitate crudeli morte interiisti!*

5 *

λεύσσω φλογέας δαλοῖσι χέρας
διερέσσοντας; μέλλει Τροίᾳ
καινόν τι κακὸν προςέσεσθαι;

στρ. έ.

ΕΚ. ὀτοτο τοτοτο τοτοῖ
Κρόνιε, πρύτανι
Φρύγιε, γενέτα πάτερ,
ἀνάξια τᾶς Δαρδάνου
γονᾶς τάδ' οἷα πάσχομεν, δέδορκας;

ΧΟ. δέδορκεν, ἁ δὲ
μεγαλόπολις ἄπολις ὄλωλεν
οὐδ' ἔτ' ἔστι Τροία.

ἀντιστρ. έ.

ΕΚ. λέλαμπεν Ἴλιος,
Περγάμων τε
πυρὶ καταίθεται
τέρεμνά τ' ἄκρα τε τειχέων *).
πτέρυγι δὲ καπνὸς [ὥς τις] οὐράνια πεσοῦσα.

ΧΟ. [δορὶ] καταφθίνει γᾶ·
μαλερὰ μέλαθρα πυρὶ κατάδρομα
δαΐῳ τε λόγχᾳ.

*) Vulgo τέρεμνα καὶ πόλις ἄκρα τε τειχέων.

II.

De Iphigeniae in Aulide interpolatione disputatio.

Miserrimo modo turbatum, laceratum, truncatum est praestantissimum Euripidis opus Iphigenia Aulidensis. Neque id fugit criticos, qui ante nos huic fabulae emendandae operam dederunt: nam factum esse damnum aliquod, inde a Musgravio omnes consentiunt, quomodo factum sit et quatenus pateat, ambigunt. Et qui primi rem animadverterunt, Musgravius, Marklandus, alii, prologum interiisse suspicati sunt, de reliquis securi. Quae conjectura duabus potissimum rebus nitebatur, primum quod quaedam verba, ex hac tragoedia a scriptoribus quibusdam laudata, in libris nostris nusquam comparebant, tum quod systema anapaesticum nusquam alibi ab Euripide in initio tragoediae positum esse constabat. Hos sequutus diligentius in rem inquisivit et accuratius eam examinavit Boeckhius in libro, quem triginta fere abhinc annis de graecae tragoediae principibus con-

scripsit, etiamtum adolescens. In quo singulos locos pertractando plurimos, adhibito quodam scholiastae Aristophanis testimonio, quo filius Euripidis patre mortuo Iphigeniam Aulidensem docuisse commemoratur, hoc efficere studuit, duplicem universi dramatis recensionem factam, et a minori Euripide profectam esse eam, quae nunc haberetur, editionem. Quae sententia etsi non est vera reperta, (nam aut interpolatorum audaciae aut scribarum erroribus tribuenda sunt quae ille a minore Euripide profecta esse putavit); tamen, quum virorum doctorum studia ad investigandam rem incitaverit, plurimum contulit Euripidi. Ac primus quidem Bremius in symbolis philologicis I. p. 143. bene meruit de hac fabula, majus exitui ejus quam exordio inlatum detrimentum esse, demonstrans: nam et spuria esse docuit quae de immolatione virginis a nuntio exponerentur, et huc pertinere fragmentum, quod apud Aelianum servaretur, cum esset ex deperdita oratione Dianae, per machinam arcessitae, depromtum. Idem jam antea Porsonus in praef. Hec. p. 23. suspicatus erat. Atque Bremius quidem opinionem de duplici recensione conceptam non deseruit: quid? quod ne Matthiae quidem, quamvis impugnaret, exuere illam potuit; qui, rebus perpensis, ad eam sententiam inductus est, ut imperfectam ab auctore inchoatamque relictam fabulam a minori Euripide, ut agi posset, coagmentatam esse putaret. Tandem firmis argumentis hanc opinionem refutavit Hermannus, qui non recensionem a claro aliquo poeta statim post mortem Euripidis, sed interpolationem ab ignoto scriptore aliquot post seculis inlatam esse censuit. Sic quasi per gradus existimatio falsarii diminuta est: et tamen ne in hoc quidem gradu ille relinquendus, sed ad infimum

locum detrudendus videtur. Planum enim fore exempla, quae propösituri sumus, accurate examinantibus arbitror, non interpolationem tantum, verum etiam corruptionem factam esse ab homine neque poeta neque scriptore, sed versificatore stupido, extremis antiquitatis temporibus, certe post Stobaeum, vivente. Quod si quis forte miretur, quomodo factum sit, ut de una re tam diverse judicaverint viri docti, scito, inaequalia esse falsarii additamenta, alia meliora, ubi pressius insistebat auctorum, quos imitabatur, vestigiis, deteriora alia, ubi sibi indulgebat liberius. Inde accidit, ut Mehlhornius, qui Hermanni editionem in Zimmermanni diario censens novissime de hac re dixit, duorum sibi interpolatorum operam agnoscere videretur. Qualis autem ingenii homo iste fuerit, et quomodo Euripidis opus tractaverit, ut aestimare possimus, belle prospectum est. Servatur enim in libris versuum numerus satis magnus, quibus bis eaedem res enuntiantur, sic quidem ut, comparatis versibus utrimque sibi respondentibus, alteros Euripidis alteros interpolatoris esse, appareat. Inde hunc solis excudendis versibus delectatum esse perspicitur: quo in negotio sic versatus est, ut modo servatis rebus nihil nisi singula verba immutaret, modo colloquii personas inter se permutaret, interdum etiam metrum aliud substitueret. En ante oculos tibi posita exempla:

Euripides v. 631.

ὦ μῆτερ ὑποδραμοῦσά γ', ὀργισθῇς δὲ μή,
πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τἀμὰ προςβαλῶ.

Versificator v. 635

ἐγὼ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρν', ὦ πάτερ,
ὑποδραμοῦσα προςβαλεῖν διὰ χρόνου.
ποθῶ γὰρ ὄμμα δὴ σόν· ὀργισθῇς δὲ μή.

Euripides v. 900.

ΚΛ. οὐκ ἐπαιδεσθησόμεσθα προςπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ
θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα — — —
ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ etc.

Versificator v. 973.

ΑΧ. ἀλλ' ἡσύχαζε· θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι
μέγιστος, οὐκ ὤν, ἀλλ' ὅμως γενήσομαι.

Euripides v. 1343.

οὐκ ἐν ἁβρότητι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.

Versificator v. 1344.

ἀλλὰ μίμν'· οὐ σεμνότητος ἔργον, ἣν δυνώμεθα.

Euripides v. 1425.

2. ὅμως δ', ἴσως γὰρ κἂν μεταγνοίης τάδε,
1. ἐλθὼν σὺν ὅπλοις τοῖςδε πρὸς βωμὸν θεᾶς
1. καραδοκήσω σὴν ἐκεῖ παρουσίαν,
3. ὡς οὔ σ' ἐάσων ἀλλὰ κωλύσων θανεῖν·

Versificator ibid.

ὡς οὖν ἂν εἰδῇς τἀπ' ἐμοῦ λελεγμένα,
1. ἐλθὼν τάδ' ὅπλα θήσομαι βουμοῦ πέλας.
2. χρήσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
2. ὅταν πέλας σῆς φάσγανον δέρης ἴδῃς.
3. οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνῃ τῇ σῇ θανεῖν.

Euripides v. 613.

ΚΛ. 4. σὺ δ', ὦ τέκνον, μοι λεῖπε πωλικοὺς ὄχους,
1. ἁβρὸν τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἅμα,
4. ὑμεῖς δὲ, νεάνιδές, νιν ἀγκάλαις ἔπι
4. δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἐξ ὀχημάτων.
2. αἱ δ' ἐς τὸ πρόσθεν στῆτε πωλικῶν ζυγῶν,
2. φοβερὸν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πωλικόν.
3. καὶ παῖδα τόνδε τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον etc.

Versificator v. 599.

ΧΟ. 2. στῶμεν, Χαλκίδος ἔκγονα θρέμματα,

4. τὴν βασίλειαν δεξώμεθ' ὄχων
4. ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ τὴν γαῖαν
1. ἀγανῶς δὲ χεροῖν μαλακῇ γνώμῃ,
2. μὴ ταρβήσωμεν νεωστὶ μολὸν
3. τὸ κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνονος,
2. μὴ δὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν
2. ταῖς Ἀργείαις
2. ξεῖναι ξείναις παρέχωμεν.

Haeccine, ut aut minor Euripides aut quisquam non plane indoctus, plane insulsus, plane ineptus scripserit, quae sunt absurda, sordida, plena omnis generis rerum, verborum, numerorumque vitiis? Immo fabricatus est homo pinguissimi et hebetissimi ingenii, qui neque quid rebus neque quid personis conveniret distingueret, idemque imperitissimus et grammatices metricesque legum juxta ignarus. Qui tantum abest, ut aut quae incondita traderentur componere et coagmentare et in theatrorum usum refingere, aut quae deessent, supplere quaeque minus enucleate scripta viderentur amplificare vellet, ut, solis versibus excudendis intentus, nihil aliud ageret quam Euripidis verba immutaret et quae scripta de eadem materia vel ab eodem vel ab Homero aliisque usquam reperiret, arcessita retractataque coeca temeritate in Iphigeniam Aulidensem intruderet. Est enim hoc proprium hujus versificatoris, ut ne levissimam quidem rem ipse excogitaverit, sed aliunde mutuatus sit quidquid sententiarum versibus inclusit homo ad cogitandum hebetissimus. Velut in navium catalogo Homerum, in nuntii narratione Euripidem, Polyxenae mortem exponentem, sequutus est, tam mira stupiditate, ut pro Neoptolemo Achillem immolatorem substitueret, minime prohibitus eo, quod hic, ut mortem a virgine defenderet, ipsum

se armatum prope aram adfuturum esse dixerat. Idem, quoniam Polyxena, cum ad mortem abducitur, matrem lucemque, quibus privetur, deplorat, id quoque ad Iphigeniam, quamvis laetantem ovantemque et matris lacrimas deprecantem, transferendum existimavit, ut ingenti dementia lamentationes laetitiae vocibus immisceret.

Neque ille meliori arte extrinsecus petitos quam quos haec ipsa tragoedia continet versus imitatus est. Lubet igitur hujus quoque rationis exempla proponere:

Euripides Hecub. v. 521 etc.

1. *πάρῆν μὲν ὄχλος πᾶς Ἀχαικοῦ στρατοῦ* etc.
8. . . . . *πλῆρες δ' ἐν χεροῖν λαβὼν δέπας*
8. *πάγχρυσον, ἔρρει χειρὶ παῖς Ἀχιλλέως*
8. *χοὰς* etc.
6. *κἀγὼ παραστὰς εἶπον ἐν μέσοις τάδε·*
6. *σιγᾶτ' Ἀχαιοί, σῖγα πᾶς ἔστω λεώς* etc.
9. *ὁ δ' εἶπεν· ὦ παῖ Πηλέως, πατὴρ δ' ἐμός,*
10. *δέξαι χοάς μοι* . . . . .
10. . . . . . *ὅ σοι δωρούμεθα*
11. *στρατός τε κἀγὼ* . . . .
12. *κόρης ἀκραιφνὲς αἷμα* . . . .
13. *λῦσαί τε πρύμνας καὶ χαλινωτήρια*
3. *νεῶν δὸς ἡμῖν, πρευμενοῦς τ' ἀπ' Ἰλίου*
3. *νόστου τυχόντας πάντας ἐς πάτραν μολεῖν.*
5. *τοσαῦτ' ἔλεξε, πᾶς δ' ἐπηύξατο στρατός.*
7. *εἶτ' ἀμφίχρυσον φάσγανον κώπης λαβὼν*
7. *ἐξεῖλκε κολεοῦ* . . . .
4. *ἑκοῦσα θνήσκω· μή τις ἅψηται χροὸς*
4. *τοῦ 'μοῦ· παρέξω γὰρ δέρην εὐκαρδίως.*
2. *ἔλεξε πάντων τλημονέστατον λόγον·*
2. *ἰδοὺ τόδ' εἰ μὲν στέρνον, ὦ νεανία,*
2. *παίειν προθύμει, παῖσον* etc.

Versificator v. 1546 seqq.

1\. . . . . . . εὐθὺς Ἀργείων ὄχλος

1\. ἠθροίζετο . . . .

2\. ἔλεξε τοιάδ' ὦ πάτερ, πάρειμί σοι,

2\. τοὐμὸν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας

2\. θῦσαι δίδωμ' ἑκοῦσα . . . .

3\. καὶ τοὐπ' ἔμ' εὐτυχοῖτε καὶ νικηφόρου

3\. δώρου τύχοιτε πατρίδα τ' ἐξίκοισθε γῆν.

4\. πρὸς ταῦτα μὴ ψαύσῃ τις Ἀργείων ἐμοῦ.

4\. σιγῇ παρέξω γὰρ δέρην εὐκαρδίως.

5\. τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν κλύων.

6\. στὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον,

6\. εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ·

7\. . . . . ὀξὺ χειρὶ φάσγανον σπάσας

7\. κολεῶν ἔσωθεν . . . .

8\. ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμὸν θεᾶς

8\. λαβὼν κανοῦν ἔθρεξε χέρνιβάς θ' ὁμοῦ.

9\. ἔλεξε δ'· ὦ θηροκτόν' Ἄρτεμι, παῖ Διὸς etc.

10\. δέξαι τὸ θῦμα τόδ', ὅγε σοι δωρούμεθα

11\. στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων τ' ἄναξ ὁμοῦ,

12\. ἄχραντον αἷμα καλλιπαρθένου δέρης.

13\. καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα etc.

Homerus Jl. IX, 395.

πολλαὶ Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίην τε
κοῦραι ἀριστήων, οἵτε πτολίεθρα ῥύονται·
τάων ἥν κ' ἐθέλωμι φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.

Versificator v. 959.

. . . . . μυρίαι κόραι
θηρῶσι λέκτρον τοὐμόν . . . .

Quum igitur pluribus locis versus auctoris cum interpolatoris versibus conjuncti legantur, non est probabile, eam perturbationem a falsario de industria factam esse, propterea quod is neque utrumque opus unquam relicturus neque suos Euripidisque versus temere confusurus fuisse videtur.

id quod accidit quum alibi tum in versibus 1425—1433. Suspicor, scholasticum aliquem hominem, versibus fabricandis intentum, cum hanc fabulam pro materia tractandam sumsisset, sua partim in margine codicis partim inter lineas adscripsisse: qui codex quum postea describeretur, librarius genuina a spuriis non dignovit et modo retinens utraque modo alterutra omittens promiscue retulit. Hinc intelligitur, quomodo factum sit, ut gravissimis injuriis praesertim et initium tragoediae et finis afficerentur: quippe vacuis spatiis oblatis, transformandi studio liberius indulgebat versifex: qui si forte nactus erat codicem fine truncatum, cum scriba desiisset scribere priusquam absolvisset tragoediam (quae est conjectura Hermanni), etiam adjuvandi quodam studio ad interpolandum incitabatur. Extremis autem temporibus inlatum esse damnum, inde perspicitur, quod quicunque apud Plutarchum, Stobaeum, Clementem, Theophilum aliosque servantur ex hac tragoedia depromti versus, fere omnes rectius ibi quam in libris scripti inveniuntur: de qua re statim accuratius expositari sumus. Barbarum porro fuisse hominem falsarium inde patet, quod solis accentibus interdum dimensus est versus, id quod jam Matthiaeus notavit: christianum fuisse, idem conclusit ex eo, quod in terram dejici oculos a precantibus fecit, quum ad coelum tollere gentiles consuevissent. Honestius judicium de illo factum ab Hermanno scio: sed fecit scilicet ita, ut pessimos quosque versus non emendando sed transformando in melius restitueret. Audi ipsius verba: „Librariorum atque alicubi etiam recentis alicujus metrici illa peccata esse, luculenter ex eo apparet, quod interdum tam magna sunt atque immania, ut prorsus incredibile

sit, eumdem hominem in multis probabiliter factis versibus aliquot versus scripsisse tanta vitiorum enormitate insignes." At qui probabiliter compositi sunt versus, eos non ipse fecit, sed integros vel leviter immutatos aliunde abstulit. Sed dignus scilicet est, quem admiremur, propterea quod in navium catalogo stropham strophae caute exaequavit. Hoc si majus est, quam quod praestare ille versifex potuerit, potuit praeter Homerum alium auctorem expilare. Jam quo rectius de interpolatoris ingenio ac de damno per illum Euripidi inlato judicare possis, haec specta exempla. In ipso initio tragoediae Agamemnone quaerente, quaenam cummaxime stella in coeli fastigio moveatur, unde, quaenam hora noctis sit intelligatur, his verbis respondetur a servo:

Σείριος, ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου
Πλειάδος ᾄσσων ἔτι μεσσήρης.

Stupida hisce proditur rerum coelestium ignorantia, neque potuisse hoc vitium ab ipso Euripide committi, ut quem et nihil invitaret ad patefaciendam ignorantiam, nec deceret, ut Anaxagorae sectatorem, illarum rerum ita rudem esse, praesertim quum signorum cognitio apud Graecos vulgatissima videretur fuisse, recte judicavit Boeckhius. Ursum sive septentriones ab Euripide nominatos fuisse, etiamsi non testaretur Ennius, qui illos versus interpretans „*temo superat*" dixit, ex reliqua veterum consuetudine concludere possemus: semper enim ex illius sideris, praecipue temonis, collocatione noctis tempora metiebantur: Senec. Herc. F. 125. *Jam rara micant sidera prono Languida mundo; nox victa vagos Contrahit ignes luce renata* etc. *Signum celsi glaciale poli Septem stellis Arcades ursae Lucem verso t e m o n e vocant.*

Ovid. met. X, 446. *Tempus erat, quo cuncta silent, interque Triones Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.* Lucan. IV, 523. II, 722. Prop. II, 24, 24. *cum jam Flectant Icarii sidera tarda boves.* Anacr. 3. μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις, στρέφεται ὅτ' Ἄρκτος ἤδη κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτου. Planum ex his exemplis est, Euripidem, si duo sidera in septentrionali coelo conjuncta, ex quorum collocatione noctis tempus conjectaretur, dicere vellet, non potuisse alios quam ursum majorem cum Boote aut eundem cum cane minori nominare: hunc enim, non majorem canem, *Icarii sidera* dixit Propertius. Verius enim Virginis sive Erigones (Virg. Georg. I, 33) quam Orionis canis *Icarius* appellabatur: quanquam utrique sideri idem nomen promiscue indere solebant poetae; velut Ovid. Fast. V, 723. IV, 939. Amor. II, 16, 4. Hunc autem canem minorem, inter Virginem et Ursum positum, eundem cum *Arcturo*, quae erat splendidissima stella in Bootae genu, habitum esse colligere ex Hygino (fab. 130, 224. astron. II, 4) licet. Eundem ab Agamemnone ostensum et a paedagogo *Sirium* appellatum esse, apparet. Caret ergo vitio hoc nomen: in altero corruptela quaerenda est, neque jam dubitandum, quin pro Πλειάδος Ursae nomen substituendum sit, ducitque nos ad *septem ursae stellas* seu *septentriones* vocabulum ἑπταπόρου, quod attributum quum nomini Plejadum addi consuevisset (velut Orest. 1005. ἑπταπόρου τε δρόμημα Πελειάδος, Rhes. 529. ἑπτάποροι Πλειάδες αἰθέριαι), ansam dedit ad *substituendum hoc nomen pro* Ἑλίκης, quae erat frequentissima ursae appellatio. Sic lenissima mutatione gravissimum damnum sublatum vides. Quod a quo inlatum sit, perspicuum est: certe enim neque interpretes neque scribae ta-

lia substituere solent, sed agnoscenda est in hac commutatione manus hominis et violenti et turpiter indocti stupidique.

Quum Hesychius vocabulum ἄϑραυστα in hac fabula quondam lectum esse testaretur, Hemsterhusius, vere divinus, in versu 57 illud locum suum habuisse vidit, ubi ἄριστα in exemplaribus, quae nos habemus, substitutum est. Miror fuisse, qui hanc conjecturam omnium praestantissimam repudiarent: tam apte enim convenit illi loco ἄϑραυστα, ut huic soli natum esse credas. Ibi igitur a quonam homine ἄριστα substitutum sit, si quaeris, non posse id ab interprete factum esse, intelliges: nam is aut eodem vocabulo quo Hesychius (ἀπρόςκοπα) aut simili usus esset. Reliquum est, ut ex interpolatoris suppellectile assumtum sit. Multo minus versus 407, qui apud Plutarchum recte legitur

συσσωφρονεῖν γὰρ, οὐχὶ συννοσεῖν ἔφυν

casu atque fortuito depravatus est in hanc formam

συσσωφρονεῖν σοι βούλομ' ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.

Cantico chori, quod incipit a v. 543, reliquis versibus justis integrisque glyconeis, bini in stropha antistrophaque intermisti leguntur parum numerosi:

εἴη δέ μοι μετρία μὲν
χάρις πόϑοι δ' ὅσιοι

— — —

γυναιξὶν μὲν κατὰ Κύπριν
κρυπτὰν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ.

Non fuisse sic primitus scriptum, Plutarchus testatur in libro de tuenda sanitate p. 132. B. πρὸς δὲ τὸν οἶνον, ὅπερ Εὐριπίδης πρὸς τὴν Ἀφροδίτην, διαλεκτέον,

εἴης μοι, μέτριον δέ πως
εἴης, μηδ' ἀπολείποις.

Is igitur, nisi accommodando verba ad vinum alterum de suo versum addidit, sic scriptum apud Euripidem invenerat:

εἴη μὲν, μετρία δέ πως
εἴη, μηδ' ἀπολείποι,
μοι χάρις πόθοι θ' ὅσιοι,
καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδί-
τας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν.

Multa autem sunt, quae vini gratia verba *μηδ' ἀπολείποι* cum repetito vocabulo *εἴη* in Plutarchi libro adjecta esse mihi persuadeant: primum quod pherecrateo versuum tenor interpellatur, tum quod, ne desiderium seu cupido (*πόθοι*) unquam deficiat (*ἀπολείποιεν*), non bene optatur, denique quod nullum lacunae vestigium deprehenditur in antistropha, quam quidem, misso illo versu, statim cum scriptura Plutarchi exaequatam videbis, si nomini Κύπριν substitueris Ἀφροδίταν et voci *μέν* exquisitiorem *τέ*, ut sic se habeant versus isti:

γυναιξίν τε κατ' Ἀφροδί-
ταν κρυπτὰν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ etc.

Est enim hoc proprium huic fabulae corruptelarum genus, ut passim idem vel simile declarantia verba pro verbis ac nomina pro nominibus reposita sint: velut v. 380 pro *ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ*, quod Stobaeus suppeditat, libri *ἀνὴρ γὰρ αἰσχρὸς οὐκ αἰδεῖσθαι φιλεῖ* exhibent. Iidem v. 450. *ὄγκον* pro *δῆμον* et v. 72. *ἀνθρώπων* pro *Ἀργείων* et v. 1219 *βλέπειν* pro *λεύσσειν* et v. 1343 *πεπραγμένα* pro *πεπτωκότα* et v. 20 *ζηλῶ* pro *ἐπαινῶ* praebent, veriores scripturas Plutarcho, Stobaeo, Clemente aliisque servantibus. Haec et reliqua ejus generis quum Boeckhius duplicis editionis vestigia esse voluisset, alii, et inprimis M. Seyffert, in dissertatione Halis anno 1831 edita, omnes lectionum

varietates partim a scriptorum, a quibus versus citantur, negligentia, partim a grammaticorum interpretationibus, partim a scribarum erroribus repetendas esse censuit. Atque ego, nihil depravationum istorum his ex caussis natum esse, neutiquam affirmaverim: verumtamen esse, quae non possint nisi data opera atque consulto mutata esse, intelligo. Nam versu 824 in verbis

οὐ θαῦμα σ' ἡμᾶς ἀγνοεῖν, οὓς μὴ πάρος
κατεῖδες,

memorabilis scripturae varietas προςέβης pro κατεῖδες e libris eruitur, quae profecto neque interpretum curam neque scribarum errorem, sed interpolatoris libidinem arguit. Tum v. 317. et vitiose et inepte eadem manu scriptus est:

τίς δῆτ' ἐν πύλαισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία;

Euripidis manum repraesentante Grammatico quodam in Bekkeri Anecdotis

τίς ποτ' ἐν θύραισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκροσμία;

Vindicat eandem Stobaeus in v. 34:

. . . . . δεῖ δέ σε χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι· θνητὸς γὰρ ἔφυς·
κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
τὰ θεῶν οὕτω νενόμισται —,

quorum versus extremus sic scriptus est in libris Euripidis:

τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται —,

quam depravationem mira pertinacia editores ideo, quod libris Euripideis Plutarchus suffragaretur, servaverunt. Is enim, eodem loco utens,

τὰ θεῶν οὕτω βουλομένων ἔσται

offert. Debuerunt in his potius duplicem sensum agnoscere, quorum alter hic fuerat:

κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
θεῶν οὕτω βουλομένων, ἔσται —,

alter is quem Stobaeus servat: ex utroque autem mixtum temere est quod habent libri τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται. Iam uter sensus melius conveniat Euripidi, utra elegantior sit dictio, uter numerosior versus, nemo dubitare potest. Quomodo autem factum sit, ut Plutarchi libri maculis istis inquinarentur, nisi forte ex ipsis Euripidis codicibus in illos reportatae sunt, non possum dicere: non esse autem a Plutarcho ipso deterius pro genuino adoptatum, confidenter affirmare ausim. His adjicio v. 1341, in quo quum primitus ἄνδρα τόνδε scriptum fuisse mihi videatur, nomine Ἀχιλλέα pro ἄνδρα substituto numeri turbati sunt:

τίνα δὲ φεύγεις, τέκνον; „Ἀχιλλέα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι."

In his testimoniis, quamquam plura afferre possum, acquiescam. Intelligitur enim vel ex his, falsarium, ubi nulla invehendi aliena potestas esset, operam dedisse, ut ea, quae aderant, immutaret, et quam plurima verba corrigeret, quam plurimos versus recuderet: quae corruptela quam longe pateat, vix licet aestimare. Restant autem duo interpolamentorum genera, huic fabulae cum reliquis communia. Quorum unum, quod in sententiis generalibus intempestive additis constat, non puto profectum esse ab eo, quem dixi, versificatore; alterum, quod in dilatandis explicandisque verbis versatur, huic vel maxime deberi videtur. Nam et frequentius est, quam ut fortuito vel obiter ab aliis esse factum possit, et insulsius simulque vitiosius, quam quod in scenicos vel interpretes cadat. Huc pertinent vv. 364. 416. 500—504. 959, 960. 1237, 1238. 1289, 1290. 1330—1332. aliique.

Jam, his in universum disputatis, partes quae

sunt hujus tragoediae utrimque extremae, prae reliquis corruptas turbatasque, percensere adgrediar. Recisum igitur prologum et substituta esse ea, quae a verbis ἐγένοντο Λήδᾳ Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι ab Agamemnone exponerentur, Boeckhius conjecit: quocum et Eichstadtius, a Boeckhio ipso laudatus, et Bremius consenserunt. Atque hic quidem, anapaestos jambosque et res quae utrisque continerentur, adeo inter se pugnare docuit, ut non possent sic, ut nunc legerentur, ab Euripide ipso conjuncti fuisse. Ridiculum enim esse, quod ad verba senis φέρε, κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς longa oratione omnia alia, quam quae scire senis interesset, a rege exponerentur; absurdum, quod finita ea oratione idem, quasi surdis auribus adstitisset, se ea ipsa, quae illa declarantur, etiamtum ignorare quaerendo ostenderet. Inde hoc effici volebat Bremius, ut, duplici recensione facta, ex altera jambi, ex altera anapaesti reliqui essent. Contra quae recte quidem dixit Hermannus, neutros pro spuriis habendos, propterea quod et satis antiquis testimoniis, ut Aristotelis, Ennii, Ciceronis, utrique a suspicione vindicarentur, et si abjiceretur alterutra pars, amputarentur ea, quibus non posset careri: qua autem ipse usus est in dubitationibus tollendis ratione, ut ea, quae vel iterantur vel repugnant vel alio nomine supervacanea sunt, seorsum et submissiori voce, ut non audiret is ipse, cujus potissimum caussa exponuntur, dici ab Agamemnone existimaret, eam vereor ut commendaturus sit cuiquam, qui vel quid res vel quid ars et consuetudo tragicorum poscat, consideret. Neque illam probavit Mehlhornius, sed diligenter evidenterque refutavit, simul, exemtis jambis ut diverbium anapaestis compositum inter se cohaereret ac sine ulla difficultate

procederet, adhibendo paucissimos quosdam anapaestos, qui essent a falsario recisi, effici posse, rectissime monens.

Quare quum neque intermixti anapaestis stare jambi, quos diximus, ullo modo possint, neque delere eosdem propter testimoniorum antiquitatem fidemque liceat, et diverbium remotis illis non modo non interrumpatur turbeturque, sed melius etiam secum consentiat: sequitur, ut jambi anapaestis praemittendi et justus prologus Euripidi restituendus sit. Haec tam expedita, tam promta, tamque necessaria est emendatio, ut editorum curas laboresque illam fugisse, mirandum sit. Facilius invenissent verum, si ad Euripidis artem diligentius animum advertissent. Nam ut omittam ejus institutum, quo prologum jambis conscriptum in fabularum fronte ponere consuevit, atque etiamsi ullam scenam interpellatamque ab eo esse sic, ut, diverso numerorum genere interjecto, postea rursus idem metrum continuaretur (id quod neque factum est unquam neque fieri potuit) concederem: vel res ipsa illum ad narrationem colloquio praemittendam cogebat. Adeo enim perspicuitati et planitati studet Euripides, ut haud fere ullam personam, nisi ante, quae sit et cujus rei caussa veniat, praemonitum sit, in scenam producat: tantum abest, ut ab obscuro diverbio ullam ejusdem tragoediam incepisse credibile sit. Qui quum in Taurica Iphigenia dialogo Orestis atque Pyladis pro initio fabulae uti posset, quo facto virgini, rebus expositis, statim cetera, quorum caussa aderat, peragere licebat, bis abuti hujus praesentia, quam quidquam obscurare, maluit. Fecit enim virginem, quod mulieres ministras nondum venisse diceret, prologo dicto in domum redire; unde vel concin-

nitatem perspicuitati rerum, si ferret usus, postpositam ab eo esse, cognoscere licet. Hoc vero loco cur ab instituta ratione recesserit, nisi forte eum nova sectantem deteriora saepe amplexum esse injustissime criminari cum Hermanno lubet, plane nihil inveniri potest. Noli igitur quod interpolator peccavit imputare auctori. Ille enim, quum, quod nostrorum quoque hominum non paucos facere video, prologos improbaret, vilissima opera jambos, resectis utrimque uno alterove versu substitutisque novis quibusdam, intra anapaestos retrusit, atque ei, quo nunc leguntur loco, aptavit. Quanquam, utrum eam corruptelam ipse fecerit, an caussa dumtaxat ejus faciendae illa, qua diximus, ratione fuerit, dubitari potest. Ter enim intra primos quinquaginta versus verborum ordo temere inversus turbatusque est, qua in re nullum consilium, sed sola codicis, a quo reliqui profecti sunt, corruptio scribarumque error conspicitur.

Ad finem ab exordio fabulae transeo, qui utinam deformatus tantum, ac non etiam truncatus mutilatusque esset, recisis deletisque haud exiguis fabulae partibus. Deleta autem est Dianae oratio, cujus fragmentum admodum luculentum apud Aelianum servatur, interpolatum autem vitiatumque est carmen, quod Iphigenia, cum ad mortem discedit, cum choro alternans canit. Cujus cantici haec fuit ratio, ut alternis strophis virgo praeiret, alternis antistrophis chorus succineret sic, ut nomina nominibus et res rebus paene ad amussim responderent. Primum igitur alternatio, strophis temere confusis, sublata est, tum etiam argumentum, diversissima immiscentis interpolatoris vecordia, adulteratum... Nam quum mortem Iphigeniae ad imaginem ejus, quam patitur Polyxena, adumbrandam

esse statuisset, eo non deterritus est, quod illa pro patria, haec pro hoste vitam deponit; quod illa regia virgo, omnibus bonis affluens, victricem patriam parentemque relictura, haec captiva, expugnata patria atque incensa, interfectis fratribus cum patre sene, matre ad servilem sortem detrusa, decedit; quod illa, ut bona majora, quam quibus jam abundat, adipiscatur, haec ut mala majora effugiat, mori cupit. Quare quum illa laetans ovansque abeat et felicem se, quod tanta gloria potiretur, felicem patriam, quod se procreasset, praedicans; haec lamentans, deplorans matrem, quam omnium mortalium longe miserrimam desolatamque relictura esset, deplorans se, quod luce privaretur; versificator, qua erat stupiditate, utriusque verba sic miscuit, ut Iphigeniam, tanquam insanam furentemque, modo laetitia exsultare modo lacrimis debilitari fecerit; qua in re utrum magis vecordiam interpolatoris an securitatem criticorum admirer, nescio.

Postquam discessit virgo, statim nuntius, obitum illius expositurus, prodit. Id quoque inepte ad imaginem Polyxenae ab interpolatore institutum est. Nam quid, obsecro, est, quod audire a nuntio cupimus? Num quanta animi fortitudine mortem passa sit virgo! At id quidem coram spectatoribus satis jam ipsa ostendit, ut, quid futurum sit, facile unusquisque fingere possit. An quo vultu pater sacrificio adfuerit? At non posse illum, submissum, fractum dolore, confusum pudore ac poenitentia, adesse, quilibet intelligit. An quomodo dea, cerva substituta, virginem servaverit et quomodo statim peracto sacrificio, ventis secundis ortis, profecta sit classis? At aptius et haec et reliqua, quae vel ad indicandam futuram virginis

Achivorumque sortem, vel ad placandum matris animam pertinerent, a dea ipsa, quam a quoquam mortali, ostendebantur. His et aliis innumeris ineptiis repleta est illa, quam falsarius addidit, nuntii narratio. Nam postquam Agamemnon, filia procul conspecta, ne illam videret aut ipse ab illa videretur, capite obvoluto se abscondit, nihilominus statim virgo in ejus conspectu adstitisse et oratione satis longa se ei immolandam obtulisse narratur. Quibus dictis non quid Agamemnon, sed quid exercitus egerit, exponitur. Tum Achilles idem, qui virginem, ne immolaretur, defensurum se esse pollicitus est, eandem ipse immolat, et tamen preces sic facit, quasi Agamemnon immolet. In ipso autem sacrificio quod cucurrisse circum aram Achilles, quum lente incedendum sacra portantibus esset, quodque humi oculos fixisse milites, cum ad coelum precantes eos tollere solerent, traduntur, recte, ut dixi, christianum, sacrorum ritus ethnicorum ignarum fuisse eum, qui interpolaverit, Matthiae conjecit. Eadem stupiditate reliqua ille persequitur. Omnium vero absurdissimum est, quod finitis jam atque compositis rebus Agamemnon supervenit. Quam gravi vero caussa impulsum, quam dura necessitate coactum putas, ut iratam uxorem convenire neque ignominiam pudoremque vitare vellet! Scilicet domum illam redire jubet; quoniam sibi Trojam proficiscendum sit! —

Restat ut de editionum codicumque natura exponam. Cui officio priusquam satisfaciam, non alienum videtur, paucis, quantum detrimenti laudi Euripidis falsarius attulerit, ostendere. Plane enim admirabili arte et argumentum invenit et personas effinxit poeta, ut omnium, non tantum quas ipse, sed etiam quas reliqui tragici composuerunt, fabularum

hanc primam ponere vix dubitem. Nam si aut lubenti animo pater scelus committeret aut invita filia ad sacrificium traheretur, esset, quod illum detestaremur, hanc commiseraremur, rem totam aversaremur. Quare contrarium horum sic effecit, ut paene misericordia dignus Agamemnon, felix praedicanda Iphigenia videretur, utque, quae dolo instituta sunt, generositate animi ad exitum perducerentur. Neque horum quidquam vel affectatum vel alienum a rebus personisque esse, arguere possis: expedite potius omnia et quasi sponte eveniunt. Initium enim et quasi fons sceleris est ingens universi populi impetus vel potius furor divinitus immissus, quo ad barbaros bello persequendos mira pugnandi cupidine fertur. Hoc igitur furore tanto, quanto vix medio, quod dicitur, aevo ad sacram terram expugnandam majores quondam nostri profecti esse traduntur, quum Agamemnon ipse quoque infectus esset, tum etiam honoris dulcedine et gloriae cupiditate obcaecabatur, ut filiam immolare parvum esse duceret prae iis bonis, quae vel in universam Graeciam vel in ipsum inde redundatura videbantur. Quod ubi semel annuit, captus circumventusque est, ut neque jam recusare neque prohibere sacrificium sine summa pernicie possit. Insigni igitur sapientia sic rem instituit Euripides, ut quam minima culpa immanissimum scelus ab eo committeretur, neve propter hoc detestandus esset summus rex, clarissimi exercitus imperator, nobilissimorum virorum dux. Nam si perpetuo retinuisset obstinatam animi caecitatem, odio quam admiratione dignior esset. Sed vicit pietas, vicit humanitas interjecto tempore, quo filia arcessebatur. Inde, evenientibus aliis quoque adversis rebus plurimis, mira existit rerum diversarum, dignititatis

atque pudoris, imperii atque miseriae conjunctio, quum regem potentissimum vereri vultum fratris, vulnerari filiae blanditiis, vitare uxoris quaestiones, pavere ejusdem criminationes videmus. Plane enim miserrimus est, quum decipere quos diligit, adjuvare quibus infensus est, accelerare mala, et sciens inspectansque obviam ire vulneri cogitur: et est tamen etiam in his non mediocris fortitudo atque constantia, quoniam hac sola ratione, ne latius vagetur malum, caveri potest. Nam si impatiens esset vulneris, vel jugum, quod ipse sibi imposuit, detrectaret, non modo filiam non servaturus, sed imperium quoque amissurus, simulque et se et reliquos liberos cum uxore rebusque omnibus in periculum esset adducturus. Hanc igitur regis conditionem plane singularem prima statim scena, qua rex cum servo colloquitur, repraesentandam sibi poeta proposuit. Sed confudit atque corrupit ejus consilium interpolatoris stupiditas. Nam quum Agamemnonem, ne cum servo, quae parabantur, communicaret, et prudentia admoneret et dignitas retineret et pudor impediret, servus autem, qua erat oculorum acie mentisque sagacitate, re dudum detecta atque perspecta, postquam semel sui potestatem fecit rex, eliciendo verba, praetextus praecidendo, et tanquam in reum inquirendo, fateri illum quae volebat cogeret: egregius ille poeta, prologo in medium horum colloquium transposito, plane fuseque rem universam coram famulo, et eo quidem parum curioso, explicari fecit. Omitto quantae reliquorum versuum ordo, passim turbatus, fraudi fuerint interpretantibus.

Excellere Euripidem in affectibus, praecipue iis qui ad miserationem pertineant, inter omnes constat. Vehementissime autem, gravibus rerum

commutationibus acute et luculenter ante oculos positis, animi commoventur, cujus rei exempla haec tragoedia cum alia plurima tum laetitiam Clytaemnestrae offert, felicitate, quam putabat, exsultantis et superbientis forma filiae, quam quum ignaram ignara mactandam adducat, ne pedem usquam offendat, anxie curat. Haec scena, qua nescio an nulla venustior sit, miserrime omnis generis corruptelis non solum ab interpolatore, praestantissima quaeque sordibus suis inquinante, sed etiam a librariis deformata atque confusa est.

Dignae inprimis, quas intueamur, personae sunt Achillis atque Iphigeniae. Quarum quum haec initio simplicis nec nisi proxima quaeque curantis, puellae prae se ferat speciem, subito autem virilis animi consilium capiat, suam vitam communi utilitati patriaeque gloriae condonandi, hujus commutationis caussas summa arte, summa diligentia, summa naturae humanae peritia demonstratas videmus. Nam quamvis consentaneum sit, aliud sentire viro destinatam atque appropinquantem nuptiis, aliud salutem publicam in se niti intelligentem virginem, et quamvis exspectare liceat, non commissuram regis filiam, ut ad sacrificium per vim capillis trahatur, sed constituturam id, quod et fortuna sua et patria parentibusque dignum sit: tamen vehementiore aliquo impetu opus erat, ut, ex tantae felicitatis spe dejecta, subito ad tantam animi magnitudinem erigeretur. Hoc quum intelligeret poeta, non ex longinquo arcessivit, sed ex ipsa re petivit auxilium. Qui enim spes fuerat nuptiarum et caussa deveniendi in insidias, Achilles, eundem mortis voluit esse incitamentum. Insciens autem invitusque hoc, cum vel maxime virginem servare studet, efficit. Nam quum insigni generositate

animi vel solum omnes Achivos, quominus rem injustissimam perpetrent, collatis armis se cohibiturum esse profitetur, viri exemplo feminae virtus confirmatur, quum virgo, ut pro se fortissimam animam, qua hostes vincendi sint, juvenis profundat, ipsaque animi magnitudine superetur ab eo, quocum se conjunctum iri matrimonio speraverat, nullo modo possit committere. Plane autem Homericum Euripides Achillem repraesentavit, ut odisset fraudem, perseveraret in iis, quae aequa esse cognovisset, confideret fortitudine, timeret neminem. Interpolatorem contra si sequeris, habebis juvenem stolidum, arrogantem, plenum ostentationis; neque minus ille Iphigeniam quaedam inepte dicere fecit.

Magnum est, apte unumquodque fieri, neque ullam temere et sine probabili caussa supervenire personam. Prudenter igitur curavit poeta, ne casu Achilles, gravissimum ad expediendas res momentum allaturus, ad tentorium Agamemnonis et in colloquium Clytaemnestrae deferretur, sed caussam veniendi ex ipsius natura et rerum conditione petivit. Cognito enim, uxorem cum filia in castra ab Agamemnone arcessitas, juvenis impatiens morae pugnandique cupidissimus, ne rex, deposito belli gerendi studio, desiderio suorum indulgens, discedere socios passurus et ipse quoque domum rediturus esset, metuebat. Cujus rei caussa illum compellaturus veniebat. Id quoque corruptelis obscuratum erat.

Denique suppositicio tragoediae exitu opportunitas data est obtrectatoribus incusandi Euripidem, tanquam inops ingenii idem argumentum eadem ratione saepius tractasset. Tantum autem abest, ut idem vel sentiat vel agat vel patiatur Iphigenia atque

Polyxena, ut, cum haec mori non recuset, illa nihil tali morte felicius sibi contingere posse putet. Quod enim, tot viris fortibus pro patriae salute vitam obferentibus, femina horum laudem superatura sit, supra naturam suam tolli et paene deorum honorem aequare sibi videtur. Hac ratione efficitur, ut, admiratione virtutis abrepti, non jam possimus de sacrificii crudelitate cogitare: id quod sapientissime institutum est a poeta. Neque enim crudelissimae rei praeparatio aliter occultari et ex oculis quasi removeri potuit, quam summam interiturae felicitatem contemplandam proponendo; neque ipsorum spectatorum animi tantam sortis atrocitatem innocentissimae virginis sustinerent, nisi ipsa Iphigenia altitudine excelsi animi se fortuna majorem esse ostenderet.

Quod falsarius, ne deus aliquis interveniret, curavit, id non temere, sed ratione aliqua fecisse videtur. Tenet enim hodie quoque opinio, faciliori negotio ut nodos expediret, deorum interventu usum esse Euripidem, quam opinionem falsam esse, vel ex sola Iphigenia Taurica demonstrari potest. Nam ibi, rebus omnibus jam expeditis et ad exitum perductis, ut deus arcessiri possit, nova difficultas ventorum iniquitate infertur. Tum si, quarum finis deo caret, fabulas examinabis, inesse in unaquaque ea, ex quibus intelligatur, quid postea futurum sit, invenies. Aut enim prologo, id quod fit in Troadibus, simul et priora et posteriora ostenduntur, aut oracula opportune commemorantur, velut in Phoenissis et Heraclidis, aut personis ipsis, ut Medeae et Hecubae morienti, divinationis quaedam vis inest, aut denique sponsionibus amicorum quorundam, ut Thesei in Hercule F., Herculis in Alcestide, de futuris edocemur. Talia

ubi ab argumento fabulae absunt, deus non expediendis iis, quae adsunt, sed praemonendis illis, quae futura sunt, adhibetur; id quod Aristoteles quoque testatur his verbis: μηχανῇ χρηστέον ἐπὶ τὰ ἔξω τοῦ δράματος . . ἢ ὅσα ὕστερον γέγονεν, ἃ δεῖται προαγορεύσεως καὶ ἀγγελίας. Est igitur clausulae, sive exodi, eadem quae prologi ratio: ad ea enim, quae remotiora sunt tempore, uterque pertinet, ne ea, quae tanquam praesentia coram spectatoribus geruntur, cum ipso quasi scenae sepimento abscindantur, sed ultra marginem picturae prospectu in infinitum extendantur. Inde conjicere licet, id actum fuisse ab Euripide in exitu hujus fabulae, ut et de futura virginis vita et de classis profectione bellique eventu certiores fierent spectatores, quas res sciri sine dubio magis conducebat, quam immolandi rationem.

His perspectis, spuria a genuinis facilius dignoscuntur. Qua in re dissentio a viris doctis, qui restaurandae huic tragoediae ante me operam navarunt. Qui quum deformatum esse auctoris opus non negarent, judicio, quod de illo faciebant, parum honorifico, et opinione, quam de interpolatore conceperant, nimis benevola, quominus penitus rationem fraudis perspicerent, impediti esse videntur. Quo magis enim, et illum deprimebant et hunc tollebant, hoc minus, aequato utriusque honore quid alterutro dignum esset, dijudicare potuerunt. Ego autem, cum in aestimando Euripide iis, quorum hodie judicia valent, contradico, non solus in aliam sententiam discedo, sed habeo mecum facientes et antiquitatem universam et recentiorum poetarum principes; quum autem a sordibus eundem purgare studeo, ad suscipiendam hanc cu-

ram et codicum conditione et aliis vestigiis plurimis planissimisque impellor.

Codices enim quod attinet, omnia omnium Euripidis fabularum exemplaria ex uno fonte manasse, constat. Ejus fontis seu codicis primitivi melior in aliis fabulis in aliis deterior fides fuit, in Iphigenia Aulidensi omnium incertissima. Nam praeter interpolatoris fraudem erroresque scribarum aliorum quoque hominum et temporum injuriis passim violatus fuisse videtur. Exemplum hujus damni molestissimum in versuum 392—396 conditione conspicitur, quorum unus (394) totus omissus est in omnibus exemplaribus, ut, nisi felici casu apud alios auctores servaretur, quomodo emendaremus non essemus habituri, et qui sunt utrimque proximi versus miserum in modum depravati sunt. Hodie qui exstant, quorumque auxilio utimur, quinque sunt libri, tres Parisini (in quibus indicandis iisdem, quibus Hermannus, signis usus sum) et duo Florentini: quibus pro sexto accedunt varietates a P. Victorio in margine Aldinae editionis notatae. Quae exemplaria quum fere ubique inter se consentiant, mirandum est, quod Aldina, cujus auctoritatem reliquae veteres editiones sequutae sunt, in difficillimis quibusque locis plurimum ab iis discrepat. Qua in re haud dubie erravit Hermannus, quod hujus editionis fidem codicum auctoritati parem esse existimavit: conjecturis enim deberi quidquid proprium haberet, certissimis argumentis demonstratum est et a Seyfferto l. l. et a Mehlhornio, Hermanni editionem censente. Suntque istae Aldi sive alius cujuspiam conjecturae omnium levissimae, velut v. 380. ἀνὴρ γὰρ αἰσχρὸς αἰδεῖσθ' οὐ θέλει pro οὐκ αἰδεῖσθαι θέλει, v. 416. ὠνόμασάς ποτ' pro ὠνόμαξας, v. 1242 σὺν δάκρυσιν

ἱκέτης γίγνου pro σὺνδάκρυσον, ἱκέτευσον reposuit, v. 1138 verba ἕχ' ἥσυχος abjecit, v. 393 conjunctionem καὶ omisit, et plus decem locis inserendo particulam γε metro succurrendum putavit. Videtur autem ille usus esse exemplari multis partibus laeso, obscuratis maxime extremis versuum partibus: quo factum esse puto, ut partim inscius invitusque partim etiam male sedulo adjuvandi studio textus ab eo immutaretur.

Exposita igitur codicum natura, alia esse in hac tragoedia restauranda quam in plerisque aliis operibus antiquorum auctorum emendandis ratione utendum, intelligitur. Quamobrem ingressus sum eam sanandi viam, quam in eadem fabula edenda Hermannus probavit, non quo mihi, tanquam eodem ingenii acumine praedito eademque eruditione instructo, idem licere arbitrarer, sed quia hanc solam rationem veram esse mihi persuasi. Aut enim plane recedendum ab emendandi Euripidis studio, aut liberiore judicio in hoc negotio utendum esse, res ipsa mihi docere videtur. Neque cautorum, sed angustorum et in externa rerum specie haerentium hominum esse puto, ex numero literarum et forma signorum conjecturandi audaciam ubique metiri. Alia enim in aliis locis ratione utendum, et in diversa corruptelarum origine diversae etiam medelae parandae sunt. Quare, quid vel nocuerim vel profuerim, alii videant; ego mihi periculum faciendum esse existimavi. Erunt, qui conjecturas meas non magnopere se improbaturos esse dicant, nisi in textu omnes posuissem. His ego me aliter ac plerosque de hac re sentire confiteor, ut aut nullas aut omnes emendationes recipiendas in textum censeam. Aut enim pro certis habendae aut pro non certis: si certae, quid, quo-

minus admittantur, prohibet? sin minus certae, ne communicari quidem cum lectoribus debuerunt. Neque tutiorem esse timiditatem quam confidentiam, multis exemplis probare possum. Quam ob rem quum prospiciendum etiam iis, qui non meam qualemcunque eruditionem, sed genuina Euripidis carmina in libro meo quaesituri essent, putarem, textum quam fieri posset maxime emendatum exhibendum esse existimavi.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.
ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.
ΧΟΡΟΣ.
ΜΕΝΕΛΑΟΣ.
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.
ΑΧΙΛΛΕΥΣ.
ΘΕΡΑΠΩΝ.
ΑΓΓΕΛΟΣ. *)

---

*) **Veram non esse hanc personarum tabulam docuit Marklandus. Debebat autem haec esse:**

Ἀγαμέμνων.
Πρεσβύτης.
Χόρος.
Μενέλαος.
Ἄγγελος.
Κλυταιμνήστρα.
Ἰφιγένεια.
Ἀχιλλεύς.
Ἄρτεμις.
[*Ἕτερος ἄγγελος*].

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ἐγένοντο Λήδᾳ Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι,
Φοίβη Κλυταιμνήστρα τ', ἐμὴ ξυνάορος,
Ἑλένη τε· ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὠλβισμένοι
μνηστῆρες ἦλθον Ἑλλάδος νεανίαι.
δειναὶ δ' ἀπειλαὶ καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος
ξυνίσταθ', ὅστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.
τὸ πρᾶγμα δ' ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεῳ πατρὶ,
δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ' ὅπως
ἅψαιτ' ἄθραυστα· καί νιν εἰςῆλθεν τάδε,

---

v. 1. Versuum ordo hic traditur vulgo: primo loco ponuntur vv. 62—107., hos excipiunt vv. 1—61, hos deinceps v. 108 seqq. Hunc ordinem nos, versus 1—61 reliquis praemittendo, mutavimus: caussas supra exposuimus pag. 83. seqq.

v. 5. Recte conjecturam Marklandi *φθόνος* **sprevit Hermannus, neque minus bene figuram quae nominatur** *ἓν διὰ δυοῖν* **definivit idem, haec docendo: „Est hoc exemplum ex iis, ex quibus illi, qui ista figura abuti amant, cognoscere poterunt, quid sit quod recte** *ἓν διὰ δυοῖν* **appellatur. Habet enim locum in iis, quae et conjuncta et disjuncta cogitari possunt, non in iis, quae disjuncta absurda sunt.“**

v. 8, 9. Vulgo: *δοῦναι τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης ὅπως ἅψαιτ' ἄριστα.* **Felicissime Hemsterhusius glossam Hesychii:**

ὅρκους συνάψαι δεξιάς τε συμβαλεῖν
μνηστῆρας ἀλλήλοισι, καὶ δι' ἐμπύρων
σπονδὰς καθεῖναι κἀπαράσασθαι τάδε,
ὅτου γυνὴ γένοιτο Τυνδαρὶς κόρη,
τούτῳ συναμυνεῖν, εἴ τις ἐκ δόμων λαβὼν
οἴχοιτο τόν τ' ἔχοντ' ἀπωθοίη λέχους,
κἀπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν πόλιν,
Ἕλλην' ὁμοίως βάρβαρόν θ', ὅπλων μέτα.
ἐπεὶ δ' ἐπιστώθησαν εὖ δέ πως γέρων
ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῇ φρενί,
διδοὺς ἑλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα,
ὅτου πνοαὶ φέροιεν Ἀφροδίτης φίλαι,

ἄθραυστα· ἀπρόςκοπα· Εὐριπίδης Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Αὐλίδι — huc pertinere vidit, et probavit hanc conjecturam homo in judicando elegantissimus Valckenarius. Ego quum deteriora, expulsis genuinis, de industria saepe ab interpolatore reposita esse scirem, in textum ἄθραυστα recipere non dubitavi. Tum vocem τέ post τύχης auctore Marklando adjeci. Sensus enim hic est: *anceps haerebat, utrum daret, an non daret, et qua ratione, si vel maxime daret, instituenda esset res, ut offensiones fortunae vitari possent.* Vulgatam qui cum Matthiaeo et Hermanno retinere volet, sic explicare debebit, ut non ad ἀπόρως εἶχε infinitivus sed ad τῆς τύχης ἅψαιτ' ἄριστα pertineat, quae verba, quum idem efficiant, quasi dicas ἄριστον εἴη, possunt infinitivum sibi adsciscere, ut hic gignatur sensus: *anceps haerebat, quomodo, sive dando sive non dando, optime uteretur fortuna.*

v. 14. Libri συναμύνειν. Emendavit Heathius.

v. 15. Aldina cum reliquis edd. vett. ἀπώσασθαι. Exesae vel obscuratae fuisse interdum extremae partes versuum in codice, quem sequutus est Aldus, videntur.

v. 16. Edd. κἀπιστρατεύειν καὶ κατασκάπτειν. Libri recte.

v. 20. Quum libri δίδωσιν ἑλέσθαι exhiberent, Marklandus autem δίδωσ' emendasset, Elmslejus διδοὺς scribendum, ut apodosis fieret verbis ἡ δ' εἵλετο, vidit: quem sequutus est Hermannus.

v. 21. Fuerunt qui ὅπου, ὅποι, ὅτῳ pro ὅτου reponendum

ἡ δ' εἷλεθ', ὥς γε μή ποτ' ὤφελεν λαβεῖν,
Μενέλαον. ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς
κρίνας ὅδ', ὡς ὁ μῦθος Ἀργείων ἔχει,
Λακεδαίμον', ἀνθηρὸς μὲν εἱμάτων στολὴν

---

esse censerent. Hermannus, vocabulis πνοαὶ Ἀφροδίτης nihil aliud nisi *amorem* significari, ut recte ab iis genitivus ὅτου penderet, monuit. In qua explicatione hoc reprehendo, quod φέροιεν objecto destituitur. Scriptum fuisse suspicor ὅτου πνοαὶ φέροιντο Κύπριδός φίλαι.

v. 22. Δὲ pro γε reposuit Hermannus, mirari se dicens, quod a nemine ante se correctum esset. At particula γέ frequens est in interpositionibus atque appositionibus. Testimonio est notissimum illud Homeri εἴ ποτ' ἔην γε *si unquam esset* i. e. *o si etiamnunc esset*, quod nunquam non pro interpositione addi solet.

v. 23. Haec usque ad Μενέλαον v. 29. citantur a Clemente Alex. Paedag. III, 2.

v. 24. Vulgo κρίνων ὅδ', ὡς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει. Clemens pro κρίνων habet κρίνας et pro ἀνθρώπων — Ἀργείων, quorum illud errore sive scribarum sive ipsius Clementis mutatum esse, neminem non intellecturum esse arbitror: Ἀργείων autem, quod praelatum est et a Boeckhio (p. 282) et Marklando, recipere non dubitavi ideo, quod et solos Graecos testes citari, invidiosius est et facilius novasse hoc falsarium quam invenisse Clementem, persuasum habeo.

v. 25. Στολὴν ex Clementis libris reposui: vulgo στολῇ. Genuinum illud propterea mihi esse videtur, quod fere non transitur a μέν ad τέ nisi sic, ut simul et constructio verborum et collocatio mutetur. Ceterum respondere sibi μέν — τέ particulas negavit nuper M. Seyffert in programmate paedagogii Hallensis; aut enim expressam esse oppositionem vel καί particula vel adverbiis αὖ, ἔπειτα similibus ex adverso positis, aut, si non esset expressa, ejus cogitationem extrinsecus adsumendam tacito. Hac igitur ratione nostro loco, quoniam utrumque (et ἀνθηρὸς εἱμάτων στολὴν et χρυσῷ λαμπρός) ad externam pertineat speciem Paridis, huic contrarium cogitandum *animi habitum* vult indicari μέν particula. Argutius hoc quam verius disputatum est, et poterat labore supersedere, si cognovisset quae in libro de particulis scripto a me sunt exposita. Monui enim, μέν et τέ,

χρυσῷ τε λαμπρὸς, βαρβάρῳ χλιδήματι,
ἐρῶν ἐρῶσαν ᾤχετ' ἐξαναρπάσας
Ἑλένην πρὸς Ἴδης βούσταθμ', ἔκδημον λαβὼν
Μενέλαον· ὁ δὲ καθ' Ἑλλάδ' οἰστρήσας μόρῳ
ὅρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται,
ὡς χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἠδικημένοις.
τοὐντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ᾄξαντες δορὶ,
τεύχη λαβόντες, στενόπορ' Αὐλίδος βάθρα
ἥκουσι τῆσδε ναυσὶν ἀσπίσιν θ' ὁμοῦ,
[ἵπποις τε πολλοῖς θ' ἅρμασιν ἠσκημένοι]

---

ad se invicem relatas, aequales *esse* epicis *μέν τε* et *δέ τε*. Si verum est, aggerationem, quae efficitur verbi ejusdem vel notionis repetitione, utrisque particulis, et *μέν* — *δέ* et *τέ* — *τέ* (v. nos T. I. p. 90. T. II. p. 407), indicari posse, sequitur, ut easdem inter se miscere atque ab alteris ad alteras deflectere liceat, quod fit non cogente unquam necessitate sed libero scriptorum arbitrio.

v. 28, 29. Edd. *ἔκδημον λαβών. Μενέλαος οὖν καθ'* etc. Recte Clemens *ἔκδημον λαβὼν Μενέλαον.* Quocum consentiunt libri *ὁ δὲ* insuper pro *οὖν* praebentes. Tum eaedem edd. *οἰστρήσας μόνος*, quae videtur emendatio esse pro obscura librorum scriptura *μόρῳ*. Longum est, conjecturas enumerare reliquorum, qui omnes verbum *οἰστρήσας* additamentis adjuvare conati sunt, quum mihi quidem nomen *Ἑλλάδα* attributo aliquo, ut *ὅλην*, indigere videatur.

v. 32. „Aristoteles Rhet. III, 11, 2. *καὶ τοὐντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ἀΐξαντες ποσί, τὸ ἀΐξαντες ἐνέργεια καὶ μεταφορά.* Quae versus scriptura ab emendatoribus profecta videtur. Valde enim corrupta legi in codd. testantur: in iis est, quod in margine ed. Venetae adnotatum, *ἀΐξαντες δοροί.*" Hermannus.

v. 35. Non corrigere, sed damnare debuerunt critici versum numeris carentem et nugatoris, non poetae, diligentiam scrupulosam prodentem. Non dixisset Euripides *ἵπποις καὶ ἅρμασι* sed aut *ἱππίοις ἅρμασι* aut *ἁρμάτων ὄχοις*, ut sic emendare, qui retinere volet, hunc versum debeat:

ὄχοις τε πολλοῖς ἁρμάτων ἠσκημένοι.

κἀμὲ στρατηγεῖν κοινὰ Μενέλεῳ χάριν
εἵλοντο, σύγγονόν γε. τἀξίωμα δὲ
ἄλλος τις ὤφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε.
ἠθροισμένου δὲ καὶ ξυνεστῶτος στρατοῦ,
ἥμεσθ' ἀπλοίᾳ χρώμενοι κατ' Αὐλίδα.
Κάλχας δ' ὁ μάντις ἀπορίᾳ κεχρημένοις
ἀνεῖλεν, Ἰφιγένειαν, ἣν ἔσπειρ' ἐγώ,
Ἀρτέμιδι θῦσαι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον,
καὶ πλοῦν τ' ἔσεσθαι καὶ κατασκαφὰς Φρυγῶν
θύσασι, μὴ θύσασι δ' οὐκ εἶναι τάδε.
κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ', ὀρθίῳ κηρύγματι
Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν,
ὡς οὔ ποτ' ἂν τλὰς θυγατέρα κτανεῖν ἐμήν.
οὗ δή μ' ἀδελφὸς, πάντα προςφέρων λόγον,
ἔπεισε τλῆναι δεινά. κἀν δέλτου πτυχαῖς
γράψας, ἔπεμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμὴν,
πέμπειν Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ὡς γαμουμένην,
τό τ' ἀξίωμα τἀνδρὸς ἐκγαυρούμενος,
συμπλεῖν τ' Ἀχαιοῖς οὕνεκ' οὐ θέλοι λέγων,
εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἶσιν ἐς Φθίαν λέχος·
πειθὼ γὰρ εἶχον τήνδε πρὸς δάμαρτ' ἐμὴν,
ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον.
μόνοι δ' Ἀχαιῶν ἴσμεν ὡς ἔχει τάδε
Κάλχας, Ὀδυσσεὺς, Μενέλεώς θ'. ἃ δ' οὐ καλῶς
ἔγνων τότ', αὖθις μεταγράφω καλῶς πάλιν

---

v. 36. Vulgo κἀμὲ στρατηγεῖν κἆτα Μενέλεῳ etc. Fuerunt qui κάρτα, τἄκρα, πᾶσι, δῆτα, ἀλλὰ conjicerent. L. Dindorfius κἀμὲ στρατοῦ γ' ἄνακτα.

v. 41. Vulgo κεχρημένος. Emendavit Heathius.

v. 44. Libri scripti κατασφαγάς, impressi κατασκαφάς. Vide v. 1361.

v. 52. Στέλλειν pro πέμπειν scriptum fuisse conjiciunt Marklandus atque Elmslejus.

v. 54. Vulgo τοὔνεκ'. Emendavit Barnesius.

v. 57. Vulgo ἀντὶ παρθένου. Emendarunt Musgravius et Marklandus.

ἐς τήνδε δέλτον, ἣν κατ' εὐφρόνην * *
* * * * * *
* * * * * *
ὦ πρέσβυ, δόμων τῶνδε πάροιθεν
στεῖχε.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

στείχω· μάλα γὰρ γῆρας
τοὐμὸν ἄυπνον καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς
ὀξὺ πάρεστιν· τί δὲ καινουργεῖς,

---

v. 61. Lacunam hujus versus pars codicum explevit addito vocabulo σκιὰν, idque fecerunt partim relicto accusativo εὐφρόνην partim reposito genitivo εὐφρόνης. Exciderunt autem etiam post hunc versum unus vel duo versus, quibus Agamemnon se dixerat per tenebras, quibus facillime occultari rem posse speraret, epistolam, quam manu teneret, ad uxorem missurum: quibus dictis senem evocat (ὦ πρέσβυ, δόμων τῶνδε πάροιθεν στεῖχε) eique rem demandat. Pro illis, qui interierunt, versibus interpolator, ut prologum ei loco, quo ponebat, aptaret, anapaestos quosdam in jambos mutando, eos, qui vulgo sequuntur, effinxit.

v. 62. seqq. Haec sic collocata exhibebantur:

στεῖχε. „στείχω· τί δὲ καινουργεῖς,
'Αγάμεμνον ἄναξ;" πεύσει· „σπεύδω.
μάλα γὰρ γῆρας τοὐμὸν ἄυπνον
καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ πάρεστιν"
τίς ποτ' ἄρ' ἀστὴρ etc.

Turbatum ordinem esse manifestum erat.

v. 63. Pro γὰρ edd. vett. τὸ, quod omittit Flor. 1. Heathius pro eo reposuit τοι. Cum propter litterarum proximi vocabuli similitudinem γὰρ excidisset, librorum alii lacunam reliquerunt, alii facillimo negotio, addito articulo, expleverunt.

v. 64. „Mire trepidarunt interpretes in verbis minime obscuris. Quoniam, quod dicit senex μάλα τοι γῆρας τοὐμὸν ἄυπνον idem est ac si diceret τὸ ἐμὸν γῆρας πολὺ ἔχει τὸ ἄυπνον, hoc ἄυπνον in mente habens addit καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ πάρεστιν, insomniam citam sibi adesse fugato ab oculis somno significans." Hermannus. Non est quod ἄυπνον pro subjecto adsumatur: nam

Ἀγάμεμνον ἄναξ;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

πεύσει.

ΠΡΕΣΒΤΣ.

σπεύδω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τίς ποτ' ἄρ' ἀστὴρ ὅδε πορθμεύει;

---

senectus mea idem est quod *ego senex* et ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ παρεῖναι est, ut vertit Bothius, *in oculis acriter excubare*, ut hic nascatur sensus: *ego*, *quamvis senex*, *admodum vigil sum et acutus in oculis excubo*. Nulla mora interposita senex se statim, postquam vocatus sit a rege, prodire atque in conspectu adsistere profitetur, propterea quod sit minime somniculosus sed vigil et quasi totus in oculis. Quod ita esse, statim re probat, quum et hac nocte et antea regem observatum et, quid geratur rei, exploratum a se esse ostendat.

v. 67. seqq. Cum absurdi quid in hoc colloquio inesse videretur Matthiaeo cum Bremio — non solum enim summam imperitiam prodere Agamemnonem et meliora se doceri velle a famulo nec ipso multum peritiore, tum rursus ad sententiam longe insulsissimam et levissimam progredi; sed etiam magna professum ad quaestionem nihil omnino ponderis habituram transire — contra haec Hermannus monuit, Agamemnonem neque quod signorum coelestium motus minus quam minister calleret, neque exordium sermonis ingrati ab re aliena anxie anquirentem, sed ipsa consilii, quod cepisset, natura jubente, ut qui quam primum abire nuntium vellet, quota hora esset quaerere. Bene ille quidem ab interpretum errore consilium poetae defendit, sed rectius spectatorum caussa, ut intempestam etiamnunc noctem esse intelligant, more poetarum scenicorum, illa commemorari, dixisset. De imperitia autem rerum coelestium quod loquuntur, indignum est, tantum poetam a turpissimae ignorantiae suspicione non liberari, et cum interpolatoris sedulitate iniquitatem editorum ad augendam illius invidiam conspirare. Non potuisse enim Euripidem errare in iis, quae vel pue-

ΠΡΕΣΒΥΣ.

Σείριος, ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου
Ἑλίκης ᾄσσων ἔτι μεσσήρης.

---

rulos scivisse constat, cujuslibet erat videre. Confer p. 77 seq. quo loco quam commemoravi Ennii interpretationem, haec est:

Ag. *Quid noctis videtur in altisono*
Coeli clupeo?
Sen. *Temo superat,*
Cogens sublime etiam atque etiam
Noctis iter.

v. 68. Quod *Sirium* canem Erigoneum seu minorem, qui et *Canicula* appellari solebat, esse dixi, id his potissimum nititur testimoniis: Hygin. astron. II, 4. *Itaque complures Icarium Bootem, Erigonen Virginem nominaverunt: Canem autem sua appellatione et specie Caniculam dixerunt, quae a Graecis, quod ante majorem canem exoritur,* Προκύων *appellatur.* Idem fab. 130. *Erigone signum Virginis, quam nos Justitiam appellamus, Icarius Arcturus in sideribus est dictus, Canis autem Maera Canicula.* Idem in fabula 224 iteratur. Pollux V, 42. ὁ δὲ Ἰκαρίου κύων ἔδειξε τῇ θυγατρὶ τὸν Ἰκαρίου νεκρόν· καὶ εἰ χρὴ πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς, οὗτός ἐστιν ὁ Σείριος. Manifesto autem errat Hyginus, quum eundem esse hunc Sirium cum Procyone, (qui infra geminos cancrumque supraque ipsum canem majorem in meridiali coelo conspicitur: cf. Arat. 450. Cic. Arat. 222 s. 466.) et diversum ab Arcturo esse putat. Profecto enim canem Erigonae Icariique fidelissimum non quarta coeli parte ab his remotum esse voluerunt ii, qui primi illam fabulam invenerunt. In re ambigua proclive erat errare. Profectus autem erat hic error ab iis qui astra pingebant, testante Plinio (H. N. XVIII, 68, 2) his verbis: *Procyon, quod sidus apud Romanos non habet nomen, nisi Caniculam hanc velimus intelligi, hoc est minorem canem, ut in astris pingitur.*

v. 69. Scribebatur Πλειάδος: vide supra p. 78. De Helice autem audiendus inprimis Aratus v. 25. seqq. δύω δέ μιν ἀμφὶς ἔχουσαι Ἄρκτοι ἅμα τροχόωσι, τὸ δὴ καλέονται ἅμαξαι . . . . τὴν μὲν Κυνοσουρὰν ἐπίκλησιν καλέουσι Τὴν δ' ἑτέρην Ἑλίκην. Ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὔκουν φθόγγος γ' οὔτ' ὀρνίθων
οὔτε θαλάσσης· σιγαὶ δ' ἀνέμων
τόνδε κατ' Εὔριπον ἔχουσιν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

τί δὲ σὺ σκηνῆς ἐκτὸς ἀΐσσεις,
Ἀγάμεμνον ἄναξ;
ἔτι δ' ἡσυχία τήνδε κατ' Αὖλιν
καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων.
στείχωμεν ἔσω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ζηλῶ σε, γέρον,
ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον

Εἶν' ἀλὶ τεκμαίρονται, ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν etc. De Boote idem v. 582 haec: ὁ δ' ἐπὴν φάεος κορέσηται, Βουλυτῷ ἐπέχει πλεῖον δίχα νυκτὸς ἰούσης, Ἦμος ὅτ' ἠελίοιο κατερχομένοιο δύηται — quae sic vertit Cicero, *tum serius ille, Quum supera sese satiavit luce, recedit Post mediam labens claro cum corpore noctem.* Notandum porro quod ἀΐσσων scribebatur, antequam corrigeret Valckenarius ad Hipp. 1352.

v. 70. seqq. Graviter admodum haec verba simul noctis tempus, quo haec geruntur, et malum, quo Agamemnon cum universo exercitu premitur, describunt, quorum altero sollicitudo regis altero misera ejusdem conditio significatur.

v. 75. τήνδε pro τῇδε cum Blomfieldio reposui.

v. 77. Edd. vett. στείχομεν εἴσω. Libri recte.

v. 78. Respicit huc Cicero Tusc. III, 24, 57. „Nec siletur illud potentissimi regis anapaestum, qui laudat senem et fortunatum esse dicit, quod inglorius sit atque ignobilis ad supremum diem perventurus.“ Afferunt eadem Plutarch. tranq. animi p. 471. C. et Stobaeus LVI, 2. p. 374, 41. quorum hic v. 80. ἐπαινῶ pro ζηλῶ exhibet, quod recepi. Apte comparat Marklandus Hippol. 264. οὕτω τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ τοῦ μηδὲν ἄγαν.

βίον ἐξεπέρασ' ἀγνῶς, ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ἐπαινῶ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

καὶ μὴν τὸ καλόν γ' ἐνταῦθα βίου.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τοῦτο δέ γ' ἐστὶν τὸ καλὸν σφαλερόν·
[καὶ τὸ φιλότιμον]
γλυκὺ μέν, λυπεῖ δὲ προςιστάμενον.
τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ'
ἀνέτρεψε βίον, τοτὲ δ' ἀνθρώπων
γνῶμαι πολλαὶ
καὶ δυςάρεστοι διέκναισαν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως·
οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,

---

v. 79. Stob. ἐξεπέρασ' ἀγνώστως. Plut. ἐξεπέρασεν ἀγνῶς. Idem primo versu γέρων pro γέρον.

v. 80. Vulgo ἧσσον ζηλῶ. Vide ad v. 77.

v. 83. „Delevi verba interpretis, vel τὸ καλὸν declarare volentis, vel nescientis, recte ad explicanda praegressa verba sine copula inferri γλυκὺ μέν." Hermannus.

v. 84. In epulonem de carne ossibus nimis tenaciter adhaerente querentem haec verba accommodavit Macho comicus apud Athenaeum VI. p. 243. F. 244. A., versum effingens huncce:

γλυκὺ μέν, προςιστάμενον δὲ λυπεῖ πανταχῇ.

v. 85. Errant qui ad deorum cultum neglectum haec verba referunt: nam τὰ θεῶν sunt *quae divinitus eveniunt hominibus*, quae, quum *prospera* accidunt, ὀρθοῦσθαι dicuntur.

v. 89—94. Exhibet haec Stobaeus, sed turbato ordine. Eadem praeter versum primum bis apud Plutarch. consol. p. 103. B. C. et aud. poet. p. 33. inveniuntur.

v. 89. ἀριστέως pro ἀριστέος ex Stobaeo receptum est.

v. 90. Stobaeus οὐκ ἐπὶ πασιν ἔφυς ἀγαθοῖς et 'Αγά-

Ἀγάμεμνον, Ἀτρεύς· δεῖ δέ σε χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι· θνητὸς γὰρ ἔφυς·
κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
τὰ θεῶν οὕτω νενόμισται.
σὺ δὲ λαμπτῆρος φάος ἀμπετάσας
δέλτον τε γράφεις τήνδ', ἣν πρὸ χερῶν
ἔτι βαστάζεις, καὶ ταῦτα πάλιν
γράμματα συγχεῖς, καὶ σφραγίζεις
λύεις τ' ὀπίσω, ῥίπτεις τε πέδῳ
πεύκην, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων·
καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς,
μὴ οὐ μαίνεσθαι. τί πονεῖς, τί πονεῖς;
τί νέον, τί νέον περί σοι, βασιλεῦ;
φέρε, κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.
πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις·
σῇ γάρ μ' ἀλόχῳ τότε Τυνδάρεως
πέμπειν φερνὴν
συννυμφοκόμον τε δικαιοῖ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

* * * * *

* * * * *

[λύοντα καὶ συνδοῦντα μ' εἰςεῖδες, γέρον·

μεμνον Ἀτρεῦ, manifesta manu correctoris, ut qui, distractis turbatisque versibus, de verbis abruptis quid faceret, non haberet.

v. 94. νενόμισται ex Stobaeo pro βουλόμεν' ἔσται recepi. Caussas p. 81. exposui.

v. 95—100. Imitatus est haec, ut Valckenarius monet, Ovidius Met. IX, 522.

„Incipit et dubitat; scribit damnatque tabellas;
Et notat et delet; mutat, culpatque, probatque;
Inque vicem sumtas ponit positasque resumit."

v. 107, 108. πέμπειν . . δικαιοῖ egregia est Hermanni emendatio pro πέμπεν . . δίκαιον.

v. 109 seqq. Non potuit rex oranti servo satisfacere: quare

ἀλλ' εἶα, χώρει, τάσδ' ἐπιστολὰς λαβών,
πρὸς Ἄργος· ἃ δὲ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς,
λόγῳ φράσω σοι πάντα τἀγγεγραμμένα·
πιστὸς γὰρ ἀλόχῳ τοῖς τ' ἐμοῖς δόμοισιν εἶ.]

ΠΡΕΣΒΥΣ.

λέγε καὶ σήμαιν', ἵνα καὶ γλώσσῃ
σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν αὐδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

πέμπω σοι πρὸς ταῖς πρόσθεν
δέλτοις, ὦ Λήδας ἔρνος,
μὴ στέλλειν τὰν σὰν ἶνιν πρὸς
τὰν κολπώδη πτέρυγ' Εὐβοίας,

---

paucis anapaestis, qui sunt interpolatoris culpa recisi, nonnisi hoc dictum fuisse existima: *Has ipsas litteras, quas tu me scribentem vidisti, ad uxorem perferendas tibi jam trado, simulque quae sint in iis perscripta, ut ad omnes casus prospectum sit, voce exponam.* His auditis senex, coguoscendi avidus et de rebus, quas parari intelligebat, sollicitus, tenere se non potest, quin regem interpellet his verbis: λέγε καὶ σήμαινε etc. Nihil igitur novi a falsario inventum, sed tantum anapaesti qui fuerant in jambos, id quod saepius fecit, mutati sunt.

v. 114, 115. Temere pleraeque hujus colloquii partes mixtae perturbataeque sunt in libris. Nam hi quoque duo versus suo loco moti sunt et post versum 117 collocati. Justum ordinem Reiskius restituit.

v. 118, 119. Adsentior Matthiaeo, durissimum esse dicenti, quod jubeat Hermannus Αὖλιν cum στέλλειν proxime jungi, ac deinde πρὸς τὴν κ. πτ. Εὐβοίας tanquam alterum ejusdem verbi objectum, sejunctum a priori, adsumi. Recte idem, praeeunte Bremio, monuit, posse lingulam, etiamsi non continuo juncta sit cum terra proxime adjacenti, tamen ejusdem alam ea ratione appellari, qua aciei quoque alae dicantur. Efficiebatur autem ea lingula saxosa (πετρῶδες χωρίον Strab. IX, 1. p. 615.) sinubus satis longe recedentibus (unde κολπώδη illam appellat Euripides), neque ali-

Αὖλιν ἀκλύσταν·
εἰς [τὰς] ἄλλας ὥρας γὰρ δὴ
παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

καὶ πῶς Ἀχιλεὺς λέκτρων ἀπλακὼν
οὐ μέγα φυσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ
σοὶ σῇ τ' ἀλόχῳ;
τόδε καὶ δεινόν· σήμαιν' ὅτι φῄς.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ὄνομ', οὐκ ἔργον, παρέχων Ἀχιλεὺς
οὐκ οἶδε γάμους οὐδ' ὅτι πράσσομεν,
οὐδ' ὅτι κείνῳ παῖδ' ἐπεφήμισα
νυμφείους εἰς ἀγκώνων
εὐνὰς ἐκδώσειν λέκτροις.

---

ter statio tuta (ἀκλύστη) esse poterat a „rapido mari et alterno cursu septies die ac septies nocte, fluctibus invicem versis, adeo immodice fluenti, ut ventos etiam ac plena ventis navigia frustraretur." Mela II, 7. Angustissimo denique freto ab Euboea dirimebatur illa lingula, ut etiam ponte litora juncta essent, teste Strabone l. l. Haec si cui non satisfaciant, ei Αὖλιν ἀκλύσταν τ' cum Musgravio corrigendum erit.

v. 121. Omissum articulum in codicibus Par. A. Flor. 1. 2., tamen Matthiaeus Hermannusque, quod *proximum* annum indicari dicerent, retinuerunt. Probarem, si ἑτέρας esset pro ἄλλας scriptum.

v. 123. Vulgo λέκτρ' ἀμπλακών. Emendarunt Scaliger atque Musgravius. Ἀπλακεῖν scribendum esse, ubicunque corripiatur prima syllaba, Porsonus docuit.

v. 124. Vulgo φυσσῶν et ἐπαίρει. Emendavit illud Musgravius, hoc Elmslejus.

v. 129. Vulgo ἐπέφησα. Correxerunt Musgravius Marklandusque.

v. 131. ἐκδώσειν pro ἐνδώσειν Marklando debetur.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

δεινά γε τολμᾷς, Ἀγάμεμνον ἄναξ.
οὕτω τῷ θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον
φατίσας ἦγες σφάγιον Δαναοῖς;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οἴμοι, γνώμας ἐξέσταν,
αἰαῖ, πίπτω δ' εἰς ἄταν.
ἀλλ' ἴθ' ἐρέσσων σὸν πόδα, γήρᾳ
μηδὲν ὑπείκων.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

σπεύδω, βασιλεῦ.

---

v. 132. Cave, quidquam excidisse putes, in quo planius consilium suum Agamemnon servo aperuerit. Necesse enim fuit, aut conjectura assequutum esse senem acutum oculis, vigilem, suspicacemque, aut fando accepisse quae universus populus (cf. v. 423) susurrabat. Non est igitur mirandum, quod jam retinere se non potest, quin, quae invito rege resciit, tergiversante, dissimulante reticenteque illo, aperte pronuntiet.

v. 133. Turpissime recentiores, monosyllabis vocibus sex deinceps positis, auctoritate codicis Par. C. hunc versum constituunt sic:

ὃς τῷ τῆς θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον.

Vulgo pro ὃς τῷ — οὕτω, quod servandum recte duxit Marklandus, restituto pro τῆς, quod inutile est, τῷ, quo careri non potest, quodque, fallente altera vocis οὕτω syllaba, scribae omiserunt. Verte: *Siccine filiam, Achilli uxorem dictitans, victimam adducebas Graecis?* Rei quoque hic sensus magis altero convenit, quum conjectando aeque atque audiendo servum quae parantur intelligere appareat.

v. 137. Ennius apud Festum s. v. pedum:

Procede; gradum proferre pedum
Nitere. Cessas?

v. 139. Hermannus cum Marklando μή νυν. Quod pridem in libro de particulis scripto T. II. p. 26 seqq. exposui, sola

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μὴ νῦν μήτ' ἀλσώδεις ἵζου
κρήνας, μήθ' ὕπνῳ θελχθῇς,

ΠΡΕΣΒΥΣ.

εὔφημα θρόει.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

πάντῃ δὲ, πόρον
σχιστὸν ἀμείβων, λεῦσσε φυλάσσων,
μή τίς σε λάθῃ τροχάλοισιν ὄχοις
παραμειψαμένη παῖδα κομίζουσ'
ἐνθάδ' ἀπήνῃ Δαναῶν πρὸς ναῦς.

---

quantitate νῦν a νύν distingui, id jam certis exemplis, non ab epicis tantum lyricisque, verum ab ipsis quoque tragicis petitis, confirmare possum. Ad nudum enim *tempus*, quamvis correpta vocali, refertur particula in hisce locis: Troad. 59. ἦ που νὺν ἔχθραν τὴν πρὶν ἐκβαλοῦσα δή, ubi quidquid moliti sunt editores, ut possent hac codicis Harl. scriptura, quae sola vitiis caret, supersedere, frustra fuit. Med. 1296. δεῖ γάρ νὺν ἤτοι γῆς σφε κρυφθῆναι κάτω ἢ πτηνὸν ἆραι σῶμ' ἐς αἰθέρος βάθος. Absurdum enim est quod vulgo exhibetur δεῖ γάρ νιν . . σφε. Hipp. 952. ἤδη νὺν αὔχει καὶ δι' ἀψύχου βορᾶς σίτοις καπήλευε. Alcest. 734. ἔρροις νὺν αὐτὸς χἠ συνοικήσασά σοι. Syllogismum contra νῦν productum indicat in hisce: Jphig. A. 644. ἀσύνετα νῦν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ. v. 997. ἄκουε δὴ νῦν, ἵνα τὸ πρᾶγμ' ἔχῃ καλῶς. Quare verum esse nego, quod Eustathius Jl. ψ, 485, νύν cum νύ temere confundendo, illam inclinari docuit: quanquam conspirant cum eo reliqui veteres grammatici, velut Max. Planudes in Bachmanni Anecdott. T. II. p. 60, 23 seqq. Fraudi fuit etiam τοίνυν, in quo vocabulo non magis inclinatum conspicitur νύν, quam οὖν in οὔκουν.

v. 143. Scribebatur μή τί σε λάθῃ. Correxit Marklandus.

v. 145. Tertio ordinem turbatum vides. Inseruntur enim in libris inter hunc et sequentem versum ἔσται τάδε.' „κλῄθρων δ' ἐξόρμα," quae non suo loco posita esse, vidit Hermannus, ἣν

ἢν γὰρ νῦν πομπαῖς ἀντήσῃς,
πάλιν ἐξόρμα, σεῖε χαλινοὺς
ἐπὶ Κυκλώπων ἱεὶς θυμέλας.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἔσται τάδε.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

κλῄθρων δ' ἐξόρμα.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

πιστὸς δὲ φράσας τάδε πῶς ἔσομαι,
λέγε, παιδὶ σέθεν τῇ σῇ τ' ἀλόχῳ;

γὰρ ἀντήσῃς ad ea referri docens, quae monuisset senem Agamemnon, ne eum plaustrum, quo Aulidem veheretur Iphigenia, praeteriret; praeterea inepte juberi abire senex, et tum demum addi, retro avertendos esse qui virginem adducerent: nec potuisse id per ἢν γὰρ addi, sed dicendum fuisse ἢν δέ.

v. 146. Vulgo ἢ γάρ νιν. Aut delendum censet pronomen Hermannus aut cum πομπαῖς sic conjungendum, quasi dictum sit τοῖς πέμπουσι νιν, quorum illud violentum est hoc usui dicendi repugnat. Metrici enim aut interpretes quae addiderunt, iis non intricatur constructio, sed explicatur. Saepissime autem inter se confusae sunt voces νῦν sive νύν et νίν (cf. ad v. 139). Quare illud, praeeunte Marklando, reposui. Sexcenties enim sic usurpatur, ut pergere aliquem docere, quae inceperit, significet. Aesch. Choeph. 117. τοῖς αἰτίοις νῦν, τοῦ φόνου μεμνημένη etc. — Tum edd. fere omnes ἀντήσαις, libri contra ἀντήσῃς.

v. 147. Scribebatur πάλιν ἐξορμάσεις τοὺς χαλινούς. Blomfieldii emendationem praestantissimam, praeeunte Hermanno, recepi. Exemplum hujus formulae inveniri negante Matthiaeo, forte mecum communicavit Doederlinus Soph. Elect. 712. ἡνίας χεροῖν ἔσεισαν. Neque tamen injuria Hermannus, quoniam quavis lingua, quod res ipsa posceret, dici posset, opus illo esse negavit.

v. 149. Edd. vett. ἔσται, omisso τάδε. Sed scripti libri, quorum potior est fides, omnes tuentur.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

σφραγῖδα φύλασσ', ἣν ἐπὶ δέλτῳ
τήνδε κομίζεις· ἴθι, λευκαίνει
τόδε φῶς ἤδη λάμπουσ' ἠὼς
πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου·
σύλλαβε μόχθων· θνητῶν δ' ὄλβιος
εἰς τέλος οὐδεὶς οὐδ' εὐδαίμων·
οὔπω γὰρ ἔφυ τις ἄλυπος.

ΧΟΡΟΣ.

Ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν (στρ. ά.)
ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας,
Εὐρίπου διὰ χευμάτων
κέλσασα, στενόπορθμον
Χαλκίδα, πόλιν ἐμὰν, προλιποῦσ',
ἀγχιάλων ὑδάτων τροφὸν
τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας,
Ἀχαιῶν στρατιὰν ὡς κατιδοίμαν,
[Ἀχαιῶν τε πλάτας ναυσιπόρους ἡμιθέων],
ὡς ἐπὶ Τροίαν ἐλάταις χιλιόναυσιν

---

v. 153. Edd. τῇδε, codicum plures τήνδε.

v. 165. Quum vulgo ὡς ἴδοιμ' ἂν scriberetur, cod. autem Par. E, teste Musgravio, ὡς και ιδοιμ αν praeberet, scribendum ὡς κατιδοίμαν G. Dindorfius, Camperus, Hermannusque censuerunt.

v. 167. Mutare Hermannus quam tollere verba et vitiosa et inepta maluit, sic scribendo

ἀρήων τε πλάτας ναυσιπόρους
ἠϊθέων, οὓς ἐπὶ Τροίαν etc.

In usu autem fuisse tragicis vocabulum ἠϊθέων neque Marklandus neque reliqui, qui eum sequuti sunt, probaverunt. Non minus inutilia sunt quae in antistropha respondent. His aliisque additamentis hoc canticum interpolavit idem qui versus 220 — 291 composuit.

v. 168. Pro ὡς cod. Par. A. καὶ, editorum plerique οὓς.

τὸν ξανθὸν Μενέλαον
ἁμέτεροι πόσεις
ἐνέπουσ' Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν
στέλλειν ἐπὶ τὰν Ἑλέναν, ἀπ' Εὐ-
ρώτα δονακοτρόφου
Πάρις ὁ βουκόλος ἂν ἔλαβεν
δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας,
ὅτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις
Ἥρᾳ Παλλάδι τ' ἔριν ἔριν
μορφᾶς ἁ Κύπρις ἔσχεν.
πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρ- (ἀντιστ. α΄.)
τέμιδος ἤλυθον ὀρομένα,
φοινίσσουσα παρῆδ' ἐμὰν
αἰσχύνᾳ νεοθαλεῖ,
ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας
ὁπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'

Non opus est hac emendatione: nam στέλλειν **eo sensu dictum est, quo in Sophoclis Philoct. 571.** ἐπ' ἄλλον ἄνδρα . . ἔστειλον, ἥνικ' ἐξανηγόμην ἐγώ. **Significat autem** ὡς ***quippe*** **vel** ***nam.***

v. 169. Articuli usum, quo esset hoc canticum insigne, notavit Hermannus. Non abhorrere autem haec exempla a reliqua Euripidis consuetudine, hisce locis comparatis intelliges: Hipp. 532. οὔτε γὰρ πυρὸς οὔτ' ἄστρων ὑπέρτερον βέλος, οἷον τὸ τᾶς Ἀφροδίτας ἵησιν ἐκ χερῶν Ἔρως ὁ Διὸς παῖς. **Ibid. 539.** Ἔρωτα δὲ τὸν τύραννον ἀνδρῶν, τὸν τᾶς Ἀφροδίτας φιλτάτων θαλάμων κληδοῦχον. **Ibid. 557.** ἁ Κύπρις οἷον ἕρπει. **Inesse in hisce** ἦθος, **quod dicunt, ut cum quadam sive admiratione sive indignatione nomina enuntientur, facile intelligis. Sic hoc quoque loco, quum** τὸν ξανθὸν Μενέλαον, τὰν Ἑλέναν, τᾶς Ἀφροδίτας, ἁ Κύπρις, ἁ Θέτις **et** τοὺς Σαλαμῖνος στέφανον **i. e.** ***flavus ille Menelaus, illa Helena*** **etc. dicunt mulieres, notas esse et res et homines ac frequentissimis a se sermonibus celebratos significant.**

v. 180. Libri ὀρωμέναν. **Correxit Canterus.**

v. 181. παρῇδ' **pro** παρηΐδα **debetur Marklando. Vide quae**

ἵππων τ' ὄχλον ἰδέσθαι.
κατεῖδον δὲ δύ' Αἴαντε συνέδρω,
[τὸν Ὀϊλέως Τελαμῶνός τε γόνον],
τοὺς Σαλαμῖνος στέφανον, ἐπὶ θάκοις
πεσσῶν ἡδομένους μορ-
φαῖσι πολυπλόκοις,
Παλαμήδεά θ', ὃν τέκε παῖς ὁ Ποσει-
δᾶνος, Διομήδεα δ' ἡδοναῖς
δίσκου κεχαρημένον,
παρὰ δὲ Μηριόνην Ἄρεως
ὄζον, θαῦμα βροτοῖσι,
τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὀρέων
Λαέρτα τόκον, ἅμα δὲ Νι-

---

monuimus supra p. 49. et confer v. 671, ubi iterum παρηΐδες scribebatur ante Barnesium.

v. 185. Libri partim post ὄχλον collocant partim omittunt vocem τ': transposuerunt Marklandus, Heathius aliique.

v. 187. Vide ad v. 167.

v. 188. Libri τοῖς Σαλαμινίοις στέφανον Πρωτεσίλαόν τ' ἐπὶ θάκοις. Ald. τοῖς Σαλαμῖνος etc. Unde recte Hermannus τοὺς Σαλαμῖνος στέφανον scriptum fuisse existimat, de quo genere loquendi dictum ab eodem est ad Viger. p. 932 seq. Tum Protesilai nomen removendum esse et res et structura verborum et numeri monebant. Non possunt enim vel Ajaces vel Palamedes, qui invenit lusum, aleatorum numero eximi aut nulla re occupati ostendi: nam reliqui disco dant operam. Jam, adhibito eo nomine, dura efficitur verborum structura; remoto, idonea atque expedita: necessario enim, accedente pro tertia parte Palamede, ad pluralem a duali deflectitur. Quare πρῶτ' pro Πρωτεσίλαόν τ' reponendum esse existimo, quod adverbium ad εἶδον pertineat, ut, *primo loco Ajaces a se conspectos esse*, chorus referat. Intrusit autem illud nomen idem qui versus 187 et 167 inseruit.

v. 192. Διομήδεα δ' pro Διομήδεά θ' scripsi, quo, qui discum mittunt ab aleatoribus distinguerentur.

v. 194. Ἀρέως pro Ἄρεος scripsi et in versu 174 ἔλαβεν servavi, numerosius esse utrumque ducens.

ρέα, κάλλιστον Ἀχαιῶν.
τὸν ἰσάνεμόν τε ποδοῖν (ἐπῳδ.)
λαιψηροδρόμον [Ἀχιλῆα],
τὸν ἅ Θέτις τέκε καὶ
Χείρων ἐξεπόνασεν,
εἶδον αἰγιαλοῖσι
παρά τε κροκάλαις
δρόμον ἔχοντα σὺν ὅπλοις·
ἅμιλλαν δ' ἐπόνει ποδοῖν
πρὸς ἅρμα τέτρωρον
ἑλίσσων περὶ νίκας.
ὁ δὲ διφρηλάτας ἐβοᾶτ'
Εὔμηλος Φερητιάδας,
ᾧ καλλίστους ἰδόμαν
χρυσοδαιδάλτους στομίοις
πώλους κέντρῳ θεινομένους
[τοὺς μὲν μέσσους ζυγίους
λευκοστίκτῳ τριχὶ βαλιοὺς

---

v. 200. Ab interprete adscriptum esse nomen Ἀχιλῆα et numerorum discrepantia et insolita ipsius forma arguit.

v. 204. Hesychius: κροκάλαι· ψῆφοι, ἀκταί, ἄμμος. Marklandus.

v. 208. De quovis motu ἑλίσσειν intransitive dicitur. Orest. 1292. οὐχ ἕδρας ἀγών, ἀλλ' αἱ μὲν ἐνθάδ' αἱ δ' ἐκεῖσ' ἑλίσσετε. Suppletur cogitando πόδα vel πόδας, id quod ex hujuscemodi exemplis intelligere licet: Troad. 333. πόδα σὸν ἕλισσε τᾷδ' ἐκεῖσε, μετ' ἐμέθεν ποδῶν φέρουσα φιλτάταν βάσιν. Recte igitur πόδε ex ποδοῖν repetendum esse monuit Bremius.

v. 209. ἐβοᾶτ' pro βοᾶτ' G. Dindorfius emendavit: idem mox ἰδόμαν pro εἰδόμαν.

v. 212. Vulgo auctoritate editionum vett. στομίοισι. Ex codicibus Hermannus στομίοις reposuit simulque πώλους versui sequenti tribuit.

v. 214. „Hunc et duos sequentes versiculos, nisi etiam aliis in rebus exilis esset Euripides, facile crederem ab interpolatore

τοὺς δ' ἔξω σειραφόρους]
πυῤῥότριχας, μονόχαλα δ' ὑπὸ σφυρὰ
ποικιλοδέρμονας· οἷς παρεπάλλετο,
ἀντήρης καμπαῖσι δρόμων,
Πηλεΐδας σὺν ὅπλοισι παρ' ἄντυγα
καὶ σύριγγας ἁρματείους.
[Ναῶν δ' εἰς ἀριθμὸν ἤλυθον (στρ. β'.)
καὶ θέαν ἀθέσφατον
τὰν γυναικείαν ὄψιν ὀμμάτων
ὡς πλήσαιμι, μείλινον ἁδονάν.

---

illo profectos esse, qui strophas quae sequuntur fecit." **Hermannus.** At non est ulla in re exilis Euripides: ergo delendi.

v. 217. Paene ubicunque interpolatum est in hac tragoedia, transpositi quoque sunt versus et turbatus ordo. Igitur post hunc versum scribuntur vulgo verba ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων, quae quid sibi vellent, nemo satis explicare potuit. Ea post v. 218 rejicienda existimavi.

v. 218. Codd. et edd. vett. ποικιλλοδέρμονας. Emendate scripsit H. Stephanus.

v. 219. Vide ad v. 217. Ἀντήρης pro ἀντήρεις scripsi. Fini curriculi jam propinquum fuisse Achillem haec verba docent. Nam καμπή *meta* est, id quod monuit Seidlerus ad Electr. 654.

v. 220. Πηλεΐδας pro Πηλείδας Elmslejus, ὅπλοισι pro ὅπλοις G. Dindorfius emendarunt.

v. 222. seqq. Qui deinceps sequitur navium catalogus, eum ab interpolatore confectum esse pluribus firmissimisque argumentis docuit Hermannus (in praefat. p. XIV. seq.): sufficiebat autem unum, quo uti ille noluit, quod addito eo catalogo duo cantica cum singulis epodis, quae sint pro chori parodo, efficiuntur, id quod ab Euripidis consuetudine plane abhorret. Nihil autem aliud egit homo vecors, qui haecce composuit, quam ducum nomina naviumque numerum ex secunda Iliadis rhapsodia descripsit et navium quaedam insignia ipse excogitavit. Ceterum qui patienter tulit Euripidis injurias plerasque Hermannus, in falsarii opere concinnando multum studii consumsit. Ex quibus emendationibus nos paucas, quas vel res suadere vel codices suppeditare videbantur, recepimus.

καὶ κέρας μὲν ἦν
δεξιὸν πλάτας ἔχων
Φθιώτας ὁ Μυρμιδόνων Ἄρης
πεντήκοντα ναυσὶ θουρίαις.
χρυσέαις δ' εἰκόσιν
κατ' ἄκρα Νηρῆδες ἕστασαν θεαὶ,
πρύμναις σῆμ' Ἀχιλλείου στρατοῦ.
Ἀργείων δὲ ταῖσδ' ἰσήρετμοι (ἀντ. β΄.)
νᾶες ἕστασαν πέλας·
ὧν ὁ Μηκιστέως στρατηλάτας
παῖς ἦν, Ταλαὸς ὃν τρέφει πατήρ·
Καπανέως τε παῖς
Σθένελος· Ἀτθίδος δ' ἄγων
ἑξήκοντα νῆας ὁ Θησέως
παῖς ἑξῆς ἐναυλόχει, θεὰν
Παλλάδ' ἐν μωνύχοις
ἔχων πτερωτοῖσιν ἅρμασιν θετὸν
εὔσημόν τε φάσμα ναυβάταις.
τῶν Βοιωτῶν δ' ὅπλισμα, ποντίας (στρ. γ΄.)
πεντήκοντα νῆας εἰδόμαν
σημείοις εὖ 'στολισμένας·
τοῖς δὲ Κάδμος ἦν
χρύσεον δράκοντ' ἔχων
ἀμφὶ ναῶν κόρυμβα·
Λήϊτος δ' ὁ γηγενὴς
ἆρχε ναΐου στρατοῦ·
Φωκίδος δ' ἀπὸ χθονός,
Λοκρὰς δὲ τοῖσδ' ἴσας ἄγων

---

v. 227, 228. cf. Jl. II. 682 seq.
v. 231. κατ' ἄκρα **pro** κατ' ἄκραν **emendatio est Piersoni.**
v. 233 seqq. Jl. II, 559. 566. 564.
v. 239. Jl. II, 546.
v. 244. Jl. II, 494. 509.
v. 252 seq. Jl. II, 517. 527.
v. 253. Λοκρὰς **pro** Λοκροῖς **Marklandus.**

ναῦς ἦν 'Οϊλέως τόκος, κλυτὰν
Θρονιάδ' ἐκλιπὼν πόλιν.
ἐκ Μυκήνας δὲ τᾶς Κυκλωπίας (ἀντ. γ'.)
παῖς 'Ατρέως ἔπεμπε ναυβάτας
ναῶν ἑκατὸν ἠθροισμένους,
σὺν δ' ἄρ' αὐτὸς ἦν
ταγὸς, ὡς φίλος φίλῳ,
τᾶς φυγούσας μέλαθρα
βαρβάρων χάριν γάμων
πρᾶξιν Ἑλλὰς ὡς λάβοι.
ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος
Γερηνίου κατειδόμαν
πρύμνας σῆμα ταυρόπουν ὁρᾶν,
τὸν πάροικον 'Αλφεόν.
Αἰνιάνων δὲ δώδεκα στόλοι (ἐπῳδ. β'.)
ναῶν ἦσαν, ὧν ἄναξ Γουνεὺς
ἄρχε· τῶνδε δ' αὖ πέλας
Ἤλιδος δυνάστορες,
οὓς Ἐπειοὺς ὠνόμαζε πᾶς λεώς·
Εὔρυτος δ' ἄνασσε τῶνδε·
λευκήρετμον δ' ἄρη
Τάφιον ἦγεν, ὧν Μέγης
ἄνασσε, Φυλέως λόχευμα,
τὰς Ἐχίνας λιπὼν
νήσους ναυβάταις ἀπροςφόρους.
Αἴας δ' ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος

v. 254. ἦν metri caussa addidit Hermannus.

v. 256 seq. Jl. II, 569. 576.

v. 259. Vulgo σὺν δ' Ἄδραστος ἦν. Verum vidisse videtur Mehlhornius in Zimmermanni diario 1833, VII. n. 80. σὺν δ' ἄρ αὐτὸς ἦν emendando.

v. 264 seq. Jl. II, 591. 601.

v. 269. Jl. II, 748.

v. 272. Jl. II, 618.

v. 275. Jl. II, 628.

v. 279. Jl. II, 557.

δεξιὸν κέρας
πρὸς τὸ λαιὸν ξύναγε·
τῶν ἄσσον ὥρμει πλάταισιν,
ἐσχάταισι συμπλέκων
δώδεκ' εὐστροφωτάταισι ναυσίν· ὡς
ἄϊον καὶ ναυβάταν
εἰδόμαν λεών·
ᾧ τις εἰ προςαρμόσει
βαρβάρους βάριδας,
νόστον οὐκ ἀποίσεται,
ἐνθάδ' οἷον εἰδόμαν
νάϊον πόρευμα·
τὰ δὲ κατ' οἴκους κλύουσα, συγκλήτου
μνήμην σώζομαι στρατεύματος.]

ΠΡΕΣΒΥΣ.

Μενέλαε, τολμᾷς δείν', ἅ σ' οὐ τολμᾶν χρεών.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἄπελθε· λίαν δεσπόταισι πιστὸς εἶ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

κλαίοις ἄν, εἰ πράσσεις ἃ μὴ πράσσειν σε δεῖ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οὐ χρῆν σε λῦσαι δέλτον, ἣν ἐγὼ 'φερον.

---

v. 290. οἷον pro ἄϊον emendavit Hermannus.

v. 295. Edd. vett. λίαν γ' εἶ. Codices recte.

v. 297. Non fortasse, ut dicit Matthiae, sed certissime verum est quod cod. Flor. 1. habet πράσσεις. Necessario enim indicativus jungitur conjunctioni εἰ in minationibus.

v. 298. Edd. vett. φέρω. Codices recte.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐδὲ σὲ φέρειν δεῖ πᾶσιν Ἕλλησιν κακά.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἄλλοις ἁμιλλῶ ταῦτ'· ἄφες δὲ τήνδ' ἐμοί.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐκ ἂν μεθείμην.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οὐδ' ἔγωγ' ἀφήσομαι.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

σκήπτρῳ τάχ' ἄρα σὸν καθαιμάξω κάρα.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἀλλ' εὐκλεές τοι δεσποτῶν θνήσκειν ὕπερ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

μέθες· μακροὺς δὲ δοῦλος ὢν λέγεις λόγους.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ὦ δέσποτ', ἀδικούμεσθα, σὰς δ' ἐπιστολὰς
ἐξαρπάσας ὅδ' ἐκ χερῶν ἐμῶν βίᾳ,
Ἀγάμεμνον, οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἔα,
τίς ποτ' ἐν θύραισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία;

---

v. 299. Vix dubito, quin recte Elmslejus hunc versum constituerit sic: οὐδὲ σὲ φέρειν γ' ἅπασιν Ἕλλησιν κακά.

v. 300. Edd. vett. ἁμιλλᾷ. Codd. recte ἁμιλλῶ. Tum vulgo ἄλλως. Emendavit Marklandus.

v. 308. Vulgo τίς δῆτ' ἐν πύλαισι θόρυβος etc. Verum

σὺ δὲ τί τῷδ' ἐς ἔριν ἀφῖξαι, Μενέλεως, βίᾳ τ' ἄγεις;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

δὸμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἵν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον, Ἀτρέως γεγώς;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

τήνδ' ὁρᾷς δέλτον, κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτιν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εἰςορῶ, καὶ πρῶτα ταύτην σῶν ἀπάλλαξον χερῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὔ, πρὶν ἂν δείξω γε Δαναοῖς πᾶσι τἀγγεγραμμένα.

---

praebuit grammaticus in Bekkeri Anecdotis p. 369, 7. Male πύλαι tribuebantur tentorio. Ceterum Par. C. Flor. 1. 2. Vict. πύλαις: in Flor. 2. autem ad τίς supra scriptum est ἀρχή, ad ἀκοσμία autem τέλος: nam vulgo exclamatio ἔα huic versui adjiciebatur.

v. 310. Postponendum hunc versum versui 309, cui vulgo praemittebatur, vidit Bothius. Alia ratione rem expedire conatus est Hermannus, quum v. 310. Menelao tribuendum esse censeret. Hoc facto sine caussa atque praepropere senex, priusquam a quoquam praeoccuparetur, pro dicendi venia pugnaret.

v. 315. Edd. vett. γε omittunt, codd. tuentur.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἦ γὰρ οἶσθ', ἅ μή σε καιρὸς εἰδέναι, σήμαντρ' ἀνείς;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ὥςτε σ' ἀλγῦναί γ' ἀνοίξας ἃ σὺ κάκ' εἰργάσω λάθρα.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ποῦ δὲ κἄλαβές νιν; ὦ θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρενός.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

προςδοκῶν σὴν παῖδ' ἀπ' Ἄργους, εἰ στράτευμ' ἀφίξεται.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τί δέ σε τἀμὰ δεῖ φυλάσσειν; οὐκ ἀναισχύντου τόδε;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ὅτι τὸ βούλεσθαί μ' ἔκνιζε· σὸς δὲ δοῦλος οὐκ ἔφυν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὐχὶ δεῖν', εἰ τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

πλάγια γὰρ φρονεῖς, τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα,

---

v. 316. Ald. ἦ γὰρ ἦσθ'.

v. 322. „Libri οὐχὶ δεινά; τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι; Ut potuerit sic dici, at usus jubebat οὐχὶ δεῖν', εἰ τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι scribi.“ Hermannus. Idem

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εὖ κεκόμψευσαι· πονηρὸν γλῶσσ' ἐπὶ φθόνον σοφή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

νοῦς δέ γ' οὐ βέβαιος ἄδικον κτῆμα κοὐ σαφὲς φίλοις.
βούλομαι δέ σ' ἐξελέγξαι, καὶ σὺ μήτ' ὀργῆς ὕπο
ἀποτρέπου τἀληθὲς οὔτ' αὖ κατατενῶ λίαν ἐγώ.
οἶσθ', ὅτ' ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἴλιον,
τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
ὡς ταπεινὸς ἦσθα, πάσης δεξιᾶς προςθιγγάνων,
καὶ θύρας ἔχων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν,
καὶ διδοὺς πρόςρησιν ἑξῆς πᾶσι, κεἰ μή τις θέλοι,

---

aut hinc aut ex v. 311 expressum esse monuit Ennii versum huncce:

Menelaus me objurgat? id meis rebus regimen restitat.

v. 324. Vulgo ἐκκεκόμψευσαι. πονηρὸν γλῶσσ' ἐπίφθονον σοφή. Ruhnkenius ad Timaei Lex. p. 113. εὖ κεκόμψευσαι. Suffragatus est Musgravius, simul ipse ἐπὶ φθόνον pro ἐπίφθονον scribens. Utramque emendationem praeeunte Hermanno recepi.

v. 327. Libri οὔτοι καταινῶ λίαν σ' ἐγώ vel λίαν ἐγώ, in quo neque sensum neque metrum esse quilibet videt. Conjecerunt Blomfieldius quidem οὔτ' αὖ σ' ἐκτενῶ, Boeckhius autem in indice lectionum universitatis Berolinensis anno 1823 scripto οὔτοι κατατενῶ, simul commodis exemplis hanc verbi κατατείνειν significationem (*contente ac vehementer dicere*) confirmans. In eandem emendationem incidit Hermannus, simulque addidit alteram, pro οὔτοι scribendo οὔτε, quod referretur ad praecedens μήτε. „Injuria, inquit, μήτ' suspectum esse ait Matthiae, quod nihil ei respondeat. Respondet vero οὔτε, obliteratum illud ab librariis in versu qui sequitur." Hunc sequutus sum ita, ut αὖ ex Blomfieldii emendatione adsumerem reponeremque pro οὔτοι καταινῶ — οὔτ' αὖ κατατενῶ.

v. 330. Vulgo ὡς ταπεινὸς ἦς, ἁπάσης. Emendavit Marklandus, Graecorum quidem esse ἦς, Atticorum autem ἦσθα dicens.

τοῖς τρόποις ζητῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου;
κᾆτ', ἐπεὶ κατέσχες ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους,
τοῖς φίλοισιν οὐκ ἔτ' ἦσθα τοῖς πρὶν, ὡς πρόσθεν, φίλος
δυςπρόςιτος, ἔσω τε κλῄθρων σπάνιος. ἄνδρα δ' οὐ χρεὼν
τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλα, τοὺς τρόπους μεθιστάναι,
ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὐτυχῶν.
ταῦτα μέν σε πρῶτ' ἐπῆλθον, ἵνα σε πρῶθ' εὗρον κακόν.
ὡς δ' ἐς Αὖλιν ἦλθες αὖθις χὠ Πανελλήνων στρατὸς
οὐρίας πομπῆς σπανίζων, Δαναΐδαις δ' ἀφιέναι
ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὐλίδι,
οὐδὲν ἦσθ', ἀλλ' ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν.
ὡς δ' ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τε, μὴ νεῶν

---

v. 340. Edd. vett. σοι πρῶτ' ἐπῆλθον. Par. A. omittit σοι, Par. C. Flor. 1. 2. σε, recte et graece, inquit Marklandus, citans Androm. 688. Orest. 423. Idem cum Reiskio εὗρον pro εὕρω scribendum vidit.

v. 341 seqq. Haec sic scribuntur collocanturque vulgo:

ὡς δ' ἐς Αὖλιν ἦλθες αὖθις χὠ Πανελλήνων στρατὸς,
οὐδὲν ἦσθ', ἀλλ' ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,
οὐρίας πομπῆς σπανίζων. Δαναΐδαι δ' ἀφιέναι
ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὐλίδι.
ὡς δ' ἄνολβον etc.

Quae cum interrupta dissipataque essent, verbis οὐδὲν ἦσθα etc. post versum 343 rejectis mutataque interpunctione, ut apte inter se cohaererent, effeci.

v. 345. Edd. vett. ἄγρωμα, codd. ὄμμα.

χιλίων ἄρχων, Πριάμου τε πεδίον ἐμπλήσας δορός.
κἀμὲ παρεκάλεις, τί δράσω, τίνα πόρον δ᾽ εὕρω πόθεν;
ὥςτε μὴ στερέντα σ᾽ ἀρχῆς ἀπολέσαι καλὸν κλέος.
κᾆτ᾽ ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς εἶπε σὴν θῦσαι κόρην
Ἀρτέμιδι, καὶ πλοῦν ἔσεσθαι Δαναΐδαις, ἡσθεὶς φρένας,
ἄσμενος θύσειν ὑπέστης παῖδα· καὶ πέμπεις ἑκὼν,
οὐ βίᾳ, μὴ τοῦτο λέξῃς, σῇ δάμαρτι, παῖδα σὴν
δεῦρ᾽ ἀποστέλλειν, Ἀχιλλεῖ πρόφασιν ὡς γαμουμένην.
κᾆθ᾽ ὑποστρέψας λέληψαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς.

---

v. 346. Bene Marklandus, difficultas, inquit, hujus loci pendet ab elegantia graeci sermonis non percepta, nempe a suppressione particulae *μή*, quae repeti debet ante *τε*. Sic Iph. T. 1368. *κεῖνοί τε γὰρ σίδηρον οὐκ εἶχον χεροῖν. ἡμεῖς τε* i. e. *οὔθ᾽ ἡμεῖς*. Contra Hermannus, praeeunte Elmslejo, *τὸ Πριάμου πεδίον* emendandum censet, et numeris et re hoc postulari dicens propterea, quod classi praeesse nihil esset, nisi gereretur bellum. At magnum erat, mille navium classi praeesse, magnum, opulentissimo regno bellum inferre; gravior igitur sententia est, si separatim partes spectantur. Numeros vero non violari, dactylo sic in propriis nominibus admisso, Hermannus ipse docuit elem. metr. p. 85. Ceterum cave, aoristum *ἐμπλήσας* vel ad futurum tempus pertinere vel spoliatum *facultate atque copia* belli inferendi significare posse arbitreris. Tanquam transacta jam re loquitur: *quod non praeesses classi navium mille neque inundasses Priami terram.*

v. 347. Recepi Matthiaei emendationem *τίνα πόρον δ᾽* pro *τίνα δὲ πόρον*. Tum *πόθεν* pro *ποθὲν* auctore L. Dindorfio scripsi.

v. 348. Edd. *ἀρχᾶς*: Flor. 1. 2. recte *ἀρχῆς*. Correxit Marklandus.

v. 354. Edd. vett. *λέλησαι*: codd. recte *λέληψαι*.

[ὡς φονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει μάλιστά γε]
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθὴρ, ὅς τάδ' ἤκουσεν σέθεν.
μυρίοι δέ τοι πεπόνθασ' αὐτὸ πρὸς τὰ πράγματα·
ἐκπονοῦσ' ἑκόντες, εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς.
[τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως,
ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάξασθαι πόλιν]

---

v. 355. Merito abesse hunc versum jussit in corrigendis G. Dindorfius. Hermannum, habere verba sequentia, sublato illo versu, quo referantur, negantem, refutat Mehlhornius, τάδε ad solum id quod supra dictum sit θύσειν ἐπέστης spectare monens. Delendus autem iste versus non propter verborum tantum pravitatem, sed vel maxime etiam propter rei absurditatem. Non poterat enim is ipse, qui sui commodi caussa immolari Iphigeniam volebat, filiae caedem patri exprobrare, neque de ea re in istis litteris quidquam erat perscriptum. Hoc autem malum non tollitur sed confirmatur augeturque conjectura Hermanni ἔσει, μάλιστά γ' ὤν.

v. 356. Librorum scripturam οὗτος αὐτὸς correxit Marklandus.

v. 357. Male vertunt πρὸς τὰ πράγματα *in rebus gerendis*. Verte: *ubi res perficienda est* vel *ubi ventum est in discrimen*.

v. 358. Vulgo ἐκπονοῦσ' ἔχοντες. Canteri emendationem, quam probaverunt Scaliger et Barnesius, praeeunte Hermanno recepi. Hoc autem dicit Menelaus: *Sexcenti idem quod tu passi sunt, ubi ventum erat in discrimen: nam cum antea se ad quidvis sustinendum paratos esse dixissent, tum officium turpiter deseruerunt.*

v. 359, 360. Parum recte perceperat sensum eorum, quae praecedunt, qui hos duos versus adscripsit. De *abdicando* enim *magistratu* illa dicta esse putavit, cujus caussam duplicem exstare his versibus edocemur: alios enim civium imprudentia, alios jure meritoque propter ipsorum vitia, cum tuendae reipublicae impares sint, honore exui.

Ἑλλάδος μάλιστ' ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου στένω,
ἣ θέλουσα δρᾶν τι κεδνὸν, βαρβάρους τοὺς οὐδένας
καταγελῶντας ἐξανήσει διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην.
μηδέν' οὗ χρέους ἕκατι προστάτην θείμην χθονὸς,
μηδ' ὅπλων ἄρχοντα· νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν.
[πόλεως ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ἢν ἔχων τύχῃ]

ΧΟΡΟΣ.

δεινὸν, κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω

---

v. 361. Imitatum hunc versum esse Eubulum Comicum ap. Athenaeum XIII, 3. p. 569. A. Ἑλλάδος ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου στένω, Marklandus monuit.

v. 364. Scrupulum criticorum sustulit Hermannus μηδέν' οὗ χρέους pro μηδέν' ἂν χρέους scribendo: nam de hoc agitur, non sui commodi caussa quemquam summae rei esse praeficiendum. De illo pronomine, rarissimo apud tragicos, vide Elmslejum ad Med. 955. Matthiae ad Hel. 1124. Blomfield. ad Aesch. Agam. 519.

v. 366. Vulgo νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν πόλεως, ὡς ἄρχων etc. Molestum esse πόλεως, intellexit Hermannus, neque tamen sustulit damnum, intercidi post ἔχειν jubendo: non minus enim molestum est, si alteri sensui attribuitur, πόλεως illud. Adscripserat aliquis sententiarum generalium venator trimetrum jambicum, nescio unde petitum, ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ἢν ἔχων τύχῃ: qui quum postea in textum scribarum errore intrusus esset, tetrametrum trochaicum aliquis numerorum male peritus voces πόλεως ὡς adjiciendo, efficere conatus est.

v. 367, 368. Iisdem verbis quibus libri haec affert Stobaeus LXXXII, 2. p. 476, 9.

v. 369 — 371. Haec quoque servavit Stobaeus XXXI, 2.

βλέφαρα πρὸς τἀναιδὲς ἀγαγὼν, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,
ὡς ἀδελφὸν ὄντ'· ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ.
εἰπέ μοι, τί δεινὰ φυσᾷς αἱματηρὸν ὄμμ' ἔχων;
τίς ἀδικεῖ σε; τοῦ κέχρησαι; λέκτρ'. ἐρᾷς χῆρος λαβεῖν;
οὐκ ἔχοιμ' ἂν σοι παρασχεῖν· ὧν γὰρ ἐκτήσω, κακῶς
ἦρχες· εἶτ' ἐγὼ δίκην δῶ σῶν κακῶν, ὁ μὴ σφαλείς;

---

p. 211, 46. et rectius quidem quam libri Euripidis. Bene explicat Matthiae εἰπεῖν κακῶς εὖ ***increpare aliquem, sed modo servato, cum verecundia quadam.*** **Comparat Seyffert in dissertatione** οὐ συνετὰ συνετῶς **v. 458. Tum recte Stobaeus cum codicum uno Par. C.** ἄνω. **Reliqui libri scripti impressique** ἀνῶ, ἂν ὦ. **Idem mox** σωφρονεστέρως, **quum vulgo sit** σωφρονέστερος.

v. 371. Libri ἀνὴρ γὰρ αἰσχρὸς οὐκ αἰδεῖσθαι φιλεῖ, **unde Aldus levissima opera** αἰσχρὸς αἰδεῖσθ' οὐ φιλεῖ **formavit. Verum restitutum est ex Stobaeo, apud quem quum** ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς χρηστὸν αἰδεῖσθαι φιλεῖ **inventum esset, repetitum vocabulum** χρηστὸν **delendum esse, jam Grotius viderat.**

v. 372. Respicit huc Phrynichus in Bekkeri Anecdott. I. p. 36, 1. δεινὰ φυσᾷν· οἷον ὀργίζεσθαι καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἀποσχετλιάζειν.

v. 373. Codd. λέκτρ' ἐρᾷς χρηστὰ λαβεῖν. **Metro mederi volebat Aldus vel alius quispiam vocem** γέ **post** ἐρᾷς **inserendo, Heathius ordinem verborum invertendo** λέκτρα χρήστ' ἐρᾷς λαβεῖν, **quem sequuti sunt Matthiae Hermannusque: alii aliter. Non minori injuria sensum quam metrum affectum esse, nemo vidit. Probam enim uxorem petere Menelaus dicitur, quum improbam atque infidam petat. Inde, in uno vocabulo** χρηστά **omnem fraudem contineri, intelligitur. Scriptum fuisse** χῆρος, **satis manifestum esse mihi videtur: nam facillime huic vocabulo** χρηστός, **ut quod compendio** χρος **scriberetur, substitui potuit: hoc deinde, re, ut videbatur, poscente, leviter immutatum in** χρηστά **transiit.**

v. 375. Scribebatur δώσω: **restituendum esse, et sensu et**

ἢ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τοὐμόν; ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις
εὐπρεπῆ γυναῖκα χρῄζεις, τὸ λελογισμένον παρεὶς
καὶ τὸ καλὸν, ἔχειν; πονηροῦ φωτὸς ἡδοναὶ κακαί.
εἰ δ' ἐγὼ, γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὖ, μετετέθην εὐβουλίᾳ,
μαίνομαι; σὺ μᾶλλον, ὅςτις, ἀπολέσας κακὸν λέχος,
ἀναλαβεῖν θέλεις, θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὖ.
ὤμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὅρκον οἱ κακόφρονες
φιλόγαμοι μνηστῆρες, ἥγε δ' Ἐλπὶς, οἶμαι μὲν, θεός,
κἀξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον, ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος.
οὓς λαβὼν στράτευέ γ', οἶμαι, δ' εἴσῃ μωρίᾳ φρενῶν.

---

metro jubente, θεῶ σῶν Dawesius miscell. critt. p. 431. monuit. Ceterum haec Ennius expressit sic:

Ego projector, quod tu peccas: tu delinquis, ego arguor. Vide Hermannum.

v. 383. Ald. ἥδε γ' ἐλπὶς etc. Ed. P. Stephani, Commelin etc. ἡ δέ γ' ἐλπὶς, quod servavit Hermannus, simul κἀξέπραξεν e codicibus pro ἐξέπραξεν recepto, interpretans sic: *Spes opinor quidem dea est, effecitque illud magis quam tu roburque tuum.* Corruptelam hisce inesse, vel sola particula γέ, inutiliter posita, docere poterat. Et revera „omnes numeros veritatis habet" emendatio Seyfferti (vide illius dissertationem p. 26), in quam Matthiae quoque inciderat, ἥγε δ' Ἐλπὶς. De formula οἶμαι μὲν vide Particc. T. II. p. 412.

v. 385. Sic corruptissime haec exhibentur in libris: proximus autem versus plane omittitur in omnibus. Notandum etiam, quod γ' in Par. A. B. deest. A scribis, non ab interpretibus, damnum inlatum esse, manifestum esse omnibus oportere arbitror. Videntur autem hi duo versus in fine paginae codicis illius, ex quo qui exstant omnes derivati sunt, collocati fuisse; qui codex quum

οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὅρκους καὶ συνηναγκα-
σμένους.
τἀμὰ δ' οὐκ ἀποκτενῶ 'γὼ τέκνα γ'· ἢ τὸ σὸν
μὲν εὖ

---

eo forte loco laederetur, accidere potuit, ut infimus versus plane deleretur, proximus obscuraretur. Inde, quanam emendandi ratione utendum sit, apparet. Minime igitur probandum est, quod plerique critici, Heathium sequuti, invertendo vocabula μωρίαν εἴσει φρενῶν vel μωρίαν δ' εἴσει φρενῶν scripserunt, quodque recidendis affigendisque litteris corruptelam tollere conati sunt. Neque illi οἶμαι retinere debuerunt, quod minime omnium tolerandum mihi videtur. Quare signorum vestigia quam diligentissime sequendo sic reponendum esse existimo:

οὓς λαβὼν στράτευ' ὅποι καὶ δεῖ σε, μωρίᾳ φρενῶν.

Valere formulam δεῖ σε hoc loco idem quod βούλει, non est quod peritos moneam. De voce καί sic posita cf. Particc. T. I. p. 136. Doederlinus mavult ὅποι μὴ δεῖ σε.

v. 386. Felicissime contigit, ut apud duos auctores hic versus, omissus in libris, servaretur. Invenitur enim et apud Stobaeum XXVIII, 9. p. 196, 32, et ap. Theophilum ad Autolycum II, 54. p. 258. ed. Wolf., quorum uterque eum una cum sequenti versu affert. Mirum esse ait Hermannus, fuisse, qui his testibus fidem derogarent plusque tribuerent omittentibus eum libris Euripidis, quos ex perquam corrupto codice omnes manasse luculentissimis documentis cognosceretur. Firmissimum ei versui rerum nexus testimonium est. Fraude heroes ad dandum jusjurandum, cujus dati poeniteret, inducti erant. Stulte igitur faciebat Menelaus, quod, sceleris fructu abutens, invitos ad bellum secum suscipiendum cogebat: nam verendum erat, ne malorum, quae inde consecutura erant, omnium poenas ultionemque ab ipso dii expeterent.

v. 387. Stobaeus κατηναγκασμένους: Theoph. et libri scripti impressique συνηναγκασμένους.

v. 388. Vulgo τἀμὰ δ' οὐκ ἀποκτενῶ 'γὼ τέκνα, καὶ τὸ σὸν μὲν εὖ. Hermannus cum Lentingio κοὐ pro καὶ conjiciebat, recte ille quidem intelligens, debuisse, quum praecessisset quod sine interrogatione graviter enuntiatum esset τἀμὰ δ' οὐκ ἀπο-

παρὰ δίκης ἔσται, κακίστης εὐνίδος τιμωρίᾳ,
ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρύοις,
ἄνομα δρῶντα κοὐ δίκαια παῖδας οὓς ἐγεινάμην;
ταῦτά σοι βραχέα λέλεκται καὶ σαφῆ καὶ ῥᾴδια·
εἰ δὲ μὴ βούλει φρονεῖν εὖ, τἄμ' ἐγὼ θήσω καλῶς.

ΧΟΡΟΣ.

οἶδ' αὖ διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων
μύθων, καλῶς δ' ἔχουσι, φείδεσθαι τέκνων.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

αἶ αἶ, φίλους ἄρ' οὐχὶ κεκτήμην τάλας.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εἰ τοὺς φίλους γε μὴ θέλεις ἀπολλύναι.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

δείξεις δὲ ποῦ μοι πατρὸς ἐκ ταὐτοῦ γεγώς;

κτενῶ 'γὼ τέκνα, non καί, sed interrogationem, velut πῶς γάρ; vel τί δέ; inferri: quod quoniam per librorum scripturam non licitum esse arbitraretur, contrario modo restituendum justam sententiarum cohaerentiam existimabat, addendo negationem. Verumtamen, infuisse hisce interrogationem, etiam Ennii imitatione demonstratur hacce:

Pro malefactis Helena redeat, virgo pereat innocens?
Tua reconcilietur uxor, mea necetur filia?

Et licuit per librorum scripturam interrogationem restituere, pro καὶ scribendo γ' ἦ. Hoc igitur reposui, ut fieret id, quod fieri posse Hermannus desperavit. Qua emendatione eam, quae debeat, vim ambobus simul pronuntiatis restitutam esse, neminem non intellecturum arbitror.

v. 389. Vulgo πέρα δίκης, violato metro. Emendavit Reiskius. Tum τιμωρίᾳ pro τιμωρία restituit Musgravius.

v. 391. Ald. ἐγείναμεν. Par. B. C. Vict. ἐγεινάμην. Interrogandi signum jam Marklandus addendum esse viderat.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

συσσωφρονεῖν γάρ, οὐχὶ συννοσεῖν, ἔφυν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἐς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρὴ φίλους.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εὖ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ἑλλὰς δὲ σὺν σοὶ κατὰ θεὸν νοσεῖ τινα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

σκήπτρῳ νυν αὔχει, σὸν κασίγνητον προδούς·
ἐγὼ δ' ἐπ' ἄλλας εἶμι μηχανάς τινας
φίλους τ' ἐπ' ἄλλους —

---

v. 399. Vulgo συσσωφρονεῖν σοι βούλομ' ἀλλ' οὐ συννοσεῖν. Verum praebuit Plutarchus adul. et am. p. 64. C.

v. 404. αὔχει pro αὔχεις scribendum esse vidit Tyrwhittus.

v. 406 — 432. Universam nuntii orationem simul cum iis quae ad eam respondet Agamemnon, putidum esse et, quod Euripidis nomen ac famam diutius contaminaret, indignum emblema, pronuntiavit L. Dindorfius, cujus judicium sequutus est frater in scenicorum gr. editione. Contra Hermannus reprehensiones illas injustas esse, neque quidquam magis pro genuino habendum, quam hos versus, facile intellecturos putavit rem non cupide considerantes. Et de hoc quidem loco non possum, quin Hermanno adsentiar: tantum enim abest, ut falsarii operam universus orationis habitus prodere mihi videatur, ut illam vel praecipuo huic fabulae ornamento esse putem; quae autem vel corrupta vel spuria ei insunt, facili negotio removeri possunt.

v. 406. Inter argumenta, quibus usus L. Dindorfius haec

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ὦ Πανελλήνων ἄναξ
Ἀγάμεμνον, ἥκω παῖδά σοι τὴν σὴν ἄγων,
[ἣν Ἰφιγένειαν ὠνόμαξας ἐν δόμοις]

---

damnavit, hoc est, quod verba Menelai medio forte versu desinentia nuntius medio etiam versu exciperet eumque absolveret, id quod in tragoedia veterum inauditum esset. Digna est, quam repetamus Hermanni defensio: „Profecto, inquit, inauditum: sed id non magis mirum, quam quod in ceteris quas habemus tragoediis integro versu istae orationes incipiunt. Nam dispar caussa est, quum hic festinans accurrat servus, ut adventum Iphigeniae nuntiet: quod aperte eo consilio a poeta institutum est, ut colloquii inter Agamemnonem et Menelaum alius evaderet exitus, quam qui exspectari debebat. Repentinum illud quo magis elucesceret, in medio versu interpellat servus illud colloquium eo ipso momento, quo abiturus erat Menelaus etc. Quemadmodum nuncii, sic etiam quaevis aliae personae, quae in scenam prodeunt, integro versu ordiri sermones suos solent. Et tamen in simili caussa, ut hic, apud Sophoclem in Philocteta v. 974. Ulixes, ex improviso adstans, medio in versu loqui incipit ὦ κάκιστ' ἀνδρῶν, τί δρᾷς;"

Sufficiebat, si tanti esset illa caussa, versum 406 removisse, qui, si abesset, non desideraretur. Sed verissimum est quod Hermannus monuit, interpellationem significari, ubicunque aliqua persona medio in versu sermonem ordiatur. Certis enim legibus poetica perinde ac statuaria picturaque adstricta erat: nam quum in statuis imaginibusque eam consuetudinem observatam esse constet, ut certis insignibus certae personae certaeque res distinguerentur, eandem formularum constantiam in poesi, inprimis tragica, regnasse vides, ut, quid cuique conditioni caussaeque conveniret, legibus paene immobilibus definitum esset. Quum autem tantum efficiatur repentino nuntii atque Iphigeniae cum matre interventu, ut et haec deliberatio et omnia Agamemnonis consilia abrumpantur, invitusque ad immolandam virginem hic impellatur, omnibus rationibus, ut quam vehementissime laetitia nuntii et festinatio, cum perturbatione regis pugnans, animos moveret, efficere Euripides studuit.

v. 408. Multis modis vitiosa verba corrigere viri docti conati sunt: et jam in Aldina ὠνόμασάς ποτ', emendato quidem

μήτηρ δ' ὁμαρτεῖ, σὴ Κλυταιμνήστρα δάμαρ,
καὶ παῖς Ὀρέστης· ὥςτε τερφθείης ἰδών,
χρόνον παλαιὸν δωμάτων ἔκδημος ὤν.
ἀλλ', ὡς μακρὰν ἔτεινον, εὔρυτον παρὰ

---

verbo, sed violato metro, pro ὠνόμαξας, in qua scriptura libri consentire videntur, repositum invenitur. Deleri manifestum glossema, quum neque ὠνόμαξας locum apud tragicos poetas habeat neque imperfectum ὠνόμαζες hoc loco non soloecum sit (nam in Aeschyli Agam. 690 conatus illo significatur — *quis tandem coepit nominare* vel *quis tandem nomen, quo recte appellaretur Helena, primus proposuit?*), pridem debuit. Miror, L. Dindorfium, cum alia saniora tentaret, haec omisisse.

v. 409. Vulgo σῆς Κλυταιμνήστρας δέμας. Elmsleji emendationem praeeunte Hermanno recepi.

v. 410. „ὥστε τερφθείης ἰδών, si ex nuntii persona dictum est, ὥστε τερφθείης ἂν ἰδών scriptum oportuit, sin ex Clytaemnestrae, ὅπως τερφθείης ἰδών. Ita quoquo te verteris, inevitabilis barbaries orationi adhaerebit. Quam video quidem sublatum iri corrigendo ὥς τι τερφθείης ἰδών: sed frigidum illud τί quis non sentiat sententiae nocere plus quam prodesse?" L. Dindorfius. Hermanni conjectura est ὥς τι τερφθείης, quem non movit haec Dindorfii damnatio. At profecto frigidum est; neque solum hoc sed etiam ineptum, quum *eo consilio*, ut rex delectaretur, in castra vel *ipsas venisse vel a nuntio adductas esse* significet. Neque tamen verum est, quod et L. Dindorfius affirmavit et Hermannus putavit, ὥστε τερφθείης ἂν ἰδών, si ex nuntii persona dictum esset, scribendum fuisse. Posse enim vocem ἂν in talibus sensibus omitti, plurimis firmissimisque exemplis demonstratum est. Cf. Particc. T. II. p. 267 seqq. Eadem igitur injuria, quo hunc locum, alios passim tentavit Hermannus et qui eum temere sequuti sunt; velut infra v. 1197 (1219) ἀντείποι, et in Iphig. T. v. 1029. συμβαίῃ. Saepius talia sublata quam provocata sunt a grammaticis interpretibusque: quare in Iphig. T. 808 (796 Herm.) ἔχοις e codd. Flor. 1. 2. adsciscere, in Orest. 81 Ἑλένη, τί σοι λέγοιμ' ἃ καὶ παροῦσ' ὁρᾷς, monstrantibus libris scholiisque, scribere non dubitem.

v. 412. Quae in hoc versu vituperavit L. Dindorfius, optime defensa sunt ab Hermanno.

κρήνην ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν,
αὐταί τε πῶλοί τ'· ἐς δὲ λειμώνων χλόην
καθεῖμεν αὐτὰς, ὡς βορᾶς γευσαίατο.
ἐγὼ δὲ πρόδρομος σῆς παρασκευῆς χάριν
ἥκω. πέπυσται δὲ στρατὸς — ταχεῖα γὰρ
διῇξε φήμη — παῖδα σὴν ἀφιγμένην.
πᾶς δ' ἐς θέαν ὅμιλος ἔρχεται δρόμῳ,
σὴν παῖδ' ὅπως ἴδωσιν· οἱ δ' εὐδαίμονες
ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροτοῖς.
λέγουσι δ'· ὑμέναιός τις, ἢ τί πράσσεται;
ἢ πόθον ἔχων θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ
ἐκόμισε παῖδα; τῶν δ' ἂν ἤκουσας τάδε·
Ἀρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεανίδα,
Αὐλίδος ἀνάσσῃ. τίς νιν ἄξεταί ποτε;

---

v. 414. Ald. αὐταί τε πῶλοί γ'.

v. 417. Scribebatur πέπυσται γὰρ στρατὸς, ταχεῖα δὲ etc., cujus scripturae absurditatem ostendit L. Dindorfius, facetum esse dicens, si, quod advenisse Iphigeniam exercitus inaudivisset et per tota castra ad eam concurreret, ideo Agamemnoni adventus ejus nuntiandus fuisset; sin id curasset nuntius, ne patri imparato superveniret Iphigenia, ad quam videndum universus jam exercitus undique concurrisset, hoc illo multo etiam absurdius esse. Nullius momenti est, quod contra haec Hermannus monuit, non hoc egisse nuntium, ut Agamemnonem in adventum filiae praepararet, sed ut pararentur ab Agamemnone quae rite excipiendae virgini nupturae fieri oporteret. Eodem enim redit utrumque. Emendandi viam codices ipsi monstrant, nam in Flor. 1. 2. et Vict. ταχεῖα γὰρ scriptum invenitur. Tum optime de Euripide meruit idem Dindorfius, quod pro interpositione habenda esse verba ταχεῖα δὲ διῇξε φήμη et accusativos παῖδα σὴν ἀφιγμένην a verbo πέπυσται pendere docuit.

v. 418. Scribebatur διῆξε. Emendavit Aem. Portus, quem sequutus est Marklandus.

v. 425. Pollux III, 38. ἡ δὲ πρὸ γάμου θυσία προτέλεια καὶ προγάμεια. οὕτω δ' ἂν καλοῖτο καὶ τὰ πρὸ γάμου δῶρα. προτελεῖσθαι δὲ ἐλέγοντο οὐ μόνον αἱ νύμφαι ἀλλὰ καὶ οἱ

ἀλλ' εἶα, τἀπὶ τοῖσιδ' ἐξάρχου κανᾶ,
στεφανοῦσθε κρᾶτα καὶ σὺ καὶ Μενέλεως ἄναξ,
ὑμέναιον εὐτρέπιζε, καὶ κατὰ στέγας
λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω κτύπος·
φῶς γὰρ τόδ' ἥκει μακάριον τῇ παρθένῳ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐπῄνεσ', ἀλλὰ στεῖχε δωμάτων ἔσω·
τὰ δ' ἄλλ', ἰούσης τῆς τύχης, ἔσται καλῶς.
οἴ μοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξομαι πόθεν;
ἐς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν.
ὑπῆλθε δαίμων, ὥςτε τῶν σοφισμάτων
πολλῷ γενέσθαι τῶν ἐμῶν σοφώτερος.
ἡ δυςγένεια δ' ὡς ἔχει τι χρήσιμον.
καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥᾳδίως αὐτοῖς ἔχει,
ἅπαντά τ' εἰπεῖν. τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν

νυμφίοι. καὶ τέλος ὁ γάμος ἐκαλεῖτο, καὶ τέλειοι οἱ γεγαμηκότες. διὰ τοῦτο καὶ Ἥρα Τελεία ἡ Ζυγία· ταύτῃ γὰρ τοῖς προτελείοις προυτέλουν τὰς κόρας καὶ Ἀρτέμιδι καὶ Μοίραις. Citavit Gaisfordius.

v. 428. Scribebatur στεφανοῦσθε κρᾶτα· καὶ σὺ, Μενέλεως ἄναξ, ὑμέναιον εὐτρέπιζε, ut absurde Menelaus nuptias curare juberetur, quod Agamemnonis erat. Conjiciebat Hermannus στεφανοῦσθε κρᾶτα, καὶ σὺ, Μενέλεώς τ' ἄναξ, ὑμέναιον εὐτρέπιζε. At in initio adhortationis, non in secundo demum enuntiato, appellari eos, qui facere aliquid jubentur, convenit.

v. 432. Schol. in Aristoph. Ran. 511. παραιτούμενοι οἱ παλαιοὶ ἔλεγον Κάλλιστα, Ἐπαινῶ καὶ Ἐπῄνουν. Citavit Gaisfordius, emendavit Bothius.

v. 433. „Ἰούσης τῆς τύχης non est *favente fortuna* sed *cursum suum persequente*. Soph. in Oed. R. 1458. ἀλλ' ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ' ὅποιπερ εἶσ' ἴτω.“ Hermannus.

v. 434. Vulgo ἄρξομαι σέθεν. Emendavit Marklandus praeeunte Grotio.

v. 440 seq. Vulgo ἀνολβά τ' εἰπεῖν· τῷ δὲ γενναίῳ φύ-

ἄνολβα ταῦτα· προστάτην δὲ τοῦ βίου
τὸν ὄγκον ἔχομεν, τῷ τ' ὄχλῳ δουλεύομεν.
ἐγὼ γὰρ ἐκβαλεῖν μὲν αἰδοῦμαι δάκρυ,
τὸ μὴ δακρῦσαι δ' αὖθις οὐ σθένω τάλας,
ἐς τὰς μεγίστας συμφορὰς ἀφιγμένος.
εἶεν, τί φήσω πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν;
πῶς δέξομαί νιν; ποῖον ὄμμα συμβάλω;
καὶ γάρ μ' ἀπώλεσ' ἐπὶ κακοῖς, ἅ μοι πάρος,
ἐλθοῦσ' ἄκλητος. εἰκότως δ' ἅμ' ἕσπετο
θυγατρὶ νυμφεύσουσα, καὶ τὰ φίλτατα
δώσουσ', ἵν' ἡμᾶς ὄντας εὑρήσει κακούς.
τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον — τί παρθένον;
Ἅιδης νιν, ὡς ἔοικε, νυμφεύσει τάχα —
ὡς ᾤκτισ'. οἶμαι γάρ νιν ἱκετεύσειν τάδε·
ὦ πάτερ, ἀποκτενεῖς με; τοιούτους γάμους
γήμειας αὐτὸς χὤςτις ἐστί σοι φίλος.
παρὼν δ' Ὀρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται
οὐ συνετὰ συνετῶς· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.
αἰαῖ τὸν Ἑλένης, ὥς μ' ἀπώλεσεν, γάμον.

σιν ἅπαντα ταῦτα. Emendavit Musgravius, vocum ἄνολβα et ἅπαντα sedem mutando, et confirmavit hanc emendationem Hermannus. Ceterum haec ab Ennio expressa sunt his verbis:

Plebes in hoc regi antestat loco: licet
Lacrumare plebi, regi honeste non licet.

v. 441. Libri προστάτην γε τοῦ βίου τὸν δῆμον ἔχομεν etc. Emendatum est ex Plutarcho, qui affert in Nicia c. 5.

v. 442. Plutarch. τῷ δ' ὄχλῳ.

v. 444. Scribebatur absurde, vocabulo αἰδοῦμαι ex proximo versu repetito, αὖθις αἰδοῦμαι τάλας.

v. 447. Edd. vett. συμβαλῶ. Flor. 1. 2. Vict. recte συμβάλω.

v. 448. ἅ μοι πάρα Aldus, cujus fides omnium minime in finibus versuum praeferenda est codicum memoriae.

v. 450. Vulgo νυμφεύουσα. Correxit Marklandus.

v. 454. ἱκετεύσειν pro ἱκετεῦσαι praeeunte Marklando reposuit Hermannus.

[γήμας ὁ Πριάμου Πάρις, ὅς μ' εἴργασται τάδε]

ΧΟΡΟΣ.

κἀγὼ κατῴκτειρ', ὡς γυναῖκα δεῖ ξένην
ὑπὲρ τυράννων συμφορᾶς καταστένειν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἀδελφέ, δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

δίδωμι· σὸν γὰρ τὸ κράτος, ἄθλιος δ' ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

Πέλοπα κατόμνυμ', ὃς πατὴρ τοὐμοῦ πατρὸς
τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρέα,
ἦ μὴν ἐρεῖν σοι τἀπὸ καρδίας σαφῶς,
καὶ μὴ 'πίτηδες μηδέν, ἀλλ' ὅσον φρονῶ.
ἐγώ σ' ἀπ' ὄσσων ἐκβαλόντ' ἰδὼν δάκρυ
ᾤκτειρα, καὐτὸς ἀνταφῆκά σοι πάλιν,
καὶ τῶν παλαιῶν ἐξαφίσταμαι λόγων,
οὐκ ἐς σὲ δεινός· εἰμι δ', οὗπερ εἶ σὺ νῦν·
καί σοι παραινῶ μήτ' ἀποκτείνειν τέκνον,
μήτ' ἀνθελέσθαι τοὐμόν. οὐ γὰρ ἔνδικον,
σὲ μὲν στενάζειν, τἀμὰ δ' ἡδέως ἔχειν,
θνήσκειν τε τοὺς σούς, τοὺς δ' ἐμοὺς ὁρᾶν φάος.

---

v. 460. Sciolus aliquis, qui accusat. γάμον per se stare posse ignoraret, hunc versum inanem vitiosumque affixit, quem tulisse criticos maxime mirandum est. Et metro quidem facile, aut ὅ μ' εἴργασται aut ὃς εἴργασται aut μ' ὃς εἴργασται scribendo, succurri posset, si a scribis vel interpretibus tale vitium illatum esse credibile esset. Sed rerum tautologia atque futilitas non tollitur nisi deleto versu. Neque scripsisset Euripides ὁ Πριάμου Πάρις, sed aut solum ὁ Πριάμου aut ὁ Πριάμου παῖς, quod reponere volebat Valckenarius.

v. 474. Quaedam edd. vett. perperam ἀντελέσθαι. Ἀν-

τί βούλομαι γάρ; οὐ γάμους ἐξαιρέτους
ἄλλους λάβοιμ' ἄν, εἰ γάμων ἱμείρομαι;
ἀλλ' ἀπολέσας ἀδελφὸν, ὅν μ' ἥκιστ' ἐχρῆν,
Ἑλένην ἕλωμαι, τὸ κακὸν ἀντὶ τἀγαθοῦ;
ἄφρων νέος τ' ἦν, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθεν
σκοπῶν ἐςεῖδον, οἷον ἦν κτείνειν τέκνα.
ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης
ἐςῆλθε, συγγένειαν ἐννοουμένῳ,
ἣ τῶν ἐμῶν ἕκατι θύεσθαι γάμων
μέλλει. τί δ' Ἑλένης παρθένῳ τῇ σῇ μέτα;
ἴτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος.
σὺ δ' ὄμμα παῦσαι δακρύοις τέγγων τὸ σὸν,
ἀδελφὲ, κἀμὲ παρακαλῶν ἐς δάκρυα.
εἰ δέ τι κόρης σῆς θεσφάτων μέτεστί σοι,
μὴ 'μοὶ μετέστω· σοὶ νέμω τοὐμὸν μέρος.
[ἀλλ' ἐς μεταβολὰς ἦλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων.
εἰκὸς πέπονθα· τὸν ὁμόθεν πεφυκότα

θαιρεῖσθαι est *probare atque adsumere rem prae alia vel re vel persona*, id est aut *praeferre* aut *praeripere:* cf. Hipp. 772. Cycl. 310. Hec. 660.

v. 481. Vulgo ἄφρων νέος τ' ἦν πρίν· τὰ πράγματα δ' ἐγγύθεν σκοπῶν ἐςεῖδον. Emendationem Lentingii probaverunt Matthiae, Bothius, Hermannus.

v. 487. στρατεία pro στρατιὰ ex emendatione est Barnesii.

v. 490 seq. Bene Hermannus et σοι tutatus est contra Marklandum Musgraviumque et 'μοὶ pro μοι scribendum esse docuit; minus recte μέτεστι *curandi* significationem habere existimavit. Sensus hic est: *si propter caussas ad te solum pertinentes filia tua oraculi jussu immolanda est, ad me nihil eorum pertineat, sed meam partem tibi condono.* Innuitur cerva Dianae sacra ab Agamemnone interfecta.

Ceterum his verbis apte graviterque Menelai oratio absolvitur: reliqua addidit is qui totum hoc opus praestantissimum sordibus suis inquinavit. Excusatione enim opus esse putavit, quod brevissimo tempore obstinatus Menelai animus ad pietatis sensum

στέργων μετέπεσον· ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι
τοιοίδε, χρῆσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεί.]

ΧΟΡΟΣ.

γενναῖ' ἔλεξας Ταντάλῳ τε τῷ Διὸς
πρέποντα, προγόνους οὐ καταισχύνας σέθεν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

αἰνῶ σε, Μενέλεως, ὅτι παρὰ γνώμην ἐμὴν
ὑπέθηκας ὀρθῶς τοὺς λόγους σοῦ τ' ἀξίως·

[ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ταραχή γ' ἀδελφῶν τις δι' ἔρωτα γίγνεται
πλεονεξίαν τε δωμάτων· ἀπέπτυσα
τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλων πικράν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.]

ἀλλ' ἥκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας,

---

redierit. Effinxit autem versus et numeris asperos et verbis mendosos: nam, ut omittam alia, *εἰκότα* aut *ᾧπερ εἰκός* dicendum erat quod *εἰκός* ille dixit; tum aut ineptam tautologiam fecit *ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι τοιοίδε, χρῆσθαι τοῖς ἀεὶ βελτίστοις* sc. *τρόποις*, aut ridicule lusit, si *τροπαὶ τοιαίδε* scripsit, quod pro varia lectione suprascriptum est in codicibus. Indignam autem esse hanc sive ostentationem sive excusationem persona Menelai, quis non intelligat?

v. 496 seq. Certo aut *λέξας* aut *καταισχύνας* pro *ἔλεξας* et *καταισχύνεις* reponendum fuit. Hermannum *δ'* inserere post *προγόνους* maluisse, miror: hac enim conjectura efficitur, ut verba *προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν*, a reliquis sejuncta, tautologiam exhibere et supervacanea esse videantur. Et errasse librarios in vocabulo *καταισχύνας* obscure scripto, cod. Flor., qui *καταισχύνης* praebet, documento est.

v. 498. Vulgo *Μενέλαος*. Emendavit Heathius: cf. v. 428. Marklandus Musgravius aliique maluerunt *Μενέλε'*.

v. 500 — 503. „Non injuria hi versus offendere videntur Boeck-

θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπρᾶξαι φόνον.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

πῶς; τίς δ' ἀναγκάσει σε τήν γε σὴν κτανεῖν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἅπας Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐκ, ἤν νιν εἰς Ἄργος γ' ἀποστείλῃς πάλιν.

---

hium p. 288, tum propter tres anapaestos tribus deinceps versibus positos, tum propter sententiam intricatam et obscuram, etiam quod in nullo alio Euripidis loco vocabula ταραχή et πλεονεξία legantur, quorum etiam significationes h. l. ita ambiguae sint, nihil ut certi de sensu proferri possit. Addo, non satis apte Menelaum Agamemnonis orationem interpellare generali sententia, quae chori personae melius convenit: qua de caussa etiam V. D. in classic. journ. n. 3. p. 612. hos tres versus choro tribuit, quod importunius etiam, a choro, qui sententiam suam jam tulerat, denuo Agamemnonis orationem interpellari. Mihi itaque, ut Boeckhio, hi versus ab interpolatore additi videntur." Matthiae. Idem judicaverunt Bothius atque Dindorfii: Hermanno contra damnandi nulla esse caussa visa, si emendarentur tribuerenturque Agamemnoni, quo facto omnia optime cohaerere putabat: afferre enim etiam Agamemnonem aliquam excusationem, quod acerbius cum fratre egisset. Non respexit autem, quod monuerat Bothius, nullam hic agi ταραχὴν ἀδελφῶν δι' ἔρωτα aut διὰ πλεονεξίαν δωμάτων, et reciso isto panno optime procedere Agamemnonis orationem σοῦ τ' ἀξίως· ἀλλ' ἥκομεν γὰρ etc.

v. 507. Vulgo εἰ . . ἀποστελεῖς: sed codd. Par. A. B. Flor. 1. 2. (de Par. C. nihil traditur) ἤν νιν, unde recte Marklandus ἀποστέλλῃς aut ἀποστείλῃς legendum esse conjecit. Praestare vulgatam, i. e. Aldinae editionis scripturam, putavit Hermannus. Tantum abest ut praestet, ut etiam soloeca sit. Nam εἰ ἀποστελεῖς tum dixisset Menelaus, si Agamemnonem hoc jam parare videret. Cf. ad v. 297.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

λάθοιμι τοῦτ' ἄν. ἀλλ' ἐκεῖν' οὐ λήσομεν,

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

τὸ ποῖον; οὔτοι χρὴ λίαν ταρβεῖν ὄχλον.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Κάλχας ἐρεῖ μαντεύματ' Ἀργείων στρατῷ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐκ, ἢν θάνῃ γε πρόσθε· τοῦτο δ' εὐμαρές.

[ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

κοὐδέν γ', ἄχρηστον, οὐδὲ χρήσιμον παρόν.]

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐκεῖνο δ' οὐ δέδοικας, ὅ τι μ' εἰςέρχεται;

---

v. 508. Ald. λήσομαι. Par. B. Flor. 1. 2. recte λήσομεν.

v. 509. Par. A. οὔτι χρή.

v. 511. σάνῃ pro θάνῃ reposuit Hermannus, crudelitate rei perturbatus, et comprobavit eam conjecturam Mehlhornius. Asperae asperis rebus medelae adhibendae sunt, et praestat inimicos quam liberos suos interficere.

v. 512. Quum aliquis ex Sophoclis, puto, Antigone (v. 1055), depromtum versum τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν adscripsisset, alterum ex sua fabrica addidit interpolator, vel sciolus quispiam, adeo turpem, ut nihil non laturi in Euripide fuisse videantur, qui hunc tulerunt, editores. Meliorem paullo illum reddiderunt Canterus atque Marklandus emendando κοὐδέν γε χρηστὸν, quo id certe effectum est, ut pro duplici tautologia simplex relinqueretur.

v. 514. Ald. ὅ μ' εἰςέρχεται. Hunc, quam libros in ὅτι

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ὃν μὴ σὺ φράζεις, πῶς ὑπολάβοιμεν λόγον;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τὸ Σισύφειον σπέρμα πάντ' οἶδεν τάδε.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐκ ἔστ', Ὀδυσσεὺς ὅ τι σὲ κἀμὲ πημανεῖ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ποικίλος ἀεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

φιλοτιμίᾳ μὲν ἐνέχεται, δεινῷ κακῷ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

σὺ δ' οὖν δόκει νιν στάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
λέξειν, ἃ Κάλχας θέσφατ' ἐξηγήσατο,

μ' consentientes, sequi maluit Hermannus ὅὑμ' scribendo propterea quod, pronomen ὅστις exuere aliquando indefinitam potestatem, Schaefero ad Demosth. p. 734, 2. docenti non credebat. Non exuitur illa quidem, sed obscuratur tamen: cfr. quae in libro de casibus scripto p. 287. seqq. exposui.

v. 515. „Libri πῶς ὑπολάβοιμεν λόγον; Marklandus πῶς ὑπολάβοιμ' ἂν λόγον, quam certam emendationem esse dicit Porsonus in praef. ad Hec. p. 33. s. 35. ed. Lips. Recte se habere librorum scripturam cognosci poterit ex iis quae de ἂν particula lib. III. c. 5. disputavi." Hermannus. Vellem idem de v. 410 locisque ibi a me laudatis statuisset.

v. 518. τοῦ τ' ὄχλου pro τοῦ γ' ὄχλου e conjectura est Reiskii atque Koehleri.

v. 519. Venustum est hoc μὲν (freilich): repraesentat enim Menelaum in cogitatione defixum nec, quomodo utatur rebus, habentem.

v. 520. Vulgo οὐκοῦν δόκει etc. Non potest ironicum illud

κἄμ' ὡς ὑπέστην θῦμα, κᾆτα ψεύδομαι,
'Αρτέμιδι θύσειν· ὃς ξυναρπάσας στρατὸν,
σὲ κἄμ' ἀποκτείναντας 'Αργείους κόρην
σφάξαι κελεύσει. κἂν πρὸς Ἄργος ἐκφύγω,
ἐλθόντες αὐτοῖς τείχεσιν Κυκλωπίοις
ἀναρπάσουσι καὶ κατασκάψουσι γῆν.
τοιαῦτα τἀμὰ πήματ'. ὦ τάλας ἐγὼ,
ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε.
ἕν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνὰ στρατὸν
ἐλθὼν, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμνήστρα τάδε
μάθῃ, πρὶν Ἅιδῃ παῖδ' ἐμὴν προςθῶ λαβὼν,
ὡς ἐπ' ἐλαχίστοις δακρύοις πράσσω κακῶς·
ὑμεῖς τε σιγὴν, ὦ ξέναι, φυλάσσετε.

ΧΟΡΟΣ.

Μάκαρες οἳ μετρίας θεοῦ (στρ.)
μετά τε σωφροσύνας μετέ-
σχον λέκτρων Ἀφροδίτας,
γαλανείᾳ χρησάμενοι
μαινομένων οἴστρων, ὅθι δὴ

οὐκ (i. e. *nonne?* vel *scilicet*) cum imperativo consociari. Hoc sentiens οὐκοῦν δοκεῖς scripsit Musgravius, interrogationis signo in fine sensus addito, quam mutationem merito improbaverunt reliqui editores; quia δόκει pro δοκεῖς repositum ab ullo interprete esse credibile non est. Solemnis autem est in talibus formula σὺ δ' οὖν, quam reposui.

v. 527. ἀναρπάσουσι pro ξυναρπάσουσι, quod e versu 523 irrepsit, monentibus Marklando atque Matthiaeo, reposui. Solum enim illud de evertendis urbibus recte usitatoque more dicitur: cf. Phoen. 1132. Hel. 751. Quod autem de Agamemnone et filia ξυναρπάσουσι dici ait Hermannus, neque singulos eodem quo magnum exercitum, neque corpora eodem quo animos modo corripi, quilibet videt: quare non alio vocabulo Euripidem in hac re, quam in illa, hoc si voluisset, usurum fuisse, non est credibile.

v. 539. Vulgo μαινόμεν' οἴστρων. Emendavit Reiskius. Hermannum μελομένων οἴστρων corrigentem, quod et res et

δίδυμ' Ἔρως ὁ χρυσοκόμας
τόξ' ἐντείνεται χαρίτων,
τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωνι πότμῳ,
τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.
ἀπενέπω νιν ἁμετέρων,
Κύπρι καλλίστα, θαλάμων.
εἴη μέν, μετρία δέ πως,
μοι χάρις πόθοι θ' ὅσιοι,
καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδί-

---

metrum hoc postularet, docte diligenterque refutavit Mehlhornius l. l. Quidni μαινόμενος ἔρως vel, quod idem est, μαινόμενοι ἔρωτος οἶστροι, ut μαινομένη ἔρις, dici possit? Cum autem duplicem amoris affectum, alterum insanientem alterum tranquillum, distinguat chorus, ab illo ut liber semper servetur, precatur: hoc sibi vult illud γαληνείᾳ χρήσασθαι μαινομένων οἴστρων.

v. 540—543. Haec ab Athenaeo XIII, 2. p. 562 E. laudantur his verbis: διόπερ ὁ ποιητὴς [οὗτος] οὐ κακῶς αὐτοῦ (sc. τοῦ Ἔρωτος) τὰς δυνάμεις διαιρῶν φησί, δίδυμα γὰρ τόξα αὐτὸν ἐντείνεσθαι χαρίτων,

τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωνι τύχᾳ,
τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.

Poetam κατ' ἐξοχὴν appellat Euripidem: delendum est autem pronomen οὗτος, quod fraudi fuit viris doctis.

v. 542. Non praeferam, quamvis saepissime clausulas versuum corruptelam passas esse sciam, Athenaei scripturam εὐαίωνι τύχᾳ.

v. 546. Metrum claudicat in vulgari scriptura

εἴη δέ μοι μετρία μὲν
χάρις πόθοι δ' ὅσιοι.

Quam ob rem Plutarchum, quem certiorem ubique quam libros testem expertus sim, hoc quoque loco sequi non dubito: qui etiamsi liberius usus est Euripidis verbis et alterum de suo versum adjecit, tamen non sic, ut nunc legitur, scriptum in libris invenisse potest. Ex alia autem tragoedia versus, quos diximus, depromtos esse, id quidem minime concedendum est. Initium autem corruptelae ab antistropha esse profectum videtur; in qua quum Κύπριν pro Ἀφροδίταν repositum esset, metrici curandum sibi esse duxerunt ut exaequaretur stropha. Cfr. quae de eadem re supra p. 97 seq. exposui.

τας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν.
διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν (ἀντ.
διάτροποι δὲ τρόποι, τὸ δ' ὀρ-
θῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεί·
τροφαί θ' αἱ παιδευόμεναι
μέγα φέρουσιν εἰς ἀρετάν·
τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,
τάν τ' ἐξαλλάσσουσαν ἔχει
χάριν, ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν
τὸ δέον, ἔνθα δόξα φέρειν
κλέος ἀγήρατον βιοτάν.
μέγα τι θηρεύειν ἀρετὰν

---

v. 549. Vulgo πολλάν τ'. Emendavit Reiskius.

v. 550 seq. Vulgo

διάτροποι δὲ τρόποις· ὁ δ' ὀρθὸς,
ἐσθλὸν σαφὲς αἰεί.

Optime et verba et numeros emendavit Hermannus. Praeiverat Musgravius, sic scribendo:

μετάτροποι δὲ τρόποι· τὸ δ' ὀρθῶς
ἐσθλὸν, σαφὲς αἰεί.

v. 554. Vulgo φέρουσ'. Emendavit Heathius.

v. 555. Libri σοφίᾳ. Pridem emendatum est.

v. 558 seqq. Vulgo ἔνθα δόξαν φέρει κλέος ἀγήρατον βιοτάν. Δόξα, quod vel metrum poscit, primus scripsit Barnesius. Tum autem temere, auctoritate Musgravii Marklandique, βιοτᾷ pro βιοτάν reponebatur. Nihil interpretes ad reponendum βιοτάν, si aliter scriptum invenissent, invitabat: tum insolenter dictum est δόξα φέρει κλέος, *opinio hominum affert gloriam.* Φέρειν scribendo pro φέρει utrumque effectum vides, et ut δόξα a κλέος dirimeretur et ut accusativus βιοτάν haberet, unde penderet. Restat ut sensum strophae, paullo impeditiorem, explicemus. *In magna* igitur *morum ingeniorumque diversitate, unam tamen certamque virtutem esse*, docetur. *Ad hanc autem adipiscendam plurimum conferre disciplinam. Et quidem duabus rebus, ut vitemus turpia, sequamur honesta, effici, verecundia, quum animus, nulla prava consuetudine imbutus, a turpibus abhorreat, et consilio, quum eveços cupiditatum*

γυναιξίν τε κατ' Ἀφροδί-
ταν κρυπτὰν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ
κόσμος ἐνὼν ὁ μυριοπλη-
θὴς μείζω πόλιν αὔξει.
ἔμολες, ὦ Πάρι * * *
βουκόλος ἀργενναῖς ἐτράφης
Ἰδαίαις παρὰ μόσχοις,
βάρβαρα συρίζων, Φρυγίων τ'
αὐλῶν Οὐλύμπου καλάμοις
μιμήματα πνείων·

---

impetus ratione comprimendo decora sequatur et laudem immortalem pro praemio adipiscatur. Accuratius autem sic vertendi sunt versus 555—559: *nam et verecundum esse, sapientia est, et adhibito consilio, quid ubique decorum sit, considerare, suum honorem pro praemio habet, quippe unde laudem immortalem vitae nostrae accedere constet.*

v. 561. Vulgo γυναιξὶν μὲν κατὰ Κύπριν. Vide ad v. 546. et cf. supra p. 79.

v. 563. Scribebatur κόσμος ἔνδον. Emendavit Marklandus.

v. 566. Vulgo ἔμολες, ὦ Πάρις, ἦτε σύ γε. Deleta extrema parte versus, obvia quaeque pro supplemento adhibita esse videntur. Signorum vestigia sequutus Hermannus ἔμολες, ὦ Πάρι, μήτε σύ γε etc. reposuit, hunc sensum effici volens: *utinam ne venisses illuc neve armenta pavisses ubi judex fuisti trium dearum* —; quod ut sermonis usui conveniat vereor. Ubicunque enim alterum μήτε omittitur, et e singulis utrimque vocabulis constant partes et nullo alieno nomine interposito inter se conjunguntur, quorum neutrum hoc loco factum esse video. Contraria eorum, quae pulcra honestaque esse docent strophae priores, a Paride facta esse ostendit epodus. Quare sic scribere potuit Euripides:

ἔμολες, ὦ Πάρι, λῦμ', ἐπεὶ
βουκόλος ἀργενναῖς ἐτράφης etc.

v. 568. τ' post Φρυγίων ex conjectura addidi.

v. 569. Vulgo Ὀλύμπου. Emendavit Heathius.

v. 570. Ald. πλέκων, libri recte πνέων, quod πνείων scribendum esse vidit G. Dindorfius. Accurate de verborum πλέκειν

εὔθηλοι δὲ τρέφοντο βόες·
ὅθι σε κρίσις ἔμηνε θεᾶν,
ἅ σ' Ἑλλάδα πέμπει,
ἐλεφαντοδέτων πάροι-
θεν δόμων ὃς τᾶς Ἑλένας
ἀντωποῖς βλεφάροισιν ἔρωτα δέδωκας,
ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης.
ὅθεν ἔρις ἔρις
Ἑλλάδα σὺν δορὶ ναυσί τ' ἄγει
ἐς πέργαμα Τροίας.
ἰὼ ἰώ
μεγάλαι μεγάλων εὐδαιμονίαι·
τὴν τοῦ βασιλέως

---

et πνεῖν natura ac differentia disputans Seyffert, ultra Herculis columnas illud ablegandum censet, neque de industria factam ait ab Aldo istam correctionem se putare, sed excidisse ipso invito. Damnatur illa vel metro.

v. 572. Flor. 1. 2. Vict. ὅτι. Id male cum ὅτε permutatum est ab Aldo, aliisque: restituendum enim erat ὅθι. Idem ante me Bothium conjecisse video. Tum vulgo ἔμενε, pro quo ἔμηνε scribendum esse vidit Hermannus.

v. 573 seqq. Virgulam a δόμων retuli ad πέμπει, ut ad relativum traherentur verba ἐλεφ. παρ. δόμων simulque pronomina σὲ — ὃς ad se invicem referri facilius intelligeretur. Hac ratione supersedemus Musgravii Bothiique conjectura, qua οὗ pro ὃς reponi jubebant.

v. 574. Flor. 1. 2. Vict. πάροιθε.

v. 576. Vulgo ἐν ἀντωποῖς. Praepositionem et re et numeris perinde jubentibus expunxi.

v. 577. Perfectum subsequente aoristo ne quem offendat, vertendum esse moneo: *amorem incussisti, cum ipse jam amore perculsus fuisses.*

v. 578. Et codices et editionum vetustissimae ὅθεν ἔρις ἔριν. Cf. infra v. 177. Hel. 248.

v. 580. Vulgo parum numeroso exitu ἐς Τροίας πέργαμα. Transposuit Blomfieldius, probante Hermanno.

v. 583. Delendum esse ἐμήν, ut metrici alicujus additamen-

ἴδετ' Ἰφιγένειαν, ἄνασσαν [ἐμὴν],
τὴν Τυνδαρέου τε Κλυταιμνήστραν,
ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασ'
ἐπί τ' εὐμήκεις ἥκουσι τύχας·
θεοί γ' οἱ κρείσσους οἵ τ' ὀλβοφόροι
τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι θνατῶν.
[στῶμεν Χαλκίδος ἔκγονα θρέμματα,
τὴν βασίλειαν δεξώμεθ' ὄχων
ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ τὴν γαῖαν

---

tum, non cogitantis, Iphigeniam non esse reginam virginum Chalcidicarum, viderunt Bothius Hermannusque.

v. 587 seq. Verte: *certe dii sunt* (i. e. dii videntur esse) *potentiores opulentioresque iis qui minus fortunati sunt mortalium.* Plane mirabilis est error Hermanni, qui hoc affirmari putavit, deos tamen praestare quamvis felici Clytaemnestrae, quoniam sint opum datores fortunatis aeque atque minus fortunatis mortalium. Cui sententiae quum minus, quam vellet, congruere verba intelligeret, mutanda censuit sic:

θεοί τοι κρείσσους, οἵτ' ὀλβοφόροι
τοῖς εὐδαιμοσι
τοῖς τ' οὐκ εὐδαίμοσι θνατῶν.

Eodem errore Bothium teneri video, quum recte pridem interpretatus sit Musgravius.

v. 585. Vulgo τῶν θνατῶν. Emendarunt Seidlerus et Blomfieldius.

v. 589—597. Ejicienda haec esse vidit L. Dindorfius, neque Hermannus ea negavit interpolatoris esse, cujus famae favens, quantum potuit, compsit concinnavitque. Unde depromta sint, supra p. 72, 73 ostendi, ut, comparato auctoris imitatorisque opere, de hujus artificio judicare possis. A Clytaemnestra enim ad chorum verba translata vides ita, ut, quae illa hunc facere statim jussura est, hic se facere jam profiteatur: qua in commutatione animi sui humilitatem turpiter prodit falsarius, quum verendum fuisse putaret, ne adspectu peregrinarum virginum regiae feminae consternarentur. Sic iste imitatus est illud, quod Clytaemnestra ancillas quasdam suas ne *equi* consternarentur operam dare, coram his stantes, jubebat.

ἀγανῶς δὲ χεροῖν μαλακῇ γνώμῃ,
μὴ ταρβήσῃ νεωστί μοι μολὸν
τὸ κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνονος·
μὴ δὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν
ταῖς Ἀργείαις
ξεῖναι ξείναις παρέχωμεν.]

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὄρνιθα μὲν τόνδ' αἴσιον ποιούμεθα
τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν·
ἐλπίδα δ' ἔχω τίν', ὡς ἐπ' ἐσθλοῖσιν γάμοις
πάρειμι νυμφαγωγός· ἀλλ ὀχημάτων
ἔξω πορεύεθ' ἃς φέρω φερνὰς κόρῃ,
καὶ πέμπετ' εἰς μέλαθρον εὐλαβούμενοι.
σὺ δ', ὦ τέκνον, μοι λεῖπε πωλικοὺς ὄχους,
ἁβρὸν τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἅμα.
ὑμεῖς δὲ, νεάνιδές, νιν ἀγκάλαις ἔπι
δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἐξ ὀχημάτων.
καί μοι χερός τις ἐνδότω στηρίγματα,
θάκους ἀπήνης ὡς ἂν ἐκλίπω καλῶς.
αἱ δ' ἐς τὸ πρόσθεν στῆτε πωλικῶν ζυγῶν·
φοβερὸν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πωλικόν·
καὶ παῖδα τόνδε, τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον,
λάζυσθ', Ὀρέστην· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.

---

v. 593. Non debui p. 73. Blomfieldii emendationem μὴ ταρβήσωμεν νεωστὶ μολὸν **admittere, sed codicum fide securus confidere.**

v. 594. Ne haec sic scripsisse interpolatorem dubites, respice simillima verba auctoris καὶ παῖδα τόνδε τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον.

v. 598. Choro haec dicit Clytaemnestra, respondens ad laudis praedicationem, qua ab hoc excepta est. Nondum enim prodiit e praetorio Agamemnon. Propter Bothii errorem hoc monui.

v. 606. Par. A. B. Flor. 2. νεανίδεσσιν. **Flor. 1.** νεανίδεσιν. **Ald.** νεανίδαισιν. **Verum viderunt Piersonus atque Mark-**

τέκνον, καθεύδεις πωλικῷ δαμεὶς ὄχῳ;
ἔγειρ' ἀδελφῆς ἐφ' ὑμέναιον εὐτυχῶς·
ἀνδρὸς γὰρ ἀγαθοῦ κῆδος, αὐτὸς ἐσθλὸς ὤν,
λήψει, τὸ τῆς Νηρῇδος ἰσόθεον γένος.
ἑξῆς τὸ βῆμα δεῦρό μοι ποδὸς, τέκνον,
πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν ἐμέ,
ξέναισι ταῖςδε πλησία σταθεῖσα, θές,
καὶ δεῦρο δὴ πατέρα πρόςειπε σὸν φίλον.

---

landus. Chori virgines hoc loco alloquitur regina, quum v. 603. servos suos dotes e carpento acceptas intus auferre jusserit.

v. 613. Codd. θακεύεις pro καθεύδεις.

v. 617. Ald. post Νηρῇδος insertum habet glossema παιδός, quod deest in Par C. Flor. 1. 2. Vict. Ceterum recte Hermannus haec verba cum iis quae v. 686 seq. commemorantur pugnare negavit. Ibi enim, quae fama acceperat antea, et accuratius cognoscere et certo comperire cupit. Commendatur autem hic versus vel hac re, quod sponsi ἰσόθεον γένος praedicare elato Clytaemnestrae animo bene convenit.

v. 618—621. Hi versus sic exhibentur vulgo:

ἑξῆς κάθησο δεῦρό μου ποδὸς τέκνον
πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν δέ με
ξέναισι ταῖςδε πλησία σταθεῖσα δός,
καὶ δεῦρο δὴ etc.

Parum prudenter damnarunt eos Matthiaeus atque Bothius; in tollendis autem vitiis eorum frustra laborarunt quum alii tum Hermannus, qui quod sedenti adhuc in carpento Iphigeniae haec praecipi dicit, neglexit ea quae v. 604, 605 leguntur, quod autem τέκνον ad Orestem pertinere voluit, articulo opus esse non reputavit. Confer quae de eadem re dixit Mehlhornius p. 640. Facile signa ΤΟΒΗΜΑ et ΚΑΘΗΣΟ, inprimis ΒΗΜΑ et ΘΗΣΟ, inter se permutari potuerunt, quo facto reliquae corruptelae necessario sequebantur.

v. 622—628. Haec sic exhibentur in libris scriptis impressisque:

ΙΦ. ὦ μῆτερ, ὑποδραμοῦσά γ', ὀργισθῇς δὲ μὴ,
πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τἀμὰ περιβαλῶ;
ΚΑ. ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἄναξ,

ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἄναξ,
ἥκομεν, ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὦ μῆτερ, ὑποδραμοῦσά γ', ὀργισθῇς δὲ μή,
πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τἀμὰ προςβαλῶ.
[ἐγὼ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρν', ὦ πάτερ,
ὑποδραμοῦσα προςβαλεῖν διὰ χρόνου.
ποθῶ γὰρ ὄμμα δὴ σόν. ὀργισθῇς δὲ μή.]

ἥκομεν, ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.
ΙΦ. ἐγὼ δὲ βούλομαι etc. usque ad ὀργισθῇς δὲ μή.
Ab interpolatore profectos esse versus 626—628 ἐγὼ δὲ βούλομαι . . . ὀργισθῇς δὲ μή, et immutatis auctoris verbis idem quod versus 624—625 pronuntiare, jam supra p. 71. demonstravimus. Vidit hoc primus Porsonus, cui adsensum est ab reliquis criticis fere omnibus. Accidit autem, quod plus semel in hac tragoedia factum esse videmus, ut genuina, spuriis suppositis, non ejicerentur, sed tantum loco moverentur simulque cum suppositiciis servarentur. Sic versus 624 — 625, sede sua expulsi, ante versum 622 collocati sunt errore scribarum, qui quae in margine adscripta inveniebant ibi, ubi commodissime id fieri posse videbatur, inserebant.

v. 625. Vulgo περιβαλῶ. Porsonus προςβάλω vel προςβαλῶ, quae conjectura confirmatur falsarii imitatione βούλομαι προςβαλεῖν.

v. 626—628. Paucissimis versibus manifestissimam ingenii sui imaginem expressit falsarius. En frigidum illud ἐγὼ δὲ βούλομαι, soloecum προςβαλεῖν διὰ χρόνου, barbarum ὄμμα δὴ σόν. Omnium autem turpissima sententiae ipsius adulteratio est. Nam quum Iphigenia Euripidis tenere se non potuisset, quin ad patris pectus statim se conjiceret, ideoque a matre, quod ipsam praeoccuparet, veniam petiisset; versificator, qua erat vecordia, a *patre* veniam petentem suam virginem repraesentavit, quod utrum errore an caeco mutandi pruritu ab illo factum esse dicam, profecto nescio. Dolendum autem, quod novum damnum ex hac illius stupiditate natum est. Caussa enim fuit, proximos versus (629, 630) ad Agamemnonem a Clytaemnestra transferendi. Ceterum patronum nuper illi versus nacti sunt Mehlhornium l. l.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀλλ', ὦ τέκνον, χρῶ· φιλοπάτωρ δ' ἀεί ποτ' εἶ
μάλιστα παίδων τοῦδ', ὅσους ἐγὼ 'τεκον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὦ πάτερ, ἐςεῖδόν σ' ἀσμένη πολλῷ χρόνῳ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

καὶ γὰρ πατήρ σε· τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

χαῖρ'· εὖ δέ μ' ἀγαγὼν πρός σ' ἐποίησας, πάτερ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἔα.
ὡς οὐ βλέπεις εὔκηλον ἄσμενός μ' ἰδών.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

παρ' ἐμοὶ γενοῦ νῦν, μὴ 'πὶ φροντίδας τρέπου.

---

v. 629 seq. Clytaemnestrae esse hos versus vidit is, qui reliqua, quae diximus, vitia sustulit, Porsonus. Traxit autem error, quo Agamemnoni tribuebantur, alium, ut παίδων τῶνδ' pro τοῦδ' scriberetur. Emendavit Elmslejus. Tum codd. omnes χρή pro χρῶ, quod habet Ald.

v. 635. Ald. male ὡς οὐ βλέπεις μ' εὔκηλον.

v. 637. Ald. male πρὸς ἐμοῦ γενοῦ. Tum ante μή vulgo insertum est glossema καί, quod expunxit Barnesius.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἀλλ᾽ εἰμὶ παρὰ σοὶ νῦν ἅπας, κοὐκ ἄλλοθι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μέθες νυν ὀφρὺν ὄμμα τ᾽ ἔκτεινον φίλον.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἰδοὺ γέγηθά σ᾽ ὡς γέγηθ᾽ ὁρῶν, τέκνον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

κἄπειτα λείβεις δάκρυ᾽ ἀπ᾽ ὀμμάτων σέθεν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μακρὰ γὰρ ἡμῖν ἡ ᾽πιοῦσ᾽ ἀπουσία.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

οὐκ οἶδα· φῂς δὲ φίλτατα τάδ᾽ ἐμοὶ, πάτερ.

---

v. 639. Imperativis fere optativisque subditam vocem νῦν in tragicis corripi videbis: Med. 699. 926. Alc. 150. 734. Androm. 91. Elect. 567. Orest. 1101. 1103. 1281. Sed cave, intra tam angustos fines rem teneri credas: Elect. 408 ἐπεὶ νὺν ἐξήμαρτες. 873 σὺ μὲν νὺν ἀγάλματ᾽ ἄειρε.

v. 640. Vulgo ἰδοὺ γέγηθ᾽ ἕως γέγηθά σ᾽ ὁρῶν, τέκνον. Emendavit Musgravius.

v. 643. Vulgo οὐκ οἶδ᾽ ὅτι φῂς, οὐκ οἶδα, φίλτατ᾽ ἐμοὶ πάτερ. Metro quidem facillimo negotio satisfeceris, si ὃ pro ὅτι et ὦ pro ἐμοὶ, Heathio Marklandoque suadentibus, substitues: et obsequuti sunt hisce omnes praeter Hermannum, qui, quod οὐκ οἶδ᾽ ὃ φῂς non bene graecum esse diceret, οὐκ οἶδά σ᾽ ὅτι φῂς, φίλτατ᾽, οὐκ οἶδ᾽, ὦ πάτερ reponere maluit. At ego nunquam melius φίλτατ᾽ ἐμοὶ, πάτερ pro deteriore φίλτατ᾽ ὦ πάτερ ab ullis falsariis invectum esse, credam. Tum verba ipsa, quibus nuptias, quas pater innuat, se ignorare bis filia affirmat, putidam continent puderis affectationem. Quare, quum cor-

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

συνετὰ λέγουσα, μᾶλλον εἰς οἶκτόν μ' ἄγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἀσύνετα νῦν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

παπαί, τὸ σιγᾶν οὐ σθένω· σὲ δ' ᾔνεσα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μέν', ὦ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

θέλω γε· τὸ θέλειν δ' οὐκ ἔχων ἀλγύνομαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὄλοιντο λόγχαι καὶ τὰ Μενέλεω κακά.

---

rupteläe initium inde factum esse existimarem; quod, a φῆς ad φίλτατα aberrante librarii oculo, οὐκ οἶδα temere iteraretur, hoc dicentem feci Iphigeniam: *quam diuturnam absentiam tu dicas, nescio; certe autem jucundissimum id ipsum, quod nos sejungit, est, ut gaudere magis eo quam dolere debeas.* Hoc responsum merito συνετόν appellatur ab Agamemnone; illud alterum contra fatuum est.

v. 645. Vide quae ad v. 139 exposui. Hermannus qua metrices lege fretus ἀσύνετά νυν ἐροῦμεν reposuerit, nescio. Plane vero mirabile est quod Aldina habet ἀσύνετα μέν γ'.

v. 648. Soloecam Hermannus ait hanc orationem esse, γε posito ubi μέν dici deberet. Ergo non hic solus locus sed alii quoque sexcenti mutandi erunt. Androm. 239. σὺ δ' οὐ λέγεις γε, δρᾷς δέ μ' εἰς ὅσον δύνῃ. Phoen. 397. καλοῖς βλέπουσιν γ' ὄμμασιν, μέλλουσι δέ. Soph. Elect. 319. φησίν γε, φάσκων δ' οὐδὲν ὧν λέγει ποιεῖ. Infr. v. 738. τὸ τῆς θεοῦ φίλον γ', ἐμοὶ δ' οὐκ εὐτυχές. Cfr. Particc. T. I. p. 381.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ', ἃ μὲ διολέσαντ' ἔχει.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὡς πολὺν ἀπῆσθα χρόνον ἐν Αὐλίδος μυχοῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

καὶ νῦν γ' ἔμ' ἴσχει δή τι μὴ στέλλειν στρατόν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ποῦ τοὺς Φρύγας λέγουσιν ᾠκίσθαι, πάτερ;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὗ μή ποτ' οἰκεῖν ὤφελ' ὁ Πριάμου Πάρις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μακρὰν δ' ἀπαίρεις, ὦ πάτερ, λιπὼν ἐμέ;

---

v. 650. Libri πρόσθεν ἅ με. Emendavit Porsonus, adsentientibus criticis praeter Hermannum, sensum verborum minus recte perspicientem: qui, quid enim hoc est, inquit, *me quae iam perdiderunt prius perdent alios?* At vertendum sic: *alios perdent prius* (quam *ipsa peribunt*), *ut quae me quidem pridem perdiderint*, vel *alios perdent prius et me quidem pridem perdiderunt*. *Alios* quum dicit, Iphigeniam innuit.

v. 653. Vulgo ᾠκῆσθαι. Emendavit Porsonus.

v. 655. Codd. μακράν γ' ἀπαίρεις, Ald. μακρὰν ἀπαίρεις cum nota interrogationis. Et Aldus quidem, ineptum esse, quod Iphigenia, minime edocta de re, quam quaesierat, quasi edocta dicat *longe vero discedis, o pater*, bene intellexisse videtur, reliquis editoribus omnibus dormitantibus. Hermannus ad *gestus* confugit, quorum auxilio hoc significatum ab Agamemnone esse putat: *longius abest quam velim*. At veteres poetae tragici nihil omnino solis histrionum gestibus commiserunt, sed verbis versibusque omnia pronuntiaverunt, cujus consuetudinis exempla ubivis obvia sunt. Facillimo autem negotio sanatur Iphigeniae oratio

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐς ταῦτ' ἐγὼ, θύγατερ, σὺ δ' ἥκεις σῷ πατρί.

δ' pro γ' restituendo, ut iterum planius a patre quaerat quae scire cupit.

656. Libri: εἰς ταὐτὸν, ὦ θύγατερ, σὺ δ' ἥκεις σῷ πατρί. Fuit quum particulam τε pro *quoque* posse usurpari crederem. Jam, re diligentius explorata, cedendum illa sententia video. Hecub. 615.

ὡς παῖδα λουτροῖς τοῖς πανυστάτοις ἐμὴν
νύμφην τ' ἄνυμφον παρθένον τ' ἀπάρθενον
λούσω προθῶμαί θ'· ὡς μὲν ἀξία, πόθεν;
οὐκ ἂν δυναίμην· ὡς δ' ἔχω — τί γὰρ πάθω;
κόσμον τ' ἀγείρασ' αἰχμαλωτίδων πάρα,
αἵ μοι πάρεδροι τῶνδ' ἔσω σκηνωμάτων
ναίουσιν, εἴ τις τοὺς νεωστὶ δεσπότας
λαθοῦσ' ἔχει τι, κλέμμα τῶν αὑτῆς δόμων.

Scribendum κόσμων ἀγείρασ', ut vel a τι paullo infra sequenti pendeat vel ad eam normam, cujus exempla Matthiae Gr. Gr. p. 631. exhibet, referatur genitivus. Troad. 547. παρθένοι δ' ἀέριον ἀνὰ κρότον ποδοῖν βοάν τ' ἔμελπον εὔφρονα. Merito delendum τ' censuit Matthiae. Abstinendum est verbis spuriis in Phoenissarum exitu positis (v. 1744) τάλαιν' ἐγὼ συγγόνου θ' ὑβρισμάτων. Versum ejusdem fabulae 847 sic scriptum fuisse existimo:

ὡς παῖς ταπεινὴ ποδός τε πρεσβέτου φιλεῖ
χειρὸς θυραίας ἀναμένειν κουφίσματα.

nam puella infirma pesque senilis aliena ope ad se sustentandum indigent. Ταπεινὴ malui quam ταπεινὸς reponere, memor loci qui est apud Homerum Jl. π, 7. ἠύτε κούρη νηπίη. Soph. Elect. 1416. scribendum esse εἰ γὰρ Αἰγίσθῳ γ' ὁμοῦ Hermannus monuit. Aesch. Choeph. 557.

ὡς ἄν, δόλῳ κτείναντες ἄνδρα τίμιον,
δόλῳ τε καὶ ληφθῶσιν ἐν ταὐτῷ βρόχῳ
θανόντες.

Hic locus sola collocatione verborum insignis est, quum, quae vel praemittenda vel postponenda sint verba καὶ ληφθῶσιν ἐν ταὐτῷ βρόχῳ media inter duas quasi partes inserantur. Cf. Doederlin.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

φεῦ·
εἴθ' ἦν καλόν μοι, σοί σ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἀλλ' ἔστι καὶ σοὶ πλοῦς, ἵνα μνήσει πατρός.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

σὺν μητρὶ πλεύσασ', ἢ μόνη, πορεύσομαι;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μόνη, μονωθεῖσ' ἀπὸ πατρὸς καὶ μητέρος.

---

lectt. Hom. II. p. 10. In Choeph. v. 864 jam Blomfieldii Schuetziique emendationem ἀρχαῖς τε πολισσονόμοις amplector. Restant Pind. Isth. IV, 24. et Herod. VIII, 101. de quibus Doederlino ad brachylogiam revocanti (cf. ejusdem de brachyl. comment. p. 16.) adsentior. Potest enim in utroque loco pars quae involvitur reticeturque, ex iis, quae proxime praecedunt, facile suppleri: Pindar. τὶν δ' ἐν Ἰσθμῷ διπλόα θάλλοισ' ἀρετὰ, Φυλακίδα, κεῖται, Νεμέᾳ δὲ καὶ ἀμφοῖν, Πυθέᾳ τε, παγκρατίου *vel ambobus, (tibi) et Pytheae.* Herod. σὺ ὦν ἐμοὶ καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἐῶσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον. Non eadem est reliquorum, quae ille ponit, exemplorum ratio, atque etiam facilior est quorundam emendatio et minus certa scriptura.

His peractis ad Euripidem rediens, versus 656 vulgatam relinqui posse nego. Sed leniori mutatione, quam qua Hermannus usus est, 'εἰς ταὐτὸν ἡμεῖς σοί, σύ θ' ἥκεις σῷ πατρί' scribens, vitium tolli posse arbitror. Pro ταὐτὸν ὦ enim ταὔτ' ἐγὼ repono. Brachylogice hoc quoque dictum est: *in eandem sortem ego (tibi), o filia, et tu invicem patri venis tuo.*

v. 657. Vulgo εἴθ' ἦν καλόν μοι, σοί τ', ἄγειν etc. Merito miratus est Hermannus, quod patienter σοί τ' tulissent critici: ipse autem σοί γ' reponendo non sustulit vitium sed mutavit duntaxat. Facillime autem σ' propter σοί depravari potuit.

v. 658. Libri αὐτοῖς τί· καὶ σοὶ etc. Porsonus ἔτ' ἔστι καὶ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

οὔπου μ' ἐς ἄλλα δώματ' οἰκίζεις, πάτερ;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἔα γ', ἐπεὶ οὐ χρὴ τοιάδ' εἰδέναι κόρας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

σπεῦδ' ἐκ Φρυγῶν μοι, θέμενος εὖ τἀκεῖ, πάτερ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

θῦσαί με θυσίαν πρῶτα δεῖ τιν' ἐνθάδε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἀλλὰ ξὺν ἱεροῖς χρὴ τό γ' εὐσεβὲς σκοπεῖν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εἴσει σύ· χερνίβων γὰρ ἑστήξει πέλας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

στήσομεν ἄρ' ἀμφὶ βωμὸν, ὦ πάτερ, χορούς;

σοί. Musgravius Hermannusque ἀλλ' ἔστι καὶ σοί, quod amplexus sum.

v. 661. Codd. omnes recte οὔ που vel οὔ ποῦ: Ald. ἤπου, quod retinuerunt editores omnes praeter Hermannum.

v. 662. Vulgo ἔα γέτ'· οὐ χρή: omittunt autem τ' Par. A. B. Flor. 1. 2. Vict. Hermannus, τοί esse illud τ' dicens, in textu reliquit, quamvis ἔα γ', ἐπεὶ οὐ potuisse scribere Euripidem conjecisset. Hoc sine ulla dubitatione recepi, τοί autem illud, quum praesertim non videantur mihi duorum incisorum verba crasi coalescere posse, non minus quam τέ soloecum esse puto. Doederlinus ἔα γ' ἔτ'· οὐ χρὴ etc. Tum τοιάδ' pro τοι τάδ' ex Marklandi Gaisfordiique conjectura reposui.

v. 665. Edd. τόδ' εὐσεβές. Par. B. recte τόγ' εὐσεβές. Ceterum male ἱεροὺς intelligunt, sacrorum ministros. Probat

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ζηλῶ σὲ μᾶλλον, ἢ 'μὲ, τοῦ μηδὲν φρονεῖν.
χώρει δὲ μελάθρων ἐντὸς ὀφθῆναι κόραις,
πικρὸν φίλημα δοῦσα δεξιάν τ' ἐμοί,
μέλλουσα δαρὸν πατρὸς ἀποικήσειν χρόνον.
ὦ στέρνα καὶ παρῆδες, ὦ ξανθαὶ κόμαι,
ὡς ἄχθος ὑμῖν ἐγένεθ' ἡ Φρυγῶν πόλις
Ἑλένη τε. παύω τοὺς λόγους· ταχεῖα γὰρ
νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων, ψαύσαντά σου.
ἴθ' ἐς μέλαθρα. σὲ δὲ παραιτοῦμαι, τάδε,
Λήδας γένεθλον, εἰ κατῳκτίσθην ἄγαν,
μέλλων 'Αχιλλεῖ θυγατέρ' ἐκδώσειν ἐμήν.
ἀποστολαὶ γὰρ μακάριαι μὲν, ἀλλ', ὅμως
δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις
παῖδας παραδιδῷ πολλὰ μοχθήσας πατήρ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐχ ὧδ' ἀσύνετός εἰμι, πείσεσθαι δ' ἐμὲ
καὐτὴν δόκει τάδ', ὥςτε μή σε νουθετεῖν,
ὅταν ξὺν ὑμεναίοισιν ἐξάγω κόρην·
ἀλλ' ὁ νόμος αὐτὰ τῷ χρόνῳ συνισχνανεῖ.

Iphigenia, quod rem probam peracturus sacrificio utatur pater: ***atqui cum sacrificiis decet tendere ad id quod probum est.*** **Hoc autem solita ambiguitate sic pronuntiatum est, ut hoc dicere videri possit:** ***at sacrificiis qui utitur, eum rem probam parare decet.*** **De vocis** ἀλλά **vi cfr. Particc. T. II. p. 37. init.**

v. 673. ὑμῖν **pro** ἡμῖν **auctoritate Musgravii Hermannique reposui.**

v. 676. Incidi post παραιτοῦμαι **posse, ut ad** κατῳκίσθην **referretur** τάδε, **monuit Marklandus.**

v. 685. Codd. συνανίσχεται, **Ald.** συνισχάνει, **Musgravius** συνισχνάνει, **V. D. denique in Censuris Britannorum trimestribus V. p. 393.** συνισχνανεῖ. **Verte:** ***consuetudo tempore illa mitigabit.*** **Cfr. fragm. Belleroph.** μία δὲ γονὰ τό τε εὐγενὲς καὶ τὸ δυςγενές· νόμῳ δὲ γαῦρον αὐτὸ κραίνει χρόνος.

τοὔνομα μὲν οὖν παῖδ' οἶδ' ὅτῳ κατῄνεσας,
γένους δὲ ποίου χὠπόθεν, μαθεῖν θέλω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Αἴγινα θυγάτηρ ἐγένετ' Ἀσωποῦ πατρός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ταύτην δὲ θνητῶν ἢ θεῶν ἔζευξε τίς;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ζεύς· Αἰακὸν δ' ἔφυσεν, Οἰνώνης πρόμον.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τοῦ δ' Αἰακοῦ παῖς τίς κατέσχε δώματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Πηλεύς· ὁ Πηλεὺς δ' ἔσχε Νηρέως κόρην.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τίνος διδόντος, ἢ βίᾳ θεῶν λαβών;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ζεὺς ἠγγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

γαμεῖ δὲ ποῦ νιν; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον;

---

v. 689. Vulgo ἔζευξέ τις. Emendavit Lentingius.

v. 693. Vulgo θεοῦ διδόντος ἢ βίᾳ θεῶν λαβών; cui etsi probabilem sensum tribui posse docuit Hermannus, tamen tam incondite Euripidem scripsisse, non est credibile. Quamobrem apte Elmslejus emendasse videtur τίνος διδόντος; Et responsum ipsum Agamemnonis, hoc quaesitum fuisse, testatur. Fac enim, Clytaemnestram quaesiisse, *num deus* i. e *Nereus ipse dedisset*: jam non potest responderi, *dedit is, penes quem ejus rei potestas erat*, sed dicendum: *ille ipse dedit.* Doederlinus τοῦ δὴ διδ.

v. 695. Graviorem fore quaestionem putat Hermannus si ἢ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Χείρων ἵν' οἰκεῖ σεμνὰ Πηλίου βάθρα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὗ φασὶ Κενταύρειον ᾠκίσθαι γένος;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐνταῦθ' ἔδαισαν Πηλέως γάμους θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Θέτις δ' ἔθρεψεν ἢ πατὴρ Ἀχιλλέα;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Χείρων, ἵν' ἤθη μὴ μάθοι κακῶν βροτῶν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

φεῦ·
σοφός γ' ὁ θρέψας, χὠ διδοὺς σοφώτερος.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τοιόςδε παιδὸς σῆς ἀνὴρ ἔσται πόσις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐ μεμπτός. οἰκεῖ δ' ἄστυ ποῖον Ἑλλάδος;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ἀπιδανὸν ἀμφὶ ποταμὸν ἐν Φθίας ὅροις.

---

pro ἢ invitis libris scribatur: quasi miratio non melius voce ἦ, i. e. ἢ quam *certe* i. e. ἦ significetur.

v. 696. Πηλίου pro Πηλείου ex emendatione est Canteri.

v. 697. ᾠκίσθαι pro οἰκεῖσθαι Porsonus et hoc loco et v. 653 reposuit.

v. 700. μάθοι pro μάθῃ monente Musgravio repositum.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐκεῖσ᾽ ἀπάξει σὴν ἐμήν τε παρθένον;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

κείνῳ μελήσει ταῦτα, τῷ κεκτημένῳ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀλλ᾽ εὐτυχοίτην. τίνι δ᾽ ἐν ἡμέρᾳ γαμεῖ;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ὅταν Σελήνης εὐτυχὴς ἔλθῃ κύκλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

προτέλεια δ᾽ ἤδη παιδὸς ἔσφαξας θεᾷ;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μέλλω: 'πὶ ταύτῃ καὶ καθέσταμεν τύχῃ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

κἄπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἐςύστερον;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

θύσας γε θῦμ᾽, ὅπερ με χρὴ θῦσαι θεοῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἡμεῖς δὲ θοίνην ποῦ γυναιξὶ θήσομεν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐνθάδε, παρ᾽ εὐπρύμνοισιν Ἀργείων πλάταις.

---

v. 706. κείνην pro κείνῳ Hermannus reponebat. Retinendam esse vulgatam Doederlinus me docet. Cfr. quae monuit ad Soph. Oed. C. v. 1170.

v. 710. Ald. μέλλω γ᾽ ἐπὶ ταύτῃ. Codd. recte.

v. 712. Vulgo θύσας γε θύμαθ᾽ ἅπερ μ᾽ ἐχρῆν θῦσαι θεοῖς. Emendavit Hermannus.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

καλῶς γ', ἀναγκαίως δέ· συνενέγκαι δ' ὅμως.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οἶσθ' οὖν, ὃ δρᾶσον, ὦ γύναι; πιθοῦ δέ μοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί χρῆμα; πείθεσθαι γὰρ εἴθισμαι σέθεν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἡμεῖς μὲν ἐνθάδ', οὗπερ ἔσθ' ὁ νυμφίος,

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

μητρὸς τί χωρὶς δράσεθ', ἅμὲ δρᾶν χρεών;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐκδώσομεν σὴν παῖδα Δαναϊδῶν μέτα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἡμᾶς δὲ ποῦ χρὴ τηνικαῦτα τυγχάνειν;

---

v. 715. Codd. Par. A. B. Flor. 1. 2. καλῶς ἀναγκαίως τε. Ald. καλῶς δ' ἀναγκαίως τε. Unice verum videtur quod Hermanno quoque in mentem venit καλῶς γ', ἀναγκαίως δέ. Ironia primum utitur, deridens consilium conjugis, Clytaemnestra; tum statim se corrigit, rem aliter fieri non posse intelligens, et, ut sic quoque conducat, precatur. Tum legebatur συνένεγκαι. Accentum correxit Musgravius. Apte comparavit Marklandus hos locos: Plutarch. Agid. et Cleom. p. 804. D. μόνον, ἔφη, συνενέγκαι ταῦτα τῇ Σπάρτῃ. Idem Camill. p. 143. E. οὐ καλῶς, ἀλλ' ἀναγκαίως ὑπομένοντες.

v. 717. Par. A. B. Flor. 1 2. εἰθεσθαι γὰρ εἴθισμ' ἐκ σέθεν. Saepissime accidit, ut casuum vim inserendis praepositionibus adjuvandam putarent interpretes.

v. 719. τί pro τι reposuit Matthiae. Tum vulgo ἅ 'ν με

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

χώρει πρὸς Ἄργος, παρθένους τε τημέλει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

λιποῦσα παῖδα; τίς δ' ἀνασχήσει φλόγα;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐγὼ παρέξω φῶς ὃ νυμφίοις πρέπει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐχ ὁ νόμος οὗτος, εἰ σὺ φαῦλ' ἡγεῖ τάδε.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὐ καλὸν ἐν ὄχλῳ σ' ἐξομιλεῖσθαι στρατοῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

καλὸν τεκοῦσαν τἀμά γ' ἐκδοῦναι τέκνα.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

καὶ τάς γ' ἐν οἴκῳ μὴ μόνας εἶναι κόρας.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὀχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς.

δρᾶν χρεών: rectius codd. Par. A. B. Flor 1. 2. ἅ με, quod ἅ 'μὲ scribendum esse vidit Marklandus.

v. 725. Par. A. B. Flor. 1. 2. οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ φαῦλ' ἡγῇ τάδε. Καὶ ante σὺ insertum habet Ald. Hermannus, quod mulierem, plurimum mori tribuentem, quaerere conveniret ἢ σὺ φαῦλ ἡγεῖ τάδε; hoc reposuit. Recentissimorum temporum haec distinctio est: antiqui enim homines instituta majorum observare, non minus viris quam feminis convenire putaverunt. Itaque Clytaemnestra, institutis rem repugnare dicens, gravissime conjugem convincit. Quare εἰ σὺ φαῦλ' ἡγεῖ τάδε scripsi, ut hic nasceretur sensus: *si tu haec levia esse putas, institutis ea repugnare moneo.*

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

πιϑοῦ —

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

μὰ τὴν ἄνασσαν Ἀργείαν ϑεάν·
ἐλϑὼν σὺ τἄξω πρᾶσσε, τὰν δόμοις δ' ἐγὼ,
ἃ χρὴ παρεῖναι νυμφίοισι παρϑένοις.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οἴ μοι· μάτην ᾖξ', ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
ἐξ ὀμμάτων δάμαρτ' ἀποστεῖλαι ϑέλων.
σοφίζομαι δὲ, κἀπὶ τοῖσι φιλτάτοις
τέχνας πορίζω, πανταχῇ νικώμενος.
ὅμως δὲ σὺν Κάλχαντι τῷ ϑυηπόλῳ,
τὸ τῆς ϑεοῦ φίλον γ', ἐμοὶ δ' οὐκ εὐτυχές,
ἐξιστορήσων εἶμι μόχϑον Ἑλλάδος.
[χρὴ δ' ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
γυναῖκα χρηστὴν κἀγαϑὴν, ἢ μὴ τρέφειν]

ΧΟΡΟΣ.

Ἥξει δὴ Σιμόεντα καὶ (στρ.

---

v. 731. Codd. ἐλϑών γε τἄξω, Ald. ἐλϑὼν δὲ τἄξω, quod etsi ferri potest, tamen ἐλϑὼν σὺ cum Marklando, Matthiaeo, Hermannoque reponere malui.

v. 738. Soloecum esse dicens, quod haberent libri, Hermannus τὰ τῆς ϑεοῦ μὲν φίλον reposuit. Vide ad v. 648. Vel maxime huic loco convenit particula γε; significat enim *id ipsum quod deae carum mihique calamitosum est.* Cfr. v. 803.

v. 739. „Non recte virgula interpungebatur post εἶμι. Non enim μόχϑον Ἑλλάδος in appositione adjectum est praecedentibus, sed praecedens versus appositionem contiuet ad μόχϑον Ἑλλάδος.“ Hermannus.

v. 740. Usus est hac sententia Euripides ubi usui erat, velut in Alcest. 626. φημὶ τοιούτους γάμους λύειν βροτοῖσιν,

δίνας ἀργυροειδεῖς
ἄγυρις Ἑλλάνων στρατιᾶς
ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὅπλοις
Ἴλιον ἐς τὸ Τροίας
Φοιβήϊον δάπεδον,
[τὰν] Κασσάνδραν ἵν' ἀκούω
ῥίπτειν ξανθοὺς πλοκάμους,
χλωροκόμῳ στεφάνῳ δάφνας
κοσμηθεῖσαν, ὅταν θεοῦ
μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι.

στάσονται δ' ἐπὶ περγάμων (ἀντ.
Τροίας ἀμφί τε τείχη
Τρῶες, ὅταν χάλκασπις Ἄρης
πόντιος εὐπρώροισι πλάταις
εἰρεσίᾳ πελάζῃ
Σιμουντίοις ὀχετοῖς,
τὰν ἐν αἰθέρι δισσῶν
Διοσκούρων Ἑλέναν

ἢ γαμεῖν οὐκ ἄξιον: et fuisse illam inter proverbia, Aristid. T. I. p. 336 testatur τὸ τῆς παροιμίας, ἔφη, ἐρεῖς ἢ τοιαύτην χρὴ γαμεῖν ἢ μὴ γαμεῖν. At hoc quidem loco alienissima est. Tantum enim abest, ut uxorem reprehendere velit Agamemnon, ut se ipsum impietatis accuset: Clytaemnestra autem vel maxime piam probamque in iis quae cum conjuge collocuta est, se praestitit.

v. 745. Par. A. B. Flor. 1. 2. ναυσὶ, Ald. ναυσὶν.

v. 748. Κασσάνδραν, non Κασάνδραν, ubique scribendum esse, Hermannus docuit ad Hecub. 86. Articulum recte expunxit Matthiae.

v. 752. Ald. rell. παντόσυνοι. Codd. omnes recte.

v. 756. Ald. εὐπόροισι, Codd. rectius εὐπρώροισι vel εὐπρώροις.

v. 759. Vulgo τὰν τῶν ἐν αἰθέρι δισσῶν. Par. tamen A. ἐν omittit, quem non debuit sequi Matthiae, sed potius alterum articulum τῶν expungere. Cfr. ad v. 133.

ἐκ Πριάμου κομίσαι θέλων
εἰς γᾶν Ἑλλάδα δοριπόνοις
ἀσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν.

[Πέργαμον δὲ, Φρυγῶν πόλιν,
λαΐνους περὶ πύργους
κυκλώσας Ἄρει φοινίῳ,
λαιμοτόμους κεφαλὰς
σπάσας, πόλισμα Τροίας,
πέρσας κατάκρας πόλιν,
θήσει κόρας πολυκλαύστους
δάμαρτά τε Πριάμου.
ἁ δὲ Διὸς Ἑλένα
κόρα πολύκλαυτος ἐσεῖται,
πόσιν προλιποῦσα.]

ἐμοὶ μήτ' ἐμοῖσι τέκνοις (ἐπῳδ.
ἐλπὶς ἅδε ποτ' ἔλθοι,

---

v. 764—774. Haec si ab Euripide profecta credam, nihil non ab eo scriptum esse concedam. Neque enim frigidiora, inaniora, vitiosiora inveniri possunt. Rursus autem ea, quae proxima stropha continentur, praeoccupavit falsarius, immani destruendi studio quae venustissime copiosissimeque ab Euripide erant exposita corrumpens.

v. 766. Non meminerat interpolator, ipsum nomen Ἄρης in prioribus subjectum esse, ut inscius hoc absurdum pronuntiaret Ἄρης κυκλώσας Ἄρει φοινίῳ. Idem statim, ut expleret versum, lepidissime πόλισμα Τροίας πέρσας κατάκρας πόλιν, de quibus verbis audiendus Hermannus: πόλισμα *dicit* πολίτας, *cives Trojae jugulatos jugulandosque capitibus trahens* (nimirum virgulam, quae post σπάσας vulgo ponitur, abesse jubet). O felicem poetam, qui tam benignum nactus sit interpretem!

v. 767. Codd. omnes λαιμοτόμους: Aldus, consulens scilicet metro, λαιμητόμους.

v. 770. Ald. πολυκλαύτους.

v. 775. Vulgo μήτ' ἐμοὶ μήτ' ἐμοῖσι τέκνων τέκνοις,

οἷαν αἱ πολύχρυσοι
Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλοχοι
στήσουσι, παρ' ἱστοῖς
μυθεῦσαι τάδ' ἐς ἀλλήλας·
τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμους κόμας,
ῥῦμα δακρυόεν τανύσας,
πατρίδος ὀλλυμένας, ἀπολωτιεῖ διὰ σέ,
τὰν κύκνου δολιχαύχενος,

---

quae sic scripta exhibentur, ut verba μήτ' ἐμοὶ unum versum constituant. Qui verum vidit reponere non est ausus Hermannus.

v. 779. Apte comparant viri docti v. 1029. ἔστασαν ἰακχὰν. Orest. 1529. στῆσαι κραυγήν. Soph. Oed. T. 709 μῆνιν στήσας.

v. 780. „Librorum scripturam μυθεῦσαι, quod hujus formae nulla auctoritas sit, Matthiae in μυθεύουσαι mutavit, ex quo insolentius contractum, dubitanter tamen, μυθεῦσαι putabat Elmslejus ad Med. 413. quod jure miratus est Goettlingius ad Hesiod. Theog. 39. Metri ratio vocabulum requirit trisyllabum; neque ego quidem corrigi velim μυθεῦσαι. Nam etiam μυθέω dictum esse Photii adnotatio docet, μυθήσας, εἰπών." Hermannus.

v. 782. Par. A, B. C. ἔρυμα δακρυόεντ' ἀνύσας. Flor. 1. 2. recte δακρυόεν τανύσας. Vict. δακρυόεντα νύσας. Mirum est quod habet Ald. δακρυόεντ' ἀκρύσας. Egregia autem Hermanni est emendatio ῥῦμα, in reliquis constituendis interpretandisque non eadem usi felicitate. Nam conjungenda sunt (id quod jam Matthiae viderat) verba ἀπολωτιεῖ με εὐπλ. κόμας ita, ut διὰ μέσου dictum sit πατρίδος ὀλλυμένας. Verte igitur: *Quis tandem me, cum tractum* (comarum) *lacrimosum fecerit, pereunte patria, crinium decore privaturus est?* i. e. *quis me, cum abstraxerit captivam, pereunte patria, ad servilem sortem detrusurus est?*

v. 783. Vulgo οὐλομένας. Vide Erfurdt. ad Soph. Ant. 833. Valde autem mihi suspecta sunt verba διὰ σὲ, et exsecrationem quandam Helenae excidisse, in cujus locum ea substituta sint, conjicio.

v. 784. Additur vulgo post δολιχαύχενος vocabulum γόνον, quod glossema aeque et structura et metro respuitur.

εἰ δὴ φάτις ἔτυμος, ὡς
ἔτυχεν ὄρνιθι πταμένῳ
Διὸς ἐναλλαχθὲν δέμας, εἴτ'
ἐν δέλτοισιν Πιερίσιν
μῦθοι τάδ' ἐς ἀνθρώπους
ἤνεγκαν παρὰ καιρὸν ἄλλως.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

Ποῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐνθάδ' ὁ στρατηλάτης;
τίς ἂν φράσειε προςπόλων τὸν Πηλέως
ζητοῦντά νιν παῖδ' ἐν πύλαις Ἀχιλλέα;

---

v. 786. Par. A. ἔτυχες, sed Par. B. Flor. 1. 2. ἔτυχεν. Ald. ἔτυχε. Tum omnes libri aperto vitio Λήδ' inter ἔτυχεν et ὄρνιθι insertum habent, quod vocabulum qui servare volet, ei ὥς σ' ἔτεκε cum Musgravio scribendum erit. Hoc ipsum enim voluisse videtur is, qui illud inculcavit; qua in re vehementer erravit, dativum ὄρνιθι πταμένῳ a verbo ἀλλάσσειν pendere non videns. De re autem, quae h. l. narratur, conferendi versus in Helena 17 seqq.

ἔστιν δὲ δὴ
λόγος τις ὡς Ζεὺς μητέρ' ἔπτατ' εἰς ἐμὴν
Λήδαν, κύκνου μορφώματ' ὄρνιθος λαβών,
ὃς δόλιον εὐνὴν ἐξέπραξ' ὑπ' αἰετοῦ
δίωγμα φεύγων, εἰ σαφὴς οὗτος λόγος.

Tum vulgo vitiose ὄρνιθ' ἱπταμένῳ. Correxit Marklandus.

v. 787. Scribebatur Διὸς ὅτ' ἀλλάχθη δέμας, et post πταμένῳ incidebatur. Ea corruptela ab eodem profecta est, qui ὥς σ' ἔτεκε Λήδ' ὄρνιθι πταμένῳ scribendum conjungendumque esse existimavit, quae scriptura non modo vitiosa est sed alienam quoque sententiam Euripidi obtrudit. Non enim hoc in dubium ille vocat, quod Ledae filia Helena esse, sed quod in cygnum Jupiter corpus suum mutasse tradatur: quod quum summi dei persona indignum esse ducat, merito, ne poetarum commentum sit, vereri se profitetur. Confer quae de hac illius sententia a me exposita sunt supra p. 6.

v. 788. Scribebatur δέλτοις. Tum vulgo Πιερίσι: sed Flor. 1. recte Πιερίσιν.

οὐκ ἐξ ἴσου γὰρ μένομεν Εὐρίπου πνοάς.
οἱ μὲν γὰρ ἡμῶν ὄντες ἄζυγες γάμων,
οἴκους ἐρήμους ἐκλιπόντες ἐνθάδε
θάσσουσιν ἀκτὰς, οἱ δ' ἔχοντες εὐνίδας
καὶ παῖδας· οὕτω δεινὸς ἐμπέπτωκ' ἔρως
τῆςδε στρατείας πᾶσιν, οὐκ ἄνευ θεῶν.
τοὐμὸν μὲν οὖν δίκαιον ἐμὲ λέγειν χρεών·

---

v. 795. Libri Εὐρίπου πύλας. Emendavit Hermannus, aberrasse librarii oculum ab hoc versu ad v. 803. et utriusque clausulas inter se permutasse ostendens. Quod autem idem, interrogationis notam huic versui addendam esse dixit, a vero aberravit. Veretur enim Achilles, ne, si diutius ad Aulidem teneretur exercitus, redeunte desiderio conjugum liberorumque, quos impetu quasi divinitus immisso deseruerint, bellandi cupido languescat, quae suspicio ea re maxime mota est, quod uxorem cum filia in castra a rege arcessitas esse audivit. Itaque, qua est animi generositate, compellaturus de ea re Agamemnonem venit.

v. 795. Libri θάσσουσ' ἐπ' ἀκτάς. Plus semel accidit ut additis praepositionibus casuum vim adjuvandam censerent interpretes. Quare θάσσουσιν ἀκτάς scripsi. Nam illud vix fieri potuit, ut, si ἐπ' ἀκταῖς scriptum invenissent illi, ἐπ' ἀκτὰς reponerent. Accusativum autem verbo illo junctum videbis Androm. 117. Iphig. T. 277. Troad. 138. Jon. 91. 1480. etc.

v. 798. Libri ἄπαιδες pro καὶ παῖδας, quod reponendum vidit Musgravius.

v. 799. Libri τῆςδε στρατείας Ἑλλάδι γ', οὐκ ἄνευ θεῶν. Elmslejus τῆςδε στρατείας, οὐκ ἄνευ θεῶν τινος, quam conjecturam comprobavit Hermannus. Euripidem, hoc si voluisset, scripturum fuisse puto οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος. Quod autem Hermannus Graecos, quum quid οὐκ ἄνευ θεῶν accidere dicant, cogitare propitios semper atque adjuvantes deos dicit, magis quid opinetur, quam quid necessarium sit ostendit. Praeterea librorum quoque natura, quominus his viris doctis adsentiar, retineor. Fere enim, ut demonstravi, similia pro similibus ponendo ejus generis corruptelas factas esse apparet. Haec reputans, Ἑλλάδι γ' cum πᾶσιν commutandum esse duxi.

ἄλλος δ' ὁ χρῄζων αὐτὸς ὑπὲρ αὑτοῦ φράσει.
γῆν γὰρ λιπὼν Φάρσαλον ἠδὲ Πηλέα,
μένω 'πὶ λεπταῖς ταῖσδέ γ' Εὐρίπου πύλαις,
Μυρμιδόνας ἴσχων, οἵ μ' ἀεὶ προςκείμενοι
λέγουσ'· Ἀχιλλεῦ, τί μένομεν; ποῖον χρόνον
ἔτ' ἐκμετρῆσαι χρὴ πρὸς Ἰλίου στόλον;

---

v. 801. Vict. recte αὑτοῦ. Ald. rell. αὐτοῦ.

v. 802. Codd. Φαρσάλιον. Emendate scripsit Aldus.

v. 803. Aegre moram ferentis hoc γέ esse, recte contra Blomfieldium, ταισίδ' pro ταῖσδέ γ' scribi jubentem, monuit Hermannus. Ab eodem πύλαις pro πνοαῖς repositum esse, supra commemoravimus. Conferendi sunt Jonis Chii versus apud Strabonem I. p. 69.

Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς Εὐρίπου κλύδων
Βοιωτίας ἀκτῆς ἐχώρισ' ἐκτεμὼν
προβλῆτα πορθμόν.

v. 805 seqq. „Bene animadvertit Hieronymus Columna, ex iis, quae hic Achilles dixit, Ennium in sua Iphigenia expressisse illa, quae choro adscripta attulit Gellius XIX, 10. Neque enim ex virginibus Chalcidicis ille chorum composuit, sed ex Graecis militibus. Versus Ennii sic videntur restituendi esse:

Otio qui nescit uti * * * *
plus negotii habet, quam quom est negotium in negotio.
Nam quoi quod agat institutum est, non ullo negotio
id agitat, studet ibi, mentem atque animum delectat suum.
Otioso in otio animus hominis nescit quid velit.
Hoc idem est; nam neque domi nunc nos nec militiae sumus.
Imus huc, hinc illuc: quum illuc ventum est, ire illinc lubet:
incerte errat animus: praeter propter vitam vivitur."

Hermannus.

v. 806. Omnium codicum consentientem scripturam nulla cogente necessitate mutare nolui: nam quod Aldus praebet πρὸς Ἴλιον στόλον, saepe illum in clausulis versuum errasse, saepe etiam consulto litteras mutasse scio. Hermannus praeeunte Marklando reponendum putavit πρὸς Ἴλιον στόλον, comparans v. 995. εἰ πρὸς Ἴλιον ἐν τῷδ' ἔκαμνε νόστος. Idem vero codicum

δρᾶ γ' εἴ τι δράσεις, ἢ ἄγ' οἴκαδε στρατόν,
τὰ τῶν Ἀτρειδῶν μὴ μένων μελλήματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ παῖ θεᾶς Νηρῇδος, ἔνδοθεν λόγων
τῶν σῶν ἀκούσασ' ἐξέβην πρὸ δωμάτων.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὦ πότνι' Αἰδώς, τήνδε τίνα λεύσσω ποτὲ
γυναῖκα, μορφὴν εὐπρεπῆ κεκτημένην;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐ θαῦμά σ' ἡμᾶς ἀγνοεῖν, οὓς μὴ πάρος

---

quoque scripturae testimonia, quibus confirmaretur, attulit, ut Iphig. T. 1066. γῆς πατρῴας νόστος. Tum ne sensum quidem aptum hac emendatione nasci contendo. Non enim hoc quaerunt milites, quantum temporis in ipso itinere (ποῖον χρόνον στόλου), sed quantum donec proficiscerentur (πρὸς στόλον) consumendum foret.

v. 807. „Non saepe usu venit, ut γε cum imperativo consociari possit: sed invenitur tamen, ut in Sophoclis Philoct. 1003. et in Eurip. Suppl. 844. εἰπέ γε.“ **Hermannus.** Confer v. hujus fabulae 662. Praeferendam rem alteram alteri in tali verborum nexu γέ significat, ut quodammodo pro *potius* accipere possis. Iphig. A. 819. μεῖνον· τί φεύγεις; δεξιάν γ' ἐμῇ χερὶ σύναψον, ἀρχὴν μακαρίαν νυμφευμάτων. Cycl. 562. λαβών, ξέν', αὐτός οἰνοχόος γέ μου γενοῦ, *ipse vel pocula mihi ministra.* Aesch. Agam. 1235. τί δῆτ' ἐμαυτῆς καταγέλωτ' ἔχω τάδε; ἴτ' ἐς φθόρον πεσόντα γε. Soph. Phil. 1003. ξυλλάβετέ γ' αὐτὸν *quin comprehendite eum, prius quam quae minatur efficere possit.* Eurip. Jon. 518. χαίρομεν· σὺ δ' εὖ φρόνει γε, καὶ δύ' ὄντ' εὖ πράξομεν. Neque in adhortationibus tantum verum etiam in interrogationibus haec particulae vis conspicitur. Hecub. 745. ἆρ' ἐκλογίζομαί γε πρὸς τὸ δυσμενὲς μᾶλλον φρένας τοῦδ', ὄντος οὐχὶ δυσμενοῦς; Cfr. Particc. T. I. p. 384.

v. 808. Ald. μελήματα. Codd. recte μελλήματα.

κατεῖδες· αἰνῶ δ', ὅτι σέβεις τὸ σωφρονεῖν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

τίς δ' εἶ; τί δ' ἦλθες Δαναϊδῶν εἰς σύλλογον,
γυνὴ πρὸς ἄνδρας ἀσπίσιν πεφραγμένους;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Λήδας μὲν εἰμι παῖς, Κλυταιμνήστρα δέ μοι
ὄνομα, πόσις δέ μου 'στὶν Ἀγαμέμνων ἄναξ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

καλῶς ἔλεξας ἐν βραχεῖ τὰ καίρια.
αἰσχρὸν δέ μοι γυναιξὶ συμβάλλειν λόγους.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

μεῖνον· τί φεύγεις; δεξιάν γ' ἐμῇ χερὶ

---

v. 814. Paris. A. B. C. Vict. ὅτι προςέβης ἂν τὸ σωφρονεῖν. Unde Hermannus scriptum fuisse conjecit κατεῖδες· αἰνῶ προςσέβειν τὸ σωφρονεῖν, et sic edidit. Male. Nam unde orta sit illa codicum Pariss. scriptura, Florr. ostendunt, in quibus προσέβης ἂν αἰνῶ loco verborum κατεῖδες αἰνῶ positum invenitur. Inde προςέβης cum κατεῖδες, non cum σέβεις, permutatum, et ἂν ex αἰνῶ depravatum esse intelligitur: quam permutationem semel factam insecuta est altera, ut προςέβης pro σέβεις substitueretur. His perspectis, non esse, quod vulgatam deseramus, cognoscitur. Simul ex hoc exemplo de codicis primitivi natura judicare licet. Manifesto enim interpolamenta non substituta genuinis sed tantum vel inter lineas vel in margine perscripta erant, quo factum est, ut qui codicem illum describebant, spuria cum genuinis permiscue referentes, saepissime, quo loco illa ponenda essent, dubitarent: unde quam saepe verborum versuumque ordo turbatus sit, multis exemplis demonstratum est.

v. 818. Vulgo μοι 'στίν. Correxerunt Gaisfordius atque Matthiae.

v. 821. Libri δεινόν· τί φεύγεις; Μεῖνον scribendum esse primus vidit Valckenarius ad Phoen. 904. „Deinde vulgo pessime

σύναψον, ἀρχὴν μακαρίαν νυμφευμάτων.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

τί φής; ἐγώ σοι δεξιάν; αἰδοίμεθ᾽ ἂν
Ἀγαμέμνον᾽, εἰ ψαύοιμεν ὧν μή μοι θέμις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

θέμις μάλιστα, τὴν ἐμὴν ἐπεὶ γαμεῖς
παῖδ᾽, ὦ θεᾶς παῖ ποντίας Νηρηΐδος.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ποίους γάμους φής; ἀφασία μ᾽ ἔχει, γύναι,
εἰ μή τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πᾶσιν τόδ᾽ ἐμπέφυκεν, αἰδεῖσθαι φίλους
καινοὺς ὁρῶσι καὶ γάμου μεμνημένους.

δεξιάν γ᾽. Flor. 1. δεξιὰν δ᾽. Marklandus recte emendaverat δεξιάν τ᾽, quod Matthiae praelaturus erat codicis Florentini scripturae, si nihil interjectum esset inter haec et μεῖνον. At parenthesis τί φεύγεις ad ea, quibus interjecta est, habenda est pro nihilo." Hermannus. Mirum est, haec ab eodem scribi, qui paucis ante versibus vocem γέ cum imperativo consociari posse monuit.

v. 823. Ald. turpiter αἰδούμεθ᾽ ἄν. Codicum quatuor recte αἰδοίμεθ᾽ ἄν.

v. 824. ἂν post ψαύοιμεν inserunt Par. C. Flor. 1. 2. Vict. omisit Aldus.

v. 827. Vulgo ποίους γάμους ἔφησθ᾽; ἀφασία μ᾽ ἔχει· Quum reliqui editores Barnesium φῂς corrigentem sequuti essent, Hermannus ἔφησθα ab interprete adjectum esse duxit: convenire enim Achilli miranti breviorem fortioremque quaestionem ποίους γάμους; Quare versum addito ὡς (ἀφασία μ᾽ ἔχει) explere maluit. At non convenire Achilli eam, quam putavit, quaestionem, ipse verborum nexus ostendit, qui hic est: *miror, quas tu dicas nuptias, nisi forte deliramenta loqueris insaniens.*

v. 830. Par. A. B. Ald. μεμνημένοις. Edd. Commelin. Steph.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

οὐ πώποτ' ἐμνήστευσα παῖδα σὴν, γύναι,
οὐδ' ἐξ Ἀτρειδῶν ἦλθέ μοι λόγος γάμων.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δῆτ' ἂν εἴη; σὺ πάλιν αὖ λόγους ἐμοὺς
θαύμαζ'· ἐμοὶ γὰρ θαύματ' ἐστὶ τὰ παρὰ σοῦ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

εἴκαζε· κοινόν ἐστιν εἰκάζειν τάδε·
ἄμφω γὰρ οὐ ψευδόμεθα τοῖς λόγοις ἴσως.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀλλ' ἦ πέπονθα δεινά; μνηστεύω γάμους
οὐκ ὄντας, ὡς εἴξασιν· αἰδοῦμαι τάδε.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἴσως ἐκερτόμησε κἀμὲ καὶ σέ τις.
ἀλλ' ἀμελίᾳ δὸς αὐτὰ καὶ φαύλως φέρε.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

χαῖρ'· οὐ γὰρ ὀρθοῖς ὄμμασίν σ' ἔτ' εἰςορῶ,
ψευδὴς γενομένη καὶ παθοῦσ' ἀνάξια.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ· πόσιν δὲ σὸν

Barnes. μεμνημένους, quod praetulerunt Marklandus Hermannusque.

v. 836. Recte vulgatam tuentur Musgravius, Bothius, Hermannus. Hoc enim dicit Achilles: *haud credo, nos ambo simul mentiri; potest enim fieri ut uterque nostrum quod pro vero habet dicat.*

v. 837. Vulgo ἀλλ' ἤ. Barnesius recte ἀλλ' ἦ.

v. 843. Vulgo καί σοι. Correxit Matthiae.

στείχω ματεύσων τῶνδε δωμάτων ἔσω.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ὦ ξέν', Αἰακοῦ γένεθλον, μεῖνον, ὦ, σέ τοι λέγω,
τὸν θεᾶς γεγῶτα παῖδα, καὶ σὲ, τὴν Λήδας κόρην.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

τίς ὁ καλῶν πύλας παροίξας; ὡς τεταρβηκὼς καλεῖ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

δοῦλος, οὐχ ἁβρύνομαι τῷδ'· ἡ τύχη γάρ μ' οὐκ ἐᾷ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

τίνος; ἐμὸς μὲν οὐχί· χωρὶς τἀμὰ κἀγαμέμνονος.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

τῆςδε τῶν πάροιθεν οἴκων, Τυνδάρεω δόντος πατρός.

---

v. 845. In Par. C. Vict. recte πρεςβύτης appellatur senex qui nunc prodit in scenam: in reliquis libris scriptis impressisque θεράπων. Verum nomen restituit Marklandus. Nam esse se senem eundem, qui initio tragoediae, cum epistola Agamemnonis ad Clytaemnestram cummaxime profecturus, interceptus retractusque sit a Menelao, ipse ille dicit vv. 883 seqq. Tum vulgo ὥς σέ τοι λέγω. Id quoque emendavit Marklandus.

v. 848. μ' post γάρ deleri numerum caussa jubet Elmslejus.

v. 850. Par. A. Flor. 1. 2. τῆςδε τῆς πάροιθεν. Ald. rell. τῶνδε τῶν πάροιθεν. Manuscriptos libros secuti sunt Musgravius, Gaisfordius, Matthiae alii. Haec significarent: *hujus ex pristina familia oriundae:* nam recte Reiskius οἴκους familiam, non aedes, intelligendam esse monuit. At hoc loco non Clytaemnestrae genus sed sua sors dicenda famulo erat. Quare τῆςδε

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἕσταμεν· φράζ', εἴ τι χρήζεις, ὧν μ' ἐπέσχες οὕνεκα.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἦ μόνω πάροιθε δῆτα ταῖσδ' ἐφέστατον πύλαις;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὡς μόνοις λέγοις ἄν, ἔξω δ' ἐλθὲ βασιλικῶν δόμων.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ὦ τύχη πρόνοιά θ' ἡ 'μή, σῶσον, οὓς ἐγὼ θέλω.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὁ λόγος ἐς μέλλοντ' ἀνωθεῖ χρόνον, ἔχει δ' ὄκνον τινά.

τῶν πάροιθεν οἴκων, Hermannum sequutus, reposui i. e. *hujus ex pristina vel paterna ejus familia servus sum.* Cfr. ad v. 759.

v. 852. Ald. μόνῳ: correxit Canterus. Tum eadem editio παῖδ', quum libri scripti omnes recte habeant ταῖσδ'. Non est, quod pro πάροιθε auctoritate Hermanni scribamus γὰρ οἶδε: nam neque inutile est πάροιθε neque non recte πάροιθε πύλαις ἐφίστασθαι dicitur. Quippe senex timidus (τεταρβηκώς) ne caput quidem exserere per fores paullulum diductas (παροίξας) audet, verens, ne ab Agamemnone conspiciatur. Quare, quum, latens pone januam, non possit ipse circumspicere, *certene soli secum isti* (μόνω δῆτα) *ante illas fores constiterint*, cautissime pavidissimeque quaerit. Hanc igitur timiditatem servi latebrasque elegantissime significat illud abundanter adjectum πάροιθε: quod male Bothius non habere quo referretur dixit. Supplendum enim vel potius repetendum ex πύλαις est πυλῶν.

v. 853. Achilli hunc versum tribuendum esse recte judicavit Hermannus.

v. 854. Par. B. σώσουσ', Par. A. Flor. 1. 2. Vict. σώσας, i. e. σῶσον οὓς et σῶσον ἅς.

v. 855. Libri ὁ λόγος εἰς μέλλοντ' ἂν ὥσῃ χρόνον ἔχει δ' ὄγκον τινά. Hermannus ὁ λόγος εἰς μέλλοντ' ἂν ὡς ἀν-

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

δεξιᾶς ἕκατι μὴ μέλλ', εἴ τί μοι χρήζεις λέγειν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οἶσθα δῆτά μ' ὅςτις ὢν σοὶ καὶ τέκνοις εὔνους ἔφυν;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οἶδά σ' ὄντ' ἐγὼ παλαιὸν δωμάτων ἐμῶν λάτριν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

χὤτι μ' ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς ἔλαβεν Ἀγαμέμνων ἄναξ;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἦλθες εἰς Ἄργος μεθ' ἡμῶν, κἀμὸς ἦσθ' ἀεί ποτε.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ὧδ' ἔχει· καὶ σοὶ μὲν εὔνους εἰμί, σῷ δ' ἧσσον πόσει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐκκάλυπτε νῦν ποθ' ἡμῖν, οὔςτινας λέγεις λόγους.

χρόνον, ἔχει δ' ὄκνον τινὰ *hoc dictum est ut in tempus jam instans, sed habet aliquid timoris.* Atque ὄκνον pro ὄγκον scribendum esse, satis manifestum est: quod autem pro ἂν ὤσῃ reposuit ἂν ὡς δή, multo quidem praestat Reiskii conjectura εἰς μέλλοντα λεύσσει vel Marklandi ἀνοίσει; sed propius ad signorum vestigia accedit ἀνωθεῖ simulque optime rei convenire videtur: *haec verba in futurum quidem tempus differunt sed certe indicant timorem aliquem*, i. e. quanquam non praesentem certe arguunt timorem aliquem.

v. 856. Ald. μὴ μέλ'. Par. B. Flor. 1. 2. Vict. recte μὴ μέλλ'.

v. 857. Vulgo οἶσθα δῆτά γ'. Correxit Porsonus.

v. 859. Ald. rell. χὤτι δή με ταῖς σαῖς φερναῖς. Libri omnes recte ut nunc editur.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

παῖδα σὴν πατὴρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτανεῖν,

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πῶς; ἀπέπτυσ', ὦ γεραιέ, μῦθον· οὐ γὰρ εὖ φρονεῖς.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

φασγάνῳ λευκὴν φονεύων τῆς ταλαιπώρου δέρην.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ τάλαιν' ἐγώ. μεμηνὼς ἆρα τυγχάνει πόσις;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἀρτίφρων, πλὴν εἰς σὲ καὶ σὴν παῖδα· τοῦτο δ' οὐ φρονεῖ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐκ τίνος λόγου; τίς αὐτὸν οὑπάγων ἀλαστόρων;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

θέσφαθ', ὥς γέ φησι Κάλχας, ἵνα πορεύηται στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ποῖ; τάλαιν' ἐγώ, τάλαινα δ', ἣν πατὴρ μέλλει κτανεῖν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

Δαρδάνου πρὸς δώμαθ', Ἑλένην Μενέλεως ὅπως λάβῃ.

---

v. 865. Ald. τὴν ταλαιπώρου. **Codd. quatuor recte** τῆς.
v. 871. Flor. 1. 2. λάβοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

εἰς ἄρ' Ἰφιγένειαν Ἑλένης νόστος ἦν πεπρωμένος;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

πάντ' ἔχεις· Ἀρτέμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὁ δὲ γάμος τίν' εἶχε πρόφασιν, ᾧ μ' ἐκόμισεν ἐκ δόμων;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἵν' ἀγάχοις χαίρουσ' Ἀχιλλεῖ παῖδα νυμφεύσουσα σήν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ θύγατερ, ἥκεις ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ σὺ καὶ μήτηρ σέθεν.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οἰκτρὰ πάσχετον δύ' οὖσαι· δεινὰ δ' Ἀγαμέμνων ἔτλη.

---

v. 874. Ald. rell. ὁ δὲ γάμος τίν' εἶχε τὴν πρόφασιν ἥ μ' ἐκόμισ' ἐκ δόμων. Omittunt τὴν Par. B. Flor. 1. 2. Tum Marklandus recte ἐκόμισεν. Sed ἥ quoque removendum fuit: non convenit enim quaestioni poetica figura, qua res pro persona nominatur. Ac lenis quidem est Bothii emendatio ᾗ, quam probavit Hermannus, sed non apta. *Ad nuptias* enim mulierem arcessivit rex: qua in re quum se deceptam esse jam intelligat Clytaemnestra, cur illae ab Agamemnone praetextae sint, quaerit. Unice igitur verum est quod conjecit Musgravius ᾧ μ' ἐκόμισεν.

v. 875. Libri ἀγάγης et νυμφεύουσα. Emendavit illud Blomfieldius hoc Barnesius.

v. 876. Flor. 1. 2. ὀλέθρῳ σὴ καὶ μήτηρ σέθεν, eodem vitio quo versum 428 corruptum esse docuimus.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οἴχομαι τάλαινα· δάκρυον ὄμματ' οὐκέτι στέγει.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

καὶ γὰρ ἀλγεινὸν τὸ τέκνων στερομένην δακρυῤῥοεῖν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

σὺ δὲ τάδ', ὦ γέρον, πόθεν φῂς εἰδέναι πεπυσμένος;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

δέλτον ᾠχόμην φέρων σοι πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐκ ἐῶν, ἢ ξυγκελεύων παῖδ' ἄγειν θανουμένην;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

μὴ μὲν οὖν ἄγειν· φρονῶν γὰρ ἔτυχε σὸς πόσις τότ' εὖ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

κᾆτα πῶς, φέρων γε δέλτον, οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν;

---

v. 878. Vulgo δακρύοντ' ὄμματ'. Barnesius δάκρυόν τ', quem sequuti sunt reliqui. Recte particulam, quae debilitat orationem, ejecit Matthiae.

v. 879. Vulgo εἴπερ ἀλγεινὸν etc. quod Heathius interpretatur: *si unquam acerbum est, certe acerbum liberis orbatum esse.* Vix digna, quae commemoretur, Bothii est emendatio εἴπερ, ἀλγεινὸν τὸ etc., quo significari posse putat *si quidquam, acerbum est jacturam flere liberorum.* Sed Heathius quoque detorsit verba, quum interpretari voluerit: neque dubium

ΠΡΕΣΒΥΣ.

Μενέλεως ἀφείλεθ' ἡμᾶς, ὅς κακῶν τῶνδ' αἴτιος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ τέκνον Νηρῆδος, ὦ παῖ Πηλέως, κλύεις τάδε;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἔκλυον οὖσαν ἀθλίαν σε, τὸ δ' ἐμὸν οὐ φαύλως φέρω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

παῖδά μου κατακτενοῦσι σοῖς δολώσαντες γάμοις.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

μέμφομαι κἀγὼ πόσει σῷ, κοὐχ ἁπλῶς οὕτω φέρω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐκ ἐπαιδεσθησόμεσθα προςπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ,
θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα· τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι;
ἢ τίνος σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνου πέρι;

---

est mihi, quin καὶ γὰρ pro εἴπερ scriptum fuerit ab Euripide. Nam plus semel εἰ cum καὶ in libris permutatum est. Tum notandum quod Par. A. παίδων praebet pro τέκνων.

v. 890. Vulgo οὐκ ἐπαιδεσθήσομαί γε. Egregie emendavit Hermannus οὐκ ἐπαιδεσθησόμεσθα, conferens Herc. F. 858. ἥλιον μαρτυρόμεσθα δρῶσ' ἃ δρᾶν οὐ βούλομαι.

v. 891. Codd. omnes γεγῶτα, sed in tribus Pariss. suprascriptum γεγῶτος.

v. 892. Libri ἐπὶ τίνος σπουδαστέον etc. quod defendi non posse monet Hermannus, propterea quod ἐπὶ τίνος significaret *quam parum*. Pridem Porsonus ἢ τίνος σπ. conjecit, cum utrumque genitivum a πέρι regi vellet. Adversatur Hermannus, non posse sensum *nihil mihi potius esse debet filia* cum eo

ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ, τῇ τ' ἐμῇ δυςπραξίᾳ
τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ, μάτην μέν, ἀλλ' ὅμως.
σοὶ καταστέψασ' ἐγώ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην,
νῦν δ' ἐπὶ σφαγὰς κομίζω· σοὶ δ' ὄνειδος ἵξεται,
ὅςτις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐζύγης,
ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαίνης παρθένου φίλος πόσις.
πρὸς γενειάδος σε, πρὸς σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος·
ὄνομα γάρ τὸ σόν μ' ἀπώλεσ', ᾧ σ' ἀμυνάθειν χρεών.
οὐκ ἔχω βωμὸν καταφυγεῖν ἄλλον, ἢ τὸ σὸν γόνυ,
οὐδὲ φίλος οὐδεὶς πέλας μοι· τὰ δ' Ἀγαμέμνονος κλύεις
ὠμὰ καὶ πάντολμ'· ἀφῖγμαι δ', ὥςπερ εἰςορᾷς, γυνὴ
ναυτικὸν στράτευμ' ἄναρχον κἀπὶ τοῖς κακοῖς θρασύ,
χρήσιμον δ', ὅταν θέλωσιν. ἢν δὲ τολμήσῃς σύ μου
χεῖρ' ὑπερτεῖναι, σεσώσμεθ'· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα.

---

qui praecedat *nunc non est locus superbiae* tanquam duas caussas consociari dicens, sed alterum caussam esse alterius, hoc modo: *nam non est locus superbiae, quia nihil mihi filia debet potius esse.* Argutius hoc quam verius est: nam aeriter et instanter interrogat Clytaemnestra, bis eandem rem mutatis verbis pronuntians: *quid tandem magnificentiam tueor? aut quid ullam rem filiae salute potiorem esse duco?* Longe igitur concinnior est illa Porsoni quam Hermanni conjectura haecce ἐπὶ τίνι σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνων πέρι; Idem Mehlhornio videri postmodum cognovi.

v. 894. Legebatur τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ· μάτην μέν, ἀλλ' ὅμως σοὶ etc. Interpunctionem correxerunt Blomfieldius atque Lentingius.

v. 901. Legebatur πρὸς γενειάδος, πρὸς σῆς δεξιᾶς πρός τε μητέρος. Emendavit Musgravius.

v. 902. Libri οὐδὲ φίλος οὐδεὶς γελᾷ μοι. Verum vidit Marklandus.

ΧΟΡΟΣ.

δεινὸν τὸ τίκτειν, καὶ φέρει φίλτρον μέγα
πᾶσίν τε κοινόν, ὥςθ᾽ ὑπερκάμνειν τέκνων.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἴρεται, πρόσω
* * * * * * * * *
[ἐπίσταται δὲ τοῖς κακοῖσί τ᾽ ἀσχαλᾷν
μετρίως τε χαίρειν τοῖσιν ἐξωγκωμένοις.

---

v. 907. Parv. A. B. C. Vict. φέρειν. Flor. 1. 2. Ald. φέρει.

v. 910—913. Haec si significare possent *nimium ego neque magna admiror neque parva despicio*, possent ad reliqua quodammodo pertinere videri. Quum autem, congruentia cum Archilochi illo ἀλλὰ χαρτοῖσίν τε χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα μὴ λίην, animi aequitatem atque constantiam in rebus tam adversis quam secundis servandam doceant, quomodo tandem conspirant cum iis quae sequuntur *est ubi parere neque justo plus sapere velle, est ubi suum consilium sequi magis conducat: quare ego Atridis justa quidem jubentibus obtemperabo, iniqua autem postulantibus officium detrectabo?* Manifesto igitur aliunde huc per errorem invectae illae sententiae sunt, et variant libri, partim eas Achilli partim choro tribuentes, repudiante utroque. Inculcando autem aliena unum alterumve versum genuinum extrusum esse apparet. Suspicatus est hoc jam Hermannus inde, quod in versu 909. vocabulum πρόσω non habet, quo referatur; qui vellem in hac suspicione acquievisset, neque conjecisset προςὼν, quod et inane est (animus *quo praeditus sum*) et hercle, quum non possit carere articulo, etiam soloecum. Supplendus autem sensus videtur hoc modo: *altum spirans tollitur animus meus, procul a se arcens quae humilia atque indigna sunt. Est autem, ubi parere neque nimium sapere velle, est ubi suum consilium sequi magis conducat. Quare ego* etc.

v. 911. μετρίως ad utramque partem, et τοῖς κακοῖς ἀσχαλᾷν et χαίρειν τοῖς ἐξωγκωμένοις, pertinere monuit Matthiae. Id particula τέ non suo loco posita significatur. Cfr. Particc. T. I. p. 117.

λελογισμένοι γὰρ οἱ τοιοίδ᾽ εἰσὶν βροτῶν,
ὀρθῶς διαζῆν τὸν βίον γνώμης μέτα.]
ἔστιν μὲν οὖν, ἵν᾽ ἡδύ, μὴ λίαν φρονεῖν,
ἔστιν δὲ χὤπου χρήσιμον, γνώμην ἔχειν.
ἐγὼ δ᾽ ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεὶς
Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἁπλοῦς ἔχειν,
καὶ τοῖς Ἀτρείδαις, ἢν μὲν ἡγῶνται καλῶς,
πεισόμεθ᾽· ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι.
ἀλλ᾽ ἐνθάδ᾽ ἐν Τροίᾳ τ᾽ ἐλευθέραν φύσιν
παρέχων Ἄρη τὸ κατ᾽ ἐμὲ κοσμήσω δορί.
σὲ δ᾽, ὦ σχέτλια παθοῦσα πρὸς τῶν φιλτάτων,
ἃ δὴ κατ᾽ ἄνδρα γίγνεται νεανίαν,
τοσοῦτον, οἶκτον περιβαλών, καταστελῶ,
κοὔποτε κόρη σὴ πρὸς πατρὸς σφαγήσεται,
ἐμὴ φατισθεῖσ᾽· οὐ γὰρ ἐμπλέκειν πλοκὰς
ἐγὼ παρέξω σῷ πόσει τοὐμὸν δέμας.
τοὔνομα γάρ, εἰ καὶ μὴ σίδηρον ἤρατο,
τοὐμὸν φονεύσει παῖδα σήν. τὸ δ᾽ αἴτιον
πόσις σός· ἁγνὸν δ᾽ οὐκέτ᾽ ἐστὶ σῶμ᾽ ἐμόν,
εἰ δι᾽ ἔμ᾽ ὀλεῖται διά τε τοὺς ἐμοὺς γάμους
ἡ δεινὰ τλᾶσα κοὐκ ἀνεκτὰ παρθένος,
θαυμαστὰ δ᾽ ὡς ἀνάξι᾽ ἠτιμασμένη.
ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ᾽ Ἀργείων ἀνήρ,

---

v. 912. Conjungendum esse λελογισμένοι εἰσὶ cum διαζῆν, ut sit *calculis quasi subductis constituerunt vivere*, Matthiae monuit. Ceterum notandum, quod hi versus Choro tribuuntur in libris.

v. 919. Ald. et Par. C. οὐ πεισόμεθα: reliqui codd. recte ut editur.

v. 921. Codd. Ἄρη τῷ κατ᾽ ἐμέ, supra scripto Ἄρει, quod praetulit Ald. Brodaei emendatio est Ἄρη τὸ κατ᾽ ἐμέ.

v. 924. Non mutasset haec Hermannus, si recte verborum nexum perspectum habuisset. Non enim refertur τοσοῦτον ad eum qui sequitur sed ad illum qui praecedit sensum: *quantum cadit in hominem adolescentem, tanto studio, misericordiam tan-*

ἐγὼ τὸ μηδὲν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν,
ἐγὼ οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
εἴπερ φονεύει τοὐμὸν ὄνομα σῷ πόσει.
μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον
Νηρέα, φυτουργὸν Θέτιδος, ἥ μ' ἐγείνατο,
οὐχ ἅψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ,
οὐδ' * * * * * * *
οὐδεὶς, ἄκραν χεῖρ' ὥςτε προςβαλεῖν πέπλοις·

---

quam pallium tibi circumdans, te curabo sive vindicabo. Bene enim idem vir doctus καταστελῶ interpretatus est *componam* i. e. in integram restituam.

v. 936. Scribebatur ὡς οὐχὶ Πηλέως. Quum non scelestum neque infaustum, sed infirmum se Achilles, si talia pateretur fieri, visum iri dixerit, non potest hic sensus auxilio particulae explicativae priori subjungi. Quare ἐγὼ, quod per synizesin cum οὐχὶ coalesceret, reponendum pro ὡς esse existimavi. Saepissime autem synizesis ignorata caussa fuit corruptelarum. — His scriptis, idem ante me Elmslejum ad Heracl. 168. conjecisse invenio.

v. 937. Par. C. ὅςπερ. Flor. 1. 2. ὥςπερ. Vict. ὅπερ. Obscuratae fuisse videntur primae et hujus et prioris versus literae in codice primitivo.

v. 941. Scribebatur οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥςτε προςβαλεῖν πέπλοις. Merito offendit viros doctos constructio ἅψεται εἰς ἄκραν χεῖρα, quam pingui Minerva defendit Matthiae. Nam quia ἐς ἁρπαγάς sic dicatur, ut sit idem atque ὥστε ἁρπάζειν, ideo ἐς ἄκραν χεῖρα esse pro ὥςτε ἄκραν χεῖρα προςβαλεῖν putat, fugitque eum, se id, in quo res vertatur, non ex ipso vocabulo elicere sed extrinsecus petitum ei apponere. Sine ulla dubitatione οὐδεὶς pro οὐδ' εἰς scribendum, et accusativus ἄκραν χεῖρα ad proxima verba trahendus est. Illud autem οὐδεὶς unum versum ante hunc excidisse testatur, id quod res ipsa docere potuerat. Necessario enim non solus Agamemnon, *sed alii quoque Achivorum*, qui venturi essent, virginem abstracturi, commemorandi fuerunt. Hoc igitur dixerat Achilles: *non attinget filiam tuam rex Agamemnon neque reliquorum, quotquot sunt, Achivorum quisquam, sic ut vel extremos digitos ei admoveat, nisi forte* etc.

ἢ Σίπυλος ἔσται μέγα, πόλισμα βαρβάρων,
ὅθεν πεφύκασ' οἱ στρατηλάται γένος,
Φθίας δὲ τοὔνομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
πικροὺς δὲ προχύτας χέρνιβάς τ' ἐνάρξεται
Κάλχας ὁ μάντις. τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ,
ὃς ὀλίγ' ἀληθῆ πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει,
τυχὼν δ' ὅταν τε μὴ τύχῃ διοίχεται;
οὐ τῶν γάμων ἕκατι [μυρίαι κόραι.

---

v. 942. Vulgo ἢ Σίπυλος ἔσται πόλις, ὅρισμα βαρβάρων. Nullo modo fieri potest, ut oppidulum quodpiam ὅρισμα sit terrae alicujus. Verae scripturae vestigiae servavit cod. Par. A. pro πόλις ὅρισμα praebens πόλισμα, unde rectissime Marklandus, comparans locum in Andromache v. 209 ἡ Λάκαινα μὲν πόλις μέγ' ἐστὶ, τὴν δὲ Σκῦρον οὐδαμοῦ τίθης, scriptum fuisse μέγα πόλισμα pro πόλις ὅρισμα conjecit. Tradebatur autem Sipylus, quod erat oppidulum in agro Trojano, monti cognomini subjectum, a Pelope, Atridarum proavo, conditum fuisse. Hoc igitur dicit Achilles: *hoc si patiar fieri, barbarorum oppidulum Sipylus magnum solaque imperatorum Graecorum parens sit, Phthia autem nusquam nominetur:* seu *hoc ita minime fieri patiar ut minime Sipylus imperatorum Graecorum patria est.*

v. 944. Vulgo Φθία δὲ τοὐμὸν οὐδαμοῦ κεκλήσεται. Emendavit Zimmermannus.

v. 945. Vulgo ἐνάξεται. Emendavit Musgravius.

v. 946 seqq. Haec vulgo sic exhibentur: τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ, ὃς ὀλίγ' ἀληθῆ πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει τυχών· ὅταν δὲ μὴ τύχῃ, διοίχεται. Patienter tulerunt critici absurde dictum *qui pauca vera multa falsa, si assequatur, praedicit.* Quod in promtu erat restitui, ut sensus sit hicce: *qui pauca vera, multa falsa praedicit, et, sive assequatur sive minus assequatur, liber est sponsione.*

v. 949 seq. Vulgo ἢ τῶν γαμούντων ἕκατι μυρίαι κόραι θηρῶσι λέκτρον τοὐμόν· εἴρηται τάδε. Hujus perturbationis auctor falsarius fuit, qui Homeri illud (Jl. IX., 395)

πολλαὶ Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίην τε
κοῦραι ἀριστήων, οἵτε πτολίεθρα ῥύονται·

θηρῶσι λέκτρον τοὐμόν] δ' εἴρηται τόδε,
ἀλλ' ὕβριν ἡμᾶς ὕβρισ' Ἀγαμέμνων ἄναξ.
χρῆν δ' αὐτὸν αἰτεῖν τοὐμὸν ὄνομ' ἐμοῦ πάρα,
θήραμα παιδός, εἰ Κλυταιμνήστρα γ' ἐμοὶ
μάλιστ' ἐπείσθη θυγατέρ' ἐκδοῦναι πόσει.
ἔδωκά τἂν Ἕλλησιν, εἰ πρὸς Ἴλιον
ἐν τῷδ' ἔκαμνε νόστος, οὐκ ἠρνούμεθ' ἂν
τὸ κοινὸν αὔξειν, ὧν μέτ' ἐστρατευόμην.
νῦν δ' οὐδέν εἰμι, παρὰ δὲ τοῖς στρατηλάταις
ἐν εὐμαρεῖ τὸ δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.
τάχ' εἴσεται σίδηρος, ὅν, πρὶν εἰς Φρύγας
ἐλθεῖν φόνον, κηλῖσιν αἵματος χρανῶ,

τάων ἥν κ' ἐθέλωμι φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν
sordida, qua solet, ratione deflectens inculcavit *μυρίαι κόραι θηρῶσι λέκτρον τοὐμὸν*, **quod ante me animadvertit Hermannus, simulque quomodo, exemtis hisce, genuina verba emendanda essent, ostendit. Οὐ pro ἤ restituerat Lentingius, interpunctionem autem sic, ut spuria illa pro interpositione acciperentur, correxerat L. Dindorfius: pridem denique a Barnesio correctum erat** *γάμων*.

v. 951. Scribebatur *ἀλλ' ὕβριν ἐς ἡμᾶς* **etc. Delevi praepositionem, saepissime intempestive inculcatam ab interpretibus.**

v. 953. Scribebatur *θήραμα παιδός· ἡ Κλυταιμνήστρα δέ μοι* **etc.** *εἰ* **pro** *ἡ* **reponendum esse vidit Hermannus, sed minus recte apodosin verba** *ἔδωκα τἂν* **etc. esse putavit. Restabat, ut** *γ' ἐμοὶ* **pro** *δέ μοι* **restitueretur, et sensus prioribus annecteretur:** ***a me ipso nomen meum, escam virginis, petere debebat, si quidem meo potissimum nomine filiam ut in connubium daret adducta est Clytaemnestra.*** **Tum bene conveniunt asyndeta** *ἔδωκα τἂν* **et** *οὐκ ἠρνούμεθ' ἂν* **homini irascenti.**

v. 955. In libris editionibusque plerisque *ἔδωκε τ' ἄν*. **Emendavit Matthiae.**

v. 958 seq. Libri *νῦν δ' οὐδέν εἰμι παρά γε τοῖς στρατηλάταις. ἐν εὐμαρεῖ τε δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.* **„Nullus criticorum aut interpretum cogitasse videtur, quid sententiae ratio requireret. Id reposui.“ Hermannus.**

v. 961. Vulgo *ὅν, πρὶν ἐς Φρύγας ἐλθεῖν, φόνου κη*

εἴ τίς με τὴν σὴν θυγατέρ' ἐξαιρήσεται.
[ἀλλ ἡσύχαζε· θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι
μέγιστος, οὐκ ὤν· ἀλλ' ὅμως γενήσομαι]

ΧΟΡΟΣ.

ἔλεξας, ὦ παῖ Πηλέως, σοῦ τ' ἄξια
καὶ τῆς ἐναλίας δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

φεῦ.
πῶς ἄν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγοις,
μήτ' ἐνδεῶς τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν;

λῖσιν αἵματι χρανῶ. Optime emendavit Porsonus. Artificiose Hermannus φόνου κηλῖσιν αἵματος esse pro φόνου κηλῖσιν αἱματοέσσαις voluit.

v. 961. 962. Stultissima haec esse intellexerunt Marklandus, Matthiae, Hermannus, quorum hic: „μέγιστος, inquit, languet, οὐκ ὢν autem inutile est, quia qui θεὸς περφηνὼς dicitur non potest non οὐκ ὢν θεὸς intelligi; quod si οὐκ ὢν inutile est, idem cadit in ἀλλ' ὅμως γενήσομαι, quod illuc refertur. Vellem ego quidem aliam hic legeremus perorationi aptam sententiam: sed tamen, quum omissis his versibus deesse justus finis orationi videatur, recte, ut arbitror, Matthiae in his quoque Euripidis argutias captandi studium agnoscit." Nihil scilicet est, quod non dignum esse Euripide putet. Atqui manifestum est, iterari in his ea quae sunt dicta v. 901 οὐκ ἔχω βωμὸν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ et v. 890 προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ, θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα et v. 893. ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ. Hoc est indicium furti interpolatoris. De fine autem quod dixit Hermannus, non potest huic orationi aptior parari ullus, quam is qui sublatis illis versibus relinquitur.

v. 968. Codices omnes μήτ' ἐνδεῶς μὴ τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν: ad ἐνδεῶς autem suprascriptum est η. Ald. rell. aliquanto pejus μήτ' ἐνδεῶς μήτ' ἀπολέσαιμι. Marklandus emendavit μήτ' ἐνδεὴς τοῦδ': recte ἐνδεῶς retinuit Hermannus.

v. 969, 970. Affert hos versus Stobaeus XIV, 5. p. 148, 16. Par. A. B. Flor. 1. 2. Vict. ἀγαθοὶ. Ald. οἱ 'γαθοὶ. Stob. cod. A.

αἰνούμενοι γὰρ ἀ'γαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἢν αἰνῶσ' ἄγαν.
αἰσχύνομαι δὲ παραφέρουσ' οἰκτροὺς λόγους,
ἰδίᾳ νοσοῦσα· σὺ δ' ἄνοσος κακῶν ἐμῶν.
ἀλλ' οὖν ἔχει τοι σχῆμα, κἂν ἄπωθεν ᾖ,
ἀνὴρ ὁ χρηστὸς δυςτυχοῦντας ὠφελεῖν.
οἴκτειρε δ' ἡμᾶς, οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν,
ἣ πρῶτα μέν σε γαμβρὸν οἰηθεῖσ' ἔχειν,
κενὴν κατέσχον ἐλπίδ'· εἶτά σοι τάχα
ὄρνις γένοιτ' ἂν τοῖσι μέλλουσιν γάμοις
θανοῦσ' ἐμὴ παῖς, ὅ σε φυλάξασθαι χρεών.
ἀλλ' εὖ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὖ δὲ καὶ τέλη·
σοῦ γὰρ θέλοντος, παῖς ἐμὴ σωθήσεται.
βούλει νιν ἱκέτιν σὸν περιπτύξαι γόνυ;
ἀπαρθένευτα μὲν τάδ', εἰ δέ σοι δοκεῖ,
ἥξει, δι' αἰδοῦς ὄμμ' ἔχουσ' ἐλεύθερον·
εἰ δ', οὐ παρούσης ταῦτα τεύξομαι σέθεν.

---

et ed. Trincav. ἀγαθοί. Tum codd. iidem ἢν, Ald. ἐὰν, Stob. cod. A. et ed. Trincav. ἂν.

v. 972. Par. A. Flor. 1. 2. Vict. κακῶν γ' ἐμῶν.

v. 973 seq. Vulgo ἔχει τι σχῆμα: sed Flor. 1. 2. Vict. ἔχει τοι σχῆμα, quod recepi. Vocabulum σχῆμα vi compositi πρόσχημα protulit Euripides. Recte autem vulgatam ὠφελεῖν, pro qua ὠφελῶν auctore Cantero scribebatur, tuitus est Hermannus: sed ne interpunctio quidem mutari debuit. Sensus enim hic est: *quamvis nihil ad te pertineant mala, quibus ego opprimor, tamen vir probus, miseros quoscunque adjuvare, non putat a se alienum esse: est autem, quod mei te misereat, quae sim passa miserrima.* Accuratius ἔχει σχῆμα δυςτ. ὠφελεῖν est *caussam putat esse cur miseros adjuvet.*

v. 982. Ald. rell. ἱκέτην. Flor. 1. 2. ἱκέτιν.

v. 984. Hesychius: ἀπαρθένευτα, οὐ πρέποντα παρθένοις· Σοφοκλῆς (sic) Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Αὐλίδι.

v. 983. δι' αἰδοῦς ἔχειν ὄμμα ἐλεύθερον est *pudorem prae se ferre ore ingenuo.* Recte explicavit Matthiae, arcens conjecturas.

v. 985. Ald. rell. ἢ μὴ παρούσης ταῦτα τεύξομαι σέθεν;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

μενέτω κατ' οἴκους· σεμνὰ γὰρ σεμνύνεται.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὅμως δ', ὅσον γε δυνατὸν, αἰδεῖσθαι χρεών.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

σὺ μήτε σὴν παῖδ' ἔξαγ' ὄψιν εἰς ἐμὴν,
μήτ' εἰς ὄνειδος ἀμαθὲς ἔλθωμεν, γύναι.
στρατὸς γὰρ ἀθρόος, ἀργὸς ὢν τῶν οἴκοθεν,
λέσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους φιλεῖ.
πάντως δέ μ' ἱκετεύοντες ἥξετ' εἰς ἴσον,

Unde Heathius emendavit ἢ, μὴ παρούσης, ταὐτὰ τεύξομαι σέθεν; quod comprobavit Hermannus: notamque interrogationis omnes apposuerunt. At soloecum est μή, ducuntque alio codicum vestigia. Pro ἢ μὴ enim Par. A. ἰδοὺς, Flor. 1. 2. ἰδοὺ i. e. εἰ δ', οὐ. Hoc recepto, nihil mutandum: nam elliptico εἰ δὲ nihil freqnentius est: cf. Particc. T. II. p. 213 seq. Fraudi fuit interpretibus, quod non εἰ μὲν sed alterum εἰ δὲ praecedebat, non videntibus, partem, quae illi εἰ δὲ opposita sit, verbis βούλει νιν etc. contineri, quorum quaedam iteratio sint verba εἴ σοι δοκεῖ. Nexus igitur verborum hic est: *Si vis, illam tibi supplicare, quamvis hoc alienum a virgine sit, tamen te jubente veniet, pudorem ore ingenuo prae se ferens: sin contrarium tibi placet, sine illius interventu haec a te impetrabo.*

v. 987. Particula γέ hoc loco *dumtaxat* valet, ut v. 70 οὔκουν φθόγγος γ' οὔτ' ὀρνίθων et in Xenoph. Cyrop. IV, 3, 16. ἀγαπῷ ἤν γε μόνον τῇ κεφαλῇ προσχῶ. Cfr. Particc. T. I. p. 375 etc.

v. 993. Libri ἀλλ' ἢν ἀνικέτευτος ἦς. Pro ἦς Marklandus ἧσθ', adstipulantibus Lobeckio et Hermanno. Matthiae ex Vossii conjectura ἤν τ' ἀνικ. ἦς. Imperfectum, sive ἦς reliqueris sive ἧσθ' reposueris, tolerari minime posse videtur: accedit, quod activa vocabuli ἀνικέτευτος vis incerta est. Inde εἰμὶ reponendum esse intelligitur, quod propter proximi vocabuli similitudinem fa-

εἴ τ' ἀνικέτευτός εἰμ'· ἐμοὶ γάρ ἐστ' ἀγὼν
μέγιστος, ὑμᾶς ἐξαπαλλάξαι κακῶν.
ὡς ἓν γ' ἀκούσασ' ἴσθι, μὴ ψευδῶς μ' ἐρεῖν·
ψευδῆ λέγων δὲ καὶ μάτην ἐγκερτομῶν
θάνοιμι, μὴ θάνοιμι δ', ἢν σώσω κόρην.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὄναιο συνετῶς δυςτυχοῦντας ὠφελῶν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἄκουε δὴ νῦν, ἵνα τὸ πρᾶγμ' ἔχῃ καλῶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί τοῦτ' ἔλεξας, ὡς ἀκουστέον γέ σου.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

πείθωμεν αὖθις πατέρα βέλτιον φρονεῖν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

κακός τίς ἐστι, καὶ λίαν ταρβεῖ στρατόν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαίουσιν λόγους.

---

cile intercidere potuit, quo facto lacunae explendae caussa ἧς insertum a sciolis esse puto. Bene enim indicativus et particulae εἴτε et ipsi rei convenit: cfr. Aesch. Agam. 1403. *σὺ δ' αἰνεῖν εἴτε με ψέγειν θέλεις ὅμοιον.*

v. 995. Infinitivum Hermannus a participio *ἀκούσασα*, non a verb. *ἴσθι* pendere voluit: verumtamen ad utrumque pertinet. Verte: *quare id unum tene a me auditum, me non falsurum fidem esse: nam si fallam* etc.

v. 998. Scribebatur *συνεχῶς*. Correxit Hermannus.

v. 1001. Codd. partim *πείθωμεν*, supra scripto *πειθώμεθ'*, partim *πειθώμεθ'* supra scripto *πείθωμεν τ'*. Ald. rell. *πείθωμεθ'*.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ψυχρὰ μὲν ἐλπίς· τί δὲ χρεών με δρᾶν, φράσον.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἱκέτευ' ἐκεῖνον πρῶτα, μὴ κτείνειν τέκνα·
ἢν δ' ἀντιβαίνῃ, πρὸς ἐμέ σοι πορευτέον.
καὶ δὴ τὸ χρῇζον ἐπίθετ', οὐ τοὐμὸν χρεὼν
χωρεῖν· ἔχει γὰρ τοῦτο τὴν σωτηρίαν,
κἀγώ τ' ἀμείνων πρὸς φίλον γενήσομαι,
στρατός τ' ἂν οὐ μέμψαιτό μ', εἰ τὰ πράγ-
ματα
λελογισμένως πράσσοιμι μᾶλλον ἢ σθένει.
καλῶς δὲ κρανθέντων, πρὸς ἡδονὴν φίλοις
σοί τ' ἂν γένοιτο, κἂν ἐμοῦ χωρίς, τάδε.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὡς σώφρον' εἶπας. δραστέον δ', ἅ σοι δοκεῖ.
ἢν δ' αὐτὰ μὴ πράσσωμεν ὡς ἐγὼ θέλω,
ποῦ σ' αὖθις ὀψόμεσθα, ποῦ χρή μ' ἀθλίαν
ἐλθοῦσαν εὑρεῖν σὴν χέρ' ἐπίκουρον κακῶν;

---

v. 1004. Libri τί δὲ χρή, ut desit una syllaba jambo. Hermanni emendationem recepi.

v. 1006. Libri ἂν δ' pro ἢν δ'. Par. A. ἀντιβαίνοι.

v. 1007. Flor. 1. 2. Vict. εἴη γὰρ τὸ χρῇζον ἐπίθετ'. Unde effectum videtur quod habent vett. edd. εἰ γὰρ τὸ χρ. Multa frustra moliti sunt viri docti, quum non in iis ipsis verbis, in quibus variant exemplaria, sed in verbo ἐπίθετο latere vitium putarent. Atqui aoristus ipse scriptum fuisse sic, ut emendavi, testatur: cfr. Particc. T. I. p. 265 seq. Nata est corruptela ex interpretatione, quum εἴη γὰρ idem sit quod *fac enim*.

v. 1011. Flor. 1. 2. Vict. σθένει supra scripto σθένω, Par. B. σθένω supra scripto ει, Par. A. C. σθένω.

v. 1015. „Legebatur ἅ'ν ἐγὼ θέλω. Alienum hic ἄν." Hermannus.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἡμεῖς σε φύλακες οὗ χρεὼν φυλάσσομεν,
μή τίς σ' ἴδῃ στείχουσαν ἐπτοημένην
Δαναῶν δι' ὄχλου· μηδὲ πατρῷον δόμον
αἴσχυν'· ὁ γάρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος
κακῶς ἀκούειν· ἐν γὰρ Ἕλλησιν μέγας.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἔσται τάδ'. ἄρχε· σοί με δουλεύειν χρεών.
εἰ δ' εἰσὶ θεοί, δίκαιος ὢν ἀνὴρ σύ τοι
ἐσθλῶν κυρήσεις· εἰ δὲ μή, τί δεῖ πονεῖν;

ΧΟΡΟΣ.

Τίν' ἄρ' ὑμέναιοι διὰ λωτοῦ Λίβυος (στρ.)
μετά τε φιλοχόρου κιθάρας
συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσ-

---

v. 1023. Libri ἔστιν τάδ'. Emendavit Marklandus.

v. 1024. Scribebatur σύ γε pro σύ τοι: emendavit Valckenarius ad Hippol. 952. Cfr. Particc. T. II, p. 346.

v. 1026 seqq. Libri τίς ἄρ' ὑμέναιος . . . ἔστασαν ἰαχάν. Lenissima quidem mutatione, ἔστασεν pro ἔστασαν reponendo, ut verba inter se congruant, effici potest, modo lenissimae quaeque emendationes verissimae essent. Ac primum caussa, qua inducti ἔστασαν pro ἔστασεν vel librarii vel interpretes reposuerint, nulla inveniri potest; contra necessario iidem ὑμέναιος pro ὑμέναιοι reponebant, ubi semel τίς pro τίν' oculorum errore lectum erat. Rem autem ipsam si spectes, inepte quaeritur, qui hymenaeus fuerit in Pelei Thetidisque nuptiis, quasi non certi certarum nuptiarum hymenaei sint, Jam vero *carmina nuptialia*, non nuptias ipsas, hoc loco dici, verborum contextus luculentissime ostendit: atqui ad carmina significanda nunquam non numero plurali, quem ipsum postulat verbum ἔστασαν, utitur Euripides. Hoc igitur numero reposito, simulque τίν' pro τίς auctoritate Marklandi, Musgravii aliorumque scripto, et verba optime congruere et sensum commodissimum nasci videbis.

σᾶν ἔστασαν ἰακχὰν,
ὅτ᾽ ἀνὰ Πήλιον αἱ καλλιπλόκαμοι
Πιερίδες ἐν δαιτὶ θεῶν
χρυσοσάνδαλον ἴχνος
ἐν γᾷ κρούουσαι
Πηλέως εἰς γάμον ἦλθον,
μελῳδοῖς Θέτιν ἀχήμασι τόν τ᾽ Αἰακίδαν
Κενταύρων ἀν᾽ ὄρος κλέουσαι
Πηλιάδα καθ᾽ ὕλαν;
ὁ δὲ Δαρδανίδας, Διὸς
λέκτρων τρύφημα φίλον,
χρυσέοισιν ἄφυσσε λοι-
βὰν ἐν κρατήρων γυάλοις,
ὁ Φρύγιος Γανυμήδης.
παρὰ δὲ λευκοφαῆ ψάμαθον
εἰλισσόμεναι κύκλια
πεντήκοντα κόραι Νηρέως
γάμους ἐχόρευσαν.

ἀνὰ δ᾽ ἐλάταισι στεφανώδει τε χλόᾳ (ἀντ.)
θίασος ἔμολεν ἱπποβότας

---

v. 1029. Libri καλαμόεσσαν **et** ἰαχάν. **Utrumque correxit Marklandus.**

v. 1032. Scribebatur χρυσεοσάνδαλον. **Vide ad v. 1053.**

v. 1034. Par. A. Flor. 1. 2. Πηλέος **Par. B.** εἰς **omittit.**

v. 1035. Vulgo ἦλθον μελῳδοὶ, Θέτιν ἰαχήμασι **etc. Elmsleji emendationem praeeunte Hermanno recepi.**

v. 1036. Ald. rell. ἐν ὄρεσι, **Par. A.** ἀν᾽ ὄρεσι, **quod** ἀν᾽ ὄρος **corrigendum esse monuit Hermannus. Tum Ald. rell.** κλύουσαι; **primus Brodaeus reposuit** κλείουσαι, **quod habere videntur Par. A. C., idque** κλέουσαι **scribendum esse docuit Monkius ad Alcest. 459.**

v. 1043. Flor. 2. Vict. Ald. λευκοφαῆ. **Flor. 1.** λευκοφᾶν· **edd. Steph. Commel.** λευκοφανῆ.

v. 1045. Libri Νηρῆος; **emendavit Seidlerus. In describendis versibus hisce Hermannum sequutus sum.**

Κενταύρων ἐπὶ δαῖτα τὰν
θεῶν κρατῆρά τε Βάκχου.
μέγα δ' ἀνέκλαγον, ὦ Νηρηῒ κόρα,
παῖδες Θεσσαλαί, μέγα φῶς,
μάντις, Φοῖβος, ὁ Μουσᾶν τ'
εἰδώς, γεννάσεις,
Χείρων τ' ἐξονομάζων

---

v. 1051 seqq. „*Magnum*, sic virgines Thessalae cecinerunt, *o filia Nerei*, *magnum vero*, inquit Musarum dux, Phoebus, *lumen procreabis*, simulque Chiron, nominans eum, qui venturus esset cum Myrmidonibus etc.“ In his quid tandem est quod implicatum perplexumque vocari liceat? Nam virginum Thessalarum, i. e. Musarum cantum ab Apolline interpellari continuarique repetito vocabulo *magnum* satis perspicue significatur. Ceterum monendum quod Catullus, id quod intellexit Marklandus, in Nupt. Pel. et Thet. carmen hoc praestantissimum imitatus est.

v. 1052. Libri παῖδες αἱ Θεσσαλαί: correxit Heathius. Iterum in proximo versu articulus incommode additus invenitur.

v. 1053. Codd. μάντις δ' ὁ Φοῖβος· edd. μάντις ὁ Φοῖβος. Tum pro Μουσᾶν τ' Par. B. Μουσᾶν γ', Flor. 1. Μουσᾶν. Soloecus est articulus, natus sine dubio oculorum errore ex δὲ, quod et ipsum intempestive inculcatum erat ab iis, qui, τ' tertio, ut putabant, vocabulo additum ferri non posse opinati, pro μάντις Φοῖβος ὁ Μουσᾶν τ' reponendum μάντις δὲ Φοῖβος etc. existimabant: qua ex mutatione natus alter error, ut genitivus Μουσᾶν jam non a μάντις sed ab εἰδὼς pendere putaretur, quod et constructione et sensu ineptum est. Tu vero conjunge μάντις ὁ Μουσᾶν *vates Musarum*, quo nomine recte appellatur Phoebus ideo quod vaticinia omnemque divinationem Musis suggerit; quae vocabula quum vi et significatione instar unius sint, recte particula τ' ad eam normam, quam exposui in libro de particulis scripto T. I. p. 118., ambobus postponitur: nam nomen Φοῖβος eum locum obtinet, ut sit διὰ μέσου accipendum.

v. 1054. Primus vocabulum γεννάσεις recte interpretatus Musgravius est: ante ipsum enim de *generationibus* cogitaverant interpretes.

v. 1055. Tertius superveniens Chiron canticum a Musis in-

ὃς ἥξει χθόνα λογχήρεσι σὺν Μυρμι-
δόνων
ἀσπισταῖς Πριάμοιο κλεινὰν,
γαῖαν ἐκπυρώσων,
περὶ σώματι χρυσέων
ὅπλων Ἡφαιστοπόνων
κεκορυθμένος ἔνδυτ', ἐκ
θεᾶς ματρὸς δωρήματ' ἔχων
Θέτιδος, ἅ νιν ἔτικτε
μακάριον. Τότε δαίμονες
τᾶς εὐπατρίδος γάμων
Νηρῇδος τ' ἔθεσαν πρώτας
Πηλέως θ' ὑμεναίους.

σὲ δὲ κάρα (ἐπῳδ.
στέψουσι καλλικόμαν
πλόκαμον Ἀργεῖοι, βαλιὰν
ὥστε πετραίων ἀπ' ἄντρων ἐλθοῦσαν ὀρείων

---

choatum et ab Apollione susceptum continuat. Exhibetur autem hic versus in libris hoc modo: Χείρων ἐξωνόμασεν. Numeris ut mederetur Hermannus ἐξονόμαξεν, formam neque Atticis neque tragicis usitatam, in textum ingessit. Idem efficitur ἐξονομάζων scribendo, quod et re et numeris aeque postulatur. Tum post Χείρων addenda fuit particula τέ.

v. 1057. Vulgo ἀσπισταῖσι. Correxit Hermannus. Tum intercidendum post κλεινὰν putavi, ut intelligeretur, χθόνα Πριάμοιο κλεινάν a verbo ἥξει pendere, γαῖαν autem cum ἐκπυρώσων conjungendum esse.

v. 1065. Scribebatur γάμον. Correxit Hermannus.

v. 1066. Libri Νηρηΐδος ἔθεσαν, sed Vict. Νηρῇδος. Particulam τ' addendam esse vidit Hermannus.

v. 1068. Libri σὲ δ' ἐπὶ κάρα. Hermannus σὲ δ' ἔπι κάρα. Delevi praepositionem plus semel importune insertam.

v. 1070. Pro βαλιὰν, quae est Scaligeri emendatio, libri γ' ἀλιᾶν. Hermannus τὰν ἀλίαν, quod cum ἐλθοῦσαν conjungendum esse dicit. Non intelligo.

v. 1071. Libri ὀρέων. Optime emendavit Hermannus.

μόσχον ἀκήρατον, βρότειον
αἱμάσσοντες λαιμόν,
οὐ σύριγγι τραφεῖσαν οὐδ'
ἐν ῥοιβδήσει βουκολικῶν,
παρὰ δὲ ματέρι νυμφοκόμον,
Ἰναχίδαις γάμον.
ποῦ τὸ τᾶς
αἰδοῦς ἢ τὸ τᾶς ἀρετᾶς
[δύνασιν ἔχει] σθένει τι πρόςωπον;
ὁπότε τὸ μὲν ἄσεπτον ἔχει
δύναμιν, ἁ δ' ἀρετὰ κατόπι-
σθεν θνατοῖς ἀμελεῖται,
ἀνομία δὲ νόμων κρατεῖ,

---

v. 1075. Scribebatur βουκόλων. Quum subesse vitium aliquod numeri docerent, Hermannus ῥοιβδήσεσι conjiciebat. Aptius de *cantu* quam de *canentibus* ῥοίβδησις dicitur: quamobrem βουκόλων mutandum esse existimavi.

v. 1076. Libri μητέρι. Correxit Marklandus. Post νυμφοκόμον intercidi, ut verba Ἰναχίδαις γάμον, tanquam accusativum effectus, pendentem a νυμφοκόμον, per se accipienda esse intelligeretur. Νυμφοκόμον autem ad virginem ipsam referendum esse, comparato versu Medeae 985. νερτέροις δ' ἤδη πάρα νυμφοκομήσει, rectissime monuit Musgravius. Accipiendum est adjectivum pro participio νυμφοκομοῦσαν; ex adverso enim positum est vocabulo τραφεῖσαν hoc modo: *mactabunt te ut vitulum, quamvis non sis pro victima educata a pastoribus, sed apud matrem adolescens ad nuptias te ineundas paraveris, ut matrimonio conjungereris cum aliquo Achivorum.*

v. 1080. Expunxi verba δύνασιν ἔχει et σθένει pro σθένειν reposui. Sunt enim illa aut pro glossemate apposita aut ex proximis (ἔχει δύναμιν) repetita, et damnantur aeque metro atque sensu. Solum vocabulum δύνασιν delebat Bothius.

v. 1081. τὸ ἄσεπτον *impietas* opponitur verecundiae, τῇ αἰδοῖ. Recte igitur Hermannus voces τὸ μὲν ad illud ἄσεπτον, non ad πρόςωπον, referendas esse monuit.

καὶ μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς,
μή τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἐξῆλθον οἴκων, προσκοπουμένη πόσιν,
χρόνιον ἀπόντα κἀκλελοιπότα στέγας.
ἐν δακρύοισι δ' ἡ τάλαινα παῖς ἐμή,
πολλὰς ἱεῖσα μεταβολὰς ὀδυρμάτων,
θάνατον ἀκούσασ', ὃν πατὴρ βουλεύεται.
μνήμην δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος
Ἀγαμέμνονος τοῦδ', ὃς ἐπὶ τοῖς αὑτοῦ τέκνοις
ἀνόσια πράσσων αὐτίκ' εὑρεθήσεται.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Λήδας γένεθλον, ἐν καλῷ σ' ἔξω δόμων
εὕρηχ', ἵν' εἴπω παρθένου χωρὶς λόγους,
οὓς οὐκ ἀκούειν τὰς γαμουμένας πρέπει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δ' ἔστιν, οὗ σοι καιρὸς ἀντιλάζυται;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μέτα·
ὡς χέρνιβες πάρεισιν ηὐτρεπισμέναι,

---

v. 1085. Scribebatur καὶ κοινὸς ἀγών. Negationem inserendam esse vidit Hermannus.

v. 1087. Par. C. προσσκοπουμένη.

v. 1089. Libri ἐν δακρύοισι θ'. Correxit Marklandus.

v. 1092. Parum recte haec interpretantur Matthiae atque Hermannus, particulae ἄρα vim ignorantes: quorum ille sensum hunc esse putat: *sentire mihi videor venientem Agamemnonem*, quem sensum parum congruere cum Euripidis verbis ipse intelligit; hic autem sic vertit: *atque ergo commemineram eum prope huc adventare*. Potius hoc dicit Clytaemnestra subito Agamemnonem conspiciens: *Hem, mentionem feci ejus qui prope adstat*, i. e. *hem prope adstat is ipse, cujus feci mentionem.*

προχύται τε βάλλειν πῦρ καθάρσιον χεροῖν,
μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἃς θεᾷ πεσεῖν χρεὼν
Ἀρτέμιδι, μέλανος αἵματος φυσήματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τοῖς ὀνόμασιν μὲν εὖ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου
οὐκ οἶδ' ὅπως χρή μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν.
χώρει δὲ, θύγατερ, ἐκτὸς, οἶσθα γὰρ πατρὸς
πάντως ἃ μέλλει, χὐπὸ σοῖς πέπλοις ἄγε
λαβοῦσ' Ὀρέστην, σὸν κασίγνητον, τέκνον.
ἰδοὺ πάρεστιν ἥδε πειθαρχοῦσά σοι.
τὰ δ' ἄλλ' ἐγὼ πρὸ τῆςδε κἀμαυτῆς φράσω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τέκνον, τί κλάεις, οὐδ' ἔθ' ἡδέως ὁρᾷς,
εἰς γῆν δ' ἐρείσασ' ὄμμα πρόςθ' ἔχεις πέπλους;

[ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

φεῦ.
τίν' ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν;

---

v. 1101. Edd. vett. πῦρ καθάρειον ἐκ χερῶν. Abest ἐκ in Par. A.

v. 1104. Ald. rell. τοῖς ὀνόμασι μὲν.

v. 1106. Par. A. Flor. 1. 2. ommittunt δέ.

v. 1107. Libri πάντως ἃ μέλλει γε χὐπὸ τοῖς πέπλοις ἄγε. Particulam expunxerunt Gaisfordius atque Matthiae: hic etiam σοῖς pro τοῖς reponendum esse vidit. Vitium profectum est ab iis, qui priorem vocis χὐπὸ syllabam produci ignorabant.

v. 1110. Ald. πρὸς τῆςδε. Flor. 1. 2. Vict. recte πρό.

v. 1111. Ald. rell. οὐδέ θ' ἡδέως. Par. C. Flor. 1. 2. Vict. recte οὐδ' ἔθ'. Ἡδέως ὁρᾶν esse *suaviter prospicere*, neque opus esse Marklandi conjectura ἡδέως μ' ὁρᾷς docuit Hermannus.

v. 1113—1115. Hos versus, qui Iphigeniae vulgo tribuuntur, a Bothio autem Hermannoque ad Clytaemnestram transferuntur, spurios esse Bremius ac Matthiae monent. Id enim esse orationis Iphigeniae initium, ut plura exspectes, neque tamen quidquam addi.

ἅπασι γὰρ πρώτοισι χρῆσασθαι πάρα,
κἂν ὑστάτοισι, κἂν μέσοισι πανταχοῦ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τί δ' ἔστιν; ὥς μοι πάντες εἰς ἓν ἥκετε,
σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὀμμάτων,

Posse quidem illos Clytaemnestrae tribuendos videri; sed repugnare Agamemnonis verba, quae aperte ad plures pertineant. Tum Clytaemnestram ipsam quoque post tale initium continua oratione uti debuisse, non interrogando Agamemnonem urgere. Non deterritus est his argumentis Hermannus, quo minus importunissimae interpolationi patrocinaretur. „Clytaemnestra enim, inquit, quamvis duri et ferocis ingenii mulier, tamen ipsa quoque et blando alloquio, quo filiam pater excipit, tacta, doloris atque indignationis vim omnem pectore persentiens, haeret paullum, ut fit quum animo vehementer commoti proferre quod angit volumus, nescitque unde capiat dicendi initium, eaque praefatione magis sollicitum reddit maritum, tum vero, compescens doloris atque irae impetum, exquirere consilium atque arguere Agamemnonem incipit." Male defenduntur quae argutiis defendenda sunt. Nam ut convenire illud Clytaemnestrae ingenio concedamus, neque alienum esse a natura humana, quemquam, tanta doloris iraeque vi excitatum, ut unde incipiendum, ubi desinendum, quid potissimum dicendum sit, nesciat, subito ad tam sedatam animi tranquillitatem relabi, ut circumspecte inquirendo arguere atque insidiari possit: qualis tandem videatur nobis is poeta, qui tantae commutationis caussam rationemque ne verbo quidem indicaverit? Nempe indoctissimus. A qua negligentia tam longe abest Euripides, ut saepe etiam in reprehensionem incurrerit imperitorum, qui verbis exprimi quae nutu vultuque in vita agi solerent, aegre ferrent. Sunt illi versus, si ulli, ex deperdita aliqua Euripidis sive alius cujuspiam poetae fabula transscripti, et fuerunt longioris orationis exordium.

v. 1118 — 1129. Haec miserrime lacerata turbataque exhibentur in libris. Ordo enim versuum vulgo hic traditur, ut post v. 1117. statim ponatur v. 1120., hunc sequantur vv. 1128, 1129., hos excipiant vv. 1125 — 1127., hinc redeatur ad vv. 1121 — 1124. Cujus perturbationis initium inde factum esse videtur, quod a v. 1121 ad v. 1128, qui est paene ejusdem argumenti, memoria

(10) τίς δ' ἠδίκησε;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα;

(11) ὁ νοῦς ὅδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει.

---

aberravit; unde accidit, ut vv. 1128, 1129 subnecterentur versui 1121, quos necessario deinde v. 1116, 1127. subsequuti sunt. Accessit altera corruptela, quum vv. 1118, 1119., posteaquam suo loco omissi erant, post v. 1124 temere insererentur. Sanandi initium ab Hermanno factum est, quum vv. 1118, 1119. suo loco motos esse intelligeret: reliqui editores securi transierunt. Etsi, verum esse eum quem restitui ordinem, per se manifestum esse mihi videatur, tamen nexum rerum paucis verbis indicasse non poenitebit. Agamemnon igitur, conspecta conjuge filiaque, ex ipsis vultibus, quibus accusari sibi videbatur, et quid accidisset, et quid venturum esset, intelligebat. Instituente vero uxore inquisitionem ominosissimis verbis, quum ipsum, ut vermi non indigna quaerenti ingenue fateretur, admoneret, non potuit non ingemiscere. Quas exclamationes quum sic excepisset Clytaemnestra, ut comperisse illam ea, quae comperire non debuerat, planius etiam pateret, praeoccupare illam ac propulsare suspiciones conatur. Tum vero Clytaemnestra, praecidens ambages, rem ipsam de qua agebatur, appellando finem facere tergiversationi maritum cogit.

v. 1118. Par. B. C. Flor. 2. τίμ' ἠδίκησε, ad μ supra scripto ν Flor. 1. τίν' ἡμ' ἠδίκησε. Vict. τί μ' ἠδίκησε. Ald. τίν' ἠδίκησαι. Codices quam Aldinam sequi malui ἠδίκησε scribendo, quo facto postulabatur, τίς vel τίς δ'. Hoc et cum signis literarum magis congruere et rei ipsi melius convenire mihi visum est. Nam δὲ vim quandam addit verbis repetitis, ea ratione quam exposui Particc. T. I. p. 168 seqq. v. 7. Male igitur Matthiae in Bacchis v. 371. Ὁσία, πότνα θεῶν, Ὁσία δ', ἃ κατὰ γᾶν χρυσέαν πτέρυγα φέρεις pro δ' reposuit θ'. Cfr. etiam Herc. F. 65. ἔχων τυραννίδ', ἧς μακραὶ λόγχαι πέρι πηδῶσ' ἔρωτι σώματ' εἰς εὐδαίμονα, ἔχων δὲ τέκνα.

v. 1119. Bene vertit Erasmus: *Ista calliditas tua ipsa incallida est.* Porsonus citat Cicer. Att. VII, 3. *causam solam illa causa non habet: ceteris rebus abundat.*

(1) εἶφ' ἂν ἐρωτήσω σε γενναίως, πόσι.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

(6) σὺ δ' ἥν γ' ἐρωτᾷς εἰκότ' εἰκότ' ἂν κλύοις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

(7) οὐκ ἀλλ' ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

(8) ὦ πότνια μοῖρα καὶ τύχη δαίμων τ' ἐμός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

(9) κἀμός γε καὶ τῆσδ', εἷς τριῶν δυσδαιμόνων.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἔα.
(4) τλήμονά γ' ἔλεξας ὑπονοεῖς θ' ἃ μή σε χρή,

* * * *

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΑ.

ἔχ' ἥσυχος,
(5) κἀκεῖνό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν.

---

v. 1121. Vulgo εἰκότα κλύεις. Emendavit Marklandus.

v. 1123. Par. A. B. Flor. 1. 2. ὦ πότνια τύχη καὶ μοῖρα δαίμων τ' ἐμός. Par. C. μοῖρα τ' δαίμων γ'. etiam Vict. μοῖρα τ'. Ald. rell. ὦ πότνια τύχη καὶ μοῖρα καὶ δαίμων γ' ἐμός. Lectione codicum recepta et vocibus τύχη et μοῖρα transpositis locum sanavit Musgravius.

v. 1124. Vulgo κἀμός τε. Emendavit Matthiae.

v. 1125. τλήμονα λέγειν est *miserabilia dicere:* miserabilis enim fuit Clytaemnestrae lamentatio κἀμός γε etc.

v. 1126. Haec pars versus in codicibus omnibus servata ab Aldo temere omissa est. Editores post Marklandum omnes receperunt, qui tamen, quod illam exclamationum instar extra versum positam esse putaverunt, sine dubio erraverunt. Interpellari

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

(2) οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ', ἐρωτᾶσθαι θέλω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

(3) τὴν παῖδα τὴν σὴν τήν τ' ἐμὴν μέλλεις κτανεῖν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἀπωλόμεσθα. προδέδοται τὰ κρυπτά μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πάντ' οἶδα καὶ πεπύσμεθ' ἃ σὺ μέλλεις με δρᾶν.
αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστί σοι
καὶ τὸ στενάζειν· πολλὰ μὴ κάμῃς λέγων.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἰδοὺ σιωπῶ· τὸ γὰρ ἀναίσχυντον τί δεῖ
ψευδῆ λέγοντα προςλαβεῖν τῇ συμφορᾷ;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἄκουε δὴ νῦν· ἀνακαλύψω γὰρ λόγους,

---

enim Agamemnonis verba a Clytaemnestra, manifestum est: interpellationem autem semper dimidiandis versibus significari supra docuimus. Inde, excidisse alterum ejus versus dimidium, perspicitur.

v. 1128. Ald. et codd. quidam κέλευσμ' οὐ δεῖ. Tum vulgo δεῖ γ' pro δεῖ μ', quod reponendum esse viderunt Porsonus atque Marklandus.

v. 1131. Edd. vett. πάντ' οἶδα καὶ πέπυσμ' ἃ σύγε μέλλεις με δρᾶν. Par. A. B. Flor. 1. 2. πέπεισμ'. Emendarunt Elmslejus atque Erfurdtius.

v. 1133. Libri πολλὰ μὴ κάμνῃς λέγων. Κάμῃς scribi jussit Porsonus. Male autem recentiores editores, H. Stephanum Marklandumque sequuti, coli signo post πολλὰ distinguunt: non potest enim λέγων objecto carere.

v. 1134. Vulgo με δεῖ. Emendarunt Elmslejus atque Matthiae.

κοὐκέτι παρῳδοῖς χρησόμεσθ' αἰνίγμασιν.
πρῶτον μὲν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὀνειδίσω,
ἔγημας ἄκουσάν με κἄλαβες βίᾳ,
τὸν πρόςθεν ἄνδρα Τάνταλον κατακτανὼν,
βρέφος τε τοὐμὸν σῷ προςώρισας πάλῳ,
μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας.
καὶ τὼ Διός τε παῖδ' ἐμώ τε συγγόνω
ἵπποισι μαρμαίροντ' ἐπεστρατευσάτην·
πατὴρ δὲ πρέσβυς Τυνδάρεώς σ' ἐῤῥύσατο
ἱκέτην γενόμενον, τἀμὰ δ' ἔσχες αὖ λέχη.
οὗ σοι καταλλαχθεῖσα περὶ σὲ καὶ δόμους
συμμαρτυρήσεις ὡς ἄμεμπτος ἦν γυνὴ,
ἔς τ' Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα καὶ τὸ σὸν
μέλαθρον αὔξουσ', ὥςτε σ'. εἰςιόντα τε
χαίρειν θύραζέ τ' ἐξιόντ' εὐδαιμονεῖν.
σπάνιον δὲ θήρευμ' ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
δάμαρτα· φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναῖκ' ἔχειν.
τίκτω δ' ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι παῖδά σοι

---

v. 1139, 1140. Utitur his versibus Eustathius, Od. Λ. p. 1693, 11. (446, 48). Ibi recte scriptum ἔγημας, quum Euripidis libri praebeant ἔγημες.

v. 1141. Libri βρέφος τε τοὐμὸν σῷ προςούρισας πάλῳ. Id quum ab editoribus, praeeunte Scaligero, in ζῶν προςούδισας πέδῳ mutatum esset, Hermannus satius censuit esse, accentu mutato servari librorum scripturam, minus foedum facinus objicientem Agamemnoni, sic interpretatus: *puerum meum tuae sorti in divisione captivorum adjiciendum curans ab uberibus meis avulsum.* Atque interpretatio quidem verissima mihi videtur esse, προςουρίσας autem quid esset, non potui invenire. Quare προςώρισας scripsi. Agamemnon igitur, superato Tantalo atque interfecto, victoris jure uxorem quidem ejus Clytaemnestram ipse sibi pro uxore assumsit, puerum autem ejusdem ut captivum a matre abstraxit atque ut praedae partem suae ipsius portioni attribuit.

v. 1143. Vulgo Διός γε. Emendavit, praeeunte Marklando, Elmslejus. Cfr. ad v. 25.

v. 1150. Ald. rell. ὥστ' εἰςιόντα τε. Emendavit Canterus.

τόνδ', ὧν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς.
κἄν τίς σ' ἔρηται, τίνος ἕκατί νιν κτενεῖς,
λέξον τί φήσεις; ἢ 'μὲ χρὴ λέγειν τὰ σά;
Ἑλένην Μενέλαος ἵνα λάβῃ. καλόν γε νῷν,
κακῆς γυναικὸς μισθὸν ἀποτῖσαι τέκνα·
τἄχθιστα τοῖσι φιλτάτοις ὠνούμεθα.
ἄγ', εἰ στρατεύσει καταλιπών μ' ἐν δώμασιν,
κἀκεῖ γενήσει διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
ποίαν μὲν ἔνθα καρδίαν μ' ἕξειν δοκεῖς,

---

v. 1158. Ald. Herv. 1. codd. *καλὸν γένος.* Brub. Herv. 2. Stiblin. Cant. Stebp. Barn. *καλόν γε νῷ.* V. D. in censuris Edinburg. XXXVII p. 69. *γ' ἔθος*, adstipulantibus Matthiaeo, Dindorfiis etc. Hermannus denique *κλέος.*

v. 1159. Edd. vett. *ἀποτίσαι.*

v. 1160. Par. B. Flor. 1. 2. Ald. etc. *ταχθεῖσα*, aliae edd. *τ' ἀχθέντα*, H. Steph. *τ' ἀχθεινά.* Stiblini editio *ταἴχθιστα* ex emendatione Brodaei, qui *τἄχθιστα* scribi jussit, quod probarunt Canterus aliique. Tum Hermannus *τἄχθιστά τοι τοῖς* reponendum esse censuit, qua quidem in re haud dubie erravit, quod in particula *τοί* vim similem latinae *igitur* inesse putavit.

v. 1161. Libri *ἄγ' ἢν στρατεύσῃ* et proximo versu *γενήσῃ.* Manifestissimis corruptelae vestigiis admonitus (neque enim *ἐγενησάμην* dicunt Graeci) Elmslejus *ἄγ' εἰ στρατεύσει* et *γενήσει* reponendum esse vidit, quae emendatio etiam, rem ipsam si spectes, felicissima est. Indicativo enim opus est, ubicunque aliquis se quidpiam facturum esse minatur: cujus rationis tam multa ubivis obvia exempla sunt, ut illam neglectam ab Hermanno et hoc loco et alibi esse, mirandum sit. Is enim, quoniam *γενήσῃ* retinere ei non licebat, *ἢν στρατεύσῃ* tuitus est, posse in altero membro, dum in priore modus, qui deberet, poneretur, etiam indicativum particulis cum *ἄν* compositis subjungi, affirmans. Ego vero, dari interdum ejusmodi anacoluthis locum, etiam nullo exemplo proposito crediderim, errare autem, qui haec vel temere vel vulgo fieri putent, et ratione et Herodoti loco (III, 69) edoctus, certo scio.

v. 1163. Vulgo *τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἕξειν δοκεῖς.* Solus his offensus est Marklandus, ut *τίν' ἔνδον εἴς σε καρδίαν*

ὅταν θρόνους τῆσδ' εἰςίδω πάντας κενοὺς,
κενοὺς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρύοις
μόνη καθῶμαι, τήνδε θρηνῳδοῦσ' ἀεί·
„ἀπώλεσέν σ', ὦ τέκνον, ὁ φυτεύσας πατὴρ,
αὐτὸς κτανὼν, οὐκ ἄλλος, οὐδ' ἄλλῃ χερί·"
ποῖον δὲ μισθὸν καταλιπὼν, πρὸς τοὺς δόμους

* * * * * * * *

μ' ἕξειν δοκεῖς scribendum esse suspicaretur. Certe non potest tolerari molestissima tautologia ἐν δώμασιν, ἐν δόμοις, et hoc posterius glossema esse apparet, inculcatum loco adverbii ἔνθα, quod, ne quis eodem quo ἐκεῖ referendum esse putaret, interpretatione indigere videbatur. Haec corruptela alteram traxit graviorem. Necesse est enim, ut interrogativo pronomini addita fuerit particula μέν, quae ad oppositam partem ποῖον δὲ μισθὸν hoc apertius, quo est haec remotior, respiciendum esse moneret. Quare qui similia similibus saepissime substituta esse ab interpretibus recordabitur, ποῖαν μὲν scribendum esse intelliget. Necessario enim, ἐν δόμοις semel pro ἔνθα recepto, τίν' pro ποῖαν μὲν, ut sanarentur numeri, a metricis reponebatur.

v. 1166. Vulgo κάθημαι. Emendavit Elmslejus.

v. 1167. Vulgatam, quum parum numerosa esse videretur, emendare studebant Elmslejus Blomfieldiusque φιτύσας scribendo.

v. 1169. Vulgo τοιόνδε μισθὸν. In promtu erat verum. Magnam autem trepidationem reliqua hujus versus verba viris doctis injecerunt, quorum Brunckius ordinem versuum omnium commutandum, Bothius reponendum προδοὺς δόμους εἶπ' εἰ, L. Dindorfius scribendum ἔπει pro ἐπεὶ, Hermannus πρὸ σοῦ δόμοις, alii alia conjecerunt, solus Matthiae recte, excidisse post illa verba unum versiculum, suspicatus est. Sic rem se habere, et rerum continuatio et verborum structura ostendunt. Hoc enim dicit regina: *Quonam tandem modo me, solam relictam cum dolore meo, in te futuram, et quamnam tandem mercedem te ipsum, quum domum reversus fueris, quasi relictam ibi inventurum esse arbitraris, quoniam quidem levi admodum*

ἐπεὶ βραχείας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον,
ἐφ' ᾗ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμέναι
δεξόμεθα δέξιν, ἥν σε δέξασθαι χρεών.
μὴ δῆτα πρὸς θεῶν, μήτ' ἀναγκάσῃς ἐμὲ
κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένῃ.
εἶεν·
θύσεις δὲ τὴν παῖδ'· ἔνθα τίνας εὐχὰς ἐρεῖς;
τί σοι κατεύξει τἀγαθὸν, σφάζων τέκνον;
νόστον πονηρὸν, οἴκοθέν γ' αἰσχρῶς ἰών;
ἀλλ' ἐμὲ δίκαιον ἀγαθὸν εὔχεσθαί τί σοι;

---

praetextu opus erit, ut ego cum filiabus ibi relictis te sic, ut dignus es, excipiamus, i. e. ut te interficiamus. Quare sic scribere potuit Euripides:

ποῖον δὲ μισθὸν καταλιπὼν, πρὸς τοὺς δόμους
πάλιν κατελθὼν, αὐτὸς εὑρήσειν ἐκεῖ;

Necem, quae reverso a Troja Agamemnoni inferenda erat, innui manifestum est.

v. 1170. Vulgo ἔδει. Emendavit Reiskius adsentiente Marklando reliquisque omnibus praeter Hermannum, illo verbo *deesse* potius praetextum quam *opus eo esse* significari affirmantem. Distrahere hoc quidem est, non distinguere, vocum significationes: fere enim utramque vim in omnibus verbis synonymis consociatam esse invenies.

v. 1171. Pro ἐφ' ᾗ cod. Par. A. εφου, i. e. ἐφ' οὗ.

v. 1176. Ald. τί σοί κατεύξῃ, τἀγαθὸν σφάζων τέκνον, νόστον πονηρὸν οἴκοθέν γ' αἰσχρῶς ἰών; Primum in Brubachiana τἀγαθὸν ad praecedentia relatum. Interrogationis autem notam, Stiblini, Canteri, aliorum edd. sequutus, Hermannus in fine utriusque versus rectissime posuit, proponi duas a Clytaemnestra quaestiones intelligens, quarum ad singulas ipsa pro Agamemnone responderet, et quidem interrogando.

v. 1179. Libri οὔτ' ἄρ'. Reponendum ἢ τἄρ' viderunt Musgravius atque Valckenarius. Satius esse putat Hermannus, quod fecerit Matthiae, οὔτἄρ', addito in fine interrogandi signo, scribere. Lenior quidem haec mutatio, at non verior: cfr. de vi particularum οὔτοι Particc. T. II. p. 355.

ἢ τἄρ' ἀσυνέτους τοὺς θεοὺς ἡγοίμεθ' ἄν,
εἰ τοῖσιν αὐθένταισιν εὖ φρονήσομεν.
ἥκων δ' ἐς Ἄργος προςπεσεῖ τέκνοισι σοῖς;
ἀλλ' οὐ θέμις σοι· τίς δὲ καὶ προςβλέψεται
παίδων σ', ἐὰν σφῶν προθέμενος κτάνῃς τινά;
ταῦτ' ἦλθες ἤδη διὰ λόγων; ἢ σκῆπτρά τοι
μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ;
ὃν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν Ἀργείοις λέγειν,
„βούλεσθ', Ἀχαιοί, πλεῖν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα;
κλῆρον τίθεσθε, παῖδ' ὅτου θανεῖν χρεών",
ἐν ἴσῳ γὰρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μή γ' ἐξαίρετον
σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σήν,

---

v. 1180. εὖ φρονεῖν h. l. esse *bona precari*, monuit Bremius.

v. 1181. Ald. male προςπέσοις. Par. A. B. Flor. 1. 2. προςπέσῃς, unde restituendum esse προςπεσεῖ vidit Musgravius.

v. 1183. Libri παίδων σ', ἐὰν αὐτῶν προθέμενος κτάνῃς τινά; Virorum doctorum conjecturas apud Matthiaeum Hermannumque quibus curae erit inspiciant. Ego, quum similia similibus saepissime substituta esse scirem, σφῶν pro αὐτῶν reponendo sanari versum posse existimavi. In eandem conjecturam Mehlhornium incidisse postea cognovi.

v. 1184. Ald. ἦλθον, codd. Par. C. Flor. 1. 2. Vict. propius vero ἦλθεν. Correxit Hermannus, vertens: *haeccine jam tecum reputasti, an nihil te nisi cum sceptro circumire et imperatorem esse oportet?* Tum σκῆπτρά τοι pro σοι reponendum esse vidit Matthiae. Solent enim vocabula, quibus inest vis minuendi, secum trahere particulam illam restrictivam, velut Soph. Trach. 480. ἡμέρας τοι μόχθος οὐχ ὅλης.

v. 1186. χρῆν pro χρὴ emendarunt Reiskius atque Marklandus.

v. 1188. Scribebatur ἀλλὰ μή σ' ἐξαίρετον. Pro σέ supervacaneo reposui γέ, quod necessarium est: nam conjungenda verba sunt hoc modo: ὃν χρῆν δίκαιον λόγον λέγειν, ἀλλὰ μὴ π. ρασχεῖν. De potestate particulae exposui ad v. 807. Adde Particc. T. I. p. 385.

ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς Ἑρμιόνην κτανεῖν,
οὗπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν. νῦν δ' ἐγὼ μέν, ἢ τὸ σὸν
σώζουσα λέκτρον, παῖδ' ἀποστερήσομαι,
ἢ δ' ἐξαμαρτοῦσ', ὑπόροφον νεανίδα
Σπάρτῃ κομίζουσ', εὐτυχὴς γενήσεται.
τούτων ἄμειψαί μ' εἴ τι μὴ καλῶς λέγω·
εἰ δ' εὖ λέλεκται, μὴ σύ, μὴ δῆτα κτάνῃς
τὴν σήν τε κἀμὴν παῖδα, καὶ σώφρων ἔσει.

---

v. 1191. Ald. πρὸς μητρὸς. Emendavit Scaliger: et sic, ut videtur, Florentini, e quibus nihil enotatum.

v. 1193. Libri παιδὸς ὑστερήσομαι. Reiskius et Porsonus ἐστερήσομαι. Hermannus, quod ἐστερήσομαι futurum exactum non vidisset alibi usurpatum esse a tragicis, ἧς στερήσομαι scribere maluit, fretus, puto, hoc argumento, quod „pronomen ἧς *ad alias quam tertiam personam relatum* se legere non meminisset." Ego futurum exactum non aptum esse huic loco arbitror. Quare Marklandi emendationem amplexus sum.

v. 1194. Codd. ὑπότροφον, Ald. aliquanto pejus ὑπόστροφον. Emendavit Scaliger, probante Hermanno his verbis: „Permirum est, alia potius minime veris similia excogitata esse, quam receptam optimam emendationem Scaligeri ὑπόροφον. Κομίζειν hic est *servare*."

v. 1197. Libri εἰ δ' εὖ λέλεκται νῶϊ, μὴ δῆγε κτάνῃς. Soloecum est νῶϊ, ineptum δῆγε. Varia conjecerunt viri docti. Piersonus εἰ δ' εὖ λέλεκται ταῦτα νῷν, μὴ δὴ κτάνῃς. Supervacaneum est ταῦτα praecedente τούτων, ineptum νῷν. Blomfieldius εἰ δ' εὖ λέλεκται τἀμά, μὴ δῆτα κτάνῃς. Inane est τἀμὰ ob eandem caussam, ob quam ταῦτα: sed recte δῆτα ex δῆγε emendatum videtur. Quamobrem pro νῶϊ reposui μὴ σὺ simulque δῆτα recepi. Cfr. Med. 1056. μὴ δῆτα, θυμέ, μὴ σύ γ' ἐργάσῃ τάδε. Hermannus vocabula νῷν et δῆγε a metrico aliquo inserta esse et mutilum versum adhibito verbo ἱκνούμεθα explendum putat sic: εἰ δ' εὖ λέλεκται, μὴ κτάνῃς, ἱκνούμεθα, quod supplementum et invalidius esse et alienum a reginae animo, nemo non intelliget.

ΧΟΡΟΣ.

πιθοῦ. τὸ γάρ τοι τέκνα συσσώζειν καλὸν,
Ἀγάμεμνον· οὐδεὶς πρὸς τάδ' ἀντείποι βροτῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
πείθειν ἐπᾴδουσ', ὥστ' ὁμαρτεῖν μοι, πέτρας
κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον. νῦν δὲ, τἀπ' ἐμοῦ σοφὰ,
δάκρυα παρέξω. ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἄν.
ἱκετηρίαν δὲ γόνασιν ἐξάπτω σέθεν
τὸ σῶμα τοὐμὸν, ὅπερ ἔτικτεν ἥδε σοι,
μή μ' ἀπολέσῃς ἄωρον· ἡδὺ γὰρ τὸ φῶς

---

v. 1199. Par. A. Flor. 1. 2. Vict. συνσώζειν.

v. 1200. Hermannus pro ἀντείποι reposuit ἀντερεῖ. Recte vulgatam tuitus est Matthiae. Vide ad v. 410.

v. 1202. Cfr. locum simillimum in Alcest. v. 357 seqq. εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν, ὥστ' ἢ κόρην Δήμητρος ἢ κείνης πόσιν ὕμνοισι κηλήσαντά σ' ἐξ Ἅιδου λαβεῖν, κατῆλθον ἄν. Imperite factos esse hujus versus numeros judicaverunt Porsonus ad. Med. 56. not. z. et Hermannus elem. metr. p. 115. Itaque Elmslejus, „si plura, inquit, legerentur qualia σοὐρίζει (pro σοι ὁρίζει) apud Aesch. Choeph. 927. σοὐπισθεν ap. Aristoph. Thesm. 156, auctor essem, ut h. l. reponeretur ὥστε μοὐμαρτεῖν πέτρας.“ Hermannus aliam viam monstrari dicens eo quod pro ἐπᾴδουσ' in cod. Par. B. scriptum esset μεταδουσ', quippe quod aperte nihil aliud esset quam μ' ἐπᾴδουσαν, caesuram in finem tertii pedis transferendam existimavit; quo facto recte et legitime quartam a fine versus syllabam finalem longam esse posse, sic scribendo: πείθειν μ' ἐπᾴδουσαν θ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας. Possunt hae conjecturae aliis augeri, velut πείθειν τ' ἐπᾴδουσ', ὥστε χὠμαρτεῖν, πέτρας λόγοις τε κηλεῖν: sed praestat, in vulgata acquiescere.

v. 1205. δυναίμεθ' ἂν e conjectura est Marklandi; libri δυναίμεθα.

λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆν μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσῃς.
πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα, καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ·
πρώτη δὲ, γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν,
φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὅδ'· ἆρά σ', ὦ τέκνον,
εὐδαίμονος δόμοισιν ἀνδρὸς ὄψομαι
ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ;
οὑμὸς δ' ὅδ' ἦν αὖ, περὶ σὸν ἐξαρτωμένης
γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάζυμαι χερί·
τί δ' ἄρ' ἐγὼ σέ; πρέσβυν ἆρ' εἰςδέξομαι
ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
πόνων τιθηνοὺς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς;
τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
σὺ δ' ἐπιλέλησαι, καί μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.
μή, πρός σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρέως πατρὸς
καὶ τῆςδε μητρὸς, ἣ πρὶν ὠδίνουσ' ἐμὲ

---

v. 1209. Libri βλέπειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆς. Veram scripturam praebuit Plutarchus de aud. poet. p. 17. D. Βλέπειν e versu 1240. transferri potuit. De constructione ὑπὸ γῆν cfr. Hipp. 197. et Matthiaei notam ad Hec. 144.

v. 1211. Libri γούνασι. Emendavit Barnesius.

v. 1214. Libri εὐδαίμονος ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν. Tres emendationes solus Porsonus protulit, quibus Hermannus Marklandi conjecturam εὐδαιμονοῦντος ἐν δόμοις praeponit, ipse εὐδαιμονοῦσιν ἐν δόμοισιν scribens. Non videtur vocabulum ἀνδρὸς abesse posse; quare invertendo ordine verborum ejectaque praepositione numeris mederi malui.

v. 1217. „Libri ἀντιλάζομαι. Marklandus tacite ἀντιλάζυμαι. Hoc praetuli. Vid. Porson. ad Medeam v. 1213, et Elmsleium ad eundem versum, qui ipsi est 1185." Hermannus.

v. 1218. Distinguebatur vulgo sic: τί δ' ἄρ' ἐγὼ σὲ πρέσβυν; ἆρ' ἐςδέξομαι etc. Marklandum sequutus sum, cujus distinctio multo quam Hermanni (τί δ'; ἆρ' ἐγὼ σὲ, πρέσβυν ἆρ' ἐςδέξομαι) praestantior videtur.

v. 1223. Libri μή, πρός γε Πέλοπος. Emendavit Marklandus.

νῦν δευτέραν ὠδῖνα τήνδε λαμβάνει.
τί μοι μέτεστι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων;
[Ἑλένης τε; πόθεν ἦλθ᾽ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷμῷ,
πάτερ;]
βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δὸς φίλημά τε,
ἵν᾽ ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ᾽ ἔχω σέθεν
μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πείθει λόγοις.

---

v. 1227. Stolidissime virgo, *unde Paris venerit in interitum suum?* interrogat. Quodsi haec eo sensu accipere voles, ut quaerat, cur, quod ille Spartam venerit, ipsi pereundum sit, certe fatendum erit, imperitissime hoc expressum esse a poeta non poeta sed circumlocutore. Patet enim, nihil contineri hoc versu, quod non insit ei qui antecedit. Denique numerorum asperitatem quilibet videt. Delendum illum vidit Matthiae: contra quem Hermannus, „at si abesset, inquit, plane inutilis esset mentio Alexandri, turbaretque magis cohaerentiam orationis quam copularet apto quodam modo sententias.“ Si verum est hoc, sequitur ut prior quoque versus tollendus, non ut hic retinendus sit. Et profecto majus etiam, quam quod dixi, damnum inlatum, et extrudendis genuinis locus factus esse suppositiciis videtur.

v. 1228. Hermannus, quum haec eo dici ab Iphigenia putaret, quod quasi jam abitura ad mortem patrem postremum salutare vellet, longe a vero aberravit. Tantum enim abest, ut jam quasi desperata re abitura sit, ut ad novum impetum faciendum se accingat, quum, patre averso ore Δία illius Ἱκέσιον effugere studente, hanc ipsam pertinaciam blandissimis verbis vincere conetur. Cfr. de hoc more, qui Hermannum fugerat, Eurip. Hec. 340 seqq.

v. 1230. „Codd. et edd. εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῇς λόγοις. Porsonus in Advers. p. 255. εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πείθει λόγοις. Elmslejus εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πείσει λόγοις. Melius Matthiae, servato πεισθῇς, scripsit ἢν. Sed nihil mutandum: gravior enim vis est particulae conditionalis, ut voce erigenda sit, hoc sensu: *si me vis mori*, quod tamen te non facturum aliqua mihi spes est.“ Hermannus. Modi hoc est, non particulae, et restituendus est indicativus, non quo εἰ cum conjunctivo jungi nequeat, sed quod sententiae natura eum modum postulat. Cfr. ad v. 1161.

ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σύ γ' ἐπίκουρος φίλοις·
ὅμως δὲ δακρύοισί γ' ἱκέτευσον πατρὸς,
τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν· αἴσθημά τοι
κἀν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
ἰδοὺ σιωπῶν λίσσεταί σ' ὅδ', ὦ πάτερ.
ἀλλ' αἴδεσαί με καὶ κατοίκτειρον βίον.
ναὶ, πρὸς γενείου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω,
ὁ μὲν νεοσσὸς, ἡ δ' * * * *
* * * * * * *
ἓν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον·

---

v. 1132. Ald. ὅμως δὲ σὺν δάκρυσιν ἱκέτης γίνου πατρός. Bene verba ἱκέτης γίνου interpretamentum esse verbi ἱκέτευσον, quod genitivo jungi posse ignoraretur, judicaverunt Matthiae, Hermannus, alii. Nam Par. A. B. C. Vict. ἱκέτευσον πατρός. Hoc igitur verbum recte receperunt Hermannus Bothiusque; minus recte σὺν δάκρυσιν codicum scriptura συνδάκρυσον commutaverunt. Neque L. Diudorfius, quum verissime *lacrimas solas infantis preces* appellari judicasset, recte συνδάκρυσον ἱκέτης ὢν πατρὸς emendavit. Facilius aptiusque erat ὅμως δὲ δακρύοισί γ' ἱκέτευσον πατρὸς *nihilominus lacrimis certe patri supplica* reponere. Tum Par. A. τὴν σὴν ἀδελφὴν ὡς αἴσθημά τι, omissis μὴ θανεῖν. Auctoritate Hermanni αἴσθημά τοι pro αἴσθημά τι reposui.

v. 1237. Codd. et edd. δύω. Correxit Barnesius.

v. 1238. Vulgo ὁ μὲν νεοσσός ἐστιν ἡ δ' ηὐξημένη. Frigidiora aut inaniora in caussa plena affectus dici vix possunt. Et manifesto haec mera interpretum, lacunam explere studentium, additamenta sunt. Nam excidisse quaedam, versus qui sequitur nullo nexu suggestus abruptusque ostendit. De flore adolescentiae suae, et quod immaturae morti destinaretur Iphigeniam dixisse puta: in qua sententia necessarius ad clausulam illam transitus erat.

v. 1239. Exemplis, in quibus eadem locutione usus est Euripides, comparatis, velut in Aeoli fragm. XVII. παῖδες, σοφὸν πρὸς ἀνδρὸς ὅστις ἐν βραχεῖ πολλοὺς λόγους οἷός τε συντέμνειν καλῶς, et in Hec. v. 1180. εἰ τὰς γυναῖκας τῶν πρὶν εἴρηκεν κακῶς ἢ νῦν λέγων τὶς ἔστιν ἢ μέλλει λέγειν, ἅπαντα ταῦτα συντεμὼν ἐγὼ φράσω [illegible] in-

1240 τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν,

---

quam, locis ante oculos positis, quilibet, vocabula *πάντα λόγον* non ad *νικήσω* vel, si forte cum Cantero sic scribere placuerit, *κινήσω*, sed ad *συντέμνειν* pertinere, intelligit. Restat, ut alter accusativus *ἓν* quo pertineat ostendatur. Quem si ad *νικήσω* referre volueris, idoneum sensum desiderabis, neque etiam *κινήσω* scribendo multum profeceris. Nam quamvis *ἓν κινεῖν* eo sensu accipi possit, quo *κινεῖν μῦθον* (Electr. 302) et *κινεῖν πέτρον* (Heracl. 1002) pronuntiantur, tamen parum apte illa quae his verbis introducitur sententia, quasi adhuc intacta sit, *excitari* diceretur. Jam nihil relinquitur, nisi ut illud *ἓν* ab eodem verbo *συντέμνειν* tanquam alterum objectum, quo effectus significetur, pendeat, ut sit *ἓν συντέμνειν πάντα λόγον* *uno comprehendere quaecunque dici possunt.* Hac interpretatione veriorem inveniri posse nego: qua probata, verbum *νικήσω* objecto destitutum vides. Quo quum carere non possit, quin sensus quoque mutilus abruptusque evadat, sequitur ut ante hunc versum quaedam interciderint. Sic duplici nomine lacunam demonstratam testatamque vides.

v. 1240 seqq. Affert haec Stobaeus CXVIII, 23 p. 601, quae sine ulla dubitatione delenda essent, si necessario *κακῶς ζῆν* et *καλῶς θανεῖν* de laude atque dignitate accipienda essent, neque possent ad conditionem vitae mortisque referri. Sic autem haec verba explicanda esse, ex hisce exemplis, quae apud Stobaeum tit. CXX inveniuntur, perspicitur: Sophoclis *θανεῖν ἄριστόν ἐστιν ἢ ζῆν ἀθλίως· τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον ἢ τὸ ζῆν κακῶς.* Euripidis *θανὼν δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος ἢ ζῶν· τὸ γὰρ ζῆν μὴ καλῶς μέγας πόνος.* Ejusdem in Pirithoo *οὔκουν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσόν ἐστ' ἢ ζῆν κακῶς.* Erunt autem, qui ne sic quidem sententiam Iphigeniae personae convenire putent. Hos refellit Matthiae, similem esse monens hanc virginis sententiam illis fortissimi viri verbis apud Homerum Od. λ, 489 seqq:

βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ
ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Quippe illi prodigi magnarum animarum homines iidem vitae amantissimi erant. Nam pretio alterius vitae felicioris praesentem deteriorem dimittere, id quidem servorum est: at pro virtute bonum,

τὰ νέρθε δ' οὐδέν· μαίνεται δ' ὃς εὔχεται
θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ θανεῖν καλῶς.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ τλῆμον Ἑλένη, διὰ σὲ καὶ τοὺς σοὺς γάμους
ἀγὼν Ἀτρείδαις καὶ τέκνοις ἥκει μέγας.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἐγὼ τά τ' οἰκτρὰ συνετός εἰμι καὶ τὰ μή,

---

quo nullum habeas praestantius, profundere, magnanimorum hominum et heroum. Merito igitur Goethius misellos homunciones, qui, quod neque bonis ullis gauderent neque vivendi dulcedine tenerentur, se Admeto paratiores ad mortem oppetendam esse gloriarentur, famelicis ad largiendum pronis similes esse dixit. Ergo admirabilis est Euripidis in hoc ipso sapientia, quod virginem, priusquam ad mortem oppetendam se paratam esse diceret, vitae dulcedine teneri ostendit, et imperite in ea re ab Aristotele aliisque reprehensus est poeta.

v. 1241. Stob: τὸ νέρθεν οὐδέν.

v. 1242. Stob. cum Flor. 1. 2. καλῶς θανεῖν.

v. 1245 seq. Quod neque inutiles querelas cum feminis fundit neque multa verba facit, ubi non habet, quo aut confirmet animos aut sibi reconciliet, non probatur Agamemnon Hermanno, reprehendenti Euripidem, ubi laudandus est. Duriore scilicet animo rex videtur esse quod non est humili. Qui si prius destitisset a consilio sacrificandi filiam, imperium amisisset, si nunc desisteret, et imperium et filiam et quaecunque cara habet amissurus esset. Hoc probe intelligens magno animo fert quae jam mutari nequeunt, et ut minimo cum cruciatu suo subeat malum, quod vitari nequit, curat. Intelligit hoc Iphigenia ipsa, neque jam mortem pati recusat, magisque fortunam quam patrem in iis quae mox sequuntur querelis accusat.

v. 1245 seq. Recte vulgatam tuitus est Hermannus. Sic se Agamemnon liberos suos amare ait, ut non majora in hoc amore atque misericordia negligat. Hoc igitur dicit Agamemnon interpretante Brodaeo: *ego, cum amem meos liberos, tamen et quatenus miseratione affici conveniat novi et quatenus ne-*

φιλῶν ἐμαυτοῦ τέκνα· μαινοίμην γὰρ ἄν.
δεινῶς δ' ἔχει με ταῦτα τολμῆσαι, γύναι,
δεινῶς δὲ καὶ μή· τοῦτο δὲ πρᾶξαί με δεῖ.
ὁρᾶθ' ὅσον στράτευμα ναύφρακτον τόδε,
χαλκέων θ' ὅπλων ἄνακτες Ἑλλήνων ὅσοι,
οἷς νόστος οὐκ ἔστ' Ἰλίου πύργους ἔπι,
οὐδ' ἔστι Τροίας ἐξελεῖν κλεινὸν βάθρον,
εἰ μή σε θύσω, μάντις ὡς Κάλχας λέγει.
ἐνέπεσε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατῷ,

---

quaquam conveniat. Caussam addit, *insani esse, huic animi affectui indulgentem potiora negligere.* Certe non vehementer commoti, sed sedatioris confirmationis haec animi sunt. Neque tamen sine summo dolore mentisqué cruciatu illum in re crudelissima perseverasse, et initium tragoediae et praecipue primus patris filiaeque congressus testificantur. Quare cave, hanc constantiam, cum sit ex ipsa dubitatione ac sollicitudine nata, morum feritatem esse putes. Solent enim homines, qui atrocius aliquid constituunt, postquam diu id multumque secum volutarunt, ubi ad rem ipsam perpetrandam perventum est, tranquille circumspecteque agere. Non est igitur mirandum, quod Agamemnon majorem sapientiam quam animi commotionem in his quae ad uxoris filiaeque orationes respondet, prodit. Rebus enim omnibus sexcenties cum sollicitudine perpensis, nihil jam dici poterat, quod fatigatum dubitationis fluctibus, cum vix emersisset, in altum retraheret.

v. 1247 seq. *Miserum est, si hoc sustineo, miserum etiam, si non sustineo: sed facere hoc mihi necesse est.* Scribebatur τοῦτο γὰρ πρᾶξαί με δεῖ, quod, quocunque modo accipis, absurdum est.

v. 1250. Ald. χαλκέων ὅπλων. Flor. 1. 2. Vict. recte χαλκέων θ' ὅπλων.

v. 1252, 1253. Inverso ordine hi duo versus exhibentur in libris. Delendum alterum, et quidem priorem, censebat Matthiae, quum praeponendum alterum alteri esse pridem vidisset Marklandus. Vulgatum ordinem argutiis defendit Hermannus. Tum vulgo καινὸν βάθρον: hoc quoque correxit Marklandus.

v. 1254. Vulgo μέμηνε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατῷ.

πλεῖν ὡς τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα,
παῦσαί τε λέκτρων ἁρπαγὰς Ἑλληνικῶν·
οἳ τάς τ' ἐν Ἄργει παρθένους κτενοῦσί μου
ὑμᾶς τε κἀμὲ, θέσφατ' εἰ λύσω θεᾶς.
οὐ Μενέλεώς με καταδεδούλωται, τέκνον,
οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήλυθα,
ἀλλ' Ἑλλάς, ᾗ δεῖ κἂν θέλω κἂν μὴ θέλω
θῦσαί σε· τούτου δ' ἥσσονες καθέσταμεν.
ἐλευθέραν γὰρ δεῖ νιν, ὅσον ἐν σοὶ, τέκνον,
κἀμοὶ, γενέσθαι, μηδὲ βαρβάροις ὕπο
Ἕλληνας ὄντας λέκτρα συλᾶσθαι βίᾳ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ τέκνον, ὦ ξέναι, οἳ 'γὼ (μελέα, (στρ.

Vossius ἀφροσύνη pro Ἀφροδίτη. Lobeckius ad Ajacem 705. ἔμηνε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατόν: Hermannus porro ἔμηνε δὲ μακάρων τις Ἑλλήνων στρατόν. Cfr. Phoen. 399. ἔχουσιν Ἀφροδίτην τιν' ἡδεῖαν κακῶν. Non erat igitur, quod Ἀφροδίτη removeretur; idem enim est quod ἔρως, πόθος seu ἡδονή; cfr. v. 798. οὕτω δεινὸς ἐμπέπτωκ' ἔρως τῆσδε στρατείας πᾶσιν οὐκ ἄνευ θεῶν. Hel. 1395. δέδοικα γάρ με μή τις ἐμπεσὼν πόθος πείσῃ etc. Meleag. frag. XI. εἰ κερκίδων μὲν ἀνδράσιν μέλοι πόνος, γυναιξὶ δ' ὅπλων ἐμπέσοιεν ἡδοναί. Simul haec exempla recte ἐνέπεσε pro μέμηνε repositum a nobis esse testantur: neque ultra illud μέμηνε, quod cum objecto suo στρατῷ non congruebat, mutandi necessitas procedit.

v. 1256. Recte Ἑλληνικῶν pro Ἑλληνικὰς scribi jusserunt Matthiae atque Elmslejus: nam ἁρπαγαὶ Ἑλληνικαί non possunt non raptus, quos Graeci exercuerunt, esse.

v. 1257. Libri οἳ τὰς ἐν Ἄργει παρθένους κτείνουσί μου. Pridem emendatum est κτενοῦσι: τ' autem post τὰς Hermannus inseruit.

v. 1258. Libri θέσφατον εἰ. Pridem emendatum est.

v. 1266—1269. Vulgo ὦ τέκνον, ὦ ξέναι, οἳ 'γὼ θανάτου σου μελέα· φεύγει σε πατὴρ ᾅδῃ παραδούς. Exaequari hos numeros cum versibus, qui Iphigeniae responsum continent,

οἱ 'γὼ) θανάτου (τοῦ) σοῦ μελέα,
φεύγει σε πατὴρ
Ἅιδῃ παραδοὺς (ἀπ' ἐρήμου).

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

οἱ 'γὼ, μᾶτερ, μᾶτερ, ταὐτὸν (ἀντιστ.
μέλος εἰς ἄμφω πέπτωκε τύχης,
κοὐκέτι μοι φῶς
οὐδ' ἀελίου τόδε φέγγος.

ἰὼ ἰώ.
νιφόβολον Φρυγῶν νάπος Ἴδας τ'
ὄρεα, Πρίαμος ὅθι ποτὲ βρέφος ἁπαλὸν ἔβαλε,
ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας
[ἐπὶ] μόρῳ θανατόεντι.
[Πάριν ὃς Ἰδαῖος Ἰδαῖος ἐλέγετ'
ἐλέγετ' ἐν Φρυγῶν πόλει]
μή ποτ' ὤφελεν τὸν ἀμφὶ
βουσὶ βουκόλον τραφέντα [Ἀλέξανδρον]
οἰκίσαι ἀμφὶ τὸ λευκὸν ὕδωρ ὅθι κρῆναι
Νυμφᾶν κεῖνται,
λειμών τ' ἄνθεσι θάλλων χλοεροῖς,

---

lex tragoediae postulabat: idque repetendis quibusdam vocabulis facile potuit effici. θανάτου τοῦ σοῦ pridem emendaverat Heathius.

v. 1270. Vulgo οἱ 'γὼ μῆτερ, μῆτερ, ταὐτὸ γάρ. Flor. 1, 2. μῆτερ μᾶτερ. Vict. μᾶτερ μᾶτερ. Deleto γὰρ emendandum ταὐτὸν esse, vidit Porsonus.

v. 1278. Eadem manu, quae proxima glossemata inseruit, etiam hoc versu praepositio apposita esse videtur.

v. 1279, 1280. Ineptissima additamenta patienter tulerunt editores. Adscripserat interpres Πάριν, ὃς Ἰδαῖος ἐλέγετο (cfr. Hel. v. 29): haec deinde a metricis dilatata sunt. Ejusdem interpolatoris opera mox Ἀλέξανδρον appositum vides.

v. 1285. χλωροῖς pro χλοεροῖς auctore Hermanno reposui.

καὶ ῥοδόεντ' ἄνθεα θ' ὑακίνθινα θεαῖσιν
δρέπειν· ἔνθα ποτὲ
Παλλάς τ' ἔμολε καὶ δολιόφρων Κύπρις
σὺν Ἥρᾳ θ' Ἑρμᾶς ὁ Διὸς ἄγγελος,
ἁ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσ' ἁ δὲ δορί,
Ἥρα τε Διὸς ἄνακτος
εὐναῖσι βασίλισιν,
κρίσιν ἐπὶ στυγνὰν ἔριν τε [τᾶς]
καλλονᾶς, ἐμοὶ δὲ θάνατον.

ΧΟΡΟΣ.

ὄνομα φέροντα Δαναΐδαισιν, ὦ κόρα,

Choriambici sunt hujus sequentisque versus numeri, quos deinde excipiunt dochmiaci.

v. 1286. Libri ἄνθεα ὑακίνθινά τε θεαῖσι. **Ad vacabulum** ἄνθεα, **utrique adjectivo commune, referri conjunctionem et lex constructionis et numeri jubebant. Cfr. ad v. 1053. et p. 59.**

v. 1288. τ' **post** Παλλὰς **numerorum caussa inserui: ob eandemque caussam in proximo versu** σὺν Ἥρᾳ θ' Ἑρμᾶς ὁ Διὸς ἄγγελος **pro** Ἥρα θ' Ἑρμᾶς θ' ὁ Δ. ἀγγ. **scribendum existimavi.**

v. 1290 seqq. Haec vulgo sic exhibentur:

ἁ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσα Κύπρις
ἁ δὲ δορὶ Παλλάς,
Ἥρα τε Διὸς ἄνακτος
εὐναῖσι βασίλισι.

Nulla non reprehensione digni sunt qui haec intacta indubitataque reliquerunt critici. An his deinceps nomina eorundem vel deorum vel hominum ab ullo unquam poeta in carminibus posita esse, credibile erat?

v. 1295, 1296. Horum versus prior lamentationibus Iphigeniae subnectebatur hoc modo:

ἐμοὶ δὲ θάνατον, ὄνομα μὲν
φέροντα Δαναΐδαισιν, ὦ κόραι.
ΧΟ. πρόθυμά σ' ἔλαβεν Ἄρτεμις πρὸς Ἴλιον.

Ad μὲν **in Flor. 2. supra scriptum** μάν, **eademque adnotatio, sed omissa prima littera,** ἀν **scripta in Par. B. C. Vict. Iphigeniae**

προθύματ' ἔλαβέ σ' Ἄρτεμις πρὸς Ἴλιον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὁ δὲ τεκών με τὰν τάλαιναν πατὴρ,
μᾶτερ, οἴχεται προδοὺς ἔρημον.
ὤ δυστάλαιν' ἐγὼ, πικρὰν,
πικρὰν ἰδοῦσα Δυσελέναν,
φονεύομαι, διόλλυμαι
σφαγαῖσιν ἀνοσίοισιν ἀνοσίου πατρός.
μή μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
πρύμνας ἅδ' Αὐλὶς δέξασθαι
τούσδ' εἰς ὅρμους [εἰς Τροίαν]
ὤφελεν, ἐλάταν πομπαίαν,
μηδ' ἀνταίαν
Εὐρίπῳ πνεῦσαι πομπὰν
Ζεὺς μειλίσσων αὔραν ἄλλοις
ἄλλαν θνατῶν

---

utrumque versum tribuendum esse duxerunt Elmslejus Hermannusque, quod non sine violentis mutationibus effecerunt. At et interloqui quaedam chorum, et duobus uti versibus, consuetudo postulat tragoediae. Tum inanis inutilisque per se est versus posterior, et lenissimis mutationibus, ad quas faciendas libri ipsi viam monstrabant, ut secum ambo versus congruerent aptumque sensum proderent, effici potuit.

v. 1297, 1298. Scribebatur ὁ δὲ τεκών με τὰν τάλαιναν ὦ μᾶτερ ὦ μᾶτερ οἴχεται. De dicendi formula confer v. 1321. Phoen. 298 κλύεις ὦ τεκοῦσα τόνδε μᾶτερ. ibid. 1270.

v. 1305. Jungendum εἰς Τροίαν cum verbis ἐλάταν πομπαίαν putabant interpretes. Imo delendum erat.

v. 1307. Vulgo μήτ' ἀνταίαν. Emendavit Hermannus.

v. 1309 seqq. Scriptum fuisse suspicor

Ζεὺς μειλίσσων ἄλλαν ἄλλοις
λαίφεσι θνατῶν,
τοῖς χαίρειν τοῖσι δὲ λύπαν.

Insertum enim videtur αὔραν ab iis qui πομπὰν eadem potestate praeditum esse ignorabant: cfr. v. 342.

λαίφεσι, χαίρειν τοῖσι δὲ λύπαν.
[τοῖσι δ' ἀνάγκαν τοῖς δ' ἐξορμᾶν
τοῖς δὲ στέλλειν, τοῖσι δὲ μέλλειν.
ἦ πολύμοχθον ἄρ' ἦν γένος,
ἦ πολύμοχθον ἁμερίων.
χρεὼν δέ τι δύςποτμον ἀνδράσιν ἀνευρεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

ἰὼ, ἰώ· μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχεα
τοῖς Δαναΐδαις τιθεῖσα Τυνδαρὶς κόρα.]

ΧΟΡΟΣ.

ἐγὼ μὲν οἰκτείρω σε συμφορᾶς κακῶν
τυχοῦσαν, οἵας μή ποτ' ὤφελες τυχεῖν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὦ τεκοῦσα μῆτερ, ἀνδρῶν ὄχλον εἰςορῶ πέλας.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τὸν θεᾶς γε παῖδα, τέκνον, ᾧ σὺ δεῦρ' ἐλήλυθας.

---

v. 1311. Saepissime accidit, ut vel μὲν post articulum vel ipse quoque articulus cum particula μέν, sequente ὁ δὲ, omittatur. Iphig. T. 1350. κοντοῖς δὲ πρῷραν εἶχον, οἱ δ' ἐπωτίδων ἀγκύραν ἐξανῆπτον. Herc. F. 636. ἔχουσιν, οἱ δ' οὔ. Il. ω, 525. κακῶν ἕτερος δὲ ἑάων. Particc. T. I. p. 164. Fugisse hoc videtur Hermannum et Matthiaeum.

v. 1312 seq. Nuda haec interpretamenta sunt; in quandam numerorum formam redacta. Neque minus quae deinceps ad v. 1318 sequuntur, id quod facile intelligitur, spuria et plane sunt a rebus personisque aliena. Videtur aliquis hos versus aliunde petitos temere in contextum intulisse. Ceterum in v. 1311. edd. τοῖς δὲ λύπαν τοῖς δ' ἀνάγκαν. Emendavit Heathius. Criticorum, qui haec admirati sunt, emendandi conatus apud ipsos, quibuscunque curae erit, inspiciant.

v. 1319. Flor. 1. 2. συμφορᾶς κακῆς. Conferri jubet Hermannus Hippol. 1255. Aesch. Pers. 1028.

v. 1321. Libri τόν τε τῆς θεᾶς παῖδ', ὦ τέκνον γ', ᾧ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

διαχαλᾶτέ μοι μέλαθρα, δμῶες, ὡς κρύψω δέμας.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δὲ σὺ φεύγεις, τέκνον;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἄνδρα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὡς τί δή;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

τὸ δυςτυχές μοι τῶν γάμων αἰδῶ φέρει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐκ ἐν ἁβρότητι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.

δεῦρ' ἐλήλυθας. Heathius τόν τε τῆς θεᾶς παῖδα, τέκνον, ᾧ γε δεῦρ' ἐλήλυθας. Novissimi editores τόν γε, Hermannus ᾧ σὺ emendavit. Ante omnia articulus removendus erat, qua emendatione numeri quoque poterant concinniores reddi.

v. 1324. Par. A. B. Flor. 1. 2. Vict. τί δὲ φεύγεις, τέκνον; „'Αχιλλέα τὸν ἰδεῖν αἰσχύνομαι." Ald. alterum τὸν additum habet ante 'Αχιλλέα. τόνδ' pro τὸν reponendum esse vidit Musgravius. Lentingii emendationem recepit Hermannus τί δὲ, τέκνον, φεύγεις; 'Αχιλλέα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι, quamquam non reprehendi posse putabat, qui ex vulgato τὸν 'Αχιλλέα τὸν conjiceret τὸν ἄνδρα τόνδ'. Hoc amplexus sum sic, ut codicum vestigiis magis quam Aldinae insisterem.

v. 1326. Par. A. B. Flor. 1. 2. Vict. πεπτωκότα. Ald. rell. πεπραγμένα. Cfr. Hipp. 718.

v. 1327. Nihil continetur hoc versu, quod non sit praecedentibus occupatum: praeterea etiam stichomythiae lege damnatur et quadam parte aut absurdus aut vitiosus est. Absurdus, si ἦν

[ἀλλὰ μίμν'· οὐ σεμνότητος ἔργον, ἣν δυνώμεθα].

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὦ γύναι τάλαινα, Λήδας θύγατερ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὐ ψευδῆ θροεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

δείν' ἐν Ἀργείοις βοᾶται.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τίνα βοήν; σήμαινέ μοι.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀμφὶ σῆς παιδός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πονηρόν γ' εἶπας οἰωνὸν λόγων.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὡς χρεὼν σφάξαι σφε.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

κοὐδεὶς τοῖσδ' ἐναντίον λέγει;

δυνώμεθα relinquendum sit, vitiosus, si, quod valde probabile est, ὀδυνώμεθα pro illo scriptum fuit. Cfr. quae p. 72. demonstrata sunt.

v. 1330. Libri λόγον. Emendavit Marklandus confirmavitque eam conjecturam Hermannus. Tum γ' post πονηρὸν inserendum esse existimavi.

v. 1331. Libri ὡς χρεὼν σφάξαι νιν. κοὐδεὶς etc. Quum Heathius rudi emendatione οὐδεὶς reposuisset, eumque editores sequuti essent, Hermannus σφε pro νιν scribendum esse vidit,

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

εἰς θόρυβον ἐγὼ τιν' αὐτὸς ἦλθον.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐς τίν', ὦ ξένε;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

σῶμα λευσθῆναι πέτροισι.

---

v. 1332. Libri εἰς θόρυβον ἐγώ τοι καὐτός. Pro τοι, quod contra metrum peccaret, Musgravius τι reponi jussit, quam conjecturam probavit Hermannus. Vellem docuisset, quid sibi vellet illud τι vel quomodo ei rerum conditioni, quae proximis versibus describitur, conveniret. Corruptum est non solum τοι sed etiam καὐτός. Nam quaerenti Clytaemnestrae, nemone se opposuisset, *ipse in discrimen veni*, non *vel ipse* aut *ipse quoque*, respondendum fuit: solus enim Achilles se opposuerat.

v. 1333. Libri σώζειν: emendavit Canterus. Videtur aliquis, *conatum* nudo tempore verbi significari ingnorans, σώζειν θέλων inter lineas scripsisse, unde σώζειν in textum irrepere potuit. In eodem errore Marklandus fuit, quum σώσων scribendum proponeret, et hodie quoque falsam de ea re opinionem exstare video. Soli enim imperfecto conatus significationem inesse vulgo putant. Contrarium verum esse, multis exemplis demonstrari potest. Primum enim haud parvus praesentium numerus illa vi praeditum invenitur, ut διδόναι, θνήσκειν, κτείνειν, σώζειν. Cui tempori si eorundem verborum imperfectum comparabis, nihil utrumque ad eam vim inter se differre videbis: cfr. Jon. 1221. 1501. Herc. F. 537. Tum aoristi quoque eandem rationem esse apparet. Soph. Aj. 1124. δίκαια γὰρ τόνδ' εὐτυχεῖν, κτείναντά με; Eurip. Jon. 1500. Androm. 810. Ne tamen ultra certa verba rem non progredi arbitreris, haec exempla examinanda propono: Iphig. T. 866. ἀπώλεσας. Phoen. 1398. διῆκε. 81. λύουσα. Hec. 338. πεῖθε. Herc. F. 177. ἠρόμην. 602 φονεύσων. Simonides apud Schol. Phoen. 207. ἀνέδραμον. Jl. α, 299. ἀφέλεσθε. Accuratius de eadem re in Partice. T. II. p. 233 seqq. et in annalibus

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

μῶν κόρην σώζων ἐμήν;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

αὐτὸ τοῦτο.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τίς δ᾽ ἂν ἔτλη σώματος τοῦ σοῦ θιγεῖν;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

πάντες Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡ

στρατὸς δὲ Μυρμιδὼν οὔ σοι παρῆν;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

πρῶτος ἦν ἐκεῖνος ἐχθρός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

δι᾽ ἄρ᾽ ὀλώλαμεν, τέκνον.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

οἵ με τὸν γάμων ἀπεκάλουν ἥσσον᾽.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀπεκρίνω δὲ τί;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

τὴν ἐμὴν μέλλουσαν εὐνὴν μὴ κτανεῖν,

---

criticis Berolinensibus 1836. N. 84, 85. p. 672 seq. exposui.

v. 1335. Libri Μυρμιδόνων. Emendavit V. D. in censuris Edinburgensibus n. 37. p. 71.

v. 1337. Libri τῶν γάμων. Correxit Matthiae.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

δίκαια γάρ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἣν ἐφήμισεν πατήρ μοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

κἀργόθεν γ' ἐπέμψατο.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλ' ἐνικώμην κεκραγμοῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τὸ πολὺ γὰρ δεινὸν κακόν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλ' ὅμως ἀρήξομέν σοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

καὶ μαχεῖ πολλοῖσιν εἷς;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

εἰσορᾷς τεύχη φέροντας τούσδ';

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὄναιο τῶν φρενῶν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλ' ὀνησόμεσθα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

παῖς ἄρ' οὐκέτι σφαγήσεται;

---

v. 1341. Libri μάχῃ. Emendarunt Elmslejus, Lentingius, Matthiae.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

οὔκ, ἐμοῦ γ' ἑκόντος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΑ.

ἥξει δ', ὅςτις ἄψεται κόρης;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

μυρίοι γ'· ἄξει δ' Ὀδυσσεύς.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἆρ' ὁ Σισύφου γόνος;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

αὐτὸς οὗτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἴδια πράσσων, ἢ στρατοῦ ταχθεὶς ὕπο;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

αἱρεθεὶς ἑκών.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πονηράν γ' αἵρεσιν, μιαιφονεῖν.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλ' ἐγὼ σχήσω νιν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἄξει δ' οὐχ ἑκοῦσαν ἁρπάσας;

---

v. 1344. Legebatur οὐκ ἐμοῦ γ' ἑκόντος. Distinxit Hermannus.

v. 1346. Vulgo ἰδίᾳ. Emendarunt Heathius Musgraviusque.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

δηλαδὴ, ξανθῆς γ᾽ ἐθείρης.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐμὲ δὲ χρὴ τί δρᾷν τότε;

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀντέχου θυγατρός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὡς τοῦδ᾽ οὕνεκ᾽ οὐ σφαγίσεται.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ἀλλὰ μὴν ἐς τοῦτό γ᾽ ἥξει.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μῆτερ, εἰςακούσατε
τῶν ἐμῶν λόγων· μάτην γάρ σ᾽ εἰςορῶ θυμουμένην
σῷ πόσει· τὰ δ᾽ ἀδύναθ᾽ ἡμῖν καρτερεῖν οὐ ῥᾴδιον.
τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας·
ἀλλὰ καὶ σὲ τοῦθ᾽ ὁρᾷν χρὴ, μὴ διαβληθῇ στρατῷ,

---

v. 1349. Scribebatur δηλαδὴ ξανθῆς ἐθείρης. Tum ἐμὲ δὲ τί χρὴ δρᾷν τότε; Hoc emendavit Gaisfordius.

v. 1350. Par. A. B. Flor. 1. ἕνεκ᾽.

v. 1351. *Atqui eo venietur, ut ex amplexu tuo eam conentur abstrahere.* Sic recte Hermannus, Musgravii conjecturam refutans.

v. 1360. Scribebatur διαβληθῇς, ut inepte matrem, ne in invidiam incurreret exercitus, cavere juberet Iphigenia. Hoc dicit generosi animi virgo: ingenue quidem Achilles se nos defensurum profitetur: at nostrum est, non committere, ut animi magnitudine

καὶ πλέον πράξωμεν οὐδὲν, ὅδε δὲ συμφορᾶς τύχῃ.
οἷα δ᾽ εἰςῆλθέν μ᾽, ἄκουσον, μῆτερ, ἐννοουμένην·
κατθανεῖν μέν μοι δέδοκται· τοῦτο δ᾽ αὐτὸ βούλομαι
εὐκλεῶς πρᾶξαι, παρεῖσά γ᾽ ἐκποδὼν τὸ δυςγενές.
δεῦρο δὴ σκέψαι μεθ᾽ ἡμῶν, μῆτερ, ὡς καλῶς λέγω·
εἰς ἔμ᾽ Ἑλλὰς ἡ μεγίστη πᾶσα νῦν ἀποβλέπει,

---

ab illo superemur, neque pati, ut duarum muliercularum caussa tantus vir, quominus ad rem communem adjuvandam operam suam conferat, prohibeatur: quae res neque nobis salutem allatura et hunc perditura est.

v. 1361. Par. A. Flor. 1. 2. ὁδὲ. Par. C. ὅς ὅδε. Solus Par. B. recte ὅδε δὲ. Ald. ὅς δε.

v. 1363. Comparavit Hermannus Ennii versum hinc, ut videtur, expressum:

Acherontem obibo, ubi mortis thesauri objacent.

Neque minus opportune Aristotelis reprehensionem, qua ille parum sibi constare Iphigeniae personam affirmat, hoc loco commemoravit Marklandus, cujus verba ipsa transcribere non alienum videtur: „Aristoteles Poetic. c. XV. *de moribus personarum in tragoedia*, quatuor res circa eos exigit, quarum quarta est τὸ ὁμαλόν, *aequabilitas*, sive constans sibi similitudo qualis ab incepto processerat; et exemplum contrarii sive τοῦ ἀνωμάλου *inaequabilitatis* prefert hanc Iphigeniam Euripidis: οὐδὲν γὰρ, inquit, ἔοικεν ἡ ἱκετεύουσα τῇ ὑστέρᾳ: *ea enim supplicans nihil similis est ei quae postea fuit.*" Laudo quod idem, homo in censendis carminibus satis elegans, poetae caussam contra philosophum defendit. Nos quid de hac re sentiamus supra ad. v. 1242 dictum est.

v. 1364. Non erat, quod παρεῖσά τ᾽ pro παρεῖσά γ᾽ emendaret Hermannus. Solet enim particula γέ appositionibus, quae sunt supplendo sensui, recte inseri. Tum Ald. male δυςμενές pro δυςγενές, quod habent codd. Par. B. C. Flor. 1. 2. Vict.

κἀν ἐμοὶ πορθμός τε ναῶν καὶ Φρυγῶν κατασκαφαί,
τάς τε μελλούσας γυναῖκας ὀλβίας ἐξ Ἑλλάδος
μηκέθ' ἁρπάζειν ἐᾷν, οἷδ' ἤν τι δρῶσι βαρβάρους.
[τὸν Ἑλένης τίσαντες ὄλεθρον, ἥντιν' ἥρπασεν Πάρις.]
ταῦτα πάντα κατθανοῦσα ῥύσομαι, καί μου κλέος,
Ἑλλάδ' ὡς ἠλευθέρωσα, μακάριον γενήσεται.
καὶ γὰρ οὔτι τοι λίαν οὐδ' ἐμὲ φιλοψυχεῖν χρεών·
πᾶσι γάρ μ' Ἕλλησι κοινὸν ἔτεκες, οὐχὶ σοὶ μόνῃ.

---

v. 1368, 1369. Haec sic exhibebantur:

τάς τε μελλούσας γυναῖκας, ἥν τι δρῶσι βάρβαροι,
μηκέθ' ἁρπάζειν ἐᾷν τὰς ὀλβίας ἐξ Ἑλλάδος.

In solo articulo τὰς editores plerique offenderant: commutatas sedes partium utriusque versus posteriorum esse, nemo animadverterat. His igitur in suum locum repositis, βαρβάρους pro βάρβαροι scribi et pro articulo isto οἷδ' reponi necesse fuit. De formula δρᾷν τι βαρβάρους cfr. v. 1377.

v. 1370. Dele versum et rebus ineptum et verbis parum probabilem. Nam soloecum est ἥντινα, neque locum habet aoristus τίσαντες, neque porro Helenae injuriae ὄλεθρος dici recte possunt. Ceterum hoc ipsum interpolamentum, quum prius factum sit, quam versuum, qui antecedunt, partes librariorum errore transponerentur, emendationem nostram confirmat. Manifesto enim hoc versu affigendo nihil aliud spectavit interpolator, quam ut verba οἷδ' ἤν τι δρῶσι βαρβάρους explicaret. Facta autem corruptela illa, hic versus ipse quoque damnum traxit, quum τίσαντες in τίσαντας (sic enim vulgo legitur) deflecteretur.

v. 1373. Par. A. B. Flor. 1. 2. καὶ γὰρ οὐδέ τι λίαν ἐμὲ φιλοψυχεῖν χρεών. Ald. τοι pro τι, et manifesta manu correctoris γ' ἐμοὶ praebet pro ἐμέ. „Recte videtur censor Hecubae Porsonianae in censuris Edinburg. fasc. XXXVII. p. 92 conjecisse καὶ γὰρ οὐδέ τοί τι λίαν ἐμὲ φιλοψυχεῖν χρεών. Singulis hic particulis suam vim constare non est obscurum.“

ἀλλὰ μυρίοι μὲν ἄνδρες ἀσπίσιν πεφραγμένοι,
μυρίοι δ' ἐρέτμ' ἔχοντες, πατρίδος ἠδικημένης,
δρᾶν τι τολμήσουσιν ἐχθροὺς χὐπὲρ Ἑλλάδος θανεῖν,
ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ μί' οὖσα πάντα κωλύσει τάδε;
τί τὸ δίκαιον τοῦτ'; ἔχοιμεν ἄρ' ἂν ἀντειπεῖν ἔπος;
κἀπ' ἐκεῖν' ἔλθωμεν· οὐ δεῖ τόνδε διὰ μάχης μολεῖν
πᾶσιν Ἀργείοις γυναικὸς οὕνεκ', οὐδὲ κατθανεῖν.
εἷς γ' ἀνὴρ κρείσσων γυναικῶν μυρίων ὁρᾶν φάος.
εἰ δ' ἐβουλήθη τὸ σῶμα τοὐμὸν Ἄρτεμις λαβεῖν,
ἐμποδὼν γενήσομαι 'γὼ θνητὸς οὖσα τῇ θεῷ;

Hermannus. Iisdem fere voculis servatis οὐδέ ante ἐμέ, postulante sensu, inserui et οὔτι τοι pro οὐδέ τι reposui. Negationem saepe alteram post alteram excidisse, satis notum est.

v. 1377. Vulge ἐχθρούς τε χ' ὑπὲρ. Par. B. γε pro τε. Delevit particulam Marklandus. Idem interrogationis notam sequenti versui apposuit.

v. 1379. Edebatur ex Canteri emendatione τί τὸ δίκαιον τοῦτό γ'; ἆρ ἔχοιμεν ἀντειπεῖν ἔπος; Modo verbi succurrendum esse putavit Hermannus addenda particula ἄν (ἆρ ἔχομ' ἂν ἀντειπεῖν ἔπος), versus vitium intactum reliquit et ipse et Matthiae. Cui ut mederentur Bothius quidem τί τὸ δίκαιον τοῦτ'; ἔχοιμεν ἆρ' ἓν ἀντειπεῖν ἔπος, Mehlhornius autem τί τὸ δίκαιον τοῦτό γ' ἐστ'; ἆρ ἔχομεν ἀντειπεῖν ἔπος conjecerunt. Quorum ille quidem recte τοῦτ' pro τοῦτό γε reposuit: nam Par. C. Flor. 1. 2. Vict. cum Ald. praebent τοῦ γ', quod manifesto τοῦτ' corrigendum erat, neque minus recte vocem ἆρα verbo postponendam esse vidit: sed pro ἓν inserere debuit ἂν, quod propter similitudinem syllabae proximae omissum erat.

v. 1382. Delevisse particulam γέ se importunam ait Hermannus, ne verbo quidem, quae sit illius importunitas, docens. Ea vero adeo necessaria est huic sensui, ut, nisi codices illam praeberent, e conjectura addenda esset: cfr. Particc. T. I. p. 388 seq.

v. 1384. Libri γενήσομ' ἐγώ. Pridem correctum est.

ἀλλ' ἀμήχανον· δίδωμι σῶμα τοὐμὸν Ἑλλάδι.
θύετ', ἐκπορθεῖτε Τροίαν. ταῦτα γάρ μνημεῖά μου
διὰ μακροῦ, καὶ παῖδες οὗτοι καὶ γάμοι καὶ δόξ' ἐμή.
βαρβάρων δ' Ἕλληνας ἄρχειν εἰκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους,
μῆτερ, Ἑλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.

ΧΟΡΟΣ.

τὸ μὲν σόν, ὦ νεᾶνι, γενναίως ἔχει·
τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεοῦ νοσεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

Ἀγαμέμνονος παῖ, μακάριόν μέ τις θεῶν
ἔμελλε θήσειν, εἰ τύχοιμι σῶν γάμων.
ζηλῶ δὲ σοῦ μὲν Ἑλλάδ', Ἑλλάδος δὲ σέ.
εὖ γὰρ τόδ' εἶπας ἀξίως τε πατρίδος·
τὸ θεομαχεῖν γὰρ ἀπολιποῦσ', ὅ σου κρατεῖ,

---

v. 1388. Libri εἰκὸς ἄρχειν. Justum ordinem primus Dan. Heinsius restituit. Ceterum respexit huc Aristoteles Rep. I, 2. διό φασιν οἱ ποιηταὶ βαρβάρων δ' Ἕλληνας ἄρχειν εἰκός, ὡς ταὐτὸ φύσει βάρβαρον καὶ δοῦλον ὄν. Eadem sententia usus est Euripides in Telepho frag. XVII. Ἕλληνες ὄντες βαρβάροις δουλεύσομεν;

v. 1394. Flor. 1. 2. Vict. Ald. ζηλῶ δὲ τοῦ μὲν.

v. 1396. Interpunctionem mutavit Hermannus sic: ὅ σου κρατεῖ ἐξελογίσω, τὰ χρηστὰ etc. Hoc quid sibi velit non intelligo: in vulgata autem scriptura minime potest insolens videri, quod e verbo θεομαχεῖν repetendum est τὸ θεῖον, ad quod referatur ὅ σου κρατεῖ. Ut autem verba mutationem illam admittant, sententia ipsa respuit. Troad. 964. εἰ δὲ τῶν θεῶν κρατεῖν βούλει, τὸ χρῄζειν ἀμαθές ἐστί σοι τόδε. Iphig. T. 1486. αἰνῶ, τὸ γὰρ χρεὼν σοῦ τε καὶ θεῶν κρατεῖ. Hec. 404. τοῖς

ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τἀναγκαῖά τε.
μᾶλλον δὲ λέκτρων σῶν πόθος μ' εἰςέρχεται,
ἐς τὴν φύσιν βλέψαντα· γενναία γὰρ εἶ.
[ὅρα δ'· ἐγὼ γὰρ βούλομαί σ' εὐεργετεῖν
λαβεῖν τ' ἐς οἴκους· ἄχθομαί τ', ἴστω Θέτις,
εἰ μή σε σώσω Δαναΐδαισι διὰ μάχης
ἐλθών· ἄθρησον, ὁ θάνατος δεινὸν κακόν.]

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

λέγω τάδ', οὐδὲν οὐδέν' εὐλαβουμένη.
ἡ Τυνδαρὶς παῖς διὰ τὸ σῶμ' ἀρκεῖ μάχας
ἀνδρῶν τιθεῖσα καὶ φόνους· σὺ δ', ὦ ξένε,
μὴ θνῆσκε δι' ἐμέ, μηδ' ἀποκτείνῃς τινά.
ἔα δὲ σῶσαί μ' Ἑλλάδ', ἢν δυνώμεθα.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.

ὦ λῆμ' ἄριστον, οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτ' ἔτι

κρατοῦσι μὴ μάχου. Peliad. frag. IV. πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου.

v. 1397. Flor. 1. 2. Vict. Ald. τά τ' ἀναγκαῖά γε. Emendavit Reiskius.

v. 1400. Incipit ab his interpolatoris opera, qui et exordium et exitum hujus tragoediae suis artificiis depravavit. Qui utinam quod fecit in versibus mox sequentibus ubique fecisset, ut interpolamenta adderet genuinis, non substitueret iisdem, neque deleret haec sed immutaret tantum. Neque enim ullam ipse sententiam excogitavit, neque quidquam aliud egit quam res ab Euripide sumtas deformavit. Id hoc quoque loco ab illo factum esse puta: nam dicta talia vel similia, at non eadem, ab Euripide fuisse valde probabile est. De singulorum turpitudine dicere vix opus esse videtur. Ineptum enim est ἄχθομαι εἰ μή σε σώσω, ridiculum sordidumque ἄθρησον, ὁ θάνατος δεινὸν κακόν, neque potuit Achilles idem qui vv. 1395 seqq. pronuntiavit, nisi forte eum lusisse putamus, proferre v. 1403.

v. 1402, 3. Cfr. v. 1380. Ceterum Ald. ἄθροισον. Codd. recte.

v. 1405. Libri ἄρχει pro ἀρκεῖ. Emendavit Hardionius.

λέγειν, ἐπεί σοι τάδε δοκεῖ· γενναῖα γὰρ
φρονεῖς· τί γὰρ τἀληθὲς οὐκ εἴποι τις ἄν;
ὅμως δ', ἴσως γὰρ κἂν μεταγνοίης τάδε,
[ὡς οὖν ἂν εἰδῇς τἀπ' ἐμοῦ λελεγμένα,
ἐλθὼν τάδ' ὅπλα θήσομαι βωμοῦ πέλας,
χρήσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
ὅταν πέλας σῆς φάσγανον δέρης ἴδῃς.
οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνῃ τῇ σῇ θανεῖν]
ἐλθὼν σὺν ὅπλοις τοῖςδε πρὸς βωμὸν θεᾶς
καραδοκήσω σὴν ἐκεῖ παρουσίαν,
ὡς οὐκ ἐάσων σ' ἀλλὰ κωλύσων θανεῖν.

---

v. 1412. Vulgo ὅμως δ' ἴσως γε κἄν. Emendavit L. Dindorfius ἴσως ἔτ' ἄν, Hermannus ἴσως γὰρ κἄν. Hoc recepi.

v. 1413 seqq. Magna gratia habenda interpolatori, quod opus suum non statim auctoris, quem imitabatur, verbis substituit, sed propter collocasse illud satis habuit: quae res hoc quidem loco manifestissima est. Idem enim dicunt v. 1414 et 1418, vv. 1415, 1416 et v. 1412, v. 1417 et 1420., ut solum versum 1413. de suo addiderit interpolator. Et facile ex utrisque versibus de hujus ingenio statuere poteris, hominis hercle non humilis tantum atque plebeji (qualem inprimis vv. 1415, 1416 produnt) verum etiam rudis atque imperiti. Nam soloecum est ἀπὸ v. 1413, rustice dictum ἀφροσύνῃ τῇ σῇ etc. Quae cum ita sint, mirandum est, quod nihil fraudis sensit editorum praeter Hermannum securitas, qui tamen ipse non delenda tam pretiosa artificia sed transponenda judicavit, simulque ut tergeret nitidioraque redderet operam dedit. Post versum enim 1403 plerosque collocavit.

v. 1414. Post hunc versum inserebatur v. 1420. Facta est haec perturbatio a librariis, quum quae spuria in margine scripta inveniebant, in textum inferrent, ansamque praebuit versuum 1414 et 1418. aequalitas.

v. 1418. Scribebatur ἐλθὼν δὲ σὺν ὅπλοις τοῖςδε πρὸς ναὸν θεᾶς, proclivi corruptione propter ea quae praecedebant spuria. Ad exemplum versus 1414 refingenda esse existimavi.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μῆτερ, τί σιγῇ δακρύοις τέγγεις κόρας;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἔχω τάλαινα πρόφασιν ὥστ' ἀλγεῖν φρένα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μὴ νῦν κακίζου, τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ * *

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

λέγ', ὡς παρ' ἡμῶν οὐδὲν ἀδικήσει, τέκνον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μήτ' οὖν σὺ τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμῃς τριχός.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

* * * * *

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχῃ πέπλους.

---

v. 1420. Vide ad v. 1413.

v. 1423. Vulgo παῦσαί με μὴ κάκιζε, τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ, duplici soloecismo. Nam neque με μὴ κάκιζε pro μή με κάκιζε dicere licet, neque verum est quod volunt κακίζειν τινὰ esse *timidum reddere aliquem*, et, si vel maxime fieri id posset, non conveniret hic sensus ad animum Iphigeniae. Initium damni fuisse videtur inutile vocabulum παῦσαι in fronte versus pro glossemate appositum. Hoc igitur simul cum appendice suo με reciso insertaque voce νῦν, medium genus verbi κακίζειν restituere licuit. Dilatato autem initio versus, finem mutilari necesse fuit.

v. 1425. Vulgo μήτ' οὖν γε. Emendavit Elmslejus. Fidenter se reposuisse μή μοι σὺ profitetur Hermannus. Servavi οὖν, particulis εἴτε et οὔτε seu μήτε frequenter subjungi solitum. Cfr. Particc. T. I. p. 12. Ceterum mirandum, quod vir alioquin in

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δὴ τόδ' εἶπας, τέκνον; ἀπολέσασά σε;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

οὐ σύ γε στερήσομαι, κατ' ἐμὲ δ' εὐκλεὴς ἔσει.

---

retinendis versibus religiosissimus solius stichomythiae caussa alterutrum duorum versuum, qui tribuuntur Iphigeniae, abjiciendum censuit. Mihi neuter sine altero stare posse videtur, ut facilius excidisse tertium versum, qui illos disjungeret, mihi persuadeam. Constat enim, satis inania interdum verba servandae legis caussa interpellando immixta esse, ut hoc loco scriptum fuisse possit sic:

τί μὴ ποιήσω δεύτερον; μαθεῖν θέλω.

Plane enim mirabile est, quam violentis interpellationibus tragici poetae, quum illa lege tenerentur, usi sint interdum, ut disjungerentur quae nullo modo disjungenda erant. Cujus rationis insigne invenitur exemplum in Jone v. 961 seqq. Ibi enim Creusa de infante exposito narrans, *utinam*, inquit, *vidisses illum manus ad me tendentem, quasi redire cuperet in eam sedem, qua relicta tam crudelia pateretur.* Haec igitur quum uno versu comprehendi nequirent, importuna paedagogi interrogatione interrumpuntur hoc modo:

ΚΡ. εἰ παῖδά γ' εἶδες χεῖρας ἐκτείνοντά μοι,
ΠΑ. μαστὸν διώκοντ' ἢ πρὸς ἀγκάλαις πεσεῖν;
ΚΡ. ἐνταῦθ' ἵν' οὐκ ὢν ἄδικ' ἔπασχεν ἐξ ἐμοῦ.

Itaque non raro accidit, ut ejus generis interpellationes vel propter inanitatem vel propter importunitatem abjicerentur: id quod hoc loco factum esse, plurima signa sunt. Verissime autem L. Dindorfius ipso versu 1436, quo pro argumento damnandi versus 1426 usi sunt Elmslejus Hermannusque, manifestissime integritatem ejusdem probari dixit: neque minus vero argumento versum 1425 a L. Dindorfii accusationibus defendit Hermannus. Sic inviti utriusque retinendi necessitatem demonstraverunt, quae ex ipsa vocula οὖν, quam removere Hermanni audacia frustra conata est, intelligi potuerat.

v. 1427. Libri τί δῆτα τόδ' εἶπας, ὦ τέκνον etc. Δὴ reponendum esse Barnesius, ὦ abjiciendum Marklandus vidit.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πῶς τοῦτο; οὐ πενθεῖν με σὴν ψυχὴν χρεών;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἥκιστ᾽, ἐπεί μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δαί; τὸ θνῄσκειν οὐ τάφος νομίζεται;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

βωμὸς θεᾶς μοι μνῆμα τῆς Διὸς κόρης.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀλλ᾽, ὦ τέκνον, σοὶ πείσομαι, λέγεις γὰρ εὖ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὡς εὐτυχοῦσά γ᾽ Ἑλλάδος τ᾽ εὐεργέτις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί δὴ κασιγνήταισιν ἀγγελῶ σέθεν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μηδ᾽ ἀμφὶ κείνας μέλανας ἐξάψῃς πέπλους.

---

v. 1436. „Libri ἐξάψῃ. Reiskium ἐξάψῃς corrigentem secuti sunt Gaisfordius aliique, non memores, medii eam vim esse, ut significet, ne illas quidem *jubeas* atras vestes induere." Hermannus. Talia affirmare non licet, nisi simul propositis exemplis, in usu ea fuisse, demonstretur. Non inveni autem neque posse inveniri, certo scio. Nam si ἐξάπτομαι πέπλους *induuntur mihi vestes* seu *jubeo mihi vestes indui*, sicut διδάσκομαι τὸν υἱόν *eruditur mihi filius* seu *filium erudiendum curo* in usu fuit, non sequitur, ut etiam ἐξάπτομαι πέπλους τοὺς παῖδας sic, ut sit *jubeo filios vestibus indui*, recte dicatur.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

εἴπω. δὴ παρὰ σοῦ φίλον ἔπος τι παρθένοις;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

χαίρειν γ'. Ὀρέστην τ' ἔκτρεφ' ἄνδρα τόνδε μοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

προσέλκυσαί νιν ὕστατον θεωμένη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὦ φίλτατ', ἐπεκούρησας ὅσον εἶχες φίλοις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἔσθ' ὅτι κατ' Ἄργος δρῶσά σοι χάριν φέρω;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

πατέρα τὸν ἀμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κεῖνον δραμεῖν.

---

v. 1437. „Legebatur ἔπος τί παρθένοις. Elmslejus in censura Marklandi Supplicum etc. ἔπος τι παρθένοις, quod venustius altero videtur etc. Homerus Jl. XXIV, 744.

οὐδέ τι μοι εἶπες πυκινὸν ἔπος, οὗτε κεν αἰεὶ
μεμνήμην νύκτας τε καὶ ἤματα δακρυχέουσα."

Hermannus. Miror, virum sagacissimum non vidisse, hoc ipso Homeri loco *certa quaedam verba*, non quaslibet vulgares dicendi formulas, significari.

v. 1438. Flor. 1. τόν τ' ἐμοί. Flor. 2. τόνδ' ἐμοί.

v. 1442. Par. C. Flor. 1. 2. Vict. πατέρα γε τὸν ἐμὸν. Ald. πατέρα τὸν ἐμὸν. Recte emendavit Scaliger ἀμὸν: saepius enim pronomina alia aliis substituta sunt in hac tragoedia. Tum male Elmslejus πόσιν γε σόν: cfr. v. 1143. καὶ τῷ Διός τε παῖδ' ἐμῷ τε συγγόνῳ.

v. 1443. Libri διὰ σὲ κεινὸν δεῖ δραμεῖν. Transposuit

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἄκων μ' ὑπὲρ γῆς Ἑλλάδος διώλεσεν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

δόλῳ δ' ἀγεννῶς Ἀτρέως τ' οὐκ ἀξίως.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

τίς μ' εἶσιν ἄξων, πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἔγωγε μετὰ σοῦ,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

μὴ σύ γ'· οὐ καλῶς λέγεις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πέπλων ἐχομένη σῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ἐμοί, μῆτερ, πιθοῦ,
μέν', ὡς ἐμοί τε σοί τε κάλλιον τόδε.
πατρὸς δ' ὀπαδῶν τῶνδέ τίς με πεμπέτω
Ἀρτέμιδος εἰς λειμῶν', ὅπου σφαγήσομαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ τέκνον, οἴχει;

---

numerorum caussa Porsonus. Ceterum bene Hermannus, Clytaemnestra, inquit, haec dicit, vindictam, quam sumptura est, in mente habens: sed Iphigenia ad belli pericula refert.

v. 1446. Vulgo πρὶν σπαράξεσθαι κόμας. Bene κόμης ex codd. Florentinis recepit Hermannus, minus recte Elmsleji emendationem σπαράσσεσθαι repudiavit. Ea pro vera habenda est usque eo, dum futurum σπαράξομαι passiva vi usurpari esse solitum, demonstratum sit. Vulgo enim σπαράξομαι κόμην *lace-*

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

καὶ πάλιν γ' οὐ μὴ μόλω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

λιποῦσα μητέρ';

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ὡς ὁρᾷς γ', εὖ κἀξίως.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

σχές, μή με προλίπῃς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

οὐκ ἐῶ στάζειν δάκρυ.
ὑμεῖς δ' ἐπευφημήσατ', ὦ νεάνιδες,
παιᾶνα τῇ 'μῇ συμφορᾷ Διὸς κόρην
Ἄρτεμιν, ἴτω δὲ Δαναΐδαις εὐφημία.

τίλλω (mihi) *capillos* significat: ut constructio σπαράσσεσθαι κόμης passiva verbi vi, *abstrahi capillis*, σπαράσσεσθαι κόμην reflexiva, *lacerare sibi capillos*, semper dictum esse videatur. Accedit, quod infinitivus futuri particulae πρίν junctus, monente Elmslejo, soloecus est.

v. 1453. Vulgo ὡς ὁρᾷς γ' οὐκ ἀξίως. Emendavit Hermannus.

v. 1455. Confer locum simillimum in Iphig. T. 1403. ναῦται δ' ἐπευφήμησαν εὐχαῖσιν κόρης παιᾶνα. Quum εὐφημεῖν sit *favere linguis*, ἐπευφημεῖν παιᾶνα est *canere inter rem sacram, ne quid aliud exaudiatur*. Eadem ratione χορῶν εὔφημοι κέλαδοι in Troad. 1072. appellantur choreae, quae circum aras interque sacrificia ducebantur. Illud autem carmen iis ipsis verbis, a quibus inchoandum est, Διὸς κόρην Ἄρτεμιν nominatur, id quod recte monuit Toup. append. not. in Theocrit. XV, 98.

v. 1457. Cfr. Phoen. 524. ἴτω μοι πῦρ ἴτω δὲ φάσγανα. Suppl. 1025. ἴτω φῶς ἴτω γάμοι.

κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις, αἰθέσθω δὲ πῦρ
προχύταις καθαρσίοισι· καὶ πατὴρ ἐμὸς
ἐνδεξιούσθω βωμόν· ὡς σωτηρίαν
Ἕλλησι δώσουσ' ἔρχομαι νικηφόρον.

Ἄγετέ με τὰν Ἰλίου (στρ. α'.
καὶ Φρυγῶν ἑλέπτολιν

---

v. 1458 seq. Cfr. de re v. 1101. Electr. 801. Bene Marklandus distinctionem, quae erat post πῦρ, sustulit.

v. 1460. Verbum ἐνδεξιοῦσθαι male interpretantur *dextra prehendere.* Est enim ἐνδέξια περιέρχεσθαι: cfr. Herc. F. 927. ἐν κύκλῳ δ' ἤδη κανοῦν εἵλικτο βωμοῦ.

v. 1062. Sequitur jam paean ille, ad quem canendum adhortata est Iphigenia, praeitque ipsa, chorus succinit. Qui utinam ne pessumdatus esset interpolatoris industria, in exitu aeque atque in exordio fabulae impudentissima. Adeo enim distractus, laceratus, contaminatus est, ut paene perinde sit ac si interiisset. Et haec deliramenta patienter tulerunt critici, securo pede per ruinas, tanquam integra aedificia, ambulantes! Primum igitur ordo non versuum tantum sed etiam stropharum turbatus est, quum id egerit interpolator, ut et quae Iphigenia cantat et quae ad ea respondet chorus in unum collecta inter se continuarentur. Quo consilio stropham alteram ad priorem quam proxime admovit, interpositis alienis quibusdam lamentationibus, quas ipse excudit: antistropham autem priorem, quae stropham suam sequi debebat, ab hac removit longiusque ut post mesodum demum, postque alteram stropham et quaedam interpolamenta collocaretur. Majus est damnum alterum, quod quaedam genuina recidit, quaedam de sua fabrica adjecit. Nam dignoscere, quae antistrophice sibi respondeant, in hoc quidem carmine non est admodum difficile, propterea quod non numeri tantum sed verba quoque atque ipsae res utrinque aequales sunt: additamenta autem et lacunae et per se fallaces sunt et proxima quaeque tanquam contagione quadam saepe infecerunt. Ac materiam quidem, quam versibus expressit interpolator, ex Hecuba Euripidis omnem depromsit, tanta stupiditate, ut omnia contraria Iphigeniae ingesserit. Velut quum haec lacrimis abstinendum et sibi et matri esse, imo vero etiam gaudendum tanquam parta victoria dixisset, nihilominus illam continuo quaecunque [illegible]

3. [στέφεα] περίβολα [δίδοτε] φέρετε· πλό-
καμος ὅδε,

1465 4. 38. καταστέφειν [χερνίβων τε παγαῖσιν]·
εὔδροσοι πατρῷαι

39. παγαὶ μένουσι χερνίβων.

6. ἀμφὶ βωμὸν Ἄρτεμιν

5. ἑλίσσετ', ἀμφὶ ναὸν

---

habebat deplorare fecit. Sed satis de his: ad singula transeo. Versuum qui vulgo traditur ordo adscriptis numeris significatur.

v. 1464. Duobus glossematibus hic versus, quod facile intelligi possit, auctus est. Euripides non στέφεα περίβολα sed στεφέων περίβολα dixisset: cfr. Hel. 1530. Troad. 1141. Jon. 993. Sed supervacaneum esset στεφέων verbo καταστέφειν subsequente. De πλόκαμος ὅδε καταστέφειν in crinem, ut coronetur apte confert Elmslejus Hippol. 294. γυναῖκες αἵδε συγκαθιστάναι νόσον. Androm. 411. ἥδε χειρίας σφάζειν, φονεύειν, δεῖν, ἀπαρτῆσαι δέρην.

v. 1465 sqq. Verba, quae uncis inclusi, in antistropha iterantur: ibidemque verba εὔδροσοι usque ad χερνίβων scripti legantur: in quibus quum idem, quod illo, et iisdem paene vocabulis pronuntietur, fieri nequit, ut utraque verba simul in eadem stropha posita fuerint ab Euripide. Unde permutationem sedum factam esse apparet. Quam ob rem verba εὔδροσοι etc. postulantibus etiam numeris, in eamque stropham transferenda, et pro iis χερνίβων τε παγαῖσιν expungendam esse censui.

v. 1466 sqq. Vulgo εὔδροσοι παγαὶ πατρῷαι μένουσί σε χέρνιβές τε. Voces παγαὶ et πατρῷαι sedes suas permutasse vidit Hermannus. Numeros hujus et sequentium versuum antistrophae, quae satis integra servata est, accommodavi.

v. 1467 sqq. Haec sic exhibentur in libris:
ἑλίσσετ' ἀμφὶ ναὸν
ἀμφὶ βωμὸν Ἄρτεμιν
τὰν ἄνασσαν Ἄρτεμιν
τὰν μάκαιραν.

Priorum versuum ordinem inverti, et in tertio repetitum nomen Ἄρτεμιν delevi. De constructione confer Hercul. F. 688. ἀμφὶ πύλας τὸν Λατοῦς εὔπαιδα γόνον εἱλίσσουσαι καλλίχορον.

7. τὰν ἄνασσαν [Ἄρτεμιν], τὰν μάκαιραν,
8. ἐμοῖσιν ὡς, εἰ χρεὼν,
9. αἵμασιν [θύμασί τε] θέσφατ᾽ ἐξαλείψω.

ΧΟΡΟΣ.

30. ἴδεσθε τὰν Ἰλίου (ἀντιστ. α.
31. καὶ Φρυγῶν ἑλέπτολιν
32. στείχουσαν, ἐπὶ κάρα στέφεα
33. βαλουμέναν χερνίβων τε παγάς,
34. βωμὸν διαίμονος θεᾶς
35. ῥανίσιν αἱματοῤῥύτοις
36. ῥανοῦσαν, εὐφυῆ τε

---

v. 1470. Libri ὡς ἐμοῖσιν.

v. 1471. Scribebatur αἵμασι. Tum manifestum glossema θύμασί τε, invectum e versu 1505, expungendum esse censui.

v. 1472. Par C., monente Marklando, habet στροφ. De reliquis codd. nihil traditur.

v. 1474. Vulgo στέφη. Emendavit, ut cum strophico vocabulo consentiret, Seidlerus.

v. 1475. Vulgo βαλλομέναν. Futurum medii reponi et nexus verborum et numeri et res ipsa jubebant. „Ut στεφανώσασθαι dicitur qui sibi vel ipse imponit coronam vel facit ut imponatur, sic etiam βαλέσθαι στέφη ἐπὶ κάρα.“ Hermannus. Tum Flor. B. C. Flor. 2. Vict. παγαῖς, supra scripto ὰς. Ald. παγαῖς. Correxit Reiskius.

v. 1476. Libri βωμόν γε δαίμονος θεᾶς. Egregie emendavit Marklandus διαίμονος.

v. 1477 seq. Aristoph. Ran. 1312. ἀλκυόνες, αἳ παρ' ἀενάοις θαλάσσης κύμασι στωμύλλετε, τέγγουσαι νοτίοις πτερῶν ῥανίσι χρόα δροσιζόμεναι. Ad haec verba scholiastes: ἔστι δὲ τὸ προκείμενον ἐξ Ἰφιγενείας τῆς ἐν Αὐλίδι. Non dubito quin hunc locum respexerit interpres, qui plus semel propter singula vocabula rariora imitationem ab Aristophane factam esse contenderit. Ceterum vide de hoc testimonio, quo magnae viris doctis dubitationes injectae sunt, Boeckhium p. 218. Matthiaeum in exordio commentarii p. 322 seq. L. Dindorfium p. 537.

v. 1478. Libri θανοῦσαν, εὐφυῆ τε. Optime emendavit Mark-

37. σώματος δέρην σφαγεῖσαν·
40. στρατὸς δ' Ἀχαιῶν θέλων
41. Ἰλίου πρὸς πόλιν μολεῖται.

[ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

10. ὦ πότνια πότνια μῆτερ, ὡς
11. δάκρυά γέ σοι δώσομεν ἁμέτερα·
12. παρ' ἱεροῖς γὰρ οὐ πρέπει.]

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

19. ἰὼ γᾶ μᾶτερ, ὦ Πελασγία, (μεσῳδ.
20. Μυκηναῖαί τ' ἐμαὶ θεράπναι,

ΧΟΡΟΣ.

21. καλεῖς πόλισμα Περσέως,
22. Κυκλωπίων πόνον χερῶν;

---

laudus ἀναφῦσαι. Tum bene idem in particula τε offensus est; nam sensus hic esse debet: *aspersuram aram, postquam caesa fuerit.* Sed inutile est quod ille reponi jubet γε. Quare quum praepositiones εἰς, πρὸς, ἐπὶ, ὑπὸ verbis feriendi subjungi solere sciam, 'κλ scriptum fuisse suspicor.

v. 1480. Vulgo στρατός τ', procliví corruptela propter ea quae praecedebant χέρνιβές τε.

v. 1481. Libri Ἰλίου πόλιν μολεῖν. Στρατὸς μολεῖν quid esset, nemo explicuerat; pro imperativo enim, quum nulla fiat precatio, infinitivum hoc loco accipere non licet.

v. 1482 seqq. Imitatus est falsarius Polyxenae in Hecuba verba vv. 433, 434, 424, quo in negotio oblitus erat homo stolidus quod dixerat Iphigenia v. 1454. ῥὺχ, ἐᾶν στάζειν δάκρυα. Ceterum hi versus choro tributi sunt in libris; ad Iphigeniam Seidlerus transtulit. Frequentissime accidit, ut suppositicia alienis personis tribuerentur.

v. 1485. Vulgo ἰὼ γᾶ μᾶτερ. Emendavit Seidlerus.

v. 1486. Libri θεράπναι καί. Lego Μυκηναῖαί τ' ἐμαὶ θεράπναι. Hesychius θεράπναι, αὐλῶνες, σταθμοί. Nicander in Theriacis Κελέοιο θεράπναις, ubi scholiastes τὸ δὲ θερ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

23. *ἔθρεψας Ἑλλάδι μέγα φάος,*
24. *θανοῦσα δ' οὐκ ἀναίνομαι.*

ΧΟΡΟΣ.

25. *κλέος γὰρ οὔ σε μὴ λίπῃ.*

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

26. *ἰὼ ἰώ, λαμπαδοῦχος ἁμέρα*
27. *Διός τε φέγγος, ἕτερον ἕτερον*
28. *αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν.*
29. *χαῖρέ μοι φίλον φάος.*

13. *ἰὼ ἰὼ νεάνιδες,* (στρ. β'.
14. *συνεπαείδετ' Ἄρτεμιν*
15. *Χαλκίδος ἀντίπορθμον, ἵνα τε*
16. *δόρατα μέμονε δᾶα δι' ἐμὸν*
17. *ὄνομα τᾶσδ' Αὐλίδος στενοπορθμοις ὅρμοις.*

ῥάπναι ἤτοι θεραπεύσαις ἢ τόποις πρὸς ξενίαν ἐπιτηδείοις. Cfr. Orph. Argon. 204, 948, 1296. Nostrum Troad. v. 213 (211) Bacch. 1043. Herc. F. 368 (370). Cantero quoque et Scaligero placet θεράπναι." Musgravius.

v. 1489. Ald. ἔθρεψας Ἑλλάδι μέγα φάος. Flor. 1. ἔθρεψάς με Ἑλλάδι. Par. C. Flor. 2. Vict. ad ἔθρεψας supra scriptum habet ἐμέ. Emendavit Elmslejus.

v. 1496. Libri ὦ νεάνιδες. Hermannus ἰὼ ἰὼ νεάνιδες.

v. 1498. Libri Χαλκίδος ἀντίπορον. Et rei ex metro melius convenit rarius vocabulum ἀντίπορθμος, quo Euripides usus est in Ione v. 1585 et in Meleagri fragm. Καλυδὼν μὲν ἥδε γαῖα, Πελοπίας χθονὸς ἐν ἀντιπόρθμοις πεδί' ἔχουσ' εὐδαίμονα.

v. 1499. Libri δᾶια. Correxit Hermannus.

v. 1500. Par. A. B. Ald. τᾶσδ'. Flor. 1. 2. τᾶς δ'. Pleraeque edd. τάς γ'. Tum Ald. rell. στενοπόροις, sed codd. Par. A. B. Flor. 1. 2. στενοπορθμοις.

ΧΟΡΟΣ.

26. ἀλλὰ τὰν Διὸς κόραν (ἀντιστ. β'.
27. κλῄσωμεν Ἄρτεμιν
28. * * θεᾶν ἄνασσαν, ὡς ἐπὶ
29. εὐτυχεῖ πότμῳ * *

* * * * * * * * * *

46. ὦ πότνα, πότνα, θύμασιν (ἐπῳδ.
47. βροτησίοις χαρεῖσα, πέμψον ἐς Φρυγῶν
48. γαῖαν Ἑλλάνων στρατὸν
49. καὶ δολόεντα Τροίας ἕδη,
50. Ἀγαμέμνονά τε λόγχαις
51. Ἑλλάσι κλεινότατον στέφανον
52. δὸς ἀμφὶ κάρα θ' ἑὸν
35. κλέος ἀείμνηστον ἀμφιθεῖναι.

---

v. 1502. Libri κλῄσωμεν.

v. 1504. Manifesto mutilus sensus est.

v. 1505. Ald. ὦ πότνια θύμασι. Par. A. B. Flor. 1. et ex emendatione Flor. 2. ὦ πότνα. Bis scribendum esse πότνα vidit Hermannus.

v. 1506. De χαρεῖσα conferri jubet L. Dindorfius Aristoph. Nub. 274. Thesmoph. 980.

v. 1510. Ἑλλάσι pro Ἑλλάδι e conjectura est Marklandi.

v. 1511. Codices omnes κάρα ἐόν. Ald. κάρα νεόν. Emendavit Scaliger. Apte comparat Musgravius epigramma apud Herod. IV, 88. αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεὶς Σαμίοισι δὲ κῦδος.

v. 1512. Quum inter extremum chori canticum Iphigenia, Clytaemnestra in scena remanente, abiisset, descendit statim ad hanc deus ex machina Diana, matris animum confirmatura simulque de reliquis edoctura. Servatum enim iri a se virginem ostendit, et in suo templo, donec a fratre in patriam reduceretur, munus sacerdotii obituram. In his exponendis quaedam a dea silentio tecta esse probabile est, admonitam autem reginam, ut conjugi, quoniam invitus circumventusque facinus patrasset, ignosceret. Ad quae quum Clytaemnestra quae volebat respondisset, et chorus aptam sententiam pro clausula adjecisset, nihil ultra desiderabatur,

ΑΡΤΕΜΙΣ.

* * * * * * *

ἔλαφον δ' Ἀχαιῶν χερσὶν ἐνθήσω φίλαις
κεροῦσσαν, ἣν σφάξαντες αὐχήσουσι σὴν
σφάζειν θυγατέρα

* * * * * * *

(καὶ δόξαν ἔσχεν ἄφθιτον καθ' Ἑλλάδα

* * * * * * *

λύπας δ' ἀφαιρῶ, καὶ πόσει πάρες χόλον

* * * * * * *

ἀπροσδόκητα τοι βροτοῖς τὰ τῶν θεῶν
σώζουσι θ' οὓς φιλοῦσιν

* * * * * *

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

* * * * *

* * οὐ μάτην λόγους,
ἄνασσα, παραμυθοῦ *).

---

quin ad finem adductam esse tragoediam posset intelligi. Haec autem omnia interpolatoris culpa interierunt, apud is, quod inter omnes constat, suppositis translatisque in Iphigeniam iis quae de Polyxenae immolatione exposita sunt in Hecuba. In hoc malo felicitate insigni contigit, ut fragmentum orationis Dianae luculentissimum servaretur apud Aelianum hist. anim. VII, 29. quod vv. 1513—1515. dedimus.

v. 1513. Vide ad v. 1512. et supra p. 70.

v. 1514. Vulgo σφάζοντες. Jacobsium secutus sum, qui e duobus codicibus σφάξαντες recepit, simul σφάξαι in sequenti versu emendandum esse monens. Necessario enim propter verbum αὐχήσουσι aoristus reponendus fuit, ut mirer, quibus argumentis fretus Mehlhornius praesens rei magis convenire affirmaverit.

v. 1516 seqq. Hos versus ex parte extrema orationis nuntii decerpsi. Ipsa Euripidis verba saepe artificiis interpolatoris intermixta esse, multis exemplis demonstratum est.

v. 1520. Cfr. v. 1612.

[ΑΓΓΕΛΟΣ.

ὦ Τυνδαρεία παῖ, Κλυταιμνήστρα, δόμων
ἔξω πέρασον, ὡς κλύῃς ἐμῶν λόγων.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

φθογγῆς κλύουσα δεῦρο σῆς ἀφικόμην,
ταρβοῦσα τλήμων κἀκπεπληγμένη φόβῳ,
μή μοί τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἥκεις φέρων
πρὸς τῇ παρούσῃ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

σῆς μὲν οὖν παιδὸς πέρι
θαυμαστά σοι καὶ δεινὰ σημῆναι θέλω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

μὴ μέλλε τοίνυν, ἀλλὰ φράζ' ὅσον τάχος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἀλλ', ὦ φίλη δέσποινα, πᾶν πεύσει σαφῶς.
λέξω δ' ἀπ' ἀρχῆς, ἤν τι μὴ σφαλεῖσά μου
γνώμη ταράξῃ γλῶσσαν ἐν λόγοις ἐμήν.

---

v. 1522 seqq. sequuntur spuria, de quibus expositum est p. 85 seqq. Ex his prima quidem usque ad v. 1540. satis emendate composita sunt, reliqua hoc deteriora quo remotiora ab initio.

v. 1523. Ald. κλύοις, sed codd. κλύῃς.

v. 1525. Cfr. Bacch. 604. ἐκπεπληγμέναι φόβῳ.

v. 1526. Cfr. Hec. 512. Soloecum ἥκεις libri omnes tuentur, neque cum interrogatione haec pronuntiari per verborum nexum licet.

v. 1527 seq. Hec. 508.

v. 1531. Ald. ἀπαρχῆς. Par. C. Vict. ἀπ' ἀρχῆς. Tum editores σφαλεῖσά που pro σφαλεῖσά μου vitandae tautologiae caussa reponendum esse censuerunt.

ἐπεὶ γὰρ ἱκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης
Ἀρτέμιδος ἄλσος λείμακάς τ' ἀνθεσφόρους,
ἵν' ἦν Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος,
σὴν παῖδ' ἄγοντες, εὐθὺς Ἀργείων ὄχλος
ἠθροίζεθ'. ὡς δ' ἐςεῖδεν Ἀγαμέμνων ἄναξ
ἐπὶ σφαγὰς στείχουσαν εἰς ἄλσος κόρην,
ἀνεστέναζε, κἄμπαλιν στρέψας κάρα
δάκρυα προῆγεν, ὀμμάτων πέπλον προθείς.
ἡ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον,
ἔλεξε τοιάδ'· ὦ πάτερ, πάρειμί σοι,
τοὐμὸν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας
καὶ τῆς ἁπάσης Ἑλλάδος γαίας ὕπερ
θῦσαι δίδωμ' ἑκοῦσα πρὸς βωμὸν θεᾶς
ἄγοντες, εἴπερ ἐστὶ θέσφατον τόδε.

---

v. 1533. Cfr. v. 1541. Ald. ἀνθηφόρους. Flor. 1. ἀνθεσφόρους, quod in Par. C. Flor. 2. Vict. suprascriptum est.

v. 1535. Cfr. v. 506. ἅπας Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος. Proximus autem versus Hecubae versum 521. imitatur. Sic ex diversis locis copiam suam corrogando tautologiam peperit praestantissimam, *congregatum esse exercitum ubi congregatus fuerit* dicens.

v. 1538. Hec. 522. παρῆν ἐπὶ σφαγάς. Supra v. 1474. στείχουσαν ἐπὶ κάρα στέφεα βαλουμέναν.

v. 1539. Med. 923. 1148. στρέψασα λευκὴν ἔμπαλιν παρηΐδα. Hec. 343. Ἀναστενάζειν vix alibi invenias sine objecto positum.

v. 1540. Δάκρυα προάγειν nusquam alibi legi, monet Matthiae. Plane diversum est ταῖςδέ τ' ἐξάγεις δάκρυ in Suppl. 772. In verbis ὀμμάτων πέπλον προθεὶς versus 1218 in Iphigenia. T. meminisse potuit falsarius.

v. 1541. Cfr. v. 620. ξέναισι ταῖςδε πλησία σταθεῖσα.

v. 1542 seqq. Haec et sequentia ad v. 1566. paene iisdem verbis ex Hecuba translata atque deflexa esse ostendi p. 74 seqq. Cfr. Hec. 563, 564.

v. 1544. Cfr. 1444. ὑπὲρ γῆς Ἑλλάδος. Hec. 310.

v. 1546. Cfr. v. 1470, 1471.

καὶ τοῦδ' ἔμ' εὐτυχοῖτε, καὶ νικηφόρου
δώρου τύχοιτε, πατρίδα τ' ἐξίκοισθε γῆν.
πρὸς ταῦτα μὴ ψαύσῃ τις Ἀργείων ἐμοῦ.
σιγῇ παρέξω γὰρ δέρην εὐκαρδίως.
τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν κλύων
εὐψυχίαν τε κἀρετὴν τῆς παρθένου.
στὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον,
εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ·
Κάλχας δ' ὁ μάντις ἐς κανοῦν χρυσήλατον
ἔθηκεν ὀξὺ χειρὶ φάσγανον, σπάσας
[illegible]

v. 1548. Digne ingenio suo interpolator δὸς τυχεῖν νόστου καὶ νίκης in δώρου νικηφόρου τύχοιτε deflexit.

v. 1549 seq. „Ducti ex Hec. 548 seq., sed ibi hoc petit Polyxena, quia voluntariam se et liberam mori velle profitetur, hic quia eos victoria potitos in patriam redire vult, an quia pro Graecia mortem obitura est? Prius ineptum, ex altero non sequitur id quod petit. Melius autem scripsisset falsarius: πρὸς ταῦτα μὴ ψαύσῃ τις Ἀργείων χροὸς Τοὐμοῦ· παρέξω γάρ, ut est in Hec. In Ald. rell. etiam interpungitur σιγῇ. παρέξω. Maltby ad Merell. etc. sibi in mentem venisse narrat, σιγῇ fuisse olim θιγῇ, idque meram interpretationem τοῦ ψαύσῃ." Matthiae. Mihi scriptum fuisse videtur sic: πρὸς ταῦτα μὴ χροός τις Ἀργείων ἐμοῦ θιγῇ· παρέξω etc.

v. 1555. Cfr. Elect. 810 ἐκ κανοῦ δ' ἑλὼν Αἴγισθος ὀρθὴν σφαγίδα etc. Supra v. 1458 κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις etc. Schol. ad Orest. 188: ἐκανες, ἐφόνευσας· ὅθεν τὸ κανοῦν λέγεται, εἰς ὃ φέρεται ἡ ἱερουργικὴ μάχαιρα. Schol. ad Aristoph. Pac. 948. ἐκέκρυπτο ἐν τῷ κανῷ ἡ μάχαιρα ταῖς ὀλαῖς καὶ τοῖς στέμμασι.

v. 1556. Plures vett. edd. κολεῶν ἔξωθεν, sed Ald. cum Par. A. B. κολεῶν ἔσωθεν. Id esse ait Hermannus *ensem, qui intus erat in vagina, inde extrahere*. At ἔσωθεν est *intrinsecus*: ergo nisi statim, postquam extractum sit, reconditum esse ensem cum Marklando ac Matthiaeo interpretari placet licetque, restat, ut ἔξωθεν cum vitio versus ab interpolatore scriptum, ab Aldo autem aliisque correctum esse statuamus. Rem autem quod attinet, reprehendendum est, quod tam operose ritus descri-

κολεῶν ἔξωθεν, κρᾶτά τ' ἔστεψεν κόρης.
ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμὸν θεᾶς
λαβὼν κανοῦν ἔθρεξε χέρνιβάς θ' ὁμοῦ.
ἔλεξε δ'· ὦ Διὸς Ἄρτεμις θηροκτόνε,
τὸ λαμπρὸν εἱλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος,
δέξαι τὸ θῦμα τόδ', ὅγε σοι δωρούμεθα,
στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἄναξ θ' ὁμοῦ,
ἄχραντον αἷμα καλλιπαρθένου δέρης,
καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα,
Τροίας τε Πέργαμ' ἐξελεῖν ἡμᾶς δορί.
ἐς γῆν δ' Ἀτρεῖδαι πᾶς στρατός τ' ἔστη βλέπων.

---

bitur, quodque nunc demum in calathis ponitur culter vel quod omnino calatho pro vagina committitur.

v. 1558. Flor. 1. 2. Πηλέος. Tum ἐν omittit Flor. 1. „Pelei filius hic longe alio munere fungitur quam minatus fuerat etc. Sed adhibendus erat aliquis, qui Neoptolemi in Hecuba vices gereret. Βωμὸν θεᾶς ἔθρεξε insolita locutio; itaque Markl. et Heath. conjecerunt ἐν κύκλῳ βωμοῦ ἔθρεξε *circum aram*. Sed nec ἔθρεξα facile apud alium idoneum auctorem legitur, et quid opus erat cursu? Sacra portantes lente incedere credideram.“ Matthiae.

v. 1560. Codices sequutus sum: nam Ald. reil. ἔλεξε δ'· ὦ θηρόκτον' Ἄρτεμι, παῖ Διός.

v. 1561. „Dianam tam aperte cum Luna confusam apud nullum hujus aetatis scriptorem reperias etc. Alibi Euripides Lunam, Solis filiam (Phoen. 175.) a Diana distinguit, nec φωςφόρος θεά (Iph. T. 21.) necessario Dianam eandem esse quam Lunam arguit.“ Matthiae. Videtur hic versus integer alicunde descriptus esse: cfr. Aesch. Prom. 1092 αἰθὴρ κοινὸν φάος εἱλίσσων. Phoen. 3. ἥλιε, θοαῖς ἵπποισιν εἱλίσσων φλόγα.

v. 1564. Ἄχραντον αἷμα num quisquam idoneus auctor dixerit dubito: ἄχραντον enim est οὗ χεὶρ οὐχ ἥψατο (grammaticus in Bekkeri Anecdott. T. 1. p. 475). Apte autem ἀκραιφνές, i. e. καθαρόν, ἁγνόν, ἀπαθές, ἀβλαβές (cfr. eundem p. 300) αἷμα dixit Euripides eo loco, quem imitatus est falsarius. Alc. 1052. καὶ πῶς ἀκραιφνής, ἐν νέοις στρωφωμένη, ἔσται;

v. 1567. „Nescio, cur in terram oculos dejecerint Atridae

ἱερεὺς δὲ φάσγανον λαβὼν ἐπεύξατο,
λαιμόν τ' ἐπεσκοπεῖθ', ἵνα πλήξειεν ἄν·
ἐμοὶ δέ τ' ἄλγος οὐ μικρὸν εἰςῄει φρενὶ
κἄστην νενευκώς· θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὁρᾷν·
πληγῆς κτύπον γὰρ πᾶς τις ᾔσθετ' ἂν σαφῶς,
τὴν παρθένον δ' οὐκ οἶδεν, οὗ γῆς εἰςέδυ.
βοᾷ δ' ἱερεύς, ἅπας δ' ἐπήχησε στρατός,
ἄελπτον εἰςιδόντες ἐκ θεῶν τινος
φάσμ', οὗ γε μηδ' ὁρωμένου πίστις παρῆν·
ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπής τε τὴν θέαν,
ἧς αἵματι βωμὸς ἐῤῥαίνετ' ἄρδην τῆς θεοῦ.

---

et totus exercitus, e quibus sese eximit et idem seorsim sibi, ut viro primario, tribuit homo stupidus, qui ista narrat. Alias precantes ad coelum oculos tollere consueverunt, ἰδεῖν εἰς οὐρανὸν εὐρύν Il. 7, 178. An forte Christianorum consuetudo obversabatur versificatori?" Matthiae. Idem mox: „Tres personae sunt, Calchas qui ensem vagina extractum in calatho ponit, Achilles qui circa aram currit, quippe πόδας ὠκύς, et, inter currendum, puto, preces ad deam fundit, tertius sacerdos, qui precibus Achillis non contentus ipse etiam precatur."

v. 1569. „Ineptus vero sacerdos fauces inspiciens, ut, quam faucium partem feriret, constitueret: sed voluit interpolator dicere aliquid simile ei quod in Hecuba 558 seq. legitur." Matthiae.

v. 1570. Versus vitiis ac soloecismis refertissimus.

v. 1571. „αἴφνης ex Eustathio de Ismen. amor. VIII. p. 309. et Eustath. ad Il. ζ, p. 637, 16. 17. et aliis seriorum scriptorum locis citat Porson. Adv. p. 257." Matthiae.

v. 1573. Pro οἶδεν Matthiae εἶδεν. „Ego nihil muto vel propter istud Hippol. 1248 in re non absimili οὐ κάτοιδ' ὅπου χθονός." Marklandus.

v. 1579. „Versus omnem medicinam respuens, quam variis modis ei afferre conati sunt VV. DD. Itaque eum pro spurio habet Marklandus. Injuria: tales enim multi versus sunt in Pseudo-Gregorii Christo patiente; quidni noster scriptor, an melior illo poeta, talem versum procudere potuisset?" Matthiae. Hermannus, sicut reliquos fere omnes, ita hunc quoque versum, reformavit sic:

κἂν τῷδε Κάλχας, πῶς δοκεῖς χαίρων, ἔφη·
ὦ τοῦδ᾽ Ἀχαιῶν κοίρανοι κοινοῦ στρατοῦ,
ὁρᾶτε τήνδε θυσίαν, ἣν ἡ θεὸς
προὔθηκε βωμίαν, ἔλαφον ὀρειδρόμον;
ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται,
ὡς μὴ μιάνοι βωμὸν εὐγενεῖ φόνῳ.
ἡδέως τε τοῦτ᾽ ἐδέξατο, καὶ πλοῦν οὔριον
δίδωσιν ἡμῖν Ἰλίου τ᾽ ἐπιδρομάς.
πρὸς ταῦτα πᾶς τις θάρσος αἶρε ναυβάτης,
χώρει τε πρὸς ναῦν, ὡς ἡμέρᾳ τῇδε δεῖ
λιπόντας ἡμᾶς Αὐλίδος κοίλους μυχοὺς
Αἰγαῖον οἶδμα διαπερᾶν. ἐπεὶ δ᾽ ἅπαν
κατηνθρακώθη θῦμ᾽ ἐν Ἡφαίστου φλογί,
τὰ πρόσφορ᾽ ηὔξαθ᾽, ὡς τύχοι νόστου στρατός.
πέμπει δ᾽ Ἀγαμέμνων μ᾽, ὥστε σοι φράσαι τάδε,

ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπής θ᾽, ἧς αἵματι
ὁ βωμὸς ἄρδην τῆς θεᾶς ἐῤῥαίνετο.

Inde quis dubitet, quin multo elegantius Hermannus quam falsarius iste interpolet?

v. 1582. „Primam vocis θυσίαν syllabam produci posse putavit versificator.“ Matthiae. Negat Hermannus, antiquiorem eum dicens esse illis poetis, qui a trisyllabis pedibus abstinentes α, ι, υ ubique pro numeri commoditate vel longas vel breves usurpent. Scripsit igitur

ὁρᾶτε τήνδε βωμίαν ἣν ἡ θεὸς
προὔθηκε θυσίαν, ἔλαφον ὀριδρόμον πέλας;

Haec sufficiunt, ut intelligatur, qua ratione vir ille doctus, quum Euripidi iniquus esset, falsarii laudi prospiciendum esse putaverit.

v. 1584. „μάλιστα τῆς κόρης pro μᾶλλον τῆς κόρης contra usum Euripidis esse contendit Valcken. ad Phoen. p. 597 seq., hujus tamen loci non memor.“ Matthiae.

v. 1585. Par. A. Flor. 1. 2. Ald. μιάνοι. Par. B. μιάνῃ.

v. 1588. „θάρσος αἶρε. Locutio infrequens.“ Bothius.

v. 1589. „Accentu pedes dimensus esse videtur noster: ὡς ἡμέρᾳ τῇδε δεῖ.“ Matthiae.

v. 1594. Hec. 539 seqq.

λέγειν θ', ὁποίας ἐκ θεῶν μοίρας κυρεῖ.
καὶ δόξαν ἔσχεν ἄφθιτον καθ' Ἑλλάδα.
ἐγὼ παρὼν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμ' ὁρῶν λέγω·
ἡ παῖς σαφῶς σοι πρὸς θεοὺς ἀφίπτατο.
λύπης δ' ἀφαίρει καὶ πόσει πάρες χόλον·
ἀπροςδόκητα δὲ βροτοῖσι τὰ τῶν θεῶν,
σώζουσί θ', οὓς φιλοῦσιν. ἦμαρ γὰρ τόδε
θανοῦσαν εἶδε καὶ βλέπουσαν παῖδα σήν.

ΧΟΡΟΣ.

ὡς ἥδομαί τοι ταῦτ' ἀκούσασ' ἀγγέλου·
ζῶν δ' ἐν θεοῖσι σὸν μένειν φράζει τέκος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ παῖ, θεῶν του κλέμμα γέγονας;
πῶς σε προςείπω; πῶς δὲ φῶ
παραμυθεῖσθαι τούςδε μάτην μύθους;
ὥς σου πένθους λυγροῦ παυσαίμαν;

ΧΟΡΟΣ.

καὶ μὴν Ἀγαμέμνων ἄναξ στείχει,

---

v. 1595. Cfr. Hec. 504. Soloecum est ὥστε φράσαι pro ἵνα φράσω.

v. 1596. „Verba male juncta cum praegressis." Bothius. Ex genuinis Euripidis ea depromta esse mihi videri, supra ostendi.

v. 1598. Parum atticum est ἀφίπτατο: cfr. Porson. ad Med. 1.

v. 1599. Posui hunc versum inter eos, quos ex genuinis, quae interierunt, depravatos esse suspicarer, quo loco, quomodo ab Euripide scriptum fuisse putarem, indicavi. Λύπας ἀφαιρεῖν non insolentius dictum est quam ἀφελεῖν τινα μερίμνας in Aesch. Eumen. 360. et μέλημ' ἀφαιρήσω μέγα ibid. 444. Male Hermannus ex Hippolyto 1104 affert λύπας παραιρεῖ. Ibi enim poscente rerum nexu παραινεῖ ex codicibus recipiendum est.

v. 1600. Flor. 1. 2. Vict. Ald. βροτοῖσι. Barnesius βροτοῖς.

v. 1606. Interrogationis notam, quae erat post φῶ, sustuli, ut esset, unde penderet infinitivus.

τούςδ' αὐτοὺς ἔχων σοι φράζειν μύθους.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

γύναι, θυγατρὸς ἕνεκ' ὄλβιοι γενοίμεθ' ἄν·
ἔχει γὰρ ὄντως ἐν θεοῖς ὁμιλίαν.
χρὴ δέ σε λαβοῦσαν τόνδε μόσχον νεαγενῆ
στείχειν πρὸς οἴκους· ὡς στρατὸς πρὸς πλοῦν ὁρᾷ.
καὶ χαῖρε· χρόνιά γε τἀμά σοι προςφθέγματα
Τροίηθεν ἔσται. καὶ γένοιτό σοι καλῶς.

ΧΟΡΟΣ.

χαίρων, Ἀτρείδη, γῆν ἱκοῦ Φρυγίαν.
χαίρων δ' ἐπάνηκε,
κάλλιστά μοι σκῦλ' ἀπὸ Τροίας ἑλών.

---

v. 1617. ἱκοῦ pro ἵκου reponendum esse vidit L. Dindorfius.

INDEX SCRIPTORUM.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

Con-

Continentur hoc libro